ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

αντί

Περίοδος Β΄, τεύχος 130, Σάββατο 21 Ἰούλη 1979

Δρχ. 25

ΚΡΙΣΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ κ.λ.π...

Παλαιοκομματικοί τεχνοκράτες της Ν.Δ

ΚΚΕεσ: η δεύτερη Β πανελλαδική

Αστυνομικες σφήνες

ΝΙΚΟΥ ΨΥΡΟΥΚΗ

Η ΕΝΤΑΞΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΗΝ ΕΟΚ ΚΑΙ Ο ΑΛΛΟΣ ΔΡΟΜΟΣ

συνχρονα ελληνικα και διεθνη προβληματα

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ

ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 1 ΑΘΗΝΑ ΤΗΛ. 3636083 – 3607382.

ΠΑΝΤΑΖΗ ΤΕΡΛΕΞΗ

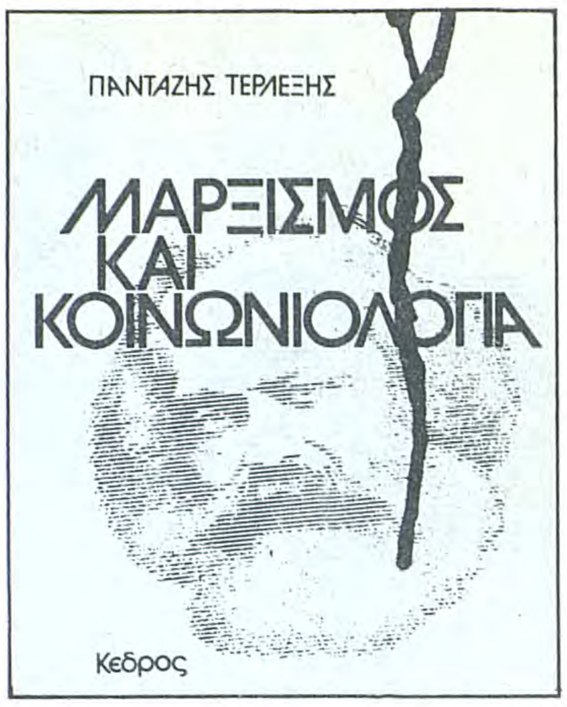

Άλλα βιβλία τοῦ συγγραφέα

- ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ & ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ. ΑΝΑΤΟΜΙΑ ΕΝΟΣ ΛΑΘΟΥΣ
- ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ
- ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΚΥΠΡΟΣ – ΑΙΓΑΙΟ, ΑΛΛΟΘΙ ΑΥΤΟΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΣ.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΕΔΡΟΣ
Πανεπιστημίου 44 - Τηλ. 3615.783

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΑΤΤΙΚΗ
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΩΝ ΜΕΣΟΓΕΙΩΝ
ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΕΚΔΟΤΗΣ: Ο ΚΩΣΤΑΣ ΡΟΥΣΣΟΣ
Λ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ 194 τηλ.64.62.590

σπυρου λιναρδατου

ο πολεμος του 1940-41
και
η μαχη της κρητης

ἐκδόσεις γράμματα

1. λεξικό μαρξιστικῆς-λενινιστικῆς φιλοσοφίας
   σελ. 280, δρχ. 200
2. **γκέοργκ λούκατς**
   μαρξισμός καί σταλινισμός
   σελ. 205, δρχ. 120
3. **ντ. ριαζάνοφ**
   ὁ μάρξ κι ὁ ἔνγκελς (ὄχι μόνο) γιά ἀρχάριους
   σελ. 175, δρχ. 90
4. **ἀνρί λεφέβρ**
   προβλήματα τοῦ μαρξισμοῦ, σήμερα
   σελ. 112, δρχ. 60
5. **χ. μ. ἔντσενσμπέργκερ**
   ποιήματα
   σελ. 112, δρχ. 70
6. **ε. πρεομπραζένσκι**
   τό πέρασμα στό σοσιαλισμό
   σελ. 134, δρχ. 80

avti

Περιοδος Β΄
Χρονος 6ος
Τευχος 130

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60, Ἀθήνα 601
Τηλ. 732.713 – 732.819

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ
Ὅταν ξαφνικά ἡ κυβέρνηση ἀνακαλύπτει «βαρβάρους» 4
ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΕΣ 5
ΑΝΤΙ – ΘΕΣΕΙΣ 6
ΑΝΤΙ–ΔΙΑΦΗΜΙΣΗ 8
Γ. ΚΑΛΑΪΤΖΗ: *Δράση, δράση, δράση* 10
ΑΝΤΙ–ΘΕΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ
Δυτ. Γερμανία – Παλαιστίνη 11
ΣΤΡ. ΤΣΙΡΚΑ: *Ὄχι δά καί μαφιόζος!...* 12
Κ. ΛΕΥΚΑΔΙΤΗ: *Ἡ δεύτερη «Β Πανελλαδική» καί πῶς ἀποσοβήθηκε* . 14
ΡΕΠΟΡΤΕΡ: *Ἡ ἀνανέωση τοῦ παλαιοκομματισμοῦ ἀπό ἕναν «τεχνοκράτη» τῆς «Ν.Δ»* 16
Δ. ΠΡΙΦΤΗ: *Ἡ κρίση πού ζοῦμε – κρίση πολιτισμοῦ* 19
Γ. ΚΑΡΑΤΖΟΓΛΟΥ: *Τό πραξικόπημα τῆς 15.7.1974 καί ἡ Κυπριακή ποίηση* 22

ΡΕΠΟΡΤΕΡ: *Ὁ κλεφτοπόλεμος ἀρχίζει – Σχηματισμοί μάχης καί ἐπιθετικοί ἐλιγμοί τῆς Ἀστυνομίας* 26
ΑΝΝΑΣ ΦΩΚΑ: *Ἡ ἰταλική ἀριστερά ἐπιμένει στήν εὐρωπαϊκή πολιτική* . 30
Γ. ΤΣΑΛΑΚΟΥ: *Ἡ γιγάντια μάχη τῆς Κόκκινης Καβάλας τῆς 21-25 Ἰούλη, 1933* 32
ΣΥΖΗΤΗΣΗ: *Ἡ Δομή τοῦ Σύγχρονου Πανεπιστήμιου* 37
ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ: 40
Λ. ΞΑΝΘΟΠΟΥΛΟΥ: *Ὀμπερχάουζεν '79* 42
Γ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ: *Θεατρική Λέσχη Βόλου* 45
Γ. ΛΕΩΤΣΑΚΟΥ: *Ἄννα Φίσερ – Στῆς Δούκισσας τῆς Πλακεντίας* 46
Δ. ΔΕΛΗΓΙΑΝΝΗ: *Ἔκθεση στό «Σκιρώνιο»* 48
ΒΙΒΛΙΟ–ΚΡΙΤΙΚΗ *(Μ. Κουμανταρέα: τό «Κουρεῖο» ἀπό τόν Ἀλ. Ζήρα)* .. 49
ΒΙΒΛΙΟ–ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ 50
ΔΙΑΛΟΓΟΣ 51

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ-ΠΑΝΤΕΙΟΣ ΑΝΩΤΑΤΗ ΣΧΟΛΗ ΠΟΛ/ΚΩΝ ΕΠΙΣΤ.

Η ΤΕΛΙΚΗ ΕΥΘΕΙΑ

ΕΙΝΑΙ κοινή διαπίστωση ὅτι ἡ κυβέρνηση ἔχει χάσει σέ μεγάλο βαθμό τόν ἔλεγχο τῆς οἰκονομικῆς καί πολιτικῆς κατάστασης. Τά γεγονότα πού διαδέχονται τό ἕνα τ'ἄλλο, πλήττουν τά λιγότερο πολιτικοποιημένα στρώματα τοῦ πληθυσμοῦ, πού παραδοσιακά ἀποτελοῦν τήν ἐκλογική πελατεία τῆς Δεξιᾶς. Ἔτσι, μοιάζει νά κινδυνεύει στό ἄμεσο μέλλον ἡ ἐκλογική πλειοψηφία τῆς Νέας Δημοκρατίας.

Ο ΦΙΛΟΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΟΣ τύπος προσπαθεῖ νά ἐντοπίσει τή συζήτηση γύρω ἀπό τίς εὐθύνες τοῦ ἑνός ἤ τοῦ ἄλλου ὑπουργοῦ. Εἶναι ὅμως καιρός νά βρεθεῖ κάποιος νά φωνάξει: " Ὁ Βασιλιάς εἶναι γυμνός". Νά διαπιστωθεῖ δηλαδή ὅτι ἡ ἔλλειψη ἀποφασιστικότητας, οἱ αὐθαίρετες ἀποφάσεις σέ τομεῖς ὅπου δέν εἶχε εἰδικές γνώσεις καί ἡ κακή ἐπιλογή συνεργατῶν πού χαρακτηρίζουν τή δραστηριότητα τοῦ ἴδιου τοῦ πρωθυπουργοῦ, εἶναι στή ρίζα ἑνός μεγάλου μέρους τῆς παραλυσίας τῆς κυβέρνησης.

Ο κ. ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ, δέν μπόρεσε νά ξεπεράσει τήν ἀντίφαση ἀνάμεσα στήν ἀνάγκη ἐκσυγχρονισμοῦ πού ἐπιβάλλει ἡ ἐξάρτηση τῆς χώρας μας ἀπό τό διεθνές κεφάλαιο καί τή συντηρητική ὑπεράσπιση προνομίων τῆς ὀλιγαρχίας, κεκτημένων δικαιωμάτων παρασιτικῶν ὁμάδων τοῦ πληθυσμοῦ καί τῶν ψηφοθηρικῶν συνηθειῶν τῶν πολιτευομένων.

Ο ΑΝΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ πού φαίνεται ὅτι θά ἐξαγγείλει τήν εἴσοδο στήν τελική εὐθεία πρίν ἀπό τήν ἐπερχόμενη ἐκλογική ἀναμέτρηση, δέν θ'ἀλλάξει πολλά πράγματα. Ἰδιαίτερα ἄν ἀληθεύουν οἱ φῆμες πού λένε ὅτι ὁ κ. Καραμανλῆς θεωρεῖ ὅτι οἱ νέοι -καί κατά τεκμήριο ὑκανοί- ὑφυπουργοί του, διώχνουν ψήφους. Ὅτι δηλαδή, μέ τόν ἀνασχηματισμό, θά ἐνισχυθοῦν οἱ ἀκροδεξιές, ψηφοθηρικές καί ἀναχρονιστικές τάσεις τῆς Νέας Δημοκρατίας.

Η ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗ ἀποσύνθεση συνδέεται ἄμεσα ἀπό τό λαϊκό αἴσθημα μέ τό ζόφο πού ἐπιβάλλει ἡ ἐνεργειακή καί οἰκονομική κρίση. Μιά σειρά ἀπό ἐξελίξεις, ὅπως ἡ σκληρή ἀναμέτρηση μέ τούς τραπεζοϋπάλληλους καί ἡ ἀπειλούμενη ἀναστάτωση τοῦ ὡράριου τῶν ἐμποροϋπαλλήλων, θεωρεῖται ὅτι ἔχουν ἄλλους λόγους ἀπ'αὐτούς πού δημόσια ἐπαγγέλλονται. Ἡ κυβέρνηση χρησιμοποιεῖ τό σαθρό πρόσχημα τῆς ἐξοικονόμησης ἐνέργειας γιά νά ἀναδιατάξει τίς παραγωγικές δυνάμεις καί γιά νά ἐκλογικεύσει τό σύστημα διανομῆς ἐμπορευμάτων, σύμφωνα μέ τά δυτικοευρωπαϊκά πρότυπα.

ΕΤΣΙ ὅμως, πλήττονται, χωρίς προειδοποίηση, στρώματα εὐρύτατα, ὄχι μόνο στόν τρόπο ζωῆς τους, ἀλλά καί μέχρι τήν ὁριστική ἐξαφάνισή τους. Ἀσφυκτιώντας ἀπό τήν ἀναστολή τῶν πιστώσεων, ἐξουθενωμένοι ἀπό τήν πτώση τῆς ἀγορᾶς, ἀλαφιασμένοι ἀπό τά ἀλλοπρόσαλλα ἀγορανομικά, φορολογικά καί ἀστυνομικά μέτρα, μικροί βιοτέχνες καί ἔμποροι διακρίνουν καθαρά τό μέλλον τους στό πλευρό τῶν ἀγροτῶν καί τῶν ἐργατῶν μέσα στό μπλόκ τῶν "μή προνομιούχων Ἑλλήνων".

ΕΝΑΠΟΚΕΙΤΑΙ στή δημοκρατική ἀντιπολίτευση ἡ δημιουργία τῆς πολιτικῆς ὑποδοχῆς γιά τή λαϊκή δυσαρέσκεια πού καθημερινά ὀγκώνεται. Γιατί ἡ δυσαρέσκεια αὐτή ἐπιτάσσει ἀλλαγές πού δέν περιορίζονται βέβαια στήν κλύμακα τῶν ἀντικαταστάσεων καί τῶν ἀνασχηματισμῶν στά ὑπουργεῖα τοῦ κ. Καραμανλῆ.

avti

Ὅταν ἡ κυβέρνηση ἀνακαλύπτει ξαφνικά «βαρβάρους»...

ΔΥΟ ΠΡΑΓΜΑΤΑ ἀνακάλυψε ἡ κυβέρνηση τῆς «Νέας Δημοκρατίας», τήν περασμένη Δευτέρα: Πρῶτον, ὅτι στό Βιετνάμ *«ἐπικρατεῖ βαρβαρότητα»* καί, ὡς ἐκ τούτου, θά πρέπει νά δεχθεῖ τήν ἐγκατάσταση στήν Ἑλλάδα 200 Βιετναμέζων προσφύγων καί, δεύτερον, ὅτι οἱ μόνοι πού ἀπεύχονται τήν ἐπιτυχία τῆς ἐπίσκεψης Καραμανλῆ στή Μόσχα, εἶναι, *«τά δύο ἄκρα»!*

Θά ἔλεγε κανείς ὅτι, ὕστερα ἀπό ἕνα δεκαπενθήμερο ἔντονων ἀναμετρήσεων μέ τό δημοκρατικό κοινό αἴσθημα, ἡ κυβέρνηση θά ἦταν προσεκτική στά περαιτέρω βήματά της. Ἄλλωστε, οὔτε ὁ σάλαγος ἀπό τήν ἐπιστράτευση τῶν ἀπεργῶν τραπεζοϋπαλλήλων ἐκόπασε ἀκόμα, οὔτε οἱ λογῆς «βαλτοί», ἐντός ἢ ἐκτός τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου, ἀνέστειλαν – ἔστω κατά ἕνα ἰώτα... – τήν πολυποίκιλη δράση τους. Ὅσο γιά τά ἄλλα, τρέχοντα προβλήματα – πληθωρισμός, ἐνεργειακό, συγκοινωνιακό, θεσμικές ἀλλαγές, σχέσεις μέ τούς Ἀμερικανούς καί τό ΝΑΤΟ, κλπ. – δέν ἔπαυσαν νά προβάλλονται μέ ἰδιαίτερη ὀξύτητα καί ν' ἀπαιτοῦν ἄμεσες καί ἀποτελεσματικές λύσεις.

Ἡ λογική τῶν πραγμάτων, συνεπῶς, ἐπέβαλε στήν κυβέρνηση στοιχειώδη αὐτοσυγκράτηση καί ἀποφυγή κάθε νέας πρόκλησης. Φαίνεται ὅμως ὅτι γιά μιά κυβέρνηση ὅπου ὁ αὐταρχισμός δίνει χέρι στήν προχειρότητα καί σπασμωδικότητα, ἡ πρόκληση τῆς δημοκρατικῆς κοινῆς γνώμης εἶναι κάτι τό φυσικό! Ἰδιαίτερα σέ μιά περίοδο ὅπου ἡ χουντική ἤ ἡμιχουντική Δεξιά (Μαρκεζίνης, Γαρουφαλιᾶς, ΕΡΕΚ) ἑτοιμάζεται νά ἀντεπιτεθεῖ καί τά ἀκροδεξιά στοιχεῖα τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου δέν ἀποκρύπτουν τήν «ἀνησυχία» τους γιά τά ἀνοίγματα τοῦ κ. Καραμανλῆ πρός Ρώσους, Κινέζους, Βαλκάνιους...

Δυό ἐκδοχές

Τί ὅμως μεσολάβησε, γιά ν' ἀνακαλύψει ἡ κυβέρνηση ὅτι στό Βιετνάμ ἐπικρατεῖ ἡ «βαρβαρότητα»; Μιά πρώτη ἐκδοχή εἶναι ὅτι ἡ κυβέρνηση «παρεκλήθη», ἀπό τούς Ἀμερικανούς, νά ἐπισημάνει τή «βαρβαρότητα» αὐτή, τέσσερεις μόλις μέρες πρίν ἀπό τή διεθνή διάσκεψη τῆς Γενεύης γιά τούς πρόσφυγες τοῦ Βιετνάμ. (Ἡ διάσκεψη ἄρχισε τίς ἐργασίες της, χθές...) Καί, ὅπως εἶναι γνωστό, οἱ σχέσεις Ἀθήνας-Οὐάσιγκτον, βρίσκονται σέ κάκιστο σημεῖο. Τό πιθανότερο, συνεπῶς, μέ βάση τήν ἐκδοχή αὐτή, εἶναι ὅτι ἡ κυβέρνηση θέλησε νά πουλήσει κάποια ἐξυπηρέτηση στούς Ἀμερικανούς, οἱ ὁποῖοι ἔχουν χρεώσει τόν Κ. Καραμανλῆ μέ τήν ἄρνησή του νά ὑπογράψει τήν ἑλληνοαμερικανική ἀμυντική συμφωνία καί – μόλις πρόσφατα – μέ τήν ἄρνησή του ν' ἀνανεώσει τή σύμβαση τῆς «Φωνῆς τῆς Ἀμερικῆς»...

Μιά δεύτερη ἐκδοχή, εἶναι ὅτι ἡ κυβέρνηση, προσδίδοντας στήν ἀπόφασή της ἔντονο πολιτικό ἀντιβιετναμικό χρῶμα, θέλησε ν' ἀντιδράσει – ἔμμεσα – στά σοβιετικά «μηνύματα» – μέσω ΤΑΣΣ, «Πράβδα», «Ἰσβέστια», κλπ – σύμφωνα μέ τά ὁποῖα ἡ ἀνάπτυξη τῆς ἑλληνοσοβιετικῆς συνεργασίας ἐπηρεάζεται δυσμενῶς ἀπό τούς δεσμούς πού διατηρεῖ ἡ χώρα μέ τούς Ἀμερικανούς καί τό ΝΑΤΟ. Σχετικά λέγεται ὅτι ὁ κ. Καραμανλῆς ἔχει ἐξοργισθεῖ ἀπό τό γνωστό πρόσφατο ἄρθρο τῆς «Ἰσβέστια», πού ἐπισήμαινε ὅτι ἡ Ἄγκυρα ἔχει ἀποκηρύξει τήν πολιτική τῆς ἀντιπαράταξης πρός τή Σοβιετική Ἕνωση καί ὅτι, ὁλοένα καί περισσότερο, ἀπομακρύνεται ἀπό τήν «ὑπέρμετρη ἐξάρτησή της ἀπό τίς ΗΠΑ». *Γιά τούς Ρώσους* – φέρεται νά λέει ὁ κ. Καραμανλῆς – *ὅ,τι κάνει ἡ Ἄγκυρα, εἶναι καλῶς καμωμένο, ἐνῶ ὅ,τι κάνει ἡ κυβέρνησή μου, τούς ἀφήνει ἀδιάφορους. Ἀκόμα καί τά παζάρια τῶν Τούρκων, γιά μεγαλύτερη ἀμερικανική οἰκονομική βοήθεια, οἱ Σοβιετικοί τά ἐκλαμβάνουν σάν ἔκφραση ἀπεμπλοκῆς τῆς Τουρκίας ἀπό τήν ἀμερικανική ἐπιρροή»...*

Ἡ μικρή ἱστορία ἑνός ρεπορτάζ...

Φυσικά, ἡ τέτοιου εἴδους ἀντίδραση, ἐνῶ ἑτοιμάζεται ἡ ἐπίσκεψη Καραμανλῆ στή σοβιετική πρωτεύουσα, κατέπληξε ὁρισμένους δικούς μας καί ξένους πολιτικούς παρατηρητές, οἱ ὁποῖοι, πρός στιγμή, ἀναρωτήθηκαν ἄν ἡ αἰχμή τοῦ δόρατος στρέφεται ὄχι τόσο κατά Βιετνάμ, ὅσο κατά ΕΣΣΔ... Ὁ κ Ἀθ Τσαλδάρης ὅμως, κυβερνητικός ἐκπρόσωπος, αἰσθάνθηκε τήν ἀνάγκη ν' ἀποσαφηνίσει τά πράγματα: *«Ἡ προετοιμασία τῆς ἐπισκέψεως τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ* – δήλωσε – *ἐξελίσσεται ὁμαλά καί ἱκανοποιητικά»*, γιά νά προσθέσει ὡστόσο· *«Εἶναι προφανές ὅτι τά δύο ἄκρα στήν Ἑλλάδα, εἶναι τά μόνα πού ΔΕΝ ἐπιθυμοῦν τήν ἐπιτυχία τῆς ἐπισκέψεως»!*

Καί ὡς πρός τό ἕνα ἄκρο – τήν ἀκροδεξιά, χουντική ἤ ὄχι – εἶναι καθαρό ὅτι, πράγματι, «δέν ἐπιθυμεῖ τήν ἐπιτυχία τῆς ἐπισκέψεως». Αὐτό τό ἐπιβεβαιώνει, ἄλλωστε, καθημερινά, μέ τήν ἀρθρογραφία του, ὁ χουντικός «Ἐλεύθερος Κόσμος»... Γιά τό ἄλλο «ἄκρο» ὅμως – τήν κομμουνιστική Ἀριστερά – πῶς συμβαίνει ἡ κυβέρνηση νά πιστεύει ὅτι καί αὐτό, ἀπεύχεται τήν «ἐπιτυχία τῆς ἐπισκέψεως»;

Ἡ ἀπάντηση μπορεῖ ν' ἀναζητηθεῖ στό πολιτικό ρεπορτάζ τῆς «Καθημερινῆς» τῆς περασμένης Κυριακῆς: *«Ἡ Σοβιετική Ἕνωση, μέ διακριτικό, ἀλλά σαφή, τρόπο – ἔγραψε – γνωστοποίησε στήν ἑλληνική κυβέρνηση, ἐν ὄψει τῆς ἐπισκέψεως τοῦ κ. Καραμανλῆ στή Μόσχα, ὅτι ὁ βαθμός ἀναπτύξεως τῶν ἑλληνοσοβιετικῶν σχέσεων καί τῆς διμεροῦς συνεργασίας, ἐπηρεάζεται ἀπό τούς δεσμούς πού διατηρεῖ ἡ χώρα μας μέ τή Δύση, ὑπονοώντας σαφῶς τό ΝΑΤΟ καί τίς ἑλληνοαμερικανικές σχέσεις»*. Καί ἀμέσως παρακάτω: *«Ἡ γνωστοποίηση ἔγινε μέ τόν ἀνεπίσημο χαρακτήρα τῆς διατυπώσεως σχολίων ἐπί τῆς διεθνοῦς θέσεως πού κατέχει σήμερα ἡ χώρα μας. Ἀνάλογα σχόλια διατυπώθηκαν, κατά τό τελευταῖο δίμηνο, ἀπό τό σοβιετικό πρακτορεῖο ΤΑΣΣ καί τήν «Πράβδα», μορφοποιήθηκαν δέ περισσότερο ὡς "θέσεις", μέ συνέντευξη τοῦ γραμματέα τοῦ ΚΚΕ κ. Χ. Φλωράκη, ἡ ὁποία δημοσιεύεται στό σημερινό* (τῆς 15.7.79) *φύλλο τοῦ «Ριζοσπάστη», κλπ.*

Στή συνέντευξή του, ὁ γενικός γραμματέας τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ ΚΚΕ, ἐπισήμαινε τόν κίνδυνο νά παρασυρθεῖ ἡ Ἑλλάδα σέ κάποια *«ἱμπεριαλιστική περιπέτεια ἀνυπολογίστων διαστάσεων»* ἀπό τό ἐνδεχόμενο ἐμπλοκῆς της σέ μιά ἀμερικανική στρατιωτική ἐπέμβαση ἐναντίον τῶν πετρελαιοπαραγωγῶν πηγῶν τῆς Μέσης Ἀνατολῆς. Γι' αὐτό – προσθέτε – ἡ ἑλληνική κυβέρνηση θά πρέπει *«ἄμεσα καί χωρίς ἀναβολές»*, νά διαχωρίσει τή θέση της *«ἀπό τούς δυό ἱμπεριαλιστικούς συνασπισμούς, τοῦ ΝΑΤΟ καί τῆς ΕΟΚ»*.

Τό ρεπορτάζ τῆς «Καθημερινῆς» ἀπ' ὅ,τι λέγεται, γράφηκε μέ τή συναίνεση ὁρισμένων παραγόντων τοῦ ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν, πού σκέφτηκαν νά θέσουν στόν ἴδιο σάκο τίς «θέσεις» τοῦ γενικοῦ γραμματέα τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΕ μέ τά σχόλια τοῦ ΤΑΣΣ ἤ τῆς «Πράβδα»... Μέ τήν ἄποψη αὐτή, ὡστόσο, διαφώνησαν ἄλλοι παράγοντες τοῦ ἴδιου ὑπουργείου – ἀλλά καί προσωπικά ὁ κ. Καραμανλῆς – πού ἔκριναν ὅτι ἡ ταύτιση αὐτή προσδίδει ὑπέρμετρο κύρος στό ΚΚΕ (πού ἐμφανίζεται ἔτσι, σάν porte parole τῆς ΕΣΣΔ...), ἀλλά καί ζημιώνει τήν

«ὑπόθεση τῆς ἐπισκέψεως», ἐφόσον ἡ ἐπιτυχία της φέρεται νά ἐξαρτᾶται ἀπό τίς θέσεις τοῦ «Ριζοσπάστη», ὁπωσδήποτε σαφέστερες ἀπό τίς θέσεις τοῦ ΤΑΣΣ ἤ τῆς «Πράβδα»... Ἀποφάσισαν λοιπόν, νά παίξουν τό «ζεστό-κρύο»: Ἀπό τή μιά ὅτι ἡ προετοιμασία τοῦ ταξιδιοῦ ἐξελίσσεται «ὁμαλά καί ἱκανοποιητικά» – ἄρα οἱ ἀναφορές τῆς «Καθημερινῆς» στό ΤΑΣΣ καί τήν «Πράβδα» δέν ἔχουν τόση σημασία... – καί ἀπό τήν ἄλλη, ὅτι οἱ θέσεις Χ. Φλωράκη, δέν ἐκφράζουν τίς σοβιετικές θέσεις. Ἐφόσον, μάλιστα, κατά τήν κυβερνητική συλλογιστική, καί ἡ κομμουνιστική Ἀριστερά, (τό «ἄλλο ἄκρο») δέν ἐπιθυμεῖ νά ἐπιτύχει ἡ ἐπίσκεψη Καραμανλῆ στή Μόσχα, ἔπεται ὅτι, ἄλλο τόσο, δέν ἐπιθυμοῦν τήν ἐπιτυχία αὐτή καί ὅσοι, ἐνδεχόμενα, θά ἀποδέχονταν τίς θέσεις τοῦ γενικοῦ γραμματέα τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΕ...

Οἱ ὑπαινιγμοί πρός τή σοβιετική πλευρά, ὑπῆρξαν σαφεῖς. Καί, φυσικά, ἱκανοποίησαν τούς ἀκροδεξιούς (ἐντός ἤ ἐκτός ὑπουργικοῦ συμβουλίου), πού «ἀνήσυχοι» γιά τήν ἐπιδείνωση τῶν σχέσεων Ἀθήνας-Οὐάσιγκτον, ἀνησύχησαν ἀκόμα περισσότερο γιά τίς δυνατότητες μιᾶς πολυεδρικῆς ἑλληνικῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, πού φαίνεται νά διανοίγονται μέ τά ταξίδια τοῦ πρωθυπουργοῦ στά Βαλκάνια, τίς ἀραβικές χῶρες, τή Σοβιετική Ἕνωση, τήν Κίνα, τήν Πολωνία, τήν Οὐγγαρία, τήν Τσεχοσλοβακία.

Τά ἐσωτερικά προβλήματα παραμένουν καυτά

Ὡστόσο τά ἐνόψη ταξίδια τοῦ κ. Καραμανλῆ στή Μόσχα, Βαρσοβία, καί Πεκίνο, μέσα στό 1979, ἔχουν καί τήν ἐσωτερική τους διάσταση. Ἐπιβεβαιώνουν, ἐν πρώτοις, ὅτι δέν θά ὑπάρξουν μέσα στό χρόνο αὐτό, ὁποιεσδήποτε σημαντικές ἐσωτερικές πολιτικές ἐξελίξεις, ἐκτός ἴσως ἀπό ἕνα μερικό ἤ «ριζικό» ἀνασχηματισμό, μέ τό ἄνοιγμα τῆς Βουλῆς, τό φθινόπωρο.

Ὁ ἀνασχηματισμός ὅμως, δέν πρόκειται νά προωθήσει κανένα ἀπό τά καυτά προβλήματα πού ἀπαιτοῦν ἐπιτακτική λύση, ἐφόσον ἡ ἀλλαγή προσώπων δέν συνοδευθεῖ καί μέ μιά ἀλλαγή πολιτικῆς τήν ὁποία ἡ κυβέρνηση – ὅπως ἀπέδειξαν τά μέχρι τώρα ἔργα της – ἀδυνατεῖ νά συλλάβει καί νά ἐφαρμόσει. Καί τά προβλήματα, ἰδιαίτερα μετά τήν ἔνταξη τῆς χώρας στήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα, παραμένουν πολλά: Ἐκβιομηχάνιση, ἐκσυγχρονισμός καί ἀναδιάρθρωση τῆς γεωργίας, (μέ ἰσόρροπη καί περιφερειακή ἀνάπτυξη), δημοκρατικό ἐκσυγχρονισμό τῶν θεσμῶν καί τῆς νομοθεσίας, ἀνάπτυξη τῆς «βιομηχανικῆς δημοκρατίας», βελτίωση τῶν συνθηκῶν ἐργασίας, ἀμοιβῶν, ὡραρίου, ἀδειῶν, κλπ.

Τά προβλήματα αὐτά, ἡ κυβέρνηση τῆς «Νέας Δημοκρατίας» – κυβέρνηση τῆς Δεξιᾶς, παρά τό εὔρημα περί «ριζοσπαστικοῦ φελελευθερισμοῦ»... – εἶναι φυσικό νά τά ἀντικρύζει ἀπό τή δική της σκοπιά, πού συμβαίνει νά εἶναι καί ἡ σκοπιά τοῦ Συνδέσμου Ἑλλήνων Βιομηχάνων... Ἀπό τήν ἄλλη,κάνει τό πᾶν ὥστε ἡ ἀναγκαία «προσαρμογή» στίς νέες συνθῆκες πού δημιούργησε ἡ ἔνταξη, νά πραγματοποιηθεῖ κατά τρόπο πού νά ἐνισχύσει, τελικά, τό πολιτικό καθεστώς τῆς Δεξιᾶς καί ν' ἀναχαιτίσει ὁποιαδήποτε προσπάθεια τῶν ἐργαζομένων ν' ἀξιοποιήσουν ὁρισμένες θετικές πλευρές τῆς ἔνταξης. Εἶναι κοινό μυστικό λ.χ. ὅτι ἡ κυβέρνηση παρακάλεσε τήν «Κομισιόν» νά μήν ἔχουν ἄμεση ἐφαρμογή οἱ διατάξεις τῆς ΕΟΚ γιά τήν προστασία τῶν ἐργαζομένων ἀπό τίς ἀπολύσεις – διατάξεις πού κρίνονται καλύτερες ἀπό αὐτές πού προβλέπει ἡ ἑλληνική νομοθεσία).

Ἄν στά παραπάνω αὐτά, προστεθοῦν, ἡ ἀνακολουθία, ὁ αὐταρχισμός – σέ στύλ «ἀποφασίζομεν καί διατάσσομεν» – ἀλλά καί οἱ ἐγγενεῖς ἀντιφάσεις πού χαρακτηρίζουν τό σημερινό κυβερνητικό συγκρότημα, ἐξυπακούεται ὅτι μᾶς ἀναμένουν καί ἄλλες δύσκολες – γιά τήν οἰκονομική πορεία τῆς χώρας – ὧρες. Καί, φυσικά, ἡ ἀντιμετώπισή τους προϋποθέτει ἀνάπτυξη καί συντονισμό τῆς πάλης ὅλων τῶν ἐργαζομένων, εἴτε συμφωνοῦν, εἴτε ὄχι, μέ τήν ἔνταξη.

Ἀντήνωρ

ημερομηνιες

ΙΟΥΛΙΟΣ

Τετάρτη 4

● Μέ ἀπεργία τῶν τραπεζικῶν ὑπαλλήλων καί μέ ἔντονες διαμαρτυρίες ὅλων τῶν συνδικαλιστικῶν ὀργανώσεων – μέ ἐξαίρεση τήν ἡγεσία τῆς ΓΣΕΕ – ἄρχισαν νά ἐφαρμόζονται τά νέα μέτρα γιά τήν ἀντιμετώπιση τῆς ἐνεργειακῆς κρίσης.

● Ἀνακοινώνεται ἐπίσημα, ἡ ἀποφυλάκιση τοῦ πρώην προέδρου τῆς Ἀλγερίας Μπέν Μπέλλα, πού βρισκόταν σέ κράτηση ἀπό τό 1965.

Πέμπτη 5

● Ἀπαράδεκτη θεωρεῖ τή σύναψη διπλωματικῶν σχέσεων μέ τό Βατικανό ἡ Ἱερά Σύνοδος, ἄν καί δέχεται ὅτι αὐτή ἀποτελεῖ καθαρά πολιτική πράξη.

Δευτέρα 9

● Τή χορήγηση γενικῆς ἀμνηστίας ἀπό τήν ὁποία ἐξαιροῦνται δολοφόνοι καί θασανιστές τοῦ Σάχη, ἀναγγέλλει ὁ Ἀγιατολλάχ Χομέϊνι.

Τετάρτη 11

● Ἡ κυβέρνηση ἐπιστρατεύει 5.000 τραπεζοϋπάλληλους, στήν προσπάθειά της νά ἐξασφαλίσει ἕναν στοιχειώδη μηχανισμό λειτουργίας τῶν τραπεζῶν.

Παρασκευή 13

● Κομμάντος τῆς ὀργάνωσης «Ἀετοί τῆς Παλαιστινιακῆς Ἐπανάστασης» κατέλαβαν τήν Αἰγυπτιακή πρεσβεία στήν Ἄγκυρα, καί ζητοῦν ἀνταλλάγματα γιά τήν ἀπελευθέρωση τοῦ πρέσβη καί 7 ἀκόμη ὁμήρων.

● Ὄργιο φημῶν γιά ἀνασχηματισμό τῆς κυβέρνησης ἀναστατώνει τήν πολιτική ζωή καί ἐμφανίζει μιά «ρευστότητα» στούς κόλπους τῆς Ν.Δ.

● Μετά ἀπό μακρόχρονη κυβερνητική κρίση ὁ πρόεδρος Ἐάνες διαλύει τήν πρώτη μεταδικτατορική Βουλή στήν Πορτογαλία.

● Δολοφονεῖται στή Ρώμη ἀπό τίς «Ἐρυθρές Ταξιαρχίες» ὁ συνταγματάρχης τῶν Καραμπινιέρων Ἀλμέρτο Κιέζα, ἀρχηγός τῆς ὑπηρεσίας γιά τήν πάταξη τῆς τρομοκρατίας.

Σάββατο 14

● Ἐνῶ ἡ Μανάγκουα πολιορκεῖται ἀσφυκτικά ἀπό τούς Σαντινίστας ὁ Σομόζα δηλώνει ὅτι θά ἀγωνισθεῖ «μέχρις ἐσχάτων» καί ἀπαγορεύει τήν ἔξοδο ὅλων τῶν ἀξιωματικῶν ἀπό τή χώρα.

● Τό Ὑπουργεῖο Ἐξωτερικῶν καί ἡ Ἅγια Ἕδρα ἀνακοινώνουν ταυτόχρονα, τή σύναψη διπλωματικῶν σχέσεων Ἑλλάδας καί Βατικανοῦ σέ ἐπίπεδο πρεσβειῶν.

Κυριακή 15

● Ὕστερα ἀπό κυβερνητική κρίση παραιτεῖται ὁ πρωθυπουργός τῆς Ἰνδίας Μοραρτζί Ντετσάϊ.

● Ἐξαγγέλοντας τά νέα μέτρα γιά τό ἐνεργειακό ὁ Κάρτερ σ' ἕνα ξέσπασμα εἰλικρίνειας παραδέχθηκε ὅτι ἀπότυχε σάν πρόεδρος τῶν Η.Π.Α.

Δευτέρα 16

● Παραιτεῖται *«γιά λόγους ὑγείας»* ὁ Ἄχμαντ Μπάκρ ἡγέτης τοῦ Ἰράκ, ἀπό τή προεδρεία τῆς χώρας, ἀπό τή θέση τοῦ γενικοῦ γραμματέα τοῦ κόμματος «Μπάαθ» καί ἀπό τήν προεδρία τοῦ ἐπαναστατικοῦ συμβουλίου.

● Ἔντονες ἀντιδράσεις ἀπό ὅλα τά κόμματα τῆς ἀντιπολίτευσης, προκαλεῖ, ἡ συνοδευόμενη μέ ἀντιβιετναμικές δηλώσεις ἀπόφαση τῆς κυβέρνησης, νά δεχθεῖ 200 πρόσφυγες τοῦ Βιετνάμ.

Τρίτη 17

● Μέσα σέ κλίμα διαφωνιῶν καί διαξιφισμῶν ἡ Γαλλίδα πρώην ὑπουργός Ὑγιεινῆς Σιμόν Βέιλ ἐκλέγεται πρώτη πρόεδρος τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Κοινοβουλίου.

● Ἐνῶ ὁ Σομόζα ἐγκατέλειψε τή Μανάγκουα καί κατέφυγε στίς Η.Π.Α., οἱ νικητές «Σαντινίστας» ἀνάγγειλαν τόν σχηματισμό ἐπαναστατικῆς κυβέρνησης, σημειώνοντας ἔτσι, τό τέλος μιᾶς πολύχρονης δυναστείας δικτατόρων, τῶν Σομόζα, στή Νικαράγουα.

Τετάρτη 18

● Συνολικά 50 περίπου, ὑπουργοί καί σύμβουλοι τοῦ Λευκοῦ Οἴκου ὑποβάλλουν τίς παραιτήσεις τους στόν πρόεδρο Κάρτερ, γεγονός πού θεωρεῖται σάν ἀποτέλεσμα τῆς ἀποτυχημένης πολιτικῆς τῶν Η.Π.Α. στό ἐνεργειακό.

Η ΕΥΘΥΝΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

Αἰσθανόμαστε ἀμηχανία ὡς ντροπή τή στιγμή πού πρέπει μονότονα νά προσθέσουμε καί τή δική μας ἀξίωση κάθαρσης στίς τόσες φωνές πού ὑψώνονται κάθε χρόνο τέτοια ἐποχή, γιά νά ἀπαιτήσουν νά ἀνοιχτεῖ ὁ φάκελος τοῦ πραξικοπήματος τῆς Κύπρου καί νά πληρώσουν οἱ ὑπεύθυνοι τῆς ἐθνικῆς καταστροφῆς πού ἀκολούθησε.

Εἶναι ξεκάθαρο ὅτι ἡ κυβέρνηση ἔχει πιά ὁριστικά καί ἀμετάκλητα ἀμνηστεύσει τούς ἐξωμότες τοῦ Ἰούλη. Ἡ ἀπόφαση αὐτή εἶναι ἀπόδειξη γιά τό ὅτι, περισσότερο ἀπό τό ἐθνικό συμφέρον καί τή θωράκιση τῶν δημοκρατικῶν θεσμῶν, ὁ κ. Καραμανλῆς ἐνδιαφέρεται γιά τή συνέχεια τοῦ ταξικοῦ καί αὐταρχικοῦ κράτους τῆς Δεξιᾶς καί τῶν κατασταλτικῶν μηχανισμῶν του.

Ἡ σιγή γύρω ἀπό τά ἐγκλήματα τοῦ Ἰωαννίδη, τῶν συνεργῶν του καί τῶν ὑπερατλαντικῶν ἠθικῶν αὐτουργῶν δηλητηριάζει ὁλόκληρη τή δημόσια ζωή τῆς χώρας καί λειτουργεῖ σάν μάθημα ἐξαχρείωσης γιά τίς νεώτερες γενιές. Ἀλλά τό πρόβλημα δέν εἶναι μόνο ἠθικό. Ἡ προσπάθεια νά ξεκινήσει μιά διαδικασία ἀξιοπρεποῦς συμβιβασμοῦ στήν Κύπρο καί στό Αἰγαῖο συναντάει ἀνυπέρβλητα ἐμπόδια. Οἱ Τοῦρκοι ἐμφανίζονται ἀπόλυτα ἀδιάλλακτοι, ἐνθαρρυνόμενοι ἀπό τή στάση τῶν ὑποτιθέμενων συμμάχων μας. Παρά τά οἰκονομικά καί πολιτικά της ἀδιέξοδα ἤ μᾶλλον ἐξ αἰτίας τους, ἡ Τουρκία ἔχει γίνει τό χαϊδεμένο παιδί Δύσης καί Ἀνατολῆς, μῆλον τῆς ἔριδος στόν διεθνή ἀνταγωνισμό. Εἶναι ἐπίσης σαφές ὅτι ἐπειδή ξεκινᾶμε ἀπό μιά θέση ἡττημένου καί ἀδικημένου, ὁ χρόνος δουλεύει σέ βάρος μας.

Ἡ ἀποσφράγιση τοῦ φάκελου τῆς Κυπριακῆς προδοσίας θά ἐρμηνευόταν σάν μιά στροφή τῆς κυβέρνησης πρός μιάν ἀποφασιστικότερη καί ἀδέσμευτη πολιτική ὑπεράσπισης τῶν ἐθνικῶν δικαίων. Ἡ κοινή γνώμη θά τή δεχόταν μέ βαθιά ἱκανοποίηση καί ὅλοι γνωρίζουν πόσην ἀνάγκη ἔχει ἡ Νέα Δημοκρατία ἀπό ὁτιδήποτε θά ἀνέβαζε τήν παραπαίουσα δημοτικότητά της.

Ὅμως ὅλα δείχνουν ὅτι ὁ κ. Καραμανλῆς γιά μιάν ἀκόμα φορά εἶναι δέσμιος τοῦ «ἀτλαντισμοῦ».

ΔΥΟ «ΔΙΑΚΕΚΡΙΜΜΕΝΟΙ» ΣΤΗΝ ΕΣΗΕΑ

Ἡ ἐγγραφή στήν ΕΣΗΕΑ δυό «διακεκριμμένων» – τοῦ Σπ. Παπαγεωργίου καί τοῦ Ν. Δεληπέτρου – καί ἡ ταυτόχρονη ἀπόρριψη τῆς αἴτησης μερικῶν δεκάδων ἐπαγγελματιῶν δημοσιογράφων προκάλεσε τίς τελευταῖες μέρες μιά «μικρή θύελλα» στό ἐπαγγελματικό σωματεῖο τῶν λειτουργῶν τῆς τέταρτης ἐξουσίας. Οἱ ... «ἀπορριφθέντες» ἄρχισαν ἤδη τόν ἀγώνα τους καί κατάθεσαν σειρά ἀπό προσφυγές κατά τῆς ἀπόφασης τοῦ Δ.Σ.

Τί γίνεται ὅμως ἀλήθεια μέ τούς «διακεκριμμένους»;

Ὁ Σπύρος Παπαγεωργίου εἶναι εὐρύτατα γνωστός ἀπό τό κυπριακό «παρελθόν» του: Πολιτικός ἐμισάριος τῆς ΕΟΚΑ Β΄ ὑπῆρξε σ' ὅλη τή διάρκεια τῶν δύσκολων καιρῶν τῆς ἑνωτικῆς τρομοκρατίας στήν Κύπρο ὑπέρμαχος τῶν «ὑψηλῶν στόχων» πού διεκδικοῦσε μέ ἀνατινάξεις ἀστυνομικῶν σταθμῶν καί κυβερνητικῶν κτιρίων, ἀκόμα καί μέ δολοφονίες ὁ κρυπτόμενος ἀρχηγός του. Ἔγινε «ὑπουργός τύπου» τοῦ ὀκταήμερου προέδρου τοῦ πραξικοπήματος Ν. Σαμψών καί ἐπίσημος κυβερνητικός «σπόκεσμαν» ἀποκαλύπτοντας στήν ἀξέχαστη ἐκείνη συνέντευξη μαζί μέ τόν πρόεδρό του τά ...βασανιστήρια τοῦ «μακαριακοῦ καθεσπῶτος».

Ὁ δεύτερος, ὁ Ν. Δεληπέτρος, ἔχει κι αὐτός κυπριακό παρελθόν, ὅμως δέν εἶναι αὐτό πού βαραίνει στήν προκειμένη περίπτωση. Ἔτσι ἀνεξάρτητα ἀπό τό γεγονός ὅτι ὑπηρετώντας στήν ἑλληνική πρεσβεία τῆς Λευκωσίας μέ κυβέρνηση Γ. Παπανδρέου ἀρθρογραφοῦσε – ἀνώνυμα ἤ μέ ψευδώνυμο – στίς ἀντιμακαριακές ἐφημερίδες, πράγμα πού ἀνάγκασε τόν ἀείμνηστο πρόεδρο Μακάριο νά τόν διώξει νύκτα – μέ τίς πυτζάμες – ἀπό τήν Κύπρο, ὁ σημερινός γενικός γραμματέας Τύπου καί Πληροφοριῶν συντάχθηκε μέ τό γνωστό «τυποκτόνο» νόμο πού ἑτοίμασε ἡ κυβέρνηση.

Ἕνας, μόνον ἕνας ἀπό τό Διοικητικό Συμβούλιο τῆς Ἕνωσης – ὁ Γ. Καράγιωργας – εἶχε τήν εὐαισθησία νά παραιτηθεῖ διαχωρίζοντας ἔτσι τή θέση του ἀπό τήν κυβερνητική πλειοψηφία. Ὅπως καί νάναι ἡ Ἕνωση τίμησε – μέ συνέπεια θά λέγαμε – τήν 5η ἐπέτειο τοῦ χουντικοῦ πραξικοπήματος στήν Κύπρο. Ἄς μή ξεχνᾶμε ἄλλωστε πώς ὁ σημερινός πρόεδρός της ὁ κ. Γ. Ἀναστασόπουλος, ὑπῆρξε ἀπό τούς πρώτους θαυμαστές τῆς «ἐθνοσωτηρίου»... (Γιά τοῦ λόγου τό ἀληθές δές καί ΑΝΤΙ τ. 1/7 Σεπτ. 1974).

Πλάϊ-πλάϊ ὁ «Πρόεδρος» καί ὁ προπαγανδιστής του Σπ. Παπαγεωργίου πού τοῦ ὑποδεικνύει τά λεγόμενα. Ὁ Σπ. Παπαγεωργίου ὁ Σαμψών καί οἱ ἁλυσίδες.

Η ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΑΣΥΛΙΑ

Φαίνεται πώς ἡ ἰδιότητα τοῦ διπλωμάτη παρέχει τή δυνατότητα ἀσυλίας γιά τούς χουντικούς. Στό προηγούμενο τεῦχος εἴχαμε ἀναφερθεῖ διεξοδικά στήν περίπτωση τοῦ Ρούσσου, πού ἀρκετό θόρυβο προκάλεσε ἀλλά ὄχι καί τήν ἀντίστοιχη ἀντίδραση πού θά ἐπέβαλε ἡ πολιτική εὐθιξία τῶν ἁρμοδίων.

Ὡς τή στιγμή πού θά ἐπανέλθουμε ἀξίζει νά σταθοῦμε στήν περίπτωση ἑνός ἀκόμα σταγονιδίου τοῦ διπλωματικοῦ κλάδου.

Πρόκειται γιά τόν κ. Γ. Γεωργίου πού τοποθετεῖται Γενικός Πρόξενος στό Κάϊρο. Ὁ Γ. Γεωργίου διεύθυνε τό 1968-69 τό γραφεῖο τύπου τῆς Ἑλληνικῆς Πρεσβείας στήν Κοπεγχάγη καί μέ τίς ἔξαλλες φιλοχουντικές του δηλώσεις προσέφερε τόσες ὑπηρεσίες στούς συνταγματάρχες πού γιά ἀνταμοιβή του μπῆκε στό διπλωματικό σῶμα τό 1971.

Μετά τή μεταπολίτευση ἀπόφυγε τήν ἀπόλυση, χάρη στήν περίεργη ὑποστήριξη τοῦ Γ. Δρόσου πού – διπλωματικότατα – πρόβαλε σάν δικαιολογία ὅτι ἡ φιλοχουντική δραστηριότητα τοῦ Γεωργίου στή Δανία ἀνάγεται σέ μιά ἐποχή πού... δέν εἶχε ἀκόμα διπλωματική ἰδιότητα ὁ ἀποστελόμενος στό Κάϊρο πρόξενος.

Ἡ ἀσυλία – μέχρι προστασία – τῶν σταγονιδίων στό Ὑπ. Ἐξωτερικῶν ἐπιτρέπει στόν κ. Ροῦσσο, τόν κ. Γεωργίου καί πολλούς ἄλλους ἀκόμα κυρίους τοῦ διπλωματικοῦ σώματος νά περιφέρονται ὅπου γῆς καί νά μᾶς ἐκπροσωποῦν.

ΕΣΗΕΑ: ΚΑΚΟΔΙΟΙΚΗΣΗ

Ἡ ὑπόθεση τῆς ἐγγραφῆς στήν ΕΣΗΕΑ τοῦ Σπ. Παπαγεωργίου, ἀλλά καί τοῦ Ν. Δεληπέτρου ἔχει καί ἄλλη διάσταση. Γίνονται αὐτές οἱ ἐγγραφές καί τήν ἴδια στιγμή δεκάδες δημοσιογράφοι δέν ἐγγράφονται στό ἐπαγγελματικό τους σωματεῖο. Ἀπό δημοσιογράφο πήραμε καί δημοσιεύομε τήν ἐπιστολή πού ἀκολουθεῖ καί μέ σαφήνεια περγράφει τήν κατάσταση πού ἐπικρατεῖ στήν ΕΣΗΕΑ:

«Ἀγαπητό Ἀντί,

Τά ἄρθρα 6 καί 7 τοῦ νέου καταστατικοῦ τῆς ΕΣΗΕΑ ὁρίζουν μέ σαφήνεια – καί αὐστηρότητα – τίς προϋποθέσεις γιά τήν ἐγγραφή κάθε ἐνδιαφερόμενου σάν τακτικοῦ ἤ δόκιμου μέλους της. Θά περίμενε κανένας πώς ὕστερα ἀπό αὐτό, ὁ ὑποψήφιος δέν θά εἶχε παρά νά ὑποβάλει τά σχετικά «χαρτιά» στή γραμματεία τῆς Ἕνωσης καί μ' ἐμπιστοσύνη νά περιμένει τήν κρίση τοῦ δ.σ. Αὐτό πρέπει νά γίνεται – καί γίνεται – σέ κάθε «εὐνομούμενο» σωματεῖο. Σ' ἐμᾶς, τήν ΕΣΗΕΑ, γίνεται διαφορετικά. Σ' ἐμᾶς τό δ.σ. ἐγγράφει ὅποιον θέλει, κυριολεκτικά ὅποιον τοῦ ἀρέσει. Αὐτό ἔχει γίνει σχεδόν παράδοση στόν κλάδο μας καί ἀποτελεῖ ἄλλη μιά ἐκδήλωση τῆς διοικητικῆς κακοδαιμονίας, ἀπό τήν ὁποία χρονίως πάσχει ὁ συνδικαλιστικός μας φορέας. Εἶναι μιά κατάσταση χαρισμοῦ, ἐτσιθελισμοῦ καί αὐταρχικότητας, πού διαιωνίζεται ἀπό τά ἑκάστοτε διοικητικά συμβούλιά μας (μέ ἐλάχιστες φωτεινές ἐξαιρέσεις) πού εἶναι κατά κανόνα συμβούλια μέ ὑπερσυντηρητική καί ἀντιδραστική νοοτροπία καί κατεύθυνση. Στίς ἐφετεινές ἐγγραφές ἡ παραπάνω κατάσταση ἐκδηλώθηκε μέ ἀληθινά τερατώδη τρόπο. Ἀποκλείστηκαν ἀπό τήν Ἕνωση συνάδελφοι μέ πέντε, ἕξ ἤ καί ὀχτώ χρόνια προϋπηρεσίας στό ἐπάγγελμα, καί ἐπιπλέον ἐπιβεβλημένοι στήν κοινή δημοσιογραφική συνείδηση σάν ἐπαγγελματίες. Μέ ποιά ἠθική; Μέ ποιό δίκαιο; Μέ ποιό δικαίωμα; Ἔγιναν, ὅμως, δεκτοί ἄλλοι μέ διαβλητή ἐπαγγελματικότητα. Οἱ δυό ἀκραῖες περιπτώσεις εἶναι: α/ ἑνός Κυπρίου δημοσιογράφου, πού τόν εἶχε διαγράψει ἡ Ἕνωση Συντακτῶν τῆς Κύπρου, γιατί εἶχε πάρει μέρος στό κίνημα τοῦ Σαμψών καί εἶχε ἐπιβάλει μέ τήν ὑπογραφή του τή λογοκρισία στόν κυπριακό τύπο τότε· καί β/ τοῦ σημερινοῦ Γενικοῦ Γραμματέα Τύπου καί Γιληροφοριῶν, πού οὐδέποτε ἐργάστηκε σάν ἐπαγγελματίας δημοσιογράφος κι ἐπιπλέον εἶναι συνταξιοῦχος τοῦ ΙΚΑ καί, ἴσως, τῆς Ἑταιρείας Ὑδάτων. Γιά τίς δυό αὐτές ἐγγραφές ἔχει ὑποβληθεῖ μιά παραίτηση μέλους τοῦ δ.σ. καί πολλές ἐνστάσεις, πού θά συζητηθοῦν στό Μικτό Συμβούλιο τῆς ΕΣΗΕΑ – ὀψέποτε συνέλθει. Ἔγιναν τόσο πολλές ἀδικίες, ἔμειναν ἀδικαιολόγητα ἔξω τῶν τειχῶν τόσο πολλοί δικαιούμενοι, ὥστε τό πράγμα νά προκαλέσει γενική ἀγανάκτηση. Μιλήσαμε παραπάνω γιά χρόνια διοικητική κακοδαιμονία τῆς ΕΣΗΕΑ. Ἐφέτος ἡ ἀξιοθρήνητη αὐτή κατάσταση ἐκδηλώθηκε μέ παροξυσμό».

Ν.Α.Δ.

ΝΑ!... Η ΕΥΚΑΙΡΙΑ

αίνεται ὅτι ἡ πατριωτική καί ψευδοφεμινιστική φιλολογία τοῦ κ. Ἀβέρωφ πρός τίς γυναῖκες δέν ἀπέδωσε τά ἀναμενόμενα. Ἔτσι προστέθηκαν στά «ἠθικά» ἐλατήρια, πολύ πιό συγκεκριμένα ἐπαγγελματικά καί οἰκονομικά κίνητρα γιά τίς μελλοντικές στρατιωτίνες. Ἀπό τή «στράτευση» τῶν γυναικῶν ἀπόμεινε τελικά ἡ δημιουργία ἑνός ἀκόμα ἐπαγγελματικοῦ παραστρατιωτικοῦ σώματος. Κι ὡς ἐδῶ καλά.

Μήπως ὅμως θά μποροῦσε ὁ κ. Ἀβέρωφ νά μᾶς πεῖ μέ τί κριτήρια γίνεται ἡ πρόσληψη τῶν γυναικείων στελεχῶν τοῦ στρατοῦ κι ἄν ἰσχύουν τά γενικῶς ἰσχύοντα γιά τούς ὑπαλλήλους τοῦ δημοσίου; Κι ἀκόμα, μήπως θά ἦταν δυνατό ἡ κυβέρνηση νά ἐμπνεύσει κάποιο σεβασμό πρός τίς κοπέλες αὐτές, στόν τύπο της, πού «μανούλια» τίς ἀνεβάζει καί «κόμματους» τίς κατεβάζει;

Ὁ δρόμος πού χάραξε ἡ Χριστίνα!

Ὅταν ἕνας Ρῶσος, προλετάριος καί κομουνιστής, ἐρωτεύεται μιά Ἑλληνίδα ἐφοπλίστρια, τό φρονιμώτερο θά ἦταν νά ἀποφύγει κανείς κάθε πολιτική ἑρμηνεία καί ν' ἀφήσει τούς νεόνυμφους ἡσύχους.

Δυστυχῶς καί ἡ «Αὐγή» καί ὁ «Ριζοσπάστης» διαπράξαν τό ὀλίσθημα νά ἐντάξουν τόν τελευταῖο γάμο τῆς Χριστίνας Ὠνάση στήν ἰδεολογική διαμάχη πού διεξάγεται ἀνάμεσα στά δυό κομουνιστικά κόμματα. Τό ὄργανο τοῦ ΚΚΕ εἶδε τό γεγονός μιά ἀπόδειξη τῆς ἀηδίας πού ἐμπνέει ἡ Δύση ἀκόμα καί στούς προνομιούχους της. Ὁ ἔγκυρος σχολιαστής του Κ. Χατζηαργύρης, εἶδε σάν θρίαμβο τοῦ ὑπαρκτοῦ σοσιαλισμοῦ τήν ἐγκατάσταση τῆς Χριστίνας στή Μόσχα.

Αὐτά ἐπισημαίνει ἡ «Αὐγή» τώρα πού ὁ Καούζωφ – ἀντίθετα μέ χιλιάδες ἄλλους Σοβιετικούς πολίτες πού θέλουν νά μεταναστεύσουν – πῆρε τήν ἄδεια νά ἐγκατασταθεῖ στό ἐξωτερικό καί συνοδεύει τήν Χριστίνα σέ δεξιώσεις τῆς «Τζέτ Σοσάετυ» ὅπου μεταξύ ἄλλων χορεύει καί ὁ Κωστάκης Γκλύξμπουργκ.

Γιά μᾶς τούς ὑπολοίπους δέν μένει διόλου χῶρος γιά παρέμβαση. Εἶναι καί καλοκαίρι. Ἐδῶ ὁ κόσμος καίγεται...

Τό ζήτημα δέν εἶναι μόνο νά διαβάζετε «ΑΝΤΙ»

ἀλλά νά μπορεῖτε ν' ἀνατρέχετε σ' αὐτό σταθερά.

Ἀποκτεῖστε

τήν πλήρη σειρά τῶν 9 τόμων

Οἱ τόμοι τοῦ ΑΝΤΙ:

Α΄(θ ἔξαμ. '74, τεύχη 1-9)
Β΄(α ἔξαμ. '75, τεύχη 10-22)
Γ΄(θ ἔξαμ. '75, τεύχη 23-35)
Δ΄(α ἔξαμ. '76, τεύχη 36-48)
Ε΄(θ ἔξαμ. '76, τεύχη 49-61)
ΣΤ΄(α ἔξαμ. '77, τεύχη 62-74)
Ζ΄(θ ἔξαμ. '77, τεύχη 75-89)
Η΄(α ἔξαμ. '78, τεύχη 90-102)
Θ΄(θ ἔξαμ. '78, τεύχη 105-115)

Στούς τόμους τοῦ ΑΝΤΙ – πανόδετους, μέ ἐξώφυλλα καί ἀναλυτικά περιεχόμενα θεμάτων καί συνεργατῶν – θά βρεῖτε μιά πλούσια καί πολύπλευρη καταγραφή:

- *τῆς πολιτικῆς καί πολιτιστικῆς ζωῆς μας*
- *τῆς κατάστασης στήν Ἀριστερά*
- *τῆς ἐξωτερικῆς ἐπικαιρότητας*
- *τῶν ἰδεολογικῶν ρευμάτων τῆς ἐποχῆς μας καί*
- *πλῆθος στοιχεῖα πού ἐνδιαφέρουν ὅσους συμμετέχουν στά προβλήματα τοῦ τόπου μας.*

Ζητεῖστε τούς τόμους τοῦ ΑΝΤΙ ἀπό τά γραφεῖα μας:
Δημοχάρους 60 (Τ.Τ. 601) τηλ. 732.713 καί 732.819.

Ὅσοι μένουν στήν ἐπαρχία μποροῦν νά ζητήσουν τήν ἀποστολή τῶν τόμων μέ ἀντικαταβολή. Μπορεῖτε ἀκόμα νά ἀνταλλάξετε τά τεύχη μέ δεμένους τόμους πληρώνοντας τήν βιβλιοδεσία (160 δρχ. στόν τόμο).

ΑΝΤΙ-ΔΙΑΦΗΜΙΣΗ

Τό περιοδικό μας ξεκινᾶ μέ τό τεῦχος αὐτό μιάν ἔρευνα πού σκοπό ἔχει τήν ἀπομυθοποίηση καί τήν ὑπονόμευση τῆς διαφήμισης. Πήραμε αὐτή τή ριψοκίνδυνη ἀπόφαση – τό ΑΝΤΙ δημοσιεύει διαφημίσεις γιατί δέν μπορεῖ νά καλύψει διαφορετικά τά ἔξοδά του καί εἶναι πιθανό νά ὑποστεῖ ἀντίποινα ἀπό ὁρισμένα μονοπώλια καί διαφημιστές – γιατί πιστεύουμε ὅτι ἡ διαφημιστική πρακτική εἶναι καίριος μηχανισμός ἀλλοτρίωσης καί κοινωνικοῦ ἐλέγχου.

Θεωροῦμε ἀναμφισβήτητο, παρά τά σοφίσματα «τῶν διαφημιζόντων τήν διαφήμισιν», ὅτι ἡ ὅλη διαδικασία, ὁποιος κι ἄν εἶναι ὁ ὑποτιθέμενος σκοπός της, ἔχει σάν τελικό ἀποτέλεσμα τή συγκέντρωση πλούτου καί παραγωγικῶν δραστηριοτήτων. Ἡ διαφήμιση τήν ἐποχή τοῦ ἐλεύθερου ἀνταγωνισμοῦ εἶναι ἐνδεχόμενο νά εἶχε ἕνα ρόλο εὐρύτερης πληροφόρησης τοῦ καταναλωτῆ. Ζοῦμε ὅμως στήν ἐποχή τῶν μονοπωλίων καί ἡ σχέση ἀνάγκης - κατανάλωσης - παραγωγῆς ἔχει ἀλλάξει οὐσιαστικά καί ἔχει ἀνατραπεῖ. Ὁ κύριος ρόλος τῆς διαφήμισης εἶναι σήμερα νά δημιουργεῖ ἀνάγκες γιά προϊόντα πού ἐμφανίζονται σάν νέα καί ἀπαραίτητα ἐνῶ δέν εἶναι οὔτε τό ἕνα, οὔτε τό ἄλλο.

Ἡ διαφήμιση ἀποτείνεται στό κτητικό ἔνστικτο τῶν μικροαστῶν πού ἱκανοποιεῖται μέ τή συσσώρευση ἀντικειμένων - συμβόλων κοινωνικῆς ἐπιτυχίας. Ἔτσι π.χ. ἡ «διάρκεια» τοῦ οἰκιακοῦ σκεύους ἤ ἐπίπλου λειτουργεῖ καθησυχαστικά, γιατί ἔμμεσα δημιουργεῖ μιάν ἀσφάλεια γιά τή διάρκεια τῆς ἔγγαμης σχέσης, πού εἶναι ταυτόχρονα ἀξίωμα καί αἰώνια ἀποπραγματοποίητος στόχος κάθε μικροαστικοῦ ζευγαριοῦ. Τό ἴδιο καί ἡ ψευδέστατη συνήθως διαφήμιση γιά τήν «ἐξατομίκευση» ἤ τήν «μοναδικότητα» τοῦ ἀντικείμενου, πού εἶναι εὔκολο νά ἀναχθεῖ στήν ἐξαιρετική, ὑποτίθεται, διάσταση τῶν συναισθημάτων πού συγκατοικοῦν στόν ἴδιο χῶρο. Πολλές ἀπό τίς διαφημιστικές ἀναφορές ἔχουν μιά λειτουργία, πού ὑπερκεράζει τό χῶρο τῆς ἀγοραστικῆς ἀποτελεσματικότητας καί διεισδύει σ' ἐκεῖνον τῆς πολιτικῆς πειθοῦς. Οἱ διαφημίσεις εἶναι φορεῖς ἰδεολογίας, αἰσθητικῆς καί ἠθικῆς διαπαιδαγώγησης. Ἀκόμα ἡ διαφήμιση λειτουργεῖ διευκολύνοντας ἀντικειμενικά τή συγκέντρωση τοῦ τύπου κι ἀκόμα συχνά ἐπενεργεῖ σάν μέσο ἐκβιασμοῦ γιά τήν ἐπιβολή αὐτολογοκρισίας.

Ἡ ἀφθονία τῶν ἐμπορευμάτων στίς ἰμπεριαλιστικές μητροπόλεις ἔχει σάν ἀναπόφευκτο ἐπακόλουθο τή σπανιότητα τοῦ χώρου καί τοῦ χρόνου κι ἑπομένως τῆς ἐπιθυμίας, γιατί ἡ ἐπιθυμία χρειάζεται χῶρο καί χρόνο γιά ν' ἀνθίσει, ὅπως ἕνα φυτό δέν μεγαλώνει δίχως χῶμα καί ἥλιο. Αὐτή τή θνησιγενή ἐπιθυμία τοῦ σύγχρονου, ἀλλοτριωμένου καταναλωτῆ προσπαθεῖ νά ἐρεθίσει καί νά τονώσει τεχνητά ἡ διαφήμιση, δημιουργώντας μόδες καί ὁμαδοποιήσεις τῶν καταναλωτῶν. Ἄς δοῦμε τί γίνεται σήμερα μέ τά «ὑπογραφόμενα» μπλουζάκια, παπούτσια, τσάντες καί παντελόνια. Εἶναι μέ μαθηματική ἀκρίβεια σίγουρο ὅτι σέ τρία ἤ πέντε τό πολύ χρόνια ἕνα τέτοιο προϊόν θά θεωρεῖται σάν ἰδιαίτερα κακόγουστο καί ἔξω ἀπό τό συρμό. Ἡ ἐπιτάχυνση τῆς ἀλληλοδιαδοχῆς τῆς μιᾶς μόδας ἀπό τήν ἄλλη, ἡ συνεχής ἀντικατάσταση τῶν «νεό» ἀπό τό «ρετρό» καί αὐτῶν ἀπό ἄλλα «νεό», τό «ρετρό» ὄντας περιοδικά «νεό», καί τό «νεό» «ρετρό», δημιουργεῖ μιά κυκλική αἴσθηση τῆς σύγχρονης κοινωνικῆς ζωῆς, πού προσθέτει ἕνα ἀκόμη στοιχεῖο στή γενική αἴσθηση παραλογισμοῦ.

Ὅλα αὐτά τά ρεύματα εἶναι συνήθως ἐνταγμένα σέ στρατηγικούς σχεδιασμούς ἐμπορικῶν ἐπιτελείων τῶν μονοπωλίων. Ὁ διαφημιστής, ὅπως κι ὁ ἀρχιτέκτονας ἤ ὁ δικηγόρος εἶναι δυνατό κάτω ἀπό ὁρισμένες συνθῆκες νά ἀγνοεῖ τό τελικό, ὁλικό καί στρατηγικό ἀποτέλεσμα τῆς ἐπιμέρους δράσης του. Τό γνωρίζουν ὅμως ὅσοι ἐλέγχουν τά πραγματικά κέντρα ἀπόφασης τῆς «γραφειοκρατικῆς κοινωνίας κατευθυνόμενης κατανάλωσης» ὅπως τήν ὀνομάζει ὁ Ἀνρί Λεφέμπρ, ὅπου ἡ δημιουργία ἀντικαθίσταται ἀπό τή σκηνοθεσία, σ' ὅλους τούς ἄλλους τομεῖς ἐκτός ἀπό τήν καθαρή τεχνική πού παραμένει σάν ἄδυτο τῶν ἀδύτων – τελευταῖο καταφύγιο τῶν ἀρχιερέων τῆς γνώσης πού κατευθύνουν ἀόρατοι τό κοινωνικό γίγνεσθαι.

Ἡ θεσμοποίηση τῆς διαφήμισης τῆς δίνει τή φιλοδοξία ὅτι μπορεῖ νά ὑποκαταστήσει τόν πολιτικό λόγο, ἡ ἐμμεσοποίηση ὅτι μπορεῖ νά καλύψει τό χῶρο τῆς τέχνης.

Ἡ πρώτη τάση παρουσιάζει μικρό τελικά ἐνδιαφέρον γιατί τό πέρασμα ἀπό μιάν ἐπιφανειακή λογοκλοπή στήν οὐσιαστική κοινωνική ἐπιχειρηματολογία μένει ἔκθετο στήν κριτική ἀνάλυση. Τό ἀντίθετο ὅμως συμβαίνει μέ τή δεύτερη.

Μέ τή συνεχή ἀπομάκρυνση τοῦ διαφημιστικοῦ σλόγκαν καί τοῦ καταναλωτικοῦ προϊόντος πού πραγματοποιεῖ ἡ διαφήμιση, ἐγκαθίσταται μιά ὑπερρητορική ψευδοφιλολογία πού κάνει χρήση τοῦ λογοπαίγνιου καί τῆς εἰρωνίας καί ἔχει πιά ἀξιώσεις, στόν πρῶτο βαθμό νά κάνει πλύση ἐγκεφάλου στούς «κατώτερους» λαϊκούς καταναλωτές, στό δεύτερο βαθμό νά παίζει μέ τήν ἀξίωση τῶν μεσαίων στρωμάτων γιά μιά πιό ἐκλεπτυσμένη κατανάλωση καί στόν τρίτο, σατιρίζει ἤ καί ὑπονομεύει τόν ἴδιο τόν ἑαυτό της καθιερώνοντας γιά τούς δημιουργούς της μιά ἀξίωση πνευματικότητας, ἕνα εἰσιτήριο γιά τόν κόσμο τῆς διανόησης. Πρόκειται γιά μιά τάση πού ἐμπνέεται ἀπό τήν ἀμερικάνικη πόπ-ἄρτ, τῆς δεκαετίας τοῦ 1960, πού ξεκίνησε μέ ἄμεσα διαφημιστικά μηνύματα γιά νά φτάσει σέ ἔμμεσα ὑπονομευτικά κηρύγματα ἀμφιβολίας γιά τίς κατεστημένες ἀξίες καί στόν κόσμο τῆς θεατρικῆς κατανάλωσης καί στό πανηγύρι τῆς πολιτικῆς ἀντιπροσώπευσης. Ἀλλά καί τότε ἡ καταναλωτική κοινωνία στάθηκε ἱκανή μέ μεγάλη ταχύτητα νά ἐξουδετερώσει τήν ἀμφισβήτηση αὐτή μέ τήν ἐμπορικοποίηση, μετατρέποντάς την σέ πόστερ ἤ διακόσμηση ὑφασμάτων καί ἐπίπλων.

Τό ἔσχατο ὅριο τῆς ἔρπουσας τρομοκρατίας πού ἀσκεῖ ἡ διαφήμιση, ὅπως κι ὅλες οἱ ἄλλες μορφές ρητορίας εἶναι ἡ κατάργηση τοῦ κοινωνικοῦ διαλόγου, ἡ ὑποχρεωτική κατανάλωση, ἡ ἀπόλυτη κοινωνική ἐξομάλυνση γύρω ἀπό ἕνα ἑνιαῖο μέτωπο. Ὁ λόγος τῆς διαφήμισης, ὁποια μορφή κι ἄν ἔχει, φέρνει ἕνα ἑνιαῖο ἀποτέλεσμα: τήν ἐξαφάνιση μιᾶς φωνῆς, ἐκείνης πού διαθέτουν ἀκόμα ὅσοι εἶναι κάτω στή βάση τῆς κοινωνικῆς μας πυραμίδας καί τήν βαστοῦν στούς ὤμους τους. Αὐτός εἶναι ὁ κύριος λόγος πού μᾶς ὁδηγεῖ στήν ἀμφισβήτηση τῆς διαφήμισης: ἡ πολιτική της λειτουργία.

Ὁ συνεργάτης μας ΔΙΟΝΥΣΗΣ ΣΚΑΛΟΣ θά ἐπιμεληθεῖ τήν κριτική παρουσίαση τοῦ διαφημιστικοῦ λόγου μέ συγκεκριμένα δείγματα, ὅπως ἡ διαφήμιση τῆς ΔΕΗ πού τοῦ χρησίμευσε γιά ξεκίνημα. Ἔτσι θά ἀποδειχθεῖ ἡ ἀνοιχτή χρησιμοποίηση ἀνακριβειῶν ἀπό τούς περισσότερους διαφημιστές καί τά ἠθελημένα «λάθη» καί παραλείψεις.

Στήν ἔρευνα πού ξεκινήσαμε θά μποροῦσαν νά μετάσχουν καί ἀναγνῶστες μας, στέλνοντάς μας διαφημίσεις πού τούς τράβηξαν τήν προσοχή καί μαζί τίς παρατηρήσεις τους πάνω σ' αὐτές. Πιστεύουμε ὅτι εἶναι ἕνας τρόπος γιά νά ζοῦμε μέ μεγαλύτερη διαύγεια τίς καταναγκαστικές μας σχέσεις μέ τήν καπιταλιστική κατανάλωση.

Ποῦ ἀπευθύνεται η ΔΕΗ. Σέ 28.330 καταναλωτές της, σέ σύνολο 3.242.453 (οὔτε 1%), γιατί μόνο τόσοι καταναλώνουν πάνω ἀπό 1.000 κιλοβατόρες τό δίμηνο κι ἔτσι (ὑποθετικά)μποροῦν νά ἐξοικονομήσουν 700 δρχ., τό 35% τῆς κατανάλωσής τους,δηλαδή τό μεγαλύτερο δυνατό ποσοστό ἐξοικονόμησης ἠλεκτρικῆς ἐνέργειας ρεύματος στήν οἰκιακή χρήση.

Περισσότεροι ἀπ'τό 80% τῶν οἰκιακῶν καταναλωτῶν τῆς ΔΕΗ πληρώνουν λιγώτερες ἀπό 700 δρχ. τό δίμηνο γιά ἠλεκτρικό. Πῶς μποροῦν λοιπόν αὐτοί νά ἐξοικονομοῦν 700 δρχ. τό δίμηνο μόνο ἀπ'τή σωστή χρήση κουζίνας καί θερμοσίφωνα;

Οἱ παραινέσεις αὐτές δέν εἶναι οἱ κολακευτικώτερες οὔτε γιά τή νοημοσύνη μας (μήν ἀνοιγοκλείνετε ἄσκοπα τήν πόρτα τοῦ ψυγείου) οὔτε γιά τήν καθαριότητά μας (ἄν χρειάζεστε λίγο ζεστό νερό, προτιμεῖστε νά τό ζεστάνετε στό μάτι τῆς κουζίνας) οὔτε γιά τή σοβαρότητα τῆς ΔΕΗ. (Πλυντήριο: καταναλώνει ὅσο ἠλεκτρικό χρειάζονται γιά φωτισμό 5 σπίτια μαζί).

'Αφοῦ ἐπέβαλλε καί στά ὀρνιθοτροφεῖα τῶν Μεγάρων νά πληρώνουν τό εὐδικό τέλος γιά τήν ΕΡΤ, μᾶς ἐπιτρέπει τώρα -καί σέ μᾶς καί στίς κότες- νά παρακολουθοῦμε τό πρόγραμμα τῆς ἐκλογῆς μας. Κι ἀκόμα, μᾶς λύνει τό πρόβλημα πού μᾶς βασάνιζε τόσα χρόνια: "- Τί νά κάνουμε τήν τηλεόραση ὅταν δέν τήν παρακολουθοῦμε;" - "κλεῖστε την" !!

Δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία γιά τήν ἀνάγκη ἐξοικονόμησης ἐνεργείας. . 'Υπάρχει ἀμφιβολία γιά τή σκοπιμότητα νά προσφέρει ἡ ΔΕΗ τό 34,46% τῆς ἐνέργειας πού παράγει σέ λιγότερες ἀπό 20 βιομηχανίες, 5 φορές φθηνότερα, ἀπ'ὅσο πληρώνουν 3.243.453 καταναλωτές γιά τό 21,77% τῆς ὁλικῆς της παραγωγῆς. . 'Υπάρχει ἀντίρρηση γιά τήν πολιτική της νά μᾶς ἐπιβάλλει νά ἐπιδοτοῦμε τήν ΠΕΣΙΝΕ γιά παράδειγμα, ὅταν θά μποροῦσε νά ἐξοικονομήσει ὡς 35% ἐνεργείας, ἄν αὐτή χρησιμοποιοῦσε ἄλλη παραγωγική διαδικασία (ὅπως πχ ἡ ALCOA). . 'Υπάρχει τέλος ἀντίρρηση γιά τό δικαίωμά της νά μᾶς ὑποτιμᾶ μέ ἀνακρίβειες καί... "ὁδηγίες πρός ναυτιλομένους".

κάθε δύο μήνες πετάτε τουλάχιστον 5 καινούργια βιβλία

(ΣΕ ΗΛΕΚΤΡΙΚΟ ΡΕΥΜΑ ΠΟΥ ΔΕΝ ΧΡΕΙΑΖΕΣΤΕ)

1 ακούστε τή ΔΕΗ καί κερδίστε χρήματα

Κάθε δύο μήνες πληρώνετε ἀρκετά χρήματα σέ ἠλεκτρικό ρεῦμα πού καταναλώσατε - χωρίς νά τό χρειάζεστε! Αὐτή ἡ σπατάλη, δέν συμφέρει οὔτε ἐσᾶς, οὔτε τήν οἰκονομία τῆς χώρας μας.
Κυριολεκτικά, «πέτατε» χρήματα πού θά μποροὐσατε νά ἀξιοποιήσετε γιά σᾶς καί τούς δικούς σας ἤ στερεῖστε πράγματα πού σᾶς εἶναι ἀπαραίτητα.
Κι ἡ χώρα μας, ξοδεύει πολύτιμο συνάλλαγμα, γιά τήν εἰσαγωγή τῶν καυσίμων, πού θά χρησιμοποιηθοῦν στήν παραγωγή αὐτῆς τῆς ἠλεκτρικῆς ἐνέργειας πού σπαταλᾶτε.
Ἄν ἀκοὐσετε τίς ἁπλές ὑποδείξεις τῆς ΔΕΗ, μπορεῖτε νά κερδίσετε, π.χ. 400 δρχ. τό δίμηνο, μόνο ἀπ' τή σωστή χρήση τῆς ἠλεκτρικῆς κουζίνας ἤ 300 δρχ. τό δίμηνο, μόνο ἀπ' τό θερμοσίφωνα, κ.τ.λ. Δέν εἶναι λίγα!...

Ηλεκτρική κουζίνα
Χρησιμοποιεῖτε τά κατάλ[illegible] πού θά ἐφάπτονται τελείως στά μάτια.

Μή χρησιμοποιεῖτε μικρό σκεῦος σέ μεγάλο μάτι. Οἱ χύτρες ταχύτητος συμφέρουν πολύ! Μήν ἀνοιγοκλείνετε συχνά, τήν πόρτα τοῦ φούρνου καί ρυθμίστε τον, στήν ἐντελῶς ἀπαραίτητη θερμοκρασία.

Θερμοσίφωνας
Προσέξτε τή διαρροή ζεστοῦ νεροῦ ἀπό τή βρύση ἤ τούς σωλῆνες. Ἄν χρειάζεστε, λίγο ζεστό νερό, προτιμεῖστε νά τό ζεστάνετε στό μάτι τῆς κουζίνας. Ρυθμίστε τό θερμοστάτη, τό πολύ στούς 50 βαθμούς καί χρησιμοποιεῖτε τό νυχτερινό τιμολόγιο γιά νά ζεσταίνετε τό νερό. Συμφέρει!

Πλυντήριο
Καταναλώνει τόσο ἠλεκτρικό, ὅσο χρειάζονται γιά φωτισμό 5 σπίτια μαζί. Προτιμᾶτε τά οἰκονομικά προγράμματα καί τίς χαμηλές θερμοκρασίες. Μήν τό χρησιμοποιεῖτε, ἄν δέν ἔχετε συγκεντρώσει τήν ποσότητα τῶν ρούχων πού θά τό γεμίσουν.

Ψυγεῖο
Μήν ἐπιδιώκετε μεγάλη ψύξη. Εἶναι ἀνώφελη σπατάλη. Κάνετε συχνά ἀπόψυξη, μήν ἀνοιγοκλείνετε ἄσκοπα τήν πόρτα καί κυρίως, μήν τήν ἀφήνετε ἀνοιχτή.

Φωτισμός
Σβήνετε κάθε φῶς πού δέν χρειάζεστε. Χρησιμοποιεῖτε λάμπες φθορισμοῦ, πού εἶναι πιό ἀποδοτικές καί πιό οἰκονομικές. Προτιμᾶτε τό συγκεντρωμένο φῶς (π.χ. τό ἐπιτραπέζιο) γιά τή δουλειά σας, παρά τό διάχυτο.

Τηλεόραση
Ἀνοίξτε την στό πρόγραμμα τῆς ἐκλογῆς σας καί κλεῖστε την ἀν δέν τήν παρακολουθεῖτε.

ακούστε τή ΔΕΗ σᾶς συμφέρει

ΔΕΗ

ΔΡΑΣΗ, ΔΡΑΣΗ, ΔΡΑΣΗ...

του Γιάννη Καλαϊτζῆ

ΔΥΤ. ΓΕΡΜΑΝΙΑ:

Ὁ «ταῦρος τῆς Βαυαρίας» ἀπειλεῖ

Ἡ Γερμανική Χριστιανοδημοκρατία ἐξέλεξε τόν Πρόεδρο τῆς Βαυαρίας Φράνς – Γιόζεφ Στράους σάν ὑποψήφιο καγκελάριο γιά τίς βουλευτικές ἐκλογές τῆς Ὁμοσπονδιακῆς Γερμανίας πού θά γίνουν τό φθινόπωρο τοῦ 1980. Ἐπειδή ὑπῆρχε διαφωνία ἀνάμεσα στίς ἡγεσίες τῆς Χριστιανοδημοκρατικῆς Ἕνωσης καί τοῦ τοπικοῦ κλάδου της στή Βαυαρία – πού ὀνομάζονται Χριστιανοκοινωνιστές – συνῆλθε ἔκτακτο κοινό συνέδριο τῶν δύο κομμάτων πού προτίμησε τόν «ταῦρο τῆς Βαυαρίας» ἀπό τόν νεώτερο καί πιό φιλελεύθερο Σάξωνα ὑποψήφιο Ἔρνεστ Ἄλμπρεχτ, μέ 135 ψήφους ἔνταντι 102.

Τό γεγονός δείχνει μιάν ἀλλαγή στρατηγικῆς: τήν ἐγκατάλειψη τῆς ἀπόπειρας ἀποπλάνησης τοῦ μικροῦ φιλελεύθερου κόμματος πού συγκροτεῖ μαζί μέ τούς σοσιαλδημοκράτες τή σημερινή κυβερνητική πλειοψηφία. Αὐτό ὀφείλεται καί στό γεγονός ὅτι οἱ φιλελεύθεροι ἐπιμένουν στή σημερινή συμμαχία καί στή συνεχή συρρίκνωσή τους πού μειώνει τό ἐκλογικό ἐνδιαφέρον πού παρουσιάζουν.

Ἔτσι οἱ χριστιανοδημοκράτες ἀποφάσισαν νά κάνουν μιά ξεκάθαρη στροφή πρός τά Δεξιά καί νά ἐναποθέσουν τήν τύχη τοῦ κόμματός τους – καί τῆς Γερμανίας – στά χέρια ἑνός μόνο προσώπου, γνωστοῦ γιά τίς αὐταρχικές καί ἀκραῖες θέσεις του. Ἔτσι ἐλπίζουν νά ἀντιμετωπίσουν μέ σοβαρές πιθανότητες ἐπιτυχίας τίς ἀνάλογες τάσεις πού ἔχουν ἤδη ἐκδηλωθεῖ στό Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα τοῦ Χέλμουτ Σμίτ, προσωποποίηση τῆς ἡγεσίας καί συντηρητική στάση ἀπέναντι στά κύρια κοινωνικά προβλήματα. Ὁ κ. Σμίτ ἔχει νά παρουσιάσει ἀξιόλογες «ἐπιτυχίες». Κατάφερε νά ἀναδειχθεῖ σάν ἀπαράμιλλος πρωταθλητής τῆς ἀστυνομικῆς καταπίεσης καί νά ἐξοντώσει τήν ἐξωκοινοβουλευτική ἄκρα Ἀριστερά. Θύμισε παλιές καλές ἡμέρες στό στρατοκρατικό ὑποσυνείδητο τῶν λαϊκῶν μαζῶν μέ τήν ἐπιχείρηση τοῦ Μογκαντίσο πού τόν ἔκανε δημοφιλέστατο. Κράτησε σκληρή ἀντεργατική στάση καί ὁδήγησε στήν ἐκτόνωση τίς βασικές ἀπεργίες, ἔτσι ὥστε τά ἀμφιταλαντευόμενα στρώματα, οἱ νοικοκυρές, οἱ μαγαζάτορες καί οἱ συνταξιοῦχοι πού δίνουν τή νίκη στίς εὐρωπαϊκές ἐκλογές νά τοῦ ἀποδίδουν τή σχετική νομισματική ἰσορροπία πού ἐπικρατεῖ καί τήν ἠπιώτερη μορφή πού ἔχει πάρει στή Γερμανία ἡ κρίση.

Ἂν ὅμως παρ' ὅλα αὐτά τά ἐνέχυρα στήν κοινωνική συντήρηση πού ἔχει παραχωρήσει, τό πάλαι ποτέ κόμμα τῆς Ρόζας Λούξεμπουργκ, οἱ ἐκλογεῖς προτιμήσουν τούς γνήσιους συντηρητικούς, θά δημιουργηθοῦν σοβαρότατες συνέπειες γιά τήν εὐρωπαϊκή ἑνοποίηση καί τήν εἰρήνη στόν κόσμο γενικότερα.

Ὁ κ. Στράους ἔχει ἀνησυχητικές τάσεις ἐθνικιστικῆς ἀπομόνωσης καί πλειοδοσίας. Θά προσπαθήσει μᾶλλον νά ἐνισχύσει ἀκόμα περισσότερο τήν ἤδη ὑπερβολικά ἰσχυρή Θέση τῆς Δυτικῆς Γερμανίας, στήν Εὐρώπη καί στόν κόσμο. Οἱ στρατοκρατικές του τάσεις, οἱ ὕποπτες σχέσεις του μέ τούς κατασκευαστές ὅπλων, τά δικτατορικά καθεστῶτα τοῦ Τρίτου Κόσμου καί διάφορες συμμορίες, ὅπως οἱ φαλαγγίτες τοῦ Λίβανου ἤ οἱ Ἕλληνες νεοφασίστες παρακρατικοί αφήνουν τήν ὑπόνοια ὅτι δέν θά τό ἐπιδιώξει μόνο μέ οἰκονομικά μέσα.

Ὅπως εἶπε ὁ Χάινριχ Μπέλ *«... γιά μιάν ἀκόμη φορά, ἕνας λαός προβάτων θά διαλέξει ἕνα λύκο γιά ποιμένα»*.

ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ: οἱ αἰγυπτοϊσραηλινές συνομιλίες βρίσκονται σέ νεκρό σημεῖο

Ἡ συνάντηση Μπεγκίν - Σαντάτ πού ἔγινε στίς 10 τοῦ Ἰούλη καί εἶχε σκοπό νά προγραμματίσει τήν «αὐτονομία», τῶν Παλαιστινίων μέσα στά πλαίσια τοῦ Ἰσραήλ, τελείωσε χωρίς ἀποτέλεσμα. Οἱ αἰτίες τῆς ἀποτυχίας μοιάζουν νά εἶναι δύο:

- Οἱ ὑπερβολικές ἀπαιτήσεις τῶν Ἰσραηλινῶν καί
- Ἡ ἀδυναμία καί τῶν δύο μερῶν νά βροῦν «συνεργάσιμους» προύχοντες ἀνάμεσα στόν πληθυσμό τῶν κατεχομένων ἐδαφῶν.

Οἱ θέσεις τοῦ Ἰσραήλ ὡς πρός τήν «αὐτονομία» δείχνουν τόσο καθαρά τό πραγματικό περιεχόμενο αὐτῆς τῆς λέξης πού ἀκόμα καί ἡ Αἴγυπτος δυσκολεύεται νά τό ἀποδεχτεῖ: ἡ στρατιωτική ἰσραηλινή διοίκηση τῶν κατεχομένων ἐδαφῶν θά παραμείνει ἡ πηγή τῆς ἐξουσίας, ἐνῶ ἡ «αὐτόνομη» παλαιστινιακή διοίκηση δέν θά ἔχει δικαίωμα οὔτε νά εἰσπράττει τούς φόρους, οὔτε νά δημιουργήσει ραδιοφωνικό σταθμό ἤ κεντρική τράπεζα, οὔτε νά καθορίζει τίς ἐμπορικές ἀνταλλαγές, οὔτε νά ἐκδίδει γραμματόσημα κλπ. Ἐπίσης ὁ ἰσραηλινός στρατός θά διαθέτει ὑπό τόν ἔλεγχό του 700.000 στρέμματα γιά στρατιωτικές ἐγκαταστάσεις. Οἱ θέσεις αὐτές πού υἱοθέτησε τό ὑπουργικό συμβούλιο πρίν ἀρχίσουν οἱ διαπραγματεύσεις καί ἀποτελοῦν δεσμευτικό πλαίσιο γιά τούς ἰσραηλινούς διαπραγματευτές, συμπληρώνονται μέ τή συνέχιση τοῦ ἐποικισμοῦ τῆς δυτικῆς ὄχθης τοῦ Ἰορδάνη, παρά τίς ἀντιδράσεις πού ἐκφράζονται ἀκόμα καί ἀπό ἕνα σημαντικό τμῆμα τῶν Ἰσραηλινῶν. Ἡ ἀδιαλλαξία τοῦ Μπεγκίν στό θέμα τοῦ ἐποικισμοῦ καί τῆς «αὐτονομίας» εἶναι τέτοια, ὥστε ὁ Μοσέ Νταγιάν, ὑπουργός ἐξωτερικῶν, καί ὁ Ἔζερ Βάισμαν, ὑπουργός ἀμύνης, νά ἐμφανίζονται ὡς μετριοπαθεῖς. Ὁ τελευταῖος μάλιστα παραιτήθηκε ἀπό τήν ὁμάδα τῶν ἰσραηλινῶν διαπραγματευτῶν...

Ὅσον ἀφορᾶ τίς ἐπιδιώξεις Αἰγύπτιων καί Ἰσραηλινῶν νά βροῦν συνεργάτες μεταξύ τῶν Παλαιστινίων, οἱ σχετικές προσπάθειες ἔχουν ὡς τώρα καταλήξει σέ πλήρη ἀποτυχία. Στή δυτική ὄχθη τοῦ Ἰορδάνη δέν ὑπῆρχαν πολλές δυνατότητες. Ἀπόδειξη ἡ ἐκλογή στίς δημοτικές ἐκλογές τοῦ 1976 μιᾶς σειρᾶς δημάρχων, γνωστῶν γιά τίς σχέσεις τους μέ τήν Ὀργάνωση Ἀπελευθέρωσης τῆς Παλαιστίνης· ἡ κοινή δήλωση, τήν 1η Ὀκτωβρίου 1978, δεκαεπτά δημάρχων τῆς δυτικῆς ὄχθης μέ τήν ὁποία καταδικάζεται ἡ πολιτική τοῦ Σαντάτ καί διακηρύσσεται ὅτι ἡ Ὀργάνωση Ἀπελευθέρωσης τῆς Παλαιστίνης εἶναι ὁ μόνος ἐκπρόσωπος τοῦ παλαιστινιακοῦ λαοῦ· καί τέλος, ἡ γενική ἀπεργία καί οἱ μαζικότατες διαδηλώσεις μέ τίς ὁποῖες οἱ Παλαιστίνιοι τῆς δυτικῆς ὄχθης ἀπάντησαν στήν ὑπογραφή τῆς Αἰγυπτοϊσραηλινῆς συνθήκης τόν περασμένο Μάρτιο.

Μπροστά στήν ἀδυναμία νά ἐφαρμοστεῖ τό καθεστώς τῆς αὐτονομίας στή δυτική ὄχθη τοῦ Ἰορδάνη οἱ Αἰγύπτιοι εἶχαν προτείνει νά δοκιμαστεῖ πρῶτα στήν περιοχή τῆς Γάζας ὅπου ἔλπιζαν ὅτι θά μποροῦσαν νά βροῦν εὐκολότερα συνεργάτες. Ἡ περιοχή τῆς Γάζας, ὅπου κατοικοῦν 450.000 Παλαιστίνιοι ἀπό τούς ὁποίους 350.000 πρόσφυγες βρισκόταν ὡς τό 1967 κάτω ἀπό αἰγυπτιακή διοίκηση, γεγονός πού ἐπιτρέπει στήν Αἴγυπτο νά διαθέτει ἀκόμα μιά σχετική ἐπιρροή. Ἐπίσης ὁ αὐστηρός ἔλεγχος πού ἀσκεῖ στήν περιοχή ὁ ἰσραηλινός στρατός ἡ ἄγρια καταπίεση πού ἀκολούθησε τήν κατάληψη τῆς περιοχῆς τό 1967, ἡ ἄμεση οἰκονομική ἐξάρτηση τῶν κατοίκων της ἀπό τό Ἰσραήλ ὅπου ὑπολογίζεται ὅτι δουλεύουν 70.000 ἄτομα καί τέλος ἡ ἐπιρροή πού διαθέτουν ὁρισμένες μεγάλες καί πλούσιες οἰκογένειες ἀποτελοῦσαν, ἀπό πρώτη ἄποψη, εὐνοϊκούς παράγοντες γιά τήν ἐξεύρεση συνεργατῶν καί τήν ἐφαρμογή τοῦ καθεστῶτος τῆς «αὐτονομίας». Ἔτσι π.χ. ὁ σεῖχης Χάσεμ ἐλ Κχαζαντάρ εἶχε δημόσια ἐκφράσει τήν ὑποστήριξή του πρός τόν Σαντάτ, ἐνῶ ὁ δήμαρχος τῆς Γάζας διορισμένος ἀπό τήν ἰσραηλινή διοίκηση ἦταν ἀπό τούς λίγους Παλαιστίνιους πού εἶχαν δεχτεῖ νά συναντηθοῦν μέ τούς Ἀμερικανούς ἀπεσταλμένους ὕστερα ἀπό τίς συμφωνίες τοῦ Κάμπ Ντέιβιντ.

Ὅμως ἡ ἀπήχηση πού εἶχε στήν περιοχή τῆς Γάζας ἡ γενική ἀπεργία πού ὀργανώθηκε τό Μάρτιο ἐναντίον τῆς αἰγυπτοϊσραηλινῆς συνθήκης, ἡ ἐκτέλεση τήν 1η Ἰουνίου τοῦ σεῖχη Κχαζαντάρ ἀπό τό Λαϊκό Μέτωπο γιά τήν Ἀπελευθέρωση τῆς Παλαιστίνης (τοῦ Χαμπᾶς) ἡ πλήρης ἀπομόνωση τοῦ Σαντάτ ἀπό τά ὑπόλοιπα ἀραβικά κράτη, ἔχουν μετατρέψει ριζικά τήν κατάσταση. Ἀπόδειξη ἡ στάση τοῦ ἴδιου τοῦ δήμαρχου τῆς Γάζας πού οἱ ἀντίπαλοί του ἀποκαλοῦν «βαρόμετρο»: σήμερα ἀρνεῖται τό καθεστώς τῆς «αὐτονομίας» καί πρόσφατα ἐπισκέφτηκε τή Δαμασκό καί τή Βηρυτό, ὅπου συναντήθηκε μέ τόν Ἄσαντ καί τόν Ἀραφάτ, ἀντίστοιχα.

τοῦ Στρατῆ Τσίρκα

ΟΧΙ ΔΑ ΚΑΙ ΜΑΦΙΟΖΟΣ!

Θυμᾶμαι τόν Καββαδία νά συνθέτει μιά ἀπό τίς φαντασικές ἱστορίες του παίρνοντας στοιχεῖα ἀπό τίς κουβέντες, ὅπως γίνονταν ἐκεῖ μπροστά μας. Μιά μέρα, πού ὁ φίλος μου διανυχτέρευε πάλι στήν 'Αλεξάντρεια, τοῦ λέει ὁ Μικές Χαλκούσης στό γραφεῖο μου:

– Βρέ Κόλια, μοῦ στείλαν ἀπό τή Χῖο ἕνα τενεκεδάκι τσικουδόλαδο. Ἔρχεσαι νά μᾶς φτιάξεις τήν Κεφαλονίτικη σκορδαλιά, πού μᾶς ἔφαγες τ' ἀφτιά νά τήν παινεύεσαι;

– Τσικουδόλαδο; Ποῦ θρέθηκε αὐτός ὁ θησαυρός; Μά ἡ σκορδαλιά θέλει καί τό ἀνάλογο ψάρι καί κρασί...

Εἶχε τελειώσει ὁ δεύτερος παγκόσμιος πόλεμος, τό ἴδιο κι ὁ ἐμφύλιος. Συγκοινωνίες μέ τήν 'Ελλάδα καί τά νησιά εἴχαμε πιά ταχτικές. Ἕνας μεγαλομπακάλης στό Μιντάν ἔφερνε ρετσίνα ἀπό τό Κορωπί θαρρῶ ἤ τά Μέγαρα...

– ... θέλει ἀμύγδαλα μεγάλα, ὄχι τίποτα τζούφικα καί τά σκόρδα νά εἶναι...

Φοβήθηκα πώς τά παράλεγε, ἑτοιμάζοντας ἴσως ἕνα δρόμο ὑποχώρησης γιά ν' ἀποφύγει τό ρεζίλεμα. Μά ὁ Μικές τόν καθησύχαζε: 'Ο ψαράς του τοῦ εἶχε φέρει τό πρωΐ ἕνα ροφό δώδεκα ὀκάδων, ψαρεμένο στά θράχια τοῦ Ράς-ελ-Τίν ἀπέναντι. Τόν εἶχαν τώρα στό ψυγεῖο τοῦ γραφείου,ἄς πήγαινε ὁ Κόλιας νά τόν δεῖ. 'Αμύγδαλα τοῦ εἶχαν στείλει φίλοι ἀπό τήν Αἴγινα, σκόρδα ἔβγαζε τό μποστάνι του πηγαίνοντας στό δρόμο γιά τό 'Αμπουκίρ, χοντρά νά – κι ἔσφιξε τή γροθιά του. Ὅσο γιά κρασί αὐτό ἦταν μυστικό, νά τό δοκιμάσει πρῶτα ὁ Κόλιας καί νά μᾶς πεῖ ἀπό ποῦ ἦρθε, αὐτός πού κόμπαζε πώς ἀπό τή μυρωδιά μποροῦσε νά σοῦ πεῖ ἄν εἶχες κοιμηθεῖ μέ Παριζιάνα ἤ Κογκολέζα ἤ Κινέζα...

– Ἤ Γενοβέζα, τόν ἔκοψε ὁ Κόλιας. 'Αλήθεια, τήν ξέρεις τή Γένοβα;

'Ο Μικές δήλωσε πώς δέν ἔτυχε κι ἐγώ εἶπα πώς μιά φορά μέ τό «Κορινθία» βγῆκα γιά βόλτα, ὁ οὐρανός καταγάλανος καί ξαφνικά ἔπιασε μιά βροχή πού μ' ἔκανε παπί. 'Αναγκάστηκα νά γυρίσω στό πλοῖο γιά ν' ἀλλάξω ροῦχα.

– Ἔ, ναί, ἡ Γένοβα εἶναι ὀνομαστή γιά τά μπουρίνια της, ἔκλεισε τή συζήτηση ὁ Κόλιας. Δώσαμε ραντεβού μέ τό Μικέ στό σπίτι του θραδάκι, ὄχι πολύ ἀργά, γιατί ἡ σκορδαλιά θέλει τήν ὥρα της γιά νά γίνει καί χωρίσαμε.

Τό μεσημέρι στό τραπέζι, ὁ Κόλιας ὅλο καί κάτι ρωτοῦσε τή γυναίκα μου, γιά σκορδαλιά σοῦπα καί σκορδαλιά κρέμα ἤ σάλτσα. «Πᾶμε γιά παταγώδη ἀποτυχία» εἶπα μέσα μου, ἀλλά δέ μίλησα. Ἡ ἀλήθεια ἦταν ἐντελῶς ἀντίθετη: 'Ο Κόλιας ἤξερε πολύ καλά τή δουλειά του, μά εἶχε μαντέψει τήν ἀνησυχία μου καί μέ δούλευε.

Τό θράδυ, στοῦ Μικέ μᾶς εἶχαν στρώσει ὅλα τά χρειαζούμενα στή σκεπαστή θεράντα, πλάι στήν τραπεζαρία. Τό σπίτι ὅλο μύριζε εὐχάριστα ἀπό τό ροφό, πού κομματιασμένος ἔθραζε μέσα σ' ἕνα μεγάλο τέντζερη στήν κουζίνα. 'Ο Κόλιας ἐπιθεώρησε τίς ἑτοιμασίες, δέχτηκε τό μαρμάρινο γουδί, γιά γουδοχέρι ὅμως ζήτησε ἕνα ξύλινο. Κάθισε, ἔβγαλε τό σακάκι του, μάζεψε ἀπάνω τά μανίκια τῆς φανέλας του. 'Ο Μικές κάθισε ἀντικρύ του μ' ἕνα μεγάλο μπουκάλι τσικουδόλαδο παρα πόδας. 'Ο Κόλιας, μ' ἕνα ξύλινο κουτάλι τῆς σούπας ἔπαιρνε σκόρδα καί ἀμύγδαλα, τά ἔριχνε μέσα στό γουδί, τά πατοῦσε μέ τό γουδοχέρι καί τά ἔλιωνε. Ὕστερα ζήτησε ἀπό τόν Μικέ λάδι. Ἐκεῖνος τοῦ γέμισε τό κουτάλι τοῦ τό ξαναγέμισε, ὁ Κόλιας ἀνυπόμονα, ζητοῦσε κι ἄλλο. Φάνηκε πώς ὁ Μικές δίσταζε.

– Τό λυπᾶσαι; Ἡ σκορδαλιά θέλει μπόλικο λάδι. 'Αλλιῶς δέ θά φᾶς κεφαλονίτικη, θά φᾶς χιώτικη σκορδαλιά.

'Ο Μικές ἔκανε μιά προσπάθεια μά τό χέρι του δέν πήγαινε.

– Δέν τό τσιγγουνεύομαι, εἶπε. 'Αλλά θά πάει χαράμι.

Στό τέλος μοῦ παράδοσε τό μπουκάλι καί μοῦ εἶπε νά ρίχνω ὅποτε κι ὅσο ζητοῦσε ὁ Κόλιας. Αὐτός κουνοῦσε ἀκόμα τό κεφάλι του μυκτηρίζοντας τ' ἀφεντικό μου γιά τό «χαράμι» πού εἶχε πεῖ. Γιά λίγη ὥρα δέ μιλοῦσε κανείς. Μέσα στό γουδί ἔπιασε νά σχηματίζεται μιά πρασινωπή ἁλοιφή, πού ἡ ἀψιά μυρωδιά της μᾶς χτυποῦσε στά ρουθούνια καί μᾶς ζάλιζε.

– Δέ μᾶς λές καμιά ἱστορία, ἔκανε ὁ Μικές, πού κατάλαβε πώς ὁ Κόλιας εἶχε πειραχτεῖ. 'Εκεῖνος πάντα καλόβολος, ἄνοιξε τό στόμα του:

– Τήν ἱστορία μέ τά ρολόγια τήν ξέρετε; Ὄχι; Λοιπόν ἀρχίζω. Θ' ἀκούσατε ἴσως πώς στήν 'Αθήνα, ἀμέσως μετά τόν πόλεμο, τά ρολόγια, προπαντός τοῦ χεριοῦ, πῆραν ν' ἀκριβαίνουν ἀφάνταστα. Κι ὅμως οἱ βιτρίνες τῶν ρολογάδικων ἦταν φίσκα γεμᾶτες ὅλο ἑλβετικές μάρκες, εἶναι τά καλύτερα. Ποῦ τά βρίσκαν τά ἑλβετικά φράγκα; Κοντραμπάντο, κατάλαβες; Εἶχα ἕνα φίλο, μαρκονιστή, πού μοῦ ἔτρωγε τό κεφάλι νά δοκιμάσω κι ἐγώ, ἐκεῖνος εἶχε κουραστεῖ νά κουβαλάει,σέ λίγο θά συμπλήρωνε τήν ἀξία ὁλόκληρης πολυκατοικίας καί μοῦ τήν ἔδειχνε, στή Δεξαμενή. Τότε εἶναι πού γνώρισα στή Γένοβα, σ' ἕνα κρυφό τῆς πλατείας Ντάντε, τή Λουτσιάνα, ἕνα πλάσμα, ἕνα τρελοκόριτσο μέ ἄγρια πράσινα μάτια, πού δέ σταματοῦσε νά τραγουδᾶ καί νά γελάει. Στό σπίτι αὐτό μέ πῆραν ἀπό καλό, τούς ἔφερνα γιά δῶρο καί τίποτα κολώνιες ἤ ἀρώματα, μοῦ γυρεῦαν νά περνάω τόν ἐλεύθερο καιρό μου μαζί τους, παίζαμε πάστρα, τόμπολα, λέγαμε ἱστορίες, πίναμε κρασί ἤ τά Σαββατόθραδα γκράπα, κι ἡ μικρή, τό ζιζάνιο, πότε νά μοῦ κρύβει τά παπούτσια καί πότε νά μέ κλειδώνει στό ἀποχωρητήριο καί νά σπάει πλάκα μέ τό φόβο μου μή χάσω τό βαπόρι. Ἕνα θράδυ μοῦ ζήτησαν νά περιμένω λίγο, κάποιος ἤθελε νά μέ γνωρίσει. Ἦταν ὁ «νόνο-Ἱππόλυτο», δικό του ἦταν τό «σπίτι». Ἕνας καθώς πρέπει κύριος, μέ φαλάκρα, καί καλοραμένο κουστούμι κι ἕνα ξεμυγιαστήρι πάντα στό χέρι του. 'Αμέσως μοῦ ἔκανε κουθέντα γιά τά ρολόγια. Μέ πληροφόρησε πώς ἡ ἐξαγωγή ὅλων τῶν ἑλβετικῶν ρολογιῶν περνοῦσε ἀπό τή Γένοβα. Εἰδικοί ἄνθρωποι τ' ἀγόραζαν ἀπό τά ἐργαστήρια τῆς Λωζάννης, τῆς Λουκέρνης, τῆς Γενεύης παρτίδες-παρτίδες, περνοῦσαν τά ἰταλικά σύνορα πολύ εὔκολα· οἱ δυσκολίες ἄρχιζαν ἀπό τή Γένοβα κι ἔπειτα. Ἤξερε τά πάντα, πόσα μποροῦσε νά πιάσει ἡ τάδε μάρκα στήν 'Αθήνα, ποιοί εἶναι οἱ μπεσαλῆδες καί ποιοί οἱ ἐκθιαστές, πῶς γίνονται οἱ ἀγοραπωλησίες, τί πρέπει νά προσέχει κανείς καί τά λοιπά. Στό τέλος μοῦ πρότεινε νά δοκιμάσω κι ἐγώ τήν τύχη μου. Τοῦ εἶπα πώς δέν εἶχα οἰκονομίες γιά νά καταπιαστῶ μέ τέτοια ἐμπόρια. «Δέν πειράζει» μοῦ κάνει, «σοῦ δίνω δανεικά μιά παρτίδα καί μέ πληρώνεις στήν ἐπιστροφή».

– Γύρευε νά σέ μπλέξει σέ βρωμοδουλιά γιά νά σ' ἔχει καί νά σ' ἐκθιάζει, θιάστηκε νά πεῖ μέ πολύξερο ὕφος ὁ Μικές.

– Γύρευε νά μέ δοκιμάσει γιά νά μέ κάνει ταχτικό «ταχυδρόμο» του. Θά πήγαινα ρολόγια καί θά ἔφερνα χρυσές. Νά μή σᾶς τά πολυλογῶ, σ' ἕνα μήνα εἴμουν πάλι στή Γένοβα, πῆγα ντουγροῦ στή μικρή, πού μοῦ εἶπε πώς ὁ νόνο 'Ιππόλυτο μέ ἤθελε στό σπίτι τ' ἀπόγεμα, γιά κεῖνο πού ξέρω, μιά ὥρα πρίν νά σφυρίξει τό βαπόρι. Εὐτυχῶς, ἐκείνη τή μέρα εἶχε θάρδια ἕνας τελωνοφύλακας, 'Αρτοῦρο, φίλος μου. Δηλαδή φίλος, εἶχα καλλιεργήσει τή συμπάθειά του μέ τίποτε τσιγάρα Κάμελ, πού ξετρελαίνονταν καί σκαμπρόζικες ἱστο-

ρίες, πού δημιουργοῦν οἰκειότητα. Πάω στήν πλατεία Ντάντε, ἐγώ γδύνομαι γιά κρεβάτι μά ἡ Λουτσιάνα μέ σταματᾶ, φωνάζει καί τή «Μάμμα», φέρνουν τριακόσια ρολόγια τοῦ χεριοῦ, δίχως τά λουράκια τους, ὅλα περασμένα σέ μιά μαύρη κορδέλα. Μοῦ εἶπαν νά σηκώσω τά χέρια, πιάσαν καί μέ τύλιγαν, μέ τύλιγαν, ἀπό τίς μασχάλες ὡς τά σκέλια, σά φασκιωμένη μούμια τῶν Φαραώ μέ κάνανε. Εἶπα νά κοιταχτῶ λιγάκι στόν καθρέφτη, νά δῶ τό περπάτημά μου, γιατί ἀπ' αὐτό σέ καταλαβαίνουν οἱ μπασκίνες. Μά ἔφτασε ὁ νόνο Ἱππόλυτο πολύ θιαστικός: «Βία, θά βία, φόρι...» Κατεβαίνω, δέν κάνω ἑκατό μέτρα καί πιάνει ἕνα μπουρίνι, ἔβρεχε καρεκλοπόδαρα. Τρέχω, ποῦ νά χωθῶ, βλέπω τό παραθυράκι τοῦ Ἀρτοῦρο ἀνοιχτό, δέν θά ἔμπαινα μέσα, τρελός εἶμαι; ἀλλά μπροστά εἶχε ἕνα στέγαστρο, θά προφυλαγόμουν ἀπό κάτω του. Ὁ Ἀρτοῦρο μοῦ ἔκανε χαρές: «Ἔ, Κόλια, κέ νοβιτά;» Ἐκεῖ, ἀστράφτει ὁ οὐρανός, ἀμέσως μία βροντή κι ὕστερα ἔπεσε μιά σιωπή, σιωπή θανάτου θά τήν ἔλεγα. Καί νά ψάχνω γιά τό κουτί μέ τ' ἀμερικάνικα τσιγάρα καί νά μή τό βρίσκω. Κάνω μιά ἔτσι μέσα ἀπό τή φανέλα, κι ἐκεῖ ἀκούω ἕνα ντούγκ, ντούγκ, ντούγκ σάν ντηζελομηχανή πήγαινε. Τά τριακόσια ρολόγια χτυποῦσαν ὅλα μαζί. Τά 'χασα, κρύος ἱδρώτας μέ περέχυσε. «Γρήγορα, πρίν πάρει χαμπάρι ὁ Ἀρτοῦρο», λέω. Μωρέ φάρσα πού σκαρφίστηκε τό θρωμοθήλυκο! Τό βάζω στά πόδια. Ὁ Ἀρτοῦρο, κρεμασμένος στό παραθυράκι του μοῦ φώναζε: «Ἔ, Κόλια, ντόβε βάϊ, Βιένι κουί, μασκαλτσόνε ντί Κομπακίρ...»

– Ξυπνητήρια, ἦταν; ρώτησε τάχαμου ἀθῶα ὁ Μικές.

– Γιατί ξυπνητήρια; ἔκανε ὁ Κιόλας καί κόμπιασε. Τριακόσια ρολόγια τοῦ χεριοῦ, ὅλα κουρδισμένα μέ τά χεράκια του τό πουτανάκι, κατάλαβες; Τί θαρεῖς, δέν ἀκούονται; Ἔβαλες ποτέ σου τριακόσια ρολόγια στή σειρά γιά νά δεῖς;

Ὁ Μικές σώπαινε. Εἶχε μόνο ἕνα χαμόγελο, πῶς νά τό πῶ. Ἕνα χαμόγελο δυσπιστίας μαζί καί τρυφερότητας.

– Τέλος πάντων τί ἀπέγιναν τά ρολόγια, ρώτησα ἐγώ γιά νά δώσω ἕνα τέλος στό στρίμωγμα τοῦ Κόλια.

–Ξαναπήγανε στό κρυφό τῆς Πλατείας Ντάντε. Μά τῆς Λουτσιάνας τά πισινά τά ἔκανα μελανιά κι οὔτε ξαναπάτησα.

Στό μεταξύ, μέσα σέ βαθιά πιάτα μᾶς σερβίριζαν τά κομμάτια τοῦ ροφοῦ καί μιά πηχτή σούπα πού μοσκοβολοῦσε σκόρδο.

– Δοκίμασες τό κρασί; μέ ρώτησε ὁ Κόλιας.

– Ἀλήθεια πῶς σοῦ φάνηκε; μπῆκε στή μέση ὁ Μικές.

– Σάν Καλβαντός μοῦ μοιάζει, ἀπό τή Νορμανδία τό ἔφερες;

(Πραγματικά, τό Καλβαντός κατασκευάζεται στή Νορμανδία ἀπό μῆλα. Μά οἱ Νορμανδοί εἶναι γνωστοί τερατολόγοι ὅταν μιλοῦν γιά φαγητό καί γιά πιοτί).

– Μπράβο μωρέ Κόλια, τώρα σέ παραδέχομαι. Εἶναι ἡ περσινή σοδειά τά μῆλα ἀπό τό μποστάνι μου, ξέσπασε ὁ Μικές καταχαρούμενος.

Ὁ Κόλιας σιαζόταν ἱκανοποιημένος πάνω στήν καρέκλα του.

– Κι ὁ νόνο Ἱππόλυτο δέ θύμωσε πού τοῦ ἔδειρες τή θαφτισιμιά;

– Μπά, τσιμουδιά. Ὕστερα ἀπό καναδυό μῆνες διασταυρωθήκαμε στό λιμάνι. Μοῦ ἔκανε τό σῆμα τῆς Μάφιας («ὅλα ἐντάξει») τοῦ τό ἀνταπόδωσα κι ἀπό τότε ποῦ σ' εἶδα καί ποῦ μ' εἶδες. Ἂν καί, γιά νά λέμε τήν ἀλήθεια, ὅσον καιρό ἔκανα τή γραμμή Πειραιᾶς-Γένοβα-Μασαλία, ἡ στέρηση τῆς Λουτσιάνας μέ παίδευε. Μοῦ λεῖπαν προπαντός ἐκεῖνες οἱ «οἰκογενειακές βεγγέρες» μέ τό κρασάκι καί τήν τόμπολα, πρίν νά κάνει τήν ἐμφάνισή του ὁ νόνο Ἱππόλυτο.

Γιά τή σκορδαλιά, πού ἦταν ὄνειρο, κανείς δέ μίλησε. Ὁ Κόλιας κάτι θά περίμενε νά τοῦ ποῦν, ἀλλά, ὅπως τούς ἤξερα, κανείς δέν θ' ἄνοιγε τό στόμα του.

PYLARINOS

Ειδικος στα νομισματα και μοναδικος στα χαρτονομισματα

STAMPS and COINS
ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ 5, ΑΘΗΝΑΙ ΤΗΛ.: 32 10 577 - 32 10 384

ΑΡΜΑΝ ΜΑΤΛΑΡ - ΑΡΙΕΛ ΝΤΟΡΦΜΑΝ

ΝΤΟΝΑΛΝΤ Ο ΑΠΑΤΕΩΝΑΣ

ἢ ἡ διήγηση τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ στά παιδιά

Υ

ὖψιλον / *βιβλία*

Ἡ δεύτερη «Β΄ Πανελλαδική» καί πῶς ἀποσοβήθηκε

τοῦ Κώστα Λευκαδίτη

«Ἡ σύγκλιση τῶν (διαφορετικῶν) ἀπόψεων, ἡ ἐπίγνωση τῶν ἀδυναμιῶν καί ὁ καθορισμός τοῦ πολιτικοῦ στίγματος τοῦ ΚΚΕἐσ. ἀποτελοῦν οὐσιαστικά στοιχεῖα καί προϋποθέσεις γιά ὅποιο "Πρόγραμμα Δημοκρατικῆς Διεξόδου", γιά ὅποιες πρωτοβουλίες καί ἐξορμήσεις».

ΜΕ ΤΗ φράση αὐτή κλείναμε ἕνα σύντομο σημείωμα (τχ. 119 τῆς 3/2/79) μέ ἀφορμή τίς προοπτικές πού φάνηκε ὅτι χάραζε γιά τό ΚΚΕ ἐσ. ἡ 2η ταχτική σύνοδος τῆς Κ.Ε. τοῦ κόμματος. Καί εἶχε τονωθεῖ τότε ἡ προσπάθειά γιά κάποιες συγκλίσεις στίς γραμμές τοῦ ΚΚΕ ἐσ. μέ μιά σειρά ὀργανωτικά μέτρα (μέ κυρίαρχο τήν ἐκλογή 4 νέων μελῶν στό Ε.Γ.) *ἀλλά* καί τήν ἀποσαφήνιση κάποιων πολιτικῶν θέσεων καί ἐπιλογῶν (σχέση μέ ΚΚΕ, πολιτική συμμαχιῶν κλπ).

ΟΜΩΣ ἀμέσως μετά, καί μέ ἀφετηρία τόν προβληματισμό γιά τά ἀποτελέσματα τῶν δημοτικῶν ἐκλογῶν τοῦ Ὀκτώβρη τοῦ '78 (θέμα πού κύρια ἀπασχόλησε ἐξ ἄλλου καί τήν 2η τακτική σύνοδο) ἄνοιξε διάλογος στό θεωρητικό ὄργανο τοῦ κόμματος πού καταγράφει δυό διαφορετικές τάσεις πού ὠθοῦν καί σέ διαφορετικές πολιτικές ἐπιλογές.

ΑΛΛΑ οἱ διαφορετικές ἀπόψεις δέν ἐκφράστηκαν μόνον σέ θεωρητικό ἐπίπεδο: Ἡ συνδιάσκεψη τῆς Ε.Π. τοῦ Πειραιᾶ τοῦ ΚΚΕ ἐσ. μέσα στόν Μάη, ἀποτέλεσε τό πεδίο μιᾶς ἀναμέτρησης πού σέ ἄλλη κλίμακα, ἀναπαρήγαγε τήν κρίση πού ὁδήγησε στήν ἀποχώρηση – ἤ διαγραφή – τμήματος τοῦ Ρ.Φ. Κάποιες ψύχραιμες ἐπανεκτιμήσεις καί ἡ ἐπέμβαση τῆς Κ.Ε. ἀποσόβησαν τήν τελευταία στιγμή τή δημιουργία μιᾶς δεύτερης «Β΄ Πανελλαδικῆς».

ΑΛΛΑ ἄς πάρουμε τά πράγματα μέ τή σειρά καί ἄς δοῦμε πρῶτα τί προκύπτει ἀπό τό διάλογο πού ἄνοιξε στήν ΚΟΜΘΕΠΟΛ. Ἡ συζήτηση αὐτή* ἄν καί δέν ἔχει ἐπισημανθεῖ παρουσιάζει ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον γιατί δέν ἀποτελεῖ ἁπλά τήν «ἀλληλογραφία» δύο μελῶν τῆς Κ.Ε. τοῦ ΚΚΕἐσ. ἀλλά ἀποτυπώνει δυό **διαφορετικές** πολιτικές θέσεις πού χρόνια τώρα ἀντιπαρατίθενται μέσα στό κόμμα αὐτό καί ἐκφράζονται μέ διαδοχικές κρίσεις καί ὀργανωτικούς ἀποκλεισμούς.

Ο.ΤΙ διαφοροποιεῖ τίς δυό αὐτές τάσεις, ἐκφράζεται πολιτικά μέ τίς διαφορετικές ἐπιλογές σέ ἀρκετά ἐπιμέρους θέματα, ἀλλά κύρια ἐντοπίζεται σέ ἕνα δίλημμα πού, ἁπλουστευτικά κάπως, θά τό ὁρίζαμε:

Συμμαχία μέ τό ΚΚΕ ἤ μέ τό ΠΑΣΟΚ;

Ο ΣΤ. ΛΕΥΚΑΔΙΤΗΣ, στό σχετικό ἄρθρο του στήν ΚΟΜΘΕΠΟΛ διατηρεῖ μιά ἔντονη ἐπιφύλαξη πρός τό ΠΑΣΟΚ πού θεωρεῖ ὅτι ἀναπτύσσει τή *«Δεξιά στροφή του: ἐξέλιξη πού κάτω ἀπό ὁρισμένους ὅρους θά μπορούσαμε νά θεωρήσουμε σάν θετική»*.

Ἐξάλλου, σημειώνει ἀλλοῦ:

«Οἱ Δημοτικές ἐκλογές ἔδειξαν πώς τό ΠΑΣΟΚ ἔχει τά ὅριά του πρός τά Ἀριστερά» καί «στά πρόθυρα νέων βουλευτικῶν ἐκλογῶν, κι ἔχοντας ἐπίγνωση τοῦ ἀριστεροῦ του μπλοκαρίσματος, θά πρέπει νά καθορίσει τό περιεχόμενο καί τήν ἔκταση τῆς Δεξιᾶς στροφῆς του».

ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΣΟΚ χρησιμοποιεῖ τούς ὅρους «ἡγεμονισμός», «παραγοντισμός τῶν στελεχῶν καί βουλευτῶν του», «αὐταπάτη τοῦ Ἀρχηγοῦ του πού νόμιζε πώς στήν Ἑλλάδα μέ 5 συνθήματα καί σέ σύντομο χρονικό διάστημα γίνεσαι ἀριστερό κόμμα καί μάλιστα "ἀνανεωμένο", «καιροσκοπικός χαρακτήρας τοῦ ΠΑΣΟΚ», κλπ. Δειγματοληπτικά οἱ ὅροι αὐτοί ἀπεικονίζουν καί τό πνεῦμα τῆς πολιτικῆς ἀνάλυσης πού διατρέχει τό ἄρθρο τοῦ Στ. Λευκαδίτη καί τήν ἐπιλογή του γιά πιθανές συμμαχίες.

ΣΕ ΑΛΛΟ σημεῖο διατυπώνεται μέ σαφήνεια ἡ κριτική του στάση γιά τή συμμαχία τοῦ ΚΚΕἐσ μέ τό ΠΑΣΟΚ στίς τελευταῖες δημοτικές ἐκλογές:

«Ἰδιαίτερα ὅμως γιά ὅσους συντρόφους ἄλλοτε μιλούσανε γιά τήν Ἀλλοίωση τοῦ ΑΝΑΝΕΩΤΙΚΟΥ μας χαρακτήρα στά πλαίσια τῆς Ἑνωμένης Ἀριστερᾶς τό 1974 ἤ γιά τήν Ἀλλοίωση τοῦ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟΥ μας χαρακτήρα στά πλαίσια τῆς Συμμαχίας τό 1977 σιωποῦν σήμερα μετά ἀπό τή μορφή πού πῆρε ἡ κυρίαρχη διαπάλη ΠΑΣΟΚ – ΚΚΕ.

Ἡ Συμμαχία μας μέ τό ΠΑΣΟΚ, ἄν καί ἀναγκαστική, διέψευσε ὅλους ὅσους στηριζόμενοι σέ ἁπλά στατιστικά ἀθροίσματα μιλοῦσαν γιά Στρατηγικῆς σημασίας Συμμαχία μέ τό ΠΑΣΟΚ».

Καί ἀλλοῦ:

«Πιστεύω πώς ἡ ἄκριτη προσκόλλησή μας στό ΠΑΣΟΚ, ἀλλοιώνει πολύ σοβαρά τήν ἰδεολογική φυσιογνωμία μας καί τή γραμμή μας».

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΑ κλείνει τό ἄρθρο του μέ τίς προτάσεις:

«Ἐγκατάλειψη 1) τῆς μονόπλευρης στείρας καί ἄγονης ἀντι-ΚΚΕ ἐξ. πολιτικῆς. Ἀντικατάστασή της μέ πιό οὐσιαστική κριτική καί ὄξυνση τῶν ἐσωτερικῶν του ἀντιθέσεων.

2) Ταυτόχρονα ἐγκατάλειψη τῆς πολιτικῆς τῆς ἄκριτης προσκόλλησής μας στήν λογική τοῦ ΠΑΣΟΚ».

ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ εἶχε ἤδη καθορίσει τίς θέσεις του γιά τίς σχέσεις τοῦ κόμματός του μέ τό ΚΚΕ καί γιά τίς συμμαχίες τῆς Ἀριστερᾶς.

Η ΑΝΑΛΥΣΗ πού κάνει γιά τό ΚΚΕ εἶναι πώς:

«Ἡ ἀντιφατικότητα τοῦ ρόλου τοῦ ἄλλου ΚΚ στήν ἐθνική σκηνή ἔγκειται στό ὅτι ἐνόσω πολιτικά σήμερα δέν ἀποτελεῖ ἐγγύηση γιά τή Δημοκρατική Ὁμαλότητα, ἐνισχύοντας πολωτικές τάσεις ἀποτελεῖ συνάμα βασικό παράγοντα τοῦ δημοκρατικοῦ κινήματος τοῦ πιό ἱκανοῦ νά ὀργανώνει καί νά κινητοποιεῖ πολύ πλατιές δυνάμεις».

Ἡ ἱκανότητα καί δυνατότητα αὐτή φάνηκε καί ἀπό τίς δημοτικές ἐκλογές· ἀλλά ἡ καθοδήγηση τοῦ ΚΚΕ ἐσ. δέν ἔχει ἀποδεχτεῖ δημιουργικά αὐτή τήν πείρα:

«Αὐτές οἱ δημοτικές ἄν ἔδειξαν κάτι εἶναι πώς μεγάλο τμῆμα τῆς ὀργάνωσης καί τῶν καθοδηγητικῶν ὀργάνων (τοῦ ΚΚΕἐσ) διαπνέεται ἀπό μιά ψυχολογία καί νοοτροπία ἀντι-ΚΚΕἐξ, μιά λογική τελείως στείρα καί ἄγονη, πού δέν βοηθάει στήν οὐσιαστικότερη κριτική πού θἄπρεπε νά κάνουμε. Ὅμως οἱ κίνδυνοι εἶναι σοβαροί γιατί, ὅπως ἔδειξαν οἱ δημοτικές ἀποκτᾶμε ἐμεῖς πιά μιά σεχταριστική καί δογματική ἀντίληψη ὡς πρός τό ἄλλο ΚΚ».

ΣΤΟ ΑΠΑΝΤΗΤΙΚΟ ἄρθρο του ὁ Γ. Ρέγκας – μέλος τῆς Κ.Ε. καί γραμματέας τῆς Ε.Π. τοῦ Πειραιᾶ – ἐπιμένει στήν ἀνάλυση τῶν θέσεων τοῦ Στ. Λευκαδίτη πού ἀφοροῦν τό ΚΚΕ καί ἐπιχειρεῖ μιά σύνοψη. Σύμφωνα μέ αὐτήν, οἱ θέσεις τοῦ Στ. Λευκαδίτη εἶναι τελικά:

«α) Ὑπάρχει ἕνα κομμουνιστικό κίνημα, ἕνα ἐργατικό καί ἕνα ἐπαναστατικό κίνημα στή χώρα μας, μέ δύο διαφορετικούς πολιτικούς ἐκφραστές. Τό ΚΚΕ ἐξωτ. καί τό ΚΚΕ ἐσωτ. Τό ΚΚΕ ἐξωτ. εἶναι ὁ βασικός κορμός αὐτοῦ τοῦ κομμουνιστικοῦ κινήματος καί ἔχει ἐπιβληθεῖ στίς λαϊκές συνειδήσεις σάν τή βασική ὀργάνωση πού μπορεῖ νά ὀργανώνει καί νά κινητοποιεῖ πλατιές μάζες.

β) Τό ΚΚΕ ἐξωτ. ἀποτελεῖ βασικό σταθε-

ροποιητικό παράγοντα τῆς δημοκρατίας καί στηρίζεται στήν ὀργάνωση τῶν μαζῶν τίς ὁποῖες δέν χρησιμοποιεῖ σάν ὁμάδα πίεσης, ἀλλά βοηθάει στήν αὐτόνομη ταξική πολιτική τους ἔκφραση.

γ) Ἡ μαζικοποίηση τοῦ ΚΚΕ ἐξωτ. ἀποτελεῖ ἕνα θετικό στοιχεῖο γιά τίς ἐξελίξεις καθώς βοηθάει νά ὑπερνικιέται θετικά ἡ ἐσωτερική του ἀντίφαση, νά ὠθεῖται ἀντικειμενικά, στήν πράξη, στήν ἔνταξη στόν δημοκρατικό δρόμο, νά διαμορφώνονται οἱ δυνατότητες γιά νά ξεπερνιέται ἡ λογική τῆς ἐξάρτησής του ἀπό τό ΚΚΣΕ».

Ο Γ. ΡΕΓΚΑΣ ὑποβάλλει σέ κριτική ἀπό τήν δική του σκοπιά αὐτές τίς θέσεις καθώς καί τίς θέσεις τοῦ Στ. Λευκαδίτη γιά τό ΠΑΣΟΚ:

«Ἀξιοσημείωτο ὅμως εἶναι ὅτι θεωρεῖ θετική μιά δεξιά στροφή τοῦ ΠΑΣΟΚ. Ἡ θέση αὐτοῦ τοῦ κόμματος δέν εἶναι στήν ἀριστερά. Εἶναι θετικό νά σπρώχνει πρός τά δεξιά, ἀφήνοντας τό χῶρο τῆς Ἀριστερᾶς στούς κομμουνιστές δημιουργώντας ἔτσι τίς προϋποθέσεις γιά συνεργασία του μέ τήν Ν.Δ. Τό τί ἀποτελέσματα θά ἔχει στή μονιμότερη προσπάθεια διαφοροποιήσεων τῶν μαζῶν πρός δημοκρατικές κατευθύνσεις (καί ὄχι μόνο ἐκλογικά) μιά τέτοια «δεξιά στροφή» τοῦ ΠΑΣΟΚ ὁ σ. Λ. δέν τό ἐξετάζει».

Γιά νά καταλήξει:

«Ἄν λοιπόν θέλουμε νά ἔχουμε μιά πραγματική πολιτική συμμαχιῶν καί ὄχι ἁπλά διακηρύξεις γιά συμμαχίες θά εἶναι τρομερά ἐπιζήμιο νά εὐχόμαστε τή «δεξιά στροφή» τοῦ ΠΑΣΟΚ μέ ὑπολογισμούς πού μοιάζουν νά θλέπουν τίς λαϊκές μάζες σάν μολυβένια στρατιωτάκια καί τήν πολιτική τῆς χώρας σάν κινήσεις πολιτικῶν ἡγεσιῶν πάνω σέ μία νεκρή σκακιέρα».

Η ΠΑΡΑΘΕΣΗ ὅλων αὐτῶν τῶν ἀποσπασμάτων δείχνει μέ ἀρκετή σαφήνεια, πιστεύουμε, τίς δυό διαφορετικές πολιτικές ἐπιλογές πού ἀντιπαρατίθενται αὐτή τή στιγμή στό ΚΚΕ ἐσ.

ΤΟΝ ΙΔΙΟ χρόνο πού γράφονταν αὐτά τά ἄρθρα μέ τίς δυό διαφορετικές ἀναλύσεις ἡ πολιτική ἀντιπαράθεση ὁδηγοῦσε σέ μιά «μίνι-κρίση» στίς γραμμές τοῦ κόμματος. Μέσα στό Μάη συγκαλοῦνταν ταχτική συνδιάσκεψη τῆς ὀργάνωσης τοῦ Ρήγα Φεραίου Πειραιᾶ. Ἡ πλειοψηφία τῆς ἡγεσίας τῆς τοπικῆς ὀργάνωσης τοῦ Ρ.Φ. εἶχε διαφοροποιηθεῖ καί προσέγγιζε ἤδη τίς θέσεις τῶν 2 μειοψηφιῶν, ὅπως ἐκφράστηκαν στό 2ο (10ο) συνέδριο τοῦ κόμματος.

ΜΕ ΤΟ δεδομένο αὐτό, στελέχη τοῦ Κ.Σ. τοῦ Ρ.Φ. καί'λίγο πρίν ἀπό τή Συνδιάσκεψη ἔστρεψαν τήν προσοχή καί τό ἐνδιαφέρον τους πρός τήν ὀργάνωση τοῦ Πειραιᾶ γιά τήν πρόληψη καί ἀποσόβηση πολιτικῶν ἐπιλογῶν πού νά ἀντιστρατεύονται τήν πολιτική βούληση τῆς ἡγετικῆς ὁμάδας τοῦ κόμματος καί τῆς νεολαίας του.

ΑΥΤΟ ὅμως τό ἐνδιαφέρον καί ἡ προσοχή προκάλεσαν τήν ἔντονη ἀντίδραση τῶν τοπικῶν στελεχῶν. Ἕνα γράμμα ἀπευθύνθηκε πρός τήν Κ.Ε. τοῦ κόμματος καί κατάγγελνε τίς θέσεις πού ἐκφράζονταν μέ τούς ὅρους τοῦ ἄρθρου τοῦ Στ. Λευκαδίτη (καί παλιότερης ἀρθρογραφίας τοῦ Σ. Βαλντέν) δηλώνοντας ὅτι οἱ θέσεις αὐτές ἀποτελοῦν μιά τάση γενικότερη μέσα στό κόμμα – τάση πού ἀντιστρατεύεται τή γραμμή τοῦ κόμματος ὅπως διαμορφώθηκε στό συνέδριο καί εἰδικώτερα τήν 2η ταχτική σύνοδο τῆς Κ.Ε.

ΣΤΗ ΒΑΣΗ αὐτῆς τῆς καταγγελίας καί μιᾶς σειρᾶς ἄλλων ἐπιχειρημάτων ἡ Συνδιάσκεψη τοῦ Πειραιᾶ ἀπόρριψε τόν ἀπολογισμό καί ἡ πλειοψηφία τῶν μελῶν ἐξέλεξε Γραφεῖο στό ὁποῖο δέν συμμετεῖχε κανένα ἀπό τά μέλη πού συντάσσονταν μέ τίς θέσεις τοῦ Κ.Σ. τοῦ «Ρ.Φ.».

ΑΥΤΑ ὅλα ὅμως θεωρήθηκαν σάν «ἀνακύκλωση φραξιονισμοῦ», συμπόρευση μέ τήν Β΄ Πανελλαδική καί ὅτι καθιέρωναν μιά «ταχτική ἀποκλεισμοῦ» – τήν φορά αὐτή εἰς βάρος τῶν στελεχῶν καί τῶν ἀπόψεων πού συμπορεύονταν μέ τήν ἡγεσία τοῦ Ρ.Φ. καί τοῦ κόμματος. Ἑφτά μέλη τοῦ Κ.Σ. τοῦ Ρ.Φ. στάλθηκαν στόν Πειραιᾶ «γιά νά βοηθήσουν τήν ὀργάνωση πού ἔδειξε τάσεις φραξιονισμοῦ».

Η ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ αὐτή τοῦ ἀνώτατου καθοδηγητικοῦ ὀργάνου τοῦ Ρ.Φ. προκάλεσε σειρά ἀπό ἀντιδράσεις τῶν μελῶν καί στελεχῶν τῆς ὀργάνωσης τοῦ Πειραιᾶ μέ ἀποκορύφωμα τήν παραίτηση τοῦ Γραφείου καί τήν διαμαρτυρία τῆς Ε.Π. τῆς ὀργάνωσης τοῦ κόμματος. Ἀλλά ἡ Ε.Π. ἦταν ἤδη «σημαδεμένη»· ἡ ὀργάνωση τοῦ Πειραιᾶ, μόνη αὐτή ἀπό ὅλες τίς κομματικές ὀργανώσεις, εἶχε ἐκλέξει μέ πλειοψηφία τό Γραφεῖο της, ἐπιλέγοντας στελέχη ἀπό τούς μειοψηφίσαντες στό 2ο (10ο) συνέδριο. Καί ὁ γραμματέας τῆς Ε.Π. Πειραιᾶ Γιάννης Ρέγκας, ἦταν ἀπό ἐκείνους πού ὑπέγραψαν τήν «Α΄ πλατφόρμα» τῆς μειοψηφίας τοῦ συνεδρίου.

ΤΕΛΙΚΑ ἡ Κ.Ε. τοῦ κόμματος θεώρησε ὅτι ἡ ἡγεσία τοῦ Ρ.Φ. προχώρησε σέ ὑπερβολικά μέτρα – μέ τήν ἀποστολή τῶν μελῶν τοῦ Κ.Σ. – ὅτι δέν ἦταν δικαιολογημένη ἡ παραίτηση τοῦ γραφείου τῆς ὀργάνωσης τοῦ Ρ.Φ. καί ἀφοῦ καταλόγισε εὐθύνες στήν Ε.Π. τοῦ κόμματος καί εἰδικά στόν γραμματέα ἐπειδή δέν μπόρεσαν νά ἐπέμβουν δημιουργικά στήν κρίση πού ἐκδηλώθηκε στή νεολαία, κάλεσε τό νεοεκλεγμένο ὄργανο τοῦ Ρ.Φ. τοῦ Πειραιᾶ νά ἀνακαλέσει τήν παραίτησή του.

ΟΙ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ αὐτές τῆς Κ.Ε. δείχνουν ὅτι ὑπάρχουν ἤδη κάποιες διαφοροποιήσεις στό σῶμα αὐτό – ἐνέργειες πού ἔχουν ἰσχυρά κριτικαρισθεῖ ἀπό ὅσους θά ἤθελαν τήν ρήξη καί τίς χαρακτήρισαν σάν «ὑπαναχώρηση» τῆς ἡγεσίας. Ὅμως ἡ ρήξη δέν ἔγινε καί αὐτή τή στιγμή ἀποφεύχθηκε ἡ ἐπανάληψη μιᾶς δεύτερης «Β πανελλαδικῆς» στίς ὀργανώσεις τῆς νεολαίας.

ΣΤΟ ΦΩΣ αὐτῶν τῶν διαδικασιῶν καί τῶν ὀργανωτικῶν μέτρων – ὅσων ἔγιναν ἤ ὅσων δέν ἔγιναν – ἡ διαλογική ἀρθρογραφία μεταξύ Στ. Λευκαδίτη καί Γ. Ρέγκα ἀπό τίς στῆλες τῆς ΚΟΜΘΕΠΟΛ ἀποκτᾶ τίς πραγματικές της διαστάσεις.

Η ΧΡΟΝΙΑ κρίση στίς γραμμές τοῦ ΚΚΕἐσ. ἔτσι ὅπως ἀνακυκλώνεται εἴτε μέ τήν μορφή διαλόγου, εἴτε μέ ὀργανωτικά μέτρα, δέν φαίνεται νά ἔχει βρεῖ τή λύση της ἀκόμα. Θεωροῦμε πώς μιά οὐσιαστική ἐξήγηση καί ἀνάλυσή της πρέπει νά ἀναχθεῖ στίς «διαδικασίες τοῦ 72 – 73». Ἀλλά αὐτό δέν ἔχει οὔτε ἰδιαίτερα προσεχτεῖ, οὔτε καί ἔχει ἀποτελέσει ἀντικείμενο μιᾶς οὐσιαστικῆς ἀνάλυσης στίς γραμμές τοῦ ΚΚΕ ἐσ. Ἡ λύση ὅμως θεμάτων πού τέθηκαν ἤδη πρίν ἀπό 7 χρόνια καί ἐκκρεμοῦν ἀκόμα, ἀναστέλλουν πολλές λειτουργίες καί ἀνακόπτουν τίς δυνατότητες ἑνός φορέα πού εὐαγγελίστηκε τήν πολιτική καί ἰδεολογική ἀνανέωση. Ἀποτέλεσμα νά τίθεται ὑπό ἀμφισβήτηση ἡ ἀξιοπιστία τῆς ἐπαγγελίας γιά συσπείρωσεις τῶν «ἀνανεωτικῶν δυνάμεων» καί πέρα ἀπό τά στενά κομματικά πλαίσια. □

---

* *ΣΤ. ΛΕΥΚΑΔΙΤΗ: Ἡ διάταξη τῶν πολιτικῶν δυνάμεων μετά τίς δημοτικές ἐκλογές «Κομμ. Θεωρία καί Πολιτική» Φλεβάρης '79, τχ. 26, σσ. 40-56 καί*
Γ. ΡΕΓΚΑ: Προβλήματα τῆς φυσιογνωμίας τοῦ ΚΚΕἐσ. τῶν σχέσεών του μέ τό ΚΚΕ ἐξωτ. καί τῆς πολιτικῆς τῶν συμμαχιῶν «Κομμ. Θεωρία καί Πολιτική» Ἀπρίλης-Μάης '79, τχ. 27, σσ. 46-58.

Διευκρινίζουμε ὅτι ὁ συνεργάτης μας καί συντάκτης αὐτοῦ τοῦ ἄρθρου Κ. ΛΕΥΚΑΔΙΤΗΣ, δέν πρέπει νά συσχετισθεῖ ἀπό τούς ἀναγνῶστες μας μέ τόν ΣΤ. ΛΕΥΚΑΔΙΤΗ, ἀρθρογράφο τῆς ΚΟΜΘΕΠΟΛ.

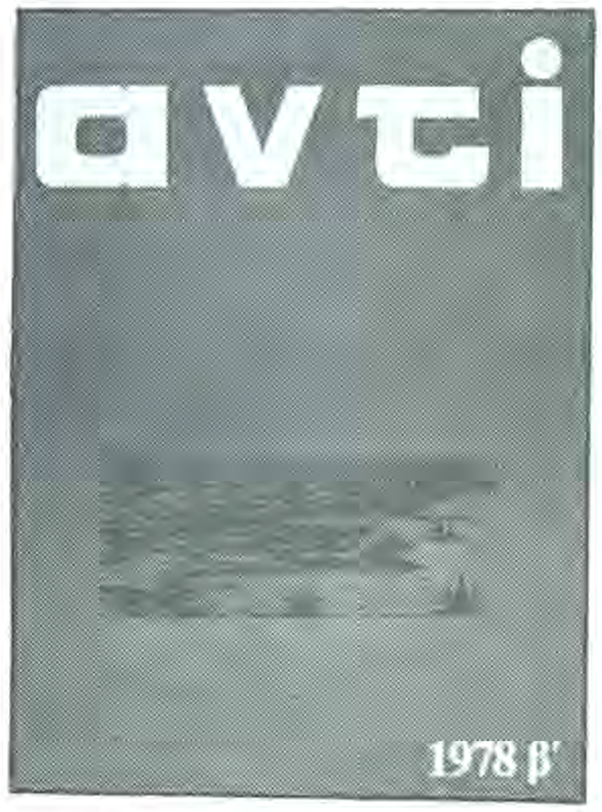

Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΥ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ

Ἡ ἀνανέωση τοῦ παλαιοκομματισμοῦ ἀπό ἕναν «τεχνοκράτη» τῆς «Ν.Δ.»

ΘΑΛΑΣΣΙΝΟΣ ἀνανεωτικός ἄνεμος μέσα στήν παράταξη τῆς «Νέας Δημοκρατίας», φυσάει αὐτή τή φορά ἀπό τίς Κυκλάδες. Καί συγκεκριμένα ἀπό τήν Ἄνδρο, γενέτειρα τοῦ προβαλλόμενου σάν «τεχνοκράτη» καί «νέου» πολιτικοῦ ἄνδρα, ὑφυπουργοῦ Συντονισμοῦ Ἰωάννη Παλαιοκρασσᾶ. Ὁ συνεσταλμένος, ἄχρωμος τεχνοκράτης μέσα σ' ἕνα χρόνο ἔχει ἐξελιχθεῖ στόν ἀπεχθέστερο παλαιοκομματικό ρουσφετολόγο. Πλῆθος οἱ καταγγελίες πού ἄρχισαν νά βλέπουν τό φῶς τῆς δημοσιότητας.

Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ Παλαιοκρασσᾶ εἶναι ἐνδεικτική ὄχι μόνο τῶν μεθόδων, πού χρησιμοποιοῦν οἱ «νέοι ἄνδρες» τῆς «Νέας Δημοκρατίας» γιά νά κερδίσουν τήν λαϊκή ὑποστήριξη μέ τά χρήματα τοῦ δημόσιου κορβανᾶ ἀλλά καί ἰδαίτερα ἀποκαλυπτική γιά τή σταδιοδρομία τους. Μιά σταδιοδρομία εὐέλικτη γιά ὅσους εἶχαν εὔκαμπτη μέση καί κατά τήν περίοδο τῆς δικτατορίας καί μετά τίς 24 Ἰουλίου '74. Πρόσωπο πού δέν εἶχε γνωρίσει πλατιά τή δημοσιότητα, ὁ ὑφυπουργός Συντονισμοῦ, προσπαθοῦσε τούς τελευταίους μῆνες νά ἐπιβάλλει ἔμμεσα τίς ἀξιοκρατικές του περγαμηνές. Τό περιβάλλον τοῦ Παλαιοκρασσᾶ διατυμπάνιζε:

«Ξέρετε, ὁ Πρόεδρος ἔχει πολλή ἐκτίμηση στόν κ. ὑφυπουργό».

Ο ΚΟΥΜΠΑΡΟΣ

Ὁ «μισο - μηλιός» Ἀνδριώτης ὑφυπουργός, κουμπάρος σέ...μηλιώτικο γάμο. Σίγουρη, δοκιμασμένη ἡ παλαιοκομματική συνταγή.

ΓΕΝΝΗΜΕΝΟΣ στήν Ἄνδρο, ἀφοῦ ἔκανε ὄχι ἰδιαίτερα ἐντυπωσιακές σπουδές στήν Ἀγγλία στά Οἰκονομικά, ὁ κ. Παλαιοκρασσᾶς ἦταν ἕνας ἁπλός πτυχιοῦχος στό Γραφεῖο Δοξιάδη χωρίς ἰδιαίτερες ἐπιδόσεις· οἰκονομολόγος τῆς σειρᾶς ὑποαπασχολούμενος καί σχεδόν ἀργόμισθος. Συνδεδεμένος μέ παραεκκλησιαστικούς κύκλους καί φανατικός βασιλικός, εἶδε στήν 21η Ἀπριλίου καί στό πρόσωπο τῶν συνταγματαρχῶν, τήν εὐκαιρία νά κάνει καριέρα. Προστατευόμενος τοῦ Ἱερώνυμου διορίστηκε σύμβουλος στόν ΟΔΔΕΠ καί ἀργότερα ἔγινε σύμβουλος στίς ἐπιχειρήσεις Καρρᾶ. Καί οἱ δύο αὐτοί ἐργοδότες τοῦ κ. Παλαιοκρασσᾶ εἶναι γνωστοί γιά τίς διακριτικές σχέσεις τους μέ τούς συνταγματάρχες.

ΑΦΟΣΙΩΜΕΝΟΣ τους ἄνθρωπος ὁ κ. Παλαιοκρασσᾶς σάν «μοντέρνος τεχνοκράτης» εἰσηγήθηκε τήν ἀξιοποίηση τῆς περιούσιας τοῦ ΟΔΔΕΠ καί τήν ἐκχώρηση τῆς Πύλου στόν ὁμίλο Καρρᾶ. Μέ τή βοήθεια τοῦ Ἱερώνυμου, ὁ Παλαιοκρασσᾶς ἄρχισε νά ἀναπτύσσει τίς καλές σχέσεις του μέ τούς «οἰκονομικούς κύκλους» τῆς χώρας καί ἔτσι βρέθηκε ἀργότερα σύμβουλος καί μέτοχος — στήν «Τράπεζα Ἐργασίας».

ΕΥΕΛΙΚΤΟΣ, ἐπιβίωσε καί μετά τή δικτατορία, προσφέροντας τίς καλές του ὑπηρεσίες στήν παράταξη τῆς «Νέας Δημοκρατίας». Ἔτσι βρέθηκε σύμβουλος στό ὑπουργεῖο Συντονισμοῦ καί ὑποψήφιος βουλευτής Ἐπικρατείας σέ μιά ἀπό τίς τελευταῖες θέσεις. Δέν ἐκλέχτηκε βουλευτής, ἀλλά ὑφυπουργοποιήθηκε τό 1977 στό ὑπουργεῖο Συντονισμοῦ, σάν βοηθός τοῦ ἑκάστοτε Ὑπουργοῦ. Μιλοῦσε μέ τά καλύτερα λόγια γιά τόν τότε ὑπουργό Συντονισμοῦ Γ. Ράλλη καί ἐπανέλαβε τήν ἴδια τακτική ἀπό τόν Μάιο τοῦ 1978 γιά τόν Κ. Μητσοτάκη, πού συστηματικά... λιβάνιζε.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΑ, ὁ Παλαιοκρασσᾶς ἐπανασύνδεσε τίς σχέσεις του μέ τό χουντικό ἱερατεῖο. Οἱ ἱερωνυμικοί δεσποτάδες τόν ἐπισκέπτονταν συχνά - πυκνά στό ὑπουργεῖο καί ὁ θεοσεβούμενος «τεχνοκράτης» τούς «συνόδευε» ὡς τό ἀσανσέρ· φιλώντας μέ σεβασμό τό χέρι τους ζητοῦσε τήν εὐλογία τους. Γιατί ὅλα αὐτά;

ΔΕΝ ΗΤΑΝ ἁπλῶς ἡ ἐνθύμηση τῶν παλιῶν καλῶν ἡμερῶν, ἀλλά ἡ ἀπόφαση τοῦ Παλαιοκρασσᾶ νά ἐξασφαλίσει τή συνέχεια τῆς ἐξουσίας τῆς «Νέας Δημοκρατίας» μέ τή δημιουργία ἑνός νέου ἐπιτελικοῦ κέντρου, ἑνός «ἐγκεφάλου» πού θά ἐπεξεργάζεται τίς πολιτικές τῆς κυβέρνησης καί θά ἐπιβάλλει τή γραμμή της στούς ὑπουργούς.

Ὑποσχέσεις στά Θερμιά...

Ἀπό τήν ἐφημερίδα «Τά Θερμιά», ἀναδημοσιεύουμε:

«Ὁ ὑφυπουργός Συντονισμοῦ κ. Ι. Παλαιοκρασσᾶς συνοδευόμενος ἀπό ὑπηρεσιακούς παράγοντες, ἐπισκέφθηκε τά Θερμιά κατά τό τριήμερο τῆς Ἐθνικῆς γιορτῆς. Κι ἔδωσε ὑποσχέσεις γιά μελέτη καί χρηματοδότηση τῆς κατασκευῆς τοῦ νέου μώλου στά Λουτρά, χορήγηση πιστώσεων γιά τόν καθαρισμό τοῦ ρέματος «Μαζαράκη», γιά τή συνέχιση τοῦ ἔργου ἀποχέτευσης Χώρας γιά τήν κατασκευή δρόμου πρός τήν Ἁγία - Εἰρήνη ἀπό τή διασταύρωση τῆς «Βουδόμαντρας» καί γιά τήν ἐπισκεή τοῦ Σχολείου μας».

Ἡ γενναιοδωρία τοῦ κ. ὑφυπουργοῦ πρέπει νά ἀνταποδοθεῖ μέ θερμότατη ὑποστήριξη.

... στή Σίφνο...

Ἀλλά δέν πάει μόνον ὁ κ. Παλαιοκρασσᾶς στίς Κυκλάδες. Πᾶνε καί οἱ Κυκλάδες στόν κ. Παλαιοκρασσᾶ, ὁ ὁποῖος *«ὑπεσχέθη* (στόν πρόεδρο κοινότητας τῆς Σίφνου ὅταν ἦρθε στήν Ἀθήνα) *ὅτι θά διαθέσει γιά τό σκοπό αὐτό 500 χιλ. δραχ. μέχρι τόν Φεβρουάριο». (Ἐφημ. «Σίφνος» Δεκ. '78).*

...καί στή Μῆλο

Ἀπό τήν ἐφημερίδα «Μῆλος» (2-2-79) ἀντιγράφουμε γιά τίς δραστηριότητες πού ἀναπτύσσει ὁ ἰδιαίτερος τοῦ κ. ὑφυπουργοῦ, ἐν ὀνόματι τοῦ προϊσταμένου του:

«Σημειώνουμε ἰδιαίτερα τό ἐνδιαφέρον τοῦ κ. Προμπονᾶ γιά τή Μῆλο ἀποτέλεσμα τοῦ ὁποίου εἶναι καί οἱ κατά καιρούς πιστώσεις πού δίνονται μέ σύμφωνο πάντα γνώμη τοῦ κ. Παλαιοκρασσᾶ. Πιστεύουμε στή συνέχιση αὐτοῦ τοῦ ἐνδιαφέροντος καί εὐχαριστοῦμε σάν Μηλιοί πού βλέπομε νά ἐξυπηρετεῖται τό συμφέρον τοῦ τόπου μας».

Φυσικά ὅλα αὐτά τά καλά ἔργα ἀνταποδίδονται μέ καλό λόγο. Στό ἴδιο φύλλο διαβάζουμε:

«Ἡ ἔνταξη τῶν ἔργων στό εἰδικό Πρόγραμμα ἀπό τόν κ. Ι. Παλαιοκρασσᾶ ἐχαροποίησε τούς Μηλιούς οἱ ὁποῖοι ἐξέφρασαν τήν ἱκανοποίησή τους μέ σωρεία τηλεγραφημάτων πρός τόν κ. Ι. Παλαιοκρασσᾶ».

κ. Παλαιοκρασσᾶ νά δοκιμάσει τίς δικές του δυνάμεις στήν πολιτική, μέ τήν βοήθεια τῶν παπάδων καί τῶν κονδυλίων ἀπό τό δημόσιο ταμεῖο. Καί νά, πῶς: Σέ δύο περιοδεῖες τοῦ κ. Καραμανλῆ στήν Βόρειο Ἑλλάδα καί στά νησιά τοῦ Αἰγαίου, ὁ κ. Παλαιοκρασσᾶς ἀσκοῦσε καθήκοντα γραμματέα τῶν πιστώσεων πού ἐνέκρινε ὁ κ. Καραμανλῆς καί σημείωνε πάντα εὐπειθέστατος: *«Γράψε ἕνα ἑκατομμύριο γιά τοῦτο, μισό γιά κεῖνο...»*.

ΩΣΠΟΥ σκέφτηκε ὅτι ὁ ρόλος τοῦ γραμματικοῦ (ἔστω καί πρωθυπουργικοῦ) ἦταν κατά βάθος ἄχαρος. Ὅσο κι ἄν βοηθοῦσε τό περιβάλλον του νά διαδίδει ὅτι *«ὁ κ. Πρόεδρος τόν ἐκτιμᾶ πολύ»*. Καί ἡ τύχη τόν εὐνόησε. Ὁ Σόλων Γκίκας πέθανε καί ὁ Ἰωάννης Παλαιοκρασσᾶς τόν διαδέχθηκε στή θέση του στή βουλή.

ΕΤΣΙ ὁ Παλαιοκρασσᾶς ἀποφάσισε νά γίνει ἕνας Καραμανλῆς στίς Κυκλάδες. Καί ἀπό ἐδῶ ἀρχίζει μιά ἐκπληκτική ρουσφετολογική «δρστηριότητα», πού δέν εἶναι μόνο πολιτικά ἀποκρουστική, ἀλλά ἐνέχει καί κάποιες σοβαρές εὐθύνες — ἀναφορικά τουλάχιστο μέ τίς τροποποιήσεις τοῦ ΣΑΝΤ. Ἄρχισε νά στήνει τό προσωπικό του κομματικό μηχανισμό. Προσέλαβε στό γραφεῖο του τόν γυιό τοῦ Προέδρου τῶν Τηνίων σάν τεχνικό σύμβουλο καί ζήτησε τή βοήθεια τοῦ «σεπτοῦ Ἱερώνυμου», βοήθεια πού τοῦ δόθηκε ὁλόψυχα. Ἡ Τῆνος θά ἦταν ἡ βάση τῶν ἐκλογικῶν του φιλοδοξιῶν.

ΕΠΩΦΕΛΟΥΜΕΝΟΣ ὁ κ. Παλαιοκρασσᾶς ἀπό τήν ἐνασχόληση τοῦ κ. Μητσοτάκη μέ τά «ἐθνικά θέματα» τῆς διαδοχῆς καί τίς ἀντιδικίες του μέ ὅλες τίς κοινωνικές τάξεις, ἄρχιζε νά παρεμβαίνει στά κονδύλια τῶν Δημόσιων Ἐπενδύσεων. Νοίκιασε ἕνα ἑλικόπτερο — πού τό πλήρωνε καί τό πληρώνει τό ἑλληνικό δημόσιο — καί ἄρχισε νά ἐπισκέπτεται τά νησιά τῶν Κυκλάδων. Μεταμορφώθηκε — ὅπως τόν ὀνόμασε τό ΠΑΣΟΚ — σέ «ἱπτάμενο Μεσσία». Ἄκουγε αἰτήματα, «ἀγανακτοῦσε» μέ τίς παραλείψεις τῶν ἄλλων ὑπουργῶν καί μέ δεξί του χέρι τόν νομάρχη Κυκλάδων Δαλκαφούκη, ἀνασκολόπισε ὅλο τό πενταετές πρόγραμμα δημοσίων ἐπενδύσεων.

ΜΟΙΡΑΖΟΝΤΑΣ ἑκατομμύρια ἀπό δῶ κι ἀπό κεῖ, ὁ Παλαιοκρασσᾶς ἄρχισε νά προβάλλεται σάν ὁ σωτήρας τῶν Κυκλάδων, σάν ὁ ἄνθρωπος πού θά ἔλυνε ὅλα τά προβλήματα τῶν Κυκλαδιτῶν γενικά καί ἀτομικά. Ἀνασκουμπώθηκε καί δραστηριοποιήθηκε:

Καί τσιμεντοστρώσεις...

Στήν Ἐφημ. «Φωνή τῆς Μήλου» (Ἰαν. 1979), διαβάζουμε: *«Ἐντός τῶν ἡμερῶν θ' ἀρχίσουν οἱ ἐργασίες τσιμεντοστρώσεως τοῦ δρόμου Πελεκούδας μετά τήν διάθεση πιστώσεως 200.000 δραχμῶν ἀπό τό ὑπουργεῖο Συντονισμοῦ»*.

Ἄν δέν ἀποτελεῖ... «ἀντιποίηση ἀρχῆς» πρός τό Ὑπουργεῖο Δημοσίων Ἔργων, τότε ἄς ἐπικοινωνήσει ὁ κ. ὑφυπουργός μέ τή σύνταξη γιά νά τοῦ ὑποδείξουμε καί ἄλλες τσιμεντοστρώσεις — φυσικά στίς Κυκλάδες.

«Μὲ κάνατε Μισομηλιό!»

Εἶπε: ὁ Ὑφυπουργός κ. Παλαιοκρασσᾶς

ΣΤΗ ΓΙΟΡΤΗ ΤΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ ΜΗΛΙΩΝ

Ὁ πρόεδρος τῆς Ἑνώσεως Μηλίων Ἀθηνῶν κ. Μένης Παπα-

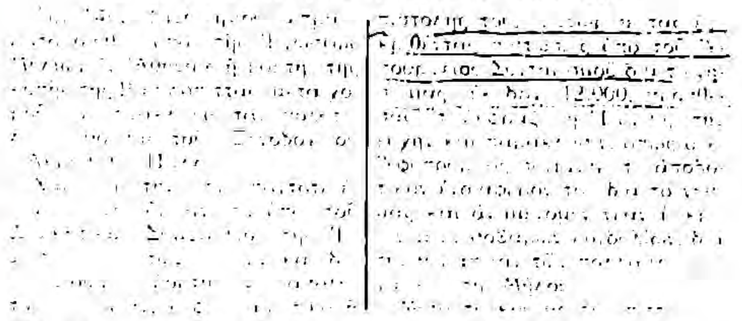

Μέ τόν τίτλο αὐτό, ἡ ἐφημ. «Φωνή τῆς Μήλου» δίνει τό ρεπορτάζ ἀπό τό κόψιμο τῆς Βασιλόπιτας στήν «Ἕνωση Μηλίων».

Διορισμοί, εἰσαγωγές στά νοσοκομεῖα, συντάξεις ἀπό τόν ΟΓΑ, χρηματοδοτήσεις γιά μικρά καί μεγάλα ἔργα καί κουμπαριές, πολλές κουμπαριές.

ΑΦΟΥ εἶδε ὅτι τό παλαιοκομματικό κόλπο ἔχει περάση καί ἀφοῦ διαπίστωσε ὅτι, λόγω Μητσοτάκη, τό ὑπουργεῖο Συντονισμοῦ ἦταν σέ διάλυση καί ὀργίαζε τό ρουσφέτι, συνέχισε ἐντονώτερα τήν προσωπική του προβολή. Μόνο πού ἐδῶ σημειώθηκαν τραγελαφικές σκηνές, πού ὅταν ἔγιναν γνωστές προκάλεσαν ἀκόμα καί μέσα στήν Κυβέρνηση, τόν καγχασμό.

ΕΤΣΙ, ἀπό συνεστίαση σέ συνεστίαση τῶν τοπικῶν σωματείων τῶν Κυκλάδων, ὁ κ. Παλαιοκρασσᾶς ἀνέβαινε πάνω στά τραπέζια καί μέσα σέ θύελλες χειροκροτημάτων, μοίραζε ἑκατομμύρια (!) καί δεχόταν πανευτυχής τίς ἰαχές τῆς κλάκας: *«Εἶσαι ὁ σωτήρας μας!»* Ὕστερα πηγαίνοντας ἀπό νησί σέ νησί (μέ τό ἑλικόπτερο πάντα πού φυσικά πληρώνει ὁ Ἕλληνας φορολογούμενος) ἄρχιζε τίς συγκινητικές ἐξομολογήσεις:

«Μ' ἑκάνατε μισομηλιό» δήλωνε στούς Μηλιούς *«μέ ἑκάνατε μισοτηνιακό»* ἔλεγε στήν Τῆνο. Τά ἴδια στή Νάξο καί στή Πάρο. Μέχρι καί στά Κουφονήσια!

ΓΝΩΡΙΖΟΝΤΑΣ τή συντηρητικότητα ὁρισμένων Κυκλαδιτῶν, τό περιβάλλον του ἄρχιζε νά ὑποστηρίζει ὅτι παραμένει στό βάθος βασιλικός καί πώς ἦταν σφάλμα τοῦ Καραμανλῆ πού ἔδιωξε τόν Κωνσταντίνο. Ὅσο γιά τούς χουντικούς δέν χρειαζόταν πολλή προσπάθεια νά τούς πείσει.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΑ, ὁ κ. Παλαιοκρασσᾶς θέλοντας νά δείξει τήν εὐσέβειά του, πήγαινε σέ ὅλες τίς πρωϊνές λειτουργίες καί προσκυνοῦσε ὅλα τά εἰκονίσματα σέ κάθε ἐκκλησία. Φιλοῦσε εὐλαβικά τό χέρι τῶν παπάδων καί μιλοῦσε γιά τά θαύματα τῆς Παναγίας τῆς Τήνου. Μιά φορά μάλιστα, στά ἐγ-

Πῶς πήζεται τό τυρί

Ἡ ἐφημ. «Τῆνος» (Ἰούλιος '78), μᾶς πληροφορεῖ ὅτι *«στίς 30/6/78 πραγματοποιήθηκε σύσκεψη στά γραφεῖα τοῦ Γεωργικοῦ Συνεταιρισμοῦ Τήνου γιά τό θέμα τοῦ Τυροκομείου. Παρευρίσκονταν* (διάφοροι παράγοντες) καί *«ὁ Διευθυντής τοῦ ἰδιαιτέρου γραφείου τοῦ Ὑφυπουργοῦ Συντονισμοῦ κ. Ι. Παλαιοκρασσᾶ, κ. Γ. Προπονᾶς, πού ἔφθασε γι' αὐτό τό σκοπό στό νησί. Ἀρχικά ὁ κ. Γ. Προμπονᾶς ἀναφέρθηκε στήν διαταγή ἐπιδοτήσεως, ἡ ὁποία πλέον εἶναι ἕτοιμη καί ἐπίσης στή καθυστέρηση πού παρουσιάζει ἡ μελέτη στό Ὑπουργεῖο Γεωργίας»*.

Συναδελφικά καρφώματα...

Ἀλλά ὁ κ. ὑφυπουργός εἰσπράττει: *«Τέλος ὁ Πρόεδρος Φαλατάδου (...) ἀναφέρθηκε στό νέο μεγάλο φίλο πού ἀπέκτησε τό νησί στό πρόσωπο τοῦ κ. Παλαιοκρασσᾶ, (...) καί εὐχαρίστησε τόν κ. Προμπονᾶ γιά τή συμβολή του στήν πρόοδο τοῦ μεγάλου αὐτοῦ θέματος, ζητῶντας του νά μεταφέρει τήν ἀγάπη καί ἐκτίμηση τῶν Τηνιακῶν, ἄσχετα ἀπό πολιτική τοποθέτηση στόν κ. Ὑφυπουργό»*.

Ἀποφασίζει, τροποποιεῖ, χορηγεῖ...

Οἱ δημόσιες ἐπενδύσεις καθορίζονται ἀπό τό πενταετές πρόγραμμα καί δέν τροποποιοῦνται. Αὐτά ὅμως τά «πενταετῆ» ἀποτελοῦν ψιλά γράμματα γιά τόν τεχνοκράτη ὑφυπουργό πού **χορηγεῖ** κατά τό δοκοῦν. Καί κοινοποιεῖ στίς τοπικές ἐφημερίδες.

Στήν ἐφημ. «Σίφνος» (Δεκ. '78) διαβάζουμε:

Ὁ Ὑφυπουργός Συντονισμοῦ κ. Ι. Παλαιοκρασσᾶς διά τροποποιήσεως τῆς ΣΑΝΤ 7829 μέ ἡμερομηνία 13.12.78 καί μέ ἀριθμό Πρωτ. ΔΕ 8187) ΑΓ 2042, χορηγεῖ ἐπί πλέον διά τήν ἐπισκευή καί συντήρηση ὁδικοῦ δικτύου τῆς Νήσου Σίφνου 2.650.000 δρχ.
Ἐκ τοῦ Γραφείου τοῦ κ. Ὑφυπουργοῦ
Ὁ Διευθυντής
Γ. Προμπονᾶς
ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΗ:
1. Κοινότητα Ἀρτεμῶνος 2. Συλλόγους 3. «Σιφναϊκή Φωνή» 4. «Σίφνος».

Καί στή «Φωνή τῆς Σαντορίνης» (Δεκ. '78), τό ἄλλο Χριστουγεννιάτικο δῶρο:

«Ὁ ὑφυπουργός Συντονισμοῦ κ. Παλαιοκρασσᾶς μᾶς ἀνακοίνωσε ὅτι μέ τροποποίηση τοῦ Προγράμματος παραμεθορίων περιοχῶν χορηγεῖ μεταξύ ἄλλων καί τά ἑξῆς ποσά:
1) Γιά τήν ἀνακαίνιση ὁδοῦ Ἀθηνιοῦ — Ἁγ. Παντελεήμονος καί συντήρηση Ἐμπορείου Περίσσα δρχ. 1.000.000
2) Γιά τό Περίπτερο Θήρας δρχ. 250.000.
3) Γιά τό δρόμο Καρτεράδου δρχ. 70.000
Οἱ Θηραῖοι εὐχαριστοῦν τόν κ. Παλαιοκρασᾶν γιά τό ἐνδιαφέρον του γιά τή Σαντορίνη».

100.000 + 100.000 + 200.000 + ... + ...

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ
Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ

28.5.79
Αριθ. Πρωτ. ...

Ι. ΠΑΛΑΙΟΚΡΑΣΣΑΣ

Προς τον
Σύλλογο Κωφονησιωτών
Τροίας 7
Αγιοι Ανάργυροι

Ευχαριστούμε σας ανακοινώνουμε ότι με σημερινή απόφαση διατέθη το ποσόν των 100.000 δρχ. για διάνοιξη η-τσιμεντόστρωση παραλιακής όδού Κοιν. Κουφονησίων.

Εντολή Υφυπουργού
Ο Διευθυντής

Γ. Δρουπονάς

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ
Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ

28.5.79
Αρ. Πρωτ. ...

Ι. ΠΑΛΑΙΟΚΡΑΣΣΑΣ

Προς την
Ένωση Δουκησιωτών
Καθολικής Εκκλησίας 1
Πειραιάς

Ευχαριστούμε σας ανακοινώνουμε ότι με σημερινή απόφαση διατέθη το ποσόν των 100.000 δρχ. για τσιμεντόστρωση όδού Κοιν. Δουκησίης.

Εντολή Υφυπουργού
Ο Διευθυντής

Γ. Προμπονάς

Αύθημερόν ό κ. ίδιαίτερος «ένημερώνει» τούς άπανταχοῦ Κυκλαδίτες γιά τίς δραστηριότητες τοῦ κ. ὑφυπουργοῦ.
Ἀναμένονται σύντομα τά εὐχαριστήρια τηλεγραφήματα καί, τήν ὥρα τῆς κρίσεως, οἱ σταυροί προτιμήσεως στόν πρῶτο κουμπάρο τῶν Κυκλάδων.

καίνια κάποιου μικροῦ ἔργου στίς Κυκλάδες, ὅταν ὁ παπάς εἶχε καθυστερήσει νά φτάσει γιά τόν ἁγιασμό, δέν δέχτηκε νά προχωρήσει ἡ τελετή: *«Ἔργο, πού δέν εἶναι θεμελιωμένο στήν εὐλογία τῆς ἐκκλησίας μας, δέν θά πάει καλά»* ἐξήγησε ὁ κ. Παλαιοκρασσᾶς πού ἀργότερα δέν ἔκρυψε ὅτι νηστεύει ὅλες τίς ἡμέρες τῆς Σαρακοστῆς. Γιατί ὄχι; Σαράντα μέρες, εἶναι ὅλες - ὅλες. Καί ἡ πεῖρα τοῦ δίδαξε ὅτι ἡ εὐλογία τῆς ἐκκλησίας μας εἶναι θαυματουργή, ἀκόμα καί γιά ἕναν ἀφανή οἰκονομολόγο...

ΦΥΣΙΚΑ ἄν αὐτά καί ἄλλα πολλά μικροπολιτικάντικα ἀπό τόν «τεχνοκράτη» τῆς χούντας καί τῆς «Νέας Δημοκρατίας» διαλέγονται γιά νά ξεγελαστοῦν οἱ ἀφελεῖς, σέ ἄλλες εὐκαιρίες οἱ φιλοδοξίες τοῦ κ. Παλαιοκρασσᾶ θά ἐξυπηρετηθοῦν μέ ἄλλες δοκιμασμένες παπαδίστικες μεθόδους:

ΕΙΝΑΙ γνωστή ἡ συμπεριφορά του μέσα στήν Κυβέρνηση, γιά τήν ἵδρυση τοῦ νέου Ὑπουργείου Χωροταξίας, Οἰκισμοῦ καί Περιβάλλοντος. Μέλος τῆς ἐπιτροπῆς (μαζί μέ τόν Στ. Μάνο καί τόν Ἰωαν. Μπούτο) ὁ κ. Παλαιοκρασσᾶς πῆρε μέρος στήν σύνταξη τοῦ ὀργανισμοῦ τοῦ νέου ὑπουργείου καί συμφώνησε μέ τούς δύο συναδέλφους του στίς τελικές προτάσεις. Νά διατυπώνει κάποιες ἀντιρρήσεις, πετάχτηκε, ὁ ξεσκολισμένος στά ἱερατικά τερτίπια ὑφυπουργός καί, καρφώνοντας τούς συναδέλφους του, εἶπε πώς καί ὁ ἴδιος εἶχε ἐκθέσει τίς ἀντιρρήσεις του στόν κ. Μάνο καί τόν κ. Μπούτο.

ΤΟ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΟ αὐτό πού τότε εἶχε ἀποκαλύψει «τό Βῆμα», ἄρχισε νά φανερώνει τό πραγματικό πολιτικό πρόσωπο τοῦ κ. Παλαιοκρασσᾶ καί στάθηκε ἀφορμή γιά νά προσεχτεῖ ἡ πολιτεία του.

ΕΤΣΙ, ἐνῶ στήν ἀρχή οἱ καταγγελίες τῆς Ὀργάνωσης Κυκλάδων τοῦ ΠΑΣΟΚ καί τοῦ βουλευτῆ Κυκλάδων τοῦ Κινήματος κ. Π. Βάλβη εἶχαν θεωρηθεῖ σάν ἀντιπολιτευτικές σκοπιμότητες διαπιστώθηκε καί μέσα στήν Κυβέρνηση ὅτι πράγματι ὁ κ. Παλαιοκρασσᾶς δέν εἶναι τόσο καθαρός τεχνοκράτης καί ὅτι ἐπιδιδόταν στίς Κυκλάδες σ' ἕνα ὄργιο ὑποσχέσεων, πού δέν θά μποροῦσαν νά πραγματοποιηθοῦν ποτέ. Ὑπολογίζεται ὅτι πάνω ἀπό ἕνα δισεκατομμύριο (!) εἶχε ὑποσχεθεῖ νά διαθέσει δεξιά καί ἀριστερά ὁ ὑφυπουργός Συντονισμοῦ, γνωρίζοντας βέβαια πολύ καλά ὅτι κάτι τέτοιο ἦταν μιά ἁπλή δημαγωγία.

ΥΣΤΕΡΑ, ἀποκαλύφθηκε ὅτι δραστηριότητες καί πιστώσεις ἄλλων ὑπουργείων, τίς παρουσιάζε ὁ ἴδιος σάν δικές του «ἐπιτυχίες», μέ τή βοήθεια πάντοτε τοῦ ἐπιστήθιου του Νομάρχη Κυκλάδων Δαλκαφούκη τοῦ ἴδιου πού αἱματοκύλισε πρόσφατα μέ τά ΜΑΤ τή Σύρο. Οἱ πιστώσεις λχ. γιά τίς κατακόμβες τῆς Μήλου ἦταν ἁρμοδιότητας τοῦ ὑπουργείου Πολιτισμοῦ, ἀλλά ὁ κ. Παλαιοκρασσᾶς τίς παρουσίασε γιά δικές του πρωτοβουλίες. Οἱ ἀσφαλτοστρώσεις γίνονται μέ κονδύλια τοῦ Ὑπουργείου Δημοσίων Ἔργων καί τίς παρουσιάζει σάν ἄλλα «ἐπιτεύγματά του. Οἱ ὑδροδοτήσεις ἀποφασίζονται ἀπό τό Ὑπουργεῖο Ἐσωτερικῶν, οἱ ἀγροτικές ἐνισχύσεις ἀπό τό Ὑπουργεῖο Γεωργίας καί τήν ΑΤΕ κλπ.

ΕΤΣΙ, αὐτή τή στιγμή μέ ἐντολή τοῦ κ. Καραμανλῆ (πού, ὅπως λέγεται, τράβηξε τ' αὐτιά στόν παλαιοκομματικό κ. Παλαιοκρασσᾶ μέ τήν φράση *«Νά μήν κοροϊδεύεις τόν κόσμο»*, ἄρχισε μιά ἐπανεξέταση τῶν ἑκατομμυρίων, τῶν πιστώσεων, πού ἀφειδῶς ὑποσχέθηκε ὁ παλιός προστατευόμενος τοῦ Ἱερώνυμου, «τεχνοκράτης» τῆς «Νέας Δημοκρατίας» πού πάει νά βγεῖ βουλευτής μέ τά δημόσια κονδύλια καί νά διαιωνίσει στίς Κυκλάδες τό καθεστώς τῆς ρουσφετολογίας καί τοῦ παλαιοκομματισμοῦ. Ἀποτελεῖ ὁ ἴδιος ἕνα λαμπρό δεῖγμα τῆς πάντα ἀνανεούμενης, σέ παλιά δοκιμασμένα καλούπια, Δεξιᾶς.

Βιβλιοπωλεῖο «**ΒΕΓΑΣ**»
Ἱπποκράτους 4. Ἀθήνα
Θά βρεῖτε ὅλες τίς ἐκδόσεις καί τά **παλιά τεύχη τοῦ «ΑΝΤΙ».**

κυκλοφορησε

ΜΠΕΡΤΟΛΑΤ ΜΠΡΕΧΤ

ΤΑ ΟΡΑΜΑΤΑ
ΤΗΣ ΣΙΜΟΝ ΜΑΣΑΡ

νεφελη

ΣΟΛΩΝΟΣ 94, ΑΘΗΝΑ 144

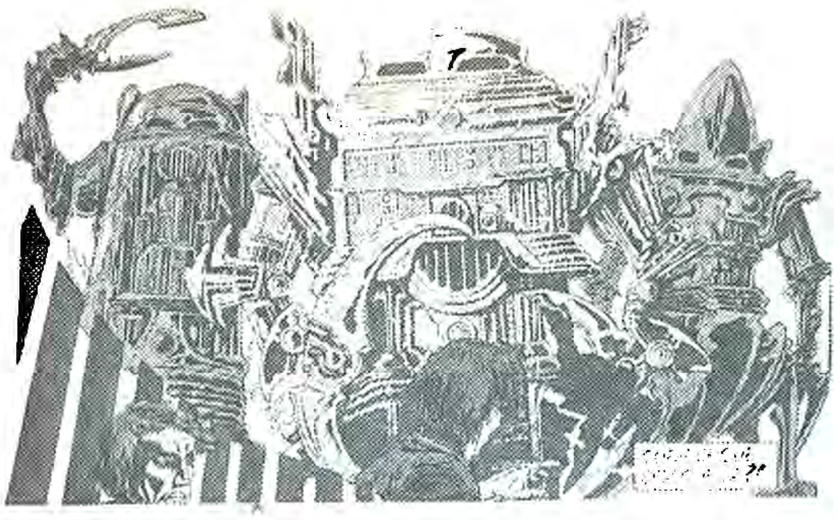

Ἡ κρίση πού ζοῦμε – κρίση πολιτισμοῦ

ΠΕΡΑ ἀπό τό ἐνεργειακό, τόν πληθωρισμό καί τήν ἀνεργία, πέρα ἀπό τίς κοινωνικές ἀνισότητες, πέρα ἀπό τήν ἀντιπαράθεση τῶν κοινωνικῶν συστημάτων καί τῶν ὑπερδυνάμεων, πέρα ἀπό τήν ἀντίθεση τοῦ πλούσιου βορρᾶ καί τοῦ φτωχοῦ νότου σέ παγκόσμια κλίμακα ὑπάρχει μιά κρίση πολιτισμοῦ: ἡ ἀμφισβήτηση τῆς ἴδιας τῆς ἔννοιας τῆς προόδου μέ τήν μορφή τῆς ποσοτικῆς αὔξησης τῆς παραγωγῆς καί τῆς κατανάλωσης ἐμπορευμάτων.

ΧΩΡΙΣ νά ὑποτιμήσουμε καμιά ἀπό τίς ἀντιθέσεις πού προαναφέραμε καί ἰδιαίτερα τίς ταξικές συγκρούσεις καί τούς ἀπελευθερωτικούς ἀγῶνες τῶν λαῶν, θεωρήσαμε ὅτι τό ΑΝΤΙ θά 'πρεπε νά ἀνοίξει τίς στῆλες του σέ μιά εὐρύτατη συζήτηση γύρω ἀπό τίς βασικές κατηγορίες τῆς κυρίαρχης ἰδεολογίας. Πρόοδος, ἐξέλιξη, ἀνάπτυξη ἤ ἀντίθετα ὑποχώρηση, στασιμότητα, ἰσορροπία εἶναι ἔννοιες πού συνήθως τίς παίρνουμε σάν δεδομένες, χωρίς νά τούς δίνουμε συγκεκριμένη διάσταση μέσα στό χῶρο καί στό χρόνο.

ΤΟ ἰδιωτικό αὐτοκίνητο, βασιλιάς τοῦ καταναλωτικοῦ πρότυπου πού στηρίζεται στά διαρκῆ ἀγαθά, διαμόρφωσε τίς πόλεις μας κατ' εἰκόνα καί ὁμοίωσή του καί ἀναδείχτηκε σάν στυλοβάτης τῆς μικροαστικῆς οἰκογενειακῆς ζωῆς. Εἶναι μέ κάποιο τρόπο μοιραῖο, ἀπό ἐκεῖνο νά ξεκινάει καί ἡ συνειδητοποίηση τοῦ ἀδιέξοδου στό ὁποῖο ἔχει ὁδηγηθεῖ ὁ τρόπος ζωῆς. Δέν χρειάζεται πολλή σκέψη γιά νά δοῦμε ὅτι ἄν λυθεῖ «διά τῆς μαγικῆς ράβδου» τό ἐνεργειακό, τό οὐσιαστικό πρόβλημα τοῦ αὐτοκινήτου, πρόβλημα σχέσης μέ τό χῶρο, θά ἐπιδεινωθεῖ ἀντί νά βελτιωθεῖ.

ΣΗΜΕΡΑ, στήν Ἀθήνα ἔχει αὐτοκίνητο περίπου μιά οἰκογένεια στίς τρεῖς. Σκεφτεῖτε τί σημαίνει ἡ ἱκανοποίηση τῆς, ἀναμφισβήτητα, δημοκρατικῆς ἀξίωσης ἄλλης μιᾶς οἰκογένειας ἀπό τίς τρεῖς ν' ἀποκτήσει κι αὐτή τό δικαίωμα αὐτόνομης μετακίνησης. Οὔτε λίγο οὔτε πολύ, τό διπλασιασμό τῶν αὐτοκινήτων πού κυκλοφοροῦν.

ΠΟΙΑ λοιπόν μπορεῖ νά εἶναι ἡ λύση; Πῶς θά ξεπεραστεῖ ἡ σύγκρουση τοῦ τρόπου ζωῆς μας μέ τή φύση; Εἶναι δυνατή ἡ οἰκοδόμηση ἑνός νέου πολιτισμοῦ μέσα στίς ὑπάρχουσες παραγωγικές σχέσεις καί ἡ ἐπαναστατική μεταβολή τῶν παραγωγικῶν σχέσεων νά δώσει ἀπό μόνη της μιά διέξοδο;

ΝΑ ΜΙΑ σειρά ἀπό ἐρωτήματα πού δέν θά βροῦν ἴσως ἀμέσως ἀπάντηση, ἀλλά πού νομίζουμε ὅτι εἶναι ἀπαραίτητο νά θέσουμε γιά νά ἀρθοῦμε λίγο πάνω ἀπό τήν καθημερινή ἐπικαιρότητα. Ὑπάρχουν στιγμές στήν ἱστορική ἐξέλιξη πού ἡ ἀντιμετώπιση τοῦ φανταστικοῦ εἶναι ρεαλισμός.

ΑΣ ξεκινήσουμε λοιπόν βλέποντας πώς φαντάστηκαν τήν ἐξέλιξη τά μεγάλα πνεύματα τῆς σύγχρονης ἐποχῆς. Ἡ πολλαπλότητα καί ἡ ἀντιπαράθεση τῶν ἰδεῶν καί τῶν ὁραμάτων αὐτῶν, δίνει μιάν ἄλλη διάσταση στήν εἰκόνα τοῦ σημερινοῦ μας κόσμου.

Ἄκμή καί παρακμή τῆς ἰδεολογίας τῆς προόδου

«Ἄς ἀρκεστοῦμε στή λέξη: καλύτερο! Εἶναι γραμμένη παντοῦ»

Βίκτωρ Οὐγκό: «Ὁ θρύλος τῶν αἰώνων»

«Ἡ οὐσία τῆς κοινωνικῆς ζωῆς εἶναι ἡ καταστροφή ὅλων ὅσων τῆς δίνουν τό ἄρωμά της».

Κλώντ Λεβύ Στρώς: «Θλιβεροί Τροπικοί»

Τοῦ Φάνη Πρίφτη

Ἡ ἰδέα τῆς προόδου μᾶς φαίνεται σήμερα τόσο φυσιολογική, εἶναι τόσο βαθιά ριζωμένη στήν ἰδεολογία ὅλων ἀνεξαίρετα τῶν κοινωνιῶν, ἀκόμα καί ὅσων μένουν στάσιμες ἤ καταρρέουν. Ἡ φαντασμαγορική αὐτή ἰδέα πού κυριαρχεῖ στήν ἐποχή μας ἦταν ὁλότελα ἄγνωστη πρίν ἀπό τήν ἐμφάνιση τῆς ἀστικῆς τάξης στό προσκήνιο τῆς ἱστορίας. Στήν Ἀρχαιότητα καί στόν Μεσαίωνα ἡ ἀντίληψη τῆς ἱστορίας ἦταν κυκλική. Γιά τόν Πλάτωνα π.χ. ἡ ἀνθρωπότητα διάτρεχε σταθερούς κύκλους καί κάθε φορά τό χρυσό αἰώνα τόν διαδεχόταν μιά ἐποχή παρακμῆς ὅπου πολλαπλασιάζονταν ὅλα τά δεινά: πόλεμος, δουλεία, λοιμός καί λιμός.

Στήν ἑβραϊκή, κινέζικη καί ἰνδική μυθολογία βρίσκουμε τήν ἴδια ἀκριβῶς ἀντίληψη κυκλικῆς ἐξέλιξης τῆς ἱστορίας.

Γιά τόν Ἅγιο Αὐγουστίνο ἡ ἱστορία τῶν κοινωνιῶν δέν εἶναι παρά μιά σύντομη παρένθεση στήν διαδρομή τοῦ ἀνθρώπου σάν προνομιούχου πλάσματος καί συζητητῆ τοῦ Θεοῦ, ἀνάμεσα στόν ἀπωλεσθέντα Παράδεισο καί τήν αἰώνια εὐδαιμονία. Σκοπός της εἶναι ἡ ἐπιλογή ὅσων θά ἀποδειχτοῦν ἄξιοι νά μετάσχουν στήν τελική παραδεισιακή αἰωνιότητα, τῆς ὁποίας τήν ἔναρξη τά διάφορα κινήματα πανικοῦ εἶχαν τοποθετήσει χωρίς ἐπιτυχία στό 1000 μ.Χ.

Στό Μεσαίωνα ὁ ἄνθρωπος μποροῦσε νά βελτιώσει τή ζωή του μόνο συγχρονικά, μέ τήν ἐνάρετη ἄσκηση. Ἦταν ἔτσι δυνατό νά ξεφύγει κανείς ἀπό τά δεσμά τῆς «μοίρας» ἑνός ἐξωτερικοῦ προκαθορισμοῦ γιά νά πλησιάσει τή θεότητα, πού ὑποσχόταν ἀπεριόριστη κι αἰώνια ἐλευθερία.

Σ' ὅλη αὐτή τήν μακρά περίοδο τῆς ἀνθρώπινης ἱστορίας σημειώνονται ἐξελίξεις τεχνικές καί οἰκονομικές μεγάλης σημασίας πού ὅμως δέν δίνουν τήν ἐντύπωση ὅτι ἀνοίγουν μιά περίοδο γενικευμένης καί καθολικῆς προόδου. Ἔτσι, ὅλοι σχεδόν οἱ διανοητές πρίν ἀπό τήν Ἀναγέννηση εἶναι ἀπαισιόδοξοι. Μόνη ἐξαίρεση ἴσως εἶναι οἱ Ἐπικούριοι πού θεωροῦσαν ὅτι τά ἐπί μέρους βήματα προόδου παρεῖχαν τή δυνατότητα νά κατοχυρωθοῦν ἀτομικές πρόοδοι φιλοσοφικοῦ καί ἠθικοῦ χαρακτήρα.

Ἀκόμα καί στόν Μακιαβέλη πού τόσο προάγει τήν πολιτική σκέψη τῆς ἐποχῆς του, «τάξη καί ἀταξία», δηλαδή ὀλιγαρχική – προσωπική διακυβέρνηση καί δημοκρατία ἐπανέρχονται κυκλικά, γιατί

Ο ΓΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗ ΦΥΣΗ: ΠΑΥΛΟΣ ΚΑΙ ΒΙΡΓΙΝΙΑ ΣΤΟ ΠΑΡΑΔΕΙΣΕΝΙΟ ΝΗΣΙ

Ὁ Μπερναντέν ντέ Σαίν Πιέρ γνώρισε τόν Ρουσώ τό 1771 καί δημοσίευσε τό ἠθικοπλαστικό του ἀφήγημα «Παῦλος καί Βιργινία» τό 1788, ἕνα χρόνο πρίν ξεσπάσει ἡ Γαλλική ἐπανάσταση. Μέσα σ' ἕναν παράδεισο, πού ἡ παρουσία τοῦ ἀνθρώπου δέν ἔχει μολύνει ἀκόμα, ὁ ἄνθρωπος βρίσκει τόν καλό ἀρχικό ἑαυτό του:

«Ἔτσι μεγάλωναν αὐτά τά δυό παιδιά τῆς φύσης. Καμιά φροντίδα δέν ρυτίδωνε τό μέτωπό τους, καμιά ἀκράτεια δέν εἶχε διαφθείρει τό αἷμα τους, κανένα ἄτυχο πάθος δέν εἶχε διαστρέψει τήν καρδιά τους: ἡ ἀγάπη, ἡ ἀθωότητα, ἡ εὐλάβεια κάθε μέρα ἔκαναν τήν ὀμορφιά τῆς ψυχῆς τους ν' ἀντανακλᾶται μέ ἀπερίγραπτη χάρη στά χαρακτηριστικά τους, στή συμπεριφορά τους καί στίς κινήσεις του. Στήν αὐγή τῆς ζωῆς τους διατηροῦσαν ὅλη τή φρεσκάδα τους ὅπως στόν κῆπο τῆς Ἐδέμ, οἱ πρῶτοι πρόγονοί μας ὅταν βγαίνοντας ἀπό τά χέρια τοῦ Θεοῦ εἶδαν καί πλησίασαν ὁ ἕνας τόν ἄλλον, μίλησαν ὁ ἕνας μέ τόν ἄλλον σάν ἀδελφός μέ ἀδελφή. Ἡ Βιργινία, γλυκιά, φρόνιμη, μέ πίστη σάν τήν Εὔα καί ὁ Παῦλος ὅμοιος μέ τόν Ἀδάμ, ἄνδρας στό σῶμα καί ἁπλός σάν παιδί».

Ἀλλά καί σάν ἔσχατη κατάληξη τῆς ἄδικης ἀναζήτησης κοινωνικῆς ἁρμονίας προτείνεται ἡ ἐξιδανικευμένη φύση:

«Ἀφοῦ γύρισα ἕνα μεγάλο μέρος τῆς Εὐρώπης καί μερικά καντόνια τῆς Ἀμερικῆς καί τῆς Ἀφρικῆς, ἐγκαταστάσθηκα σ' αὐτό τό ἀραιοκατοικημένο νησί, γοητευμένος ἀπό τή γλυκιά του θερμοκρασία καί ἀπό τίς ἐρημιές του. Ἔχτισα μιά καλύβα μέσα στό δάσος στή ρίζα ἑνός δέντρου, ξεχέρσωσα μέ τά ἴδια μου τά χέρια ἕνα μικρό χωράφι, ἕνα ποτάμι κυλάει μπροστά στήν πόρτα μου κι αὐτά μοῦ ἀρκοῦν καί γιά τήν ἀνάγκη καί γιά τήν εὐχαρίστηση. Προσθέτω στίς ἀπολαύσεις μου μερικά καλά βιβλία πού μέ μαθαίνουν πώς νά γίνω καλύτερος».

ἡ κάθε μιά κρύβει μέσα της τά στοιχεῖα ἀποσύνθεσης πού ὁδηγοῦν στήν ἄλλη.

Ἡ πρώτη περίοδος τῆς Ἀναγέννησης εἰσάγει δυό πρωτοφανεῖς καινοτομίες σέ σχέση μέ τή μεσαιωνική σκέψη: τήν ἀποκατάσταση τῆς ἐμπιστοσύνης στήν ἀνθρώπινη λογική καί τήν ἀναγνώριση τῆς ἀξίας τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς, ἀνεξάρτητα ἀπό ἐλπίδες ἤ φόβους σχετικά μέ τή μεταθανάτιο ζωή. Ἀλλά τουλάχιστον μέχρι τό τέλος τοῦ 16ου αἰώνα ἡ ἀναζήτηση τῶν διανοητῶν τῆς Ἀναγέννησης ἦταν στραμμένη πρός τό παρελθόν, πρός τήν Ἀρχαιότητα. Τό παρόν ἀντιμετωπιζόταν πάντα σάν παρακμή, καί τό μέλλον ἦταν ἀνύπαρκτο σάν κατηγορία λογισμοῦ.

Τό δρόμο τῆς μελλοντολογίας τόν ἀνοίγουν οἱ οὐτοπίες τῆς Ἀναγέννησης — ἡ Οὐτοπία τοῦ Τόμας Μούρ, ἡ Civitas Solis τοῦ Καμπανέλα, ἡ Χριστιανόπολις τοῦ Ἀντρέε καί ἡ Νέα Ἀτλαντίς τοῦ Φράνσις Μπέικον — ἀντίθετα μέ τήν Πολιτεία τοῦ Πλάτωνα δέν εἶναι στάσιμα συστήματα: Στηρίζονται στήν ὑπόθεση ὅτι ἡ φύση καί οἱ νόμοι της θά ὑποταγοῦν προοδευτικά στήν ἀνθρώπινη κοινωνική βούληση.

Ὁ Καρτέσιος στό «Λόγο περί τῆς μεθόδου» εἰσάγει τίς δύο φιλοσοφικές ἀρχές πού εἶναι στίς ρίζες τῆς σύγχρονης ἐπιστημονικῆς ἐπανάστασης, δηλαδή τό ἀμετάβλητο τῶν φυσικῶν νόμων καί τήν ἀπεριόριστη κυριαρχία τῆς λογικῆς. Ὁ μαθητής του Πασκάλ, παρομοιάζει τήν ἐξέλιξη τῆς ἀνθρωπότητας μέ τήν ἐξέλιξη ἑνός μόνον ἀνθρώπου πού θά εἶχε ζήσει πολλούς αἰῶνες καί θά εἶχε φτάσει πιά στά γερατειά. Ἀργότερα ὁ Φοντενέλ κι ὁ Ἀββάς ντέ Σαίν Πιέρ διατυπώνουν παράλληλες θεωρίες γιά τήν πρόοδο στή φύση καί στίς θετικές ἐπιστῆμες.

Στόν 19ο, τόν αἰώνα τοῦ διαφωτισμοῦ, ἐμφανίζεται γιά πρώτη φορά ἡ ἰδέα ὅτι ἡ γενική πρόοδος εἶναι νόμος τῆς ἱστορίας. Ὁ ἄνθρωπος ὑποτίθεται ὅτι χρησιμοποιώντας τά νοητικά ἐργαλεῖα τοῦ ὀρθολογισμοῦ καί τίς συνέπειές τους, τίς ἐπιστημονικές ἀνακαλύψεις, θά ὁδεύει πρός ὅλο καί μεγαλύτερη κι ἀπεριόριστη εὐτυχία καί θά ἐλευθερώνεται ἀπό τά δεσμά τῆς φύσης.

Ἀπό τή φιλοσοφία τῆς φύσης καί τίς θετικές ἐπιστῆμες, ἡ ἰδεολογία τῆς προόδου μπαίνει ἔτσι στίς κοινωνικές ἐπιστῆμες, μέ τρία ἔργα τῆς ἀρχῆς τοῦ 18ου αἰώνα: τό «Πνεῦμα τῶν Νόμων» τοῦ Μοντεσκιέ, τό «Δοκίμιο πάνω στά ἤθη» τοῦ Βολταίρου καί τό σχέδιο τοῦ Τυργκό γιά μιά «Παγκόσμια Ἱστορία».

Παράλληλα μέ τίς αἰσιόδοξες ἐξελικτικές θεωρίες διατυπώνεται καί ὁ ἀντίλογος πού ἀρχικά θεωρεῖ γενικά τή φύση ἀγαθή καί ἐπεξεργάζεται τή μυθολογία τοῦ καλοῦ ἄγριου κι ἀργότερα διατυπώνει πιό περίπλοκες ρομαντικές θεωρίες ἤ κριτικές τοῦ κοινωνικοῦ ἀνθρώπου. Ἔτσι, ἀπέναντι στό Βολταῖρο, τόν Λόκ, τόν Σαίν - Σιμόν, τόν Μάρξ, τόν Κόντ καί τόν Ντυρκχάιμ, διατυπώνουν ἀντίπαλες θεωρίες οἱ Ρουσώ Νίτσε, Σοπενχάουερ, Σπένγκλερ καί Βαλερύ.

Μόλις ἀπό τίς ἀρχές τοῦ 20ου αἰώνα ἡ πίστη στή συνεχή κι ἀπεριόριστη πρόοδο κατοχυρώθηκε σάν ἕνα ἀξίωμα κι ἡ αἰσιοδοξία τῆς Δύσης γιά τό σύστημα πού εἶχε οἰκοδομήσει καί ἐπιβάλλει μέ ὅλα τά μέσα στόν κόσμο ὁλόκληρο δέν διατήρησε πιά καμιά ἐπιφύλαξη.

Αὐτό εἶχε τεράστιες ἐπιπτώσεις τόσο γιά τήν πορεία τοῦ κυρίαρχου συστήματος, δηλαδή τοῦ καπιταλισμοῦ, ὅσο καί γιά τήν τύχη τῶν σοσιαλιστικῶν ἐπαναστάσεων, πού ἀποπειράθηκαν νά τό ἀμφισβητήσουν. Κι αὐτό γιατί, ἡ σύγχρονη ἰδεολογία τῆς προόδου εἶναι διαφορετική ἀπό ὅλα τά ἄλλα συστήματα ἰδεῶν τοῦ παρελθόντος. Ἡ πρόοδος γιά τόν σύγχρονο ἄνθρωπο εἶναι κατά κύριο λόγο ποσοτική, ἐνῶ γιά ὅλους τούς ἄλλους πολιτισμούς πού προηγοῦνται εἶχε βασικά ποιοτικές ὄψεις. Μέ τήν πιό στενή οἰκονομιστική της ἀντίληψη, ἡ πρόοδος εἶναι ἁπλῶς ἡ μείωση τοῦ κόστους παραγωγῆς χάρη στήν αὔξηση τῆς παραγωγικότητας, μέσα ἀπό τήν αὔξηση τοῦ ὄγκου τῆς παραγωγῆς ἤ τήν καλύτερη ὀργάνωση.

Ἡ κυριαρχία τῆς ἰδέας αὐτῆς προετοιμάζει τό ἔδαφος γιά μιάν συνεχή οἰκονομική καί τεχνολογική αὔξηση, διαφοροποιεῖ καί βαθαίνει τίς ὑφιστάμενες διαφορές, διαχρονικά καί συγχρονικά, ὀξύνει τίς ἀντιθέσεις καί δίνει τή δυνατότητα ριζικῶν ἀναθεωρήσεων σ' ὅ,τι ἀφορᾶ στά ἐπί μέρους συστατικά στοιχεῖα της. Ἀκριβῶς ὅμως αὐτή ἡ εὐλυγισία κάνει τήν ἰδεολογία τῆς προόδου ἀκαταμάχητη καί ὁλοκληρωτική σάν συνολικό σύστημα ἰδεῶν. Χαρακτηριστική εἶναι ὡς πρός αὐτό ἡ νεώτερη ἐκδοχή της, ἡ ἀναπτυξιακή ἰδεολογία, πού λειτουργεῖ ἀπολογητικά καί μυθοποιητικά πάνω στή μεγαλύτερη ἀποτυχία τοῦ παγκόσμιου καπιταλισμοῦ, πάνω στό οἰκονο-

ΤΟ «ΕΛΝΤΟΡΑΝΤΟ» ΤΟΥ ΒΟΛΤΑΙΡΟΥ: ΚΡΑΤΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

Voltaire.

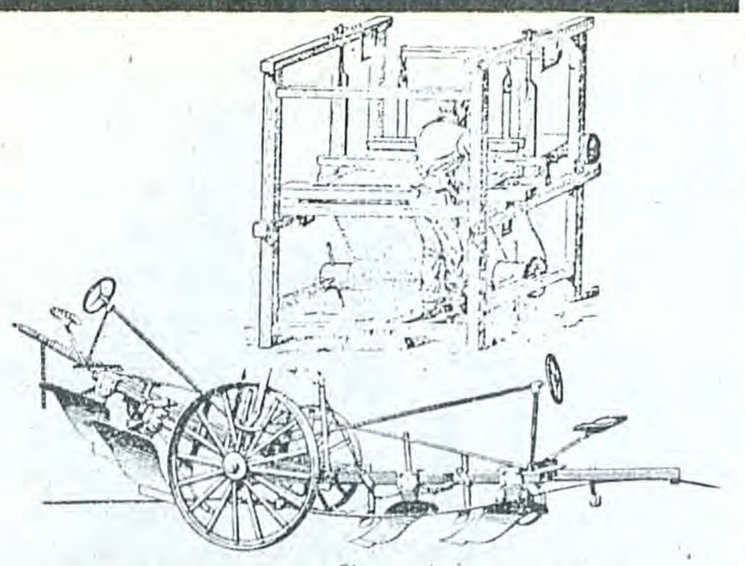

Ὁ αἰσιόδοξος Καντίντ καί ὁ καθηγητής Πανγλώσσης τοῦ Βολταίρου φτάνουν στό Ἐλντοράντο. Τό οὐτοπικό καί τέλειο αὐτό κράτος ἔχει σάν θρησκεία τίς ἐπιστῆμες:

«Στό μεταξύ τούς ἔδειξαν τήν πόλη. Τά δημόσια κτίρια ὑψώνονταν ὡς τά σύννεφα, οἱ ἀγορές ἦταν στολισμένες μέ χίλιες κολόνες, ἀπό τίς πηγές ἔρρεε κρυστάλινο νερό ἤ ροδόνερο ἤ ἀκόμα διάφορα ποτά ἀπό ζαχαροκάλαμο. Τέτοιες πηγές εἶχε σ' ὅλες τίς πλατεῖες πού ἦταν στρωμένες μέ ἕνα εἶδος πετραδιοῦ πού ἀνάδινε ἕνα ἄρωμα σάν ἀπό γαρίφαλο καί κανέλα. Ὁ Καντίντ ζήτησε νά δεῖ τά δικαστήρια, τή βουλή, τοῦ εἶπαν ὅτι δέν ὑπῆρξε ποτέ οὔτε δίκη, οὔτε ρήτορας. Ρώτησε γιά φυλακές καί τοῦ εἶπαν ὅτι δέν ὑπῆρχαν. Ἀλλά αὐτό πού τόν ξάφνιασε ἀκόμα περισσότερο καί τόν εὐχαρίστησε ἰδιαίτερα ἦταν τό μέγαρο τῶν ἐπιστημῶν ὅπου εἶδε μιά στοά μέ μῆκος πάνω ἀπό δυό χιλιάδες βήματα, γεμάτη μέ ὄργανα μαθηματικῶν καί φυσικῆς».

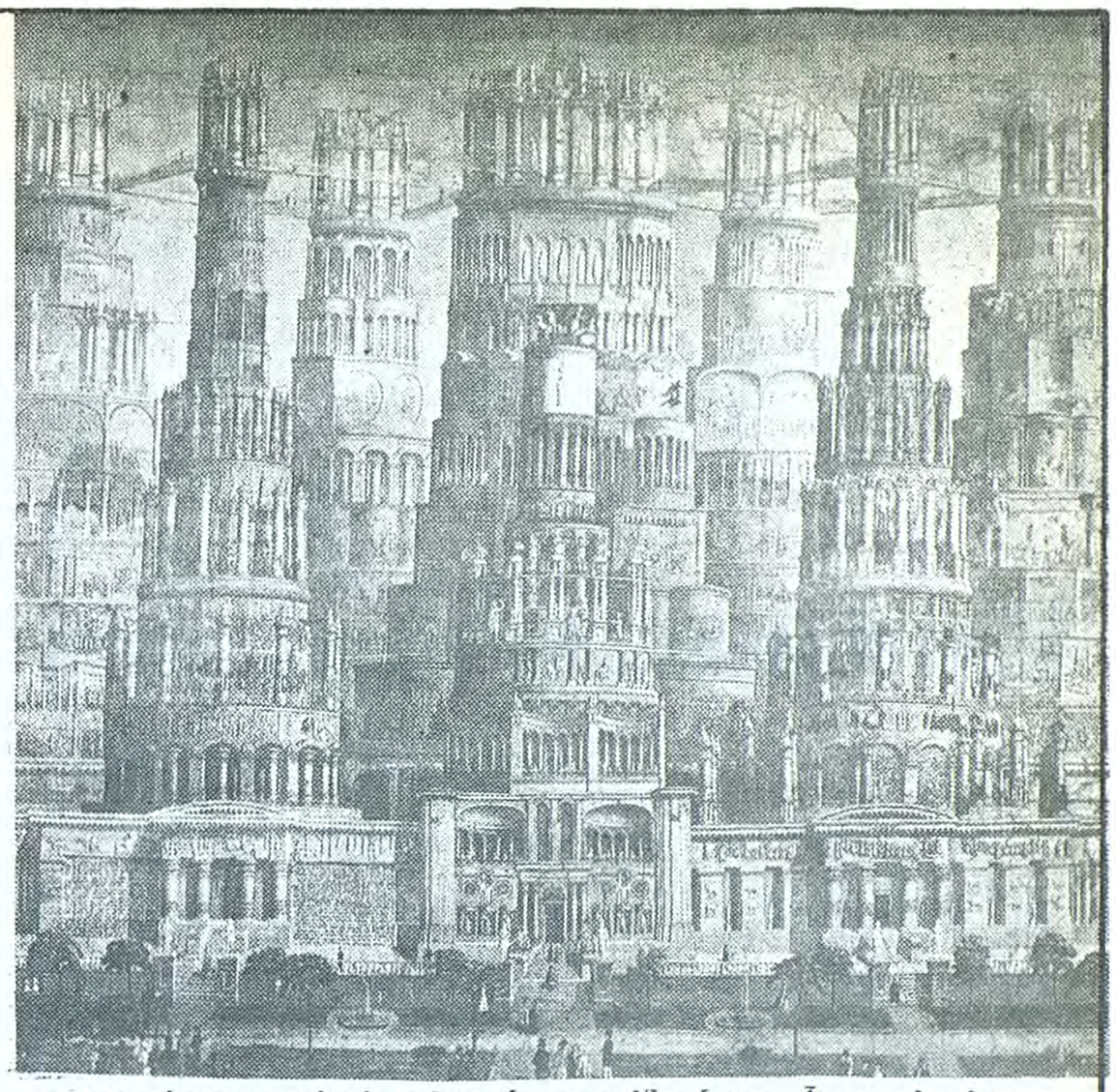

ΜΙΧ. ΠΑΣΙΑΡΔΗΣ

μικό καί κοινωνικό ἀδιέξοδο πού ἀντιμετωπίζουν οἱ χῶρες τοῦ Τρίτου Κόσμου, ὅπου ζεῖ τό μεγαλύτερο μέρος τῆς ἀνθρωπότητας.

Ἡ ἔννοια τῆς ἀνάπτυξης προέρχεται ἀπό τίς φυσικές ἐπιστῆμες: ἕνας ὀργανισμός ἀναπτύσσεται ὅταν προοδεύει πρός τή βιολογική του ὡριμότητα. Ἡ χρησιμοποίησή της γιά τίς χῶρες τοῦ Τρίτου Κόσμου ὁδηγεῖ σέ μιά σειρά ἀπό ὑποθέσεις: ὅτι οἱ χῶρες αὐτές διανύουν τή νεανική ἤ τήν παιδική ἡλικία, ὅτι ἔχουν μιά δυνατότητα θετικῆς ἐξέλιξης κι ὅτι ἡ φάση τῆς ὡριμότητας εἶναι ἐνιαία καί ἐπιθυμητή γιά ὅλους.

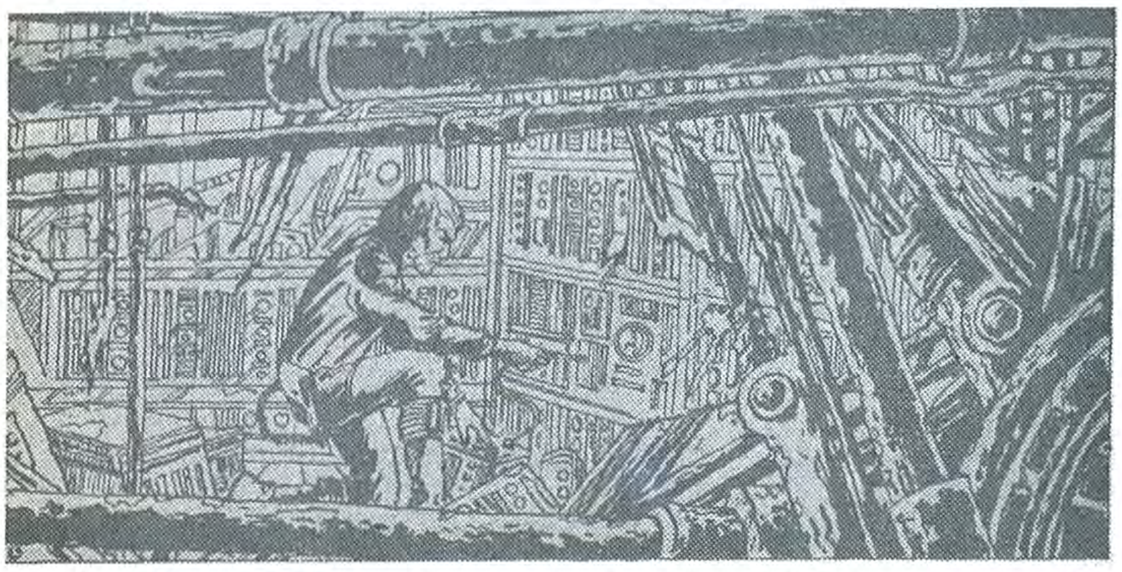

Ὁ ἀπολογητικός καί ὁλοκληρωτικός χαρακτήρας τῆς ἰδεολογίας τῆς προόδου ἀποθάρρυνε ὅλες τίς ἀμφισβητήσεις μέχρι τήν μεγάλη κρίση ἀξιῶν πού ἐκδηλώθηκε γύρω στά 1960.

Κυρίως ὅμως, εἶχε μείνει ἀναμφισβήτητη ἡ συσσώρευση ἐπιστημονικῶν γνώσεων. Ἔμοιαζε νά ἔχει ἀδιαφιλονίκητη ἰσχύ, μετά τρεῖς αἰῶνες, ἡ φράση τοῦ Πασκάλ:

«Ἡ ἀνθρωπότητα ὁλόκληρη μοιάζει μέ ἕναν ἄνθρωπο πού μαθαίνει συνεχῶς».

Σήμερα ὅμως γνωρίζουμε ὅτι προχωρώντας ἡ ἀνθρωπότητα ἀκολούθησε ἐδῶ καί δυό αἰῶνες ἀποκλειστικά τίς κατευθύνσεις πού ὑποδείκνυε τό βιομηχανικό κέρδος. Ἔτσι ἄλλες δυνατές ἐξελίξεις ἐγκαταλείφθηκαν καί ξεχάστηκαν. Μέ κάποιο τρόπο, μαθαίνοντας ἡ ἀνθρωπότητα ὁρισμένες τεχνικές, ἄφηνε ἄλλες.

Ἡ μονοδιάστατη πρόοδος, πού στηρίχτηκε στό δυτικό ὀρθολογισμό παραγνώρισε στή γραμμική πορεία της, τίς ὑπαλλακτικές δυνατές διαδρομές πού θά μποροῦσε ν' ἀκολουθήσει ἡ ἀνθρώπινη σκέψη καί ἐφευρετικότητα. Ὁ κύριος ποταμός ἀποξήρανε ἔτσι τούς παραποτάμους, ἀλλά ἡ κοίτη τους παραμένει κάπου παραχωμένη, στό συλλογικό συνειδητό ἤ ὑποσυνείδητο. Εἶναι πιθανό ὅτι γιά νά ἐπιβιώσουμε θ' ἀναγκαστοῦμε νά γυρίσουμε πρός τά πίσω γιά νά ἐξερευνήσουμε τίς ἀνυποψίαστες σήμερα δυνατότητες πού μπορεῖ νά μᾶς δώσουν τέτοιοι παραπόταμοι τῆς ἐξέλιξης.

Μόνο στόν τομέα τῆς ἐνέργειας εἶναι ἄπειρα τά παραδείγματα πού μποροῦμε νά ἀναφέρουμε, ὅπως ἡ αἰολική ἐνέργεια, ἡ ἡλιακή ἐνέργεια, φυσιολογικά συστήματα ὕδρευσης, κλιματισμοῦ ἤ καί ψύξης ἀκόμα πού χρησιμοποιοῦσαν στή Νότιο Περσία, τήν Μεσοποταμία, ἤ τά ἑλληνικά νησιά.

Ὁ Ἄγγλος — καί φιλισταῖος — ἱστορικός Τόυνμπη εἶχε φανταστεῖ αὐτήν τήν ἀπολογία τοῦ καπιταλισμοῦ: ἔστω ὅτι καταστρέφεται ἡ γῆ ἀπό ἕνα θερμοπυρηνικό πόλεμο καί ἐπιζοῦν μόνο μερικές φυλές Πυγμαίων στό κέντρο τῆς Ἀφρικῆς, τότε αὐτοί θά πρέπει νά ξαναρχίσουν τά πάντα ἀπό τήν ἀρχή. Ξέρουμε σήμερα ὅτι αὐτοί οἱ φανταστικοί Πυγμαῖοι ἀποκλείεται νά ξαναπάρουν τόν ἴδιο ἀκριβῶς δρόμο μ' αὐτόν πού πῆρε ἡ ἀνθρωπότητα ἐδῶ καί δυόμισι χιλιάδες χρόνια, ὅταν γεννήθηκε σέ τούτη ἐδῶ τή γωνιά τῆς γῆς ὁ ὀρθολογισμός.

Στήν πραγματικότητα ὅμως οἱ βιομηχανικές κοινωνίες δείχνουν σήμερα μιάν ἀνικανότητα νά φανταστοῦν ἕνα ἄλλο πολιτιστικό πρότυπο πού δέν θά στηρίζεται στήν ταχύρρυθμη οἰκονομική ἀνοδο καί στήν περιοδική ἀναδιανομή τοῦ προϊόντος μέ βάση ἕνα συνεχῶς διευρυνόμενο καταναλωτικό φάσμα. Καί στό βαθμό πού οἱ ἀναπόφευκτες ἀλλαγές δέν θά πραγματοποιηθοῦν ἔγκαιρα ἀπό τή δημοκρατική συναίνεση τῶν πολιτῶν, θά ἐπωφεληθοῦν ἀπό τούς κλυδωνισμούς τῆς κρίσης πολιτισμοῦ πού περνᾶμε γιά νά ἐπιβάλλουν τήν ἀντιλαϊκή ἐξουσία, ὀλιγαρχίες τοῦ πλούτου, τῆς δύναμης ἤ τῆς γνώσης.

Τό πραξικόπημα τῆς 15.7.1974 καί ἡ Κυπριακή ποίηση

Οἱ φυλακισμένοι ἔξω ἀπὸ τὰ κελλιά. Σὲ λίγο μερικοὶ ἀπ' αὐτοὺς θὰ χρισθοῦν «Ὑπουργοί».

Τοῦ Γιάννη Καρατζόγλου

Ὅταν τά τάνκς τῆς «Ἐθνικῆς Φρουρᾶς» ξεκινοῦσαν, στίς 8 τό πρωί τῆς 15ης Ἰουλίου τοῦ 1974, ἀπό τό στρατόπεδο τῆς Κοκκινοτριμηθιᾶς μέ κατεύθυνση τή Λευκωσία καί συγκεκριμένους στόχους τό Προεδρικό Μέγαρο, τήν Ἀρχιεπισκοπή, τήν Ἀρχή Τηλεπικοινωνιῶν καί τό ΡΙΚ, σ' ἐφαρμογή τοῦ πραξικοπηματικοῦ σχεδίου «Ἀφροδίτη 3», ξέρουμε τώρα πιά πώς ἡ ἐνέργεια αὐτή ἦταν ἡ κορύφωση μιᾶς πολύπλευρης διαμάχης πού κρατοῦσε χρόνια καί χρόνια. Διαμάχης ἀνάμεσα στό «εὐκταῖο» καί τό «ἐφικτό», ἀνάμεσα στίς ἰδέες ἑνός ἀνθρώπου μέ πολιτικό ἀνάστημα ἀνάλογο μέ τό ὕψος τοῦ βουνοῦ πού διάλεξε γιά νά ἐνταφιαστεῖ, καί σέ ἐθελόδουλους· πολιτικούς νάνους πού ἔρχονταν καί παρέρχονταν παραμερισμένοι ἀπό τή σκούπα τῆς ἱστορίας, ἐνῶ αὐτός παρέμεινε σύγχρονος Προμηθέας στόν Μεσογειακό του Καύκασο ὑποκείμενος στοῦ καθενός τίς ἴντριγκες καί τά ὑπαγορευμένα σχέδια βιαστικῶν, ἀνεφάρμοστων ἤ προδοτικῶν λύσεων τοῦ Κυπριακοῦ.

Τό προδοτικό πραξικόπημα - ἐξαγωγή τῆς «ἐθνοσωτήριας ἐπανάστασης» τῆς 21ης τοῦ Ἀπρίλη στά Κυπριακά πλαίσια, θά 'χε μείνει στήν Ἱστορία σάν μιά πράξη γελοιοδέστερη ὁπερέτας, ἄν δέν σήμαινε ταυτόχρονα καί τό ἄνοιγμα τῆς Κερκόπορτας γιά ὅ,τι ἀκολούθησε τό καλοκαίρι τοῦ '74 μέ τήν τουρκική εἰσβολή καί τίς διαδοχικές ἐπεκτάσεις τῆς γραμμῆς τοῦ Ἀττίλα στό σῶμα τοῦ νησιοῦ, τό ξεχαρβάλωμα τῆς ὑποτυπώδους διάταξης ἄμυνας τῆς Κύπρου, τίς μεμονωμένες παλικαριές καί τή θυσία τόσων καί τόσων Κυπρίων κι Ἑλλαδιτῶν, τήν αἰχμαλωσία, τήν προσφυγιά, τούς καταυλισμούς, τούς ὡς τά σήμερα ἀκόμα ἀγνοούμενους, τό διαμελισμό τοῦ νησιοῦ, τήν καταστροφή τοῦ κοινωνικοῦ του ἱστοῦ, τίς οἰκονομικές συνέπειες κι ἄλλα τόσα... Εἶναι ἡ μικρή χρονική περίοδος πού ἀρχίζει μέ τόν ἑλληνικό καί τελειώνει ἕνα μήνα ἀργότερα μέ τόν τουρκικό ἐθνικό ὕμνο.

Καί ἡ Ἑλλάδα; Δέν θά 'μασταν καθόλου ἔξω ἀπό τά πράγματα, ἄν φτάναμε στό σημεῖο νά ἰσχυριστοῦμε, ὅτι τό ἀναπέτασμα τῆς τουρκικῆς σημαίας στήν Κερήνεια, τήν Ἀμμόχωστο καί τήν Μόρφου ξεκινάει ἀπό τήν ἐγκατάλειψη τῆς ἑνωτικῆς κίνησης τῶν Κυπρίων, τόν Ὀκτώβριο τοῦ 1931, ἀπό τόν Ἐλευθέριο Βενιζέλο, διακήρυξη Κυπρίων: *«53 χρόνια ξένης κυριαρχίας μᾶς ἔχουν πείσει ὅλους, ἀκόμα καί τούς πιό μετριοπαθεῖς, ἀκόμα καί αὐτούς πού προσπάθησαν νά συνεργασθοῦν μέ τό καθεστώς, ὅτι κάτω ἀπ' τή σκλαβιά καμμιά πρόοδος δέν εἶναι δυνατή».* Ἐλευθέριος Βενιζέλος: *«Ἐνώπιον τοιούτων παρεκτροπῶν, εἶναι γνωστόν ὅτι ἡ φιλοσοφική ἀνοχή τῶν Ἄγγλων σταματᾶ, καί ἀρχίζει ἡ αὐστηρή πλέον ἐφαρμογή τοῦ νόμου».* Περνάει γρήγορα στήν ἄρνηση τόν μετακατοχικῶν Κυβερνήσεων νά περιληφθεῖ ἡ Κύπρος στίς ἑλληνικές μεταπολεμικές διεκδικήσεις, στήν ἄρνηση τῆς παραλαβῆς τῶν τόμων τοῦ Ἑνωτικοῦ Δημοψηφίσματος ἀπ' τήν Κυβέρνηση Πλαστήρα — Γεώργιος Παπανδρέου: *«Ἡ Ἑλλάς ἀναπνέει σήμερον μέ δύο πνεύμονες, τόν μέν Ἀγγλικόν τόν δέ Ἀμερικανικόν καί δι' αὐτό δέν ἠμπορεῖ, λόγω τοῦ Κυπριακοῦ, νά κινδυνεύσει νά πάθει ἀπό ἀσφυξίαν»,* στήν ἄρνηση νά ἐγγραφεῖ τό Κυπριακό σάν θέμα στόν ΟΗΕ, ἡ ἀποδιδόμενη ἀπό τόν Τοῦρκο πρεσβευτή στήν Ἀθήνα Σεττάρ Ἰκσέλ (ἀλλά καί ἀπ' τόν Γρίβα καί τόν Γεώργιο Μελᾶ) ἰδέα τῆς διχοτόμησης στόν Εὐάγγελο Ἀβέρωφ, ἡ ἀπόφαση τῶν κυβερνήσεων 1955-1960 νά διεξάγουν ἕναν πολιτικοδιπλωματικό ἀγώνα μέσα στά νατοϊκά πλαίσια, ἡ διαπραγμάτευση τῆς Ζυρίχης, οἱ πιέσεις γιά τήν ὑπογραφή στό Λονδίνο τῶν συμφωνηθέντων στή Ζυρίχη, τά γεγονότα τῆς Μανσούρας τό '64 καί ἡ Ἑλλαδική ἀντίδραση στήν προσέγγιση Λευκωσίας - Μόσχας, τό *«ἄλλα συμφωνοῦμεν καί ἄλλα πράττετε»* τοῦ Γ. Παπανδρέου, ἡ ἀρχική ἀποδοχή τοῦ σχεδίου Ἄτσεσον ἀπ' τήν τότε κυβέρνηση, ὁ συνεχής καί ἐπιτακτικός ἀντικομμουνισμός τῆς Ἐθνικῆς Φρουρᾶς καί ἡ ἀντιμακαριακή δηλητηρίασή της στούς νέους Ἑλληνοκυπρίους, ἡ πολιτική τῆς μή ὀργάνωσης Κυπριακοῦ Στρατοῦ *«ἴσως διότι* (ἡ Ἑλλάδα) *δέν ἤθελε τήν Κύπρον αὐτάρκη εἰς ἀμυντικήν ἰσχύν, ἵνα εἶναι ἐξηρτημένη ἐξ αὐτῆς»* (Στρατηγός Γ. Καραγιάννης, 16.6.1965), ὁ ἐξανδραποδισμός τῶν λίγων δημοκρατικῶν ἀξιωματικῶν μέ ἀφορμή τήν ὑπόθεση «ΑΣΠΙΔΑ», ὁ συμβιβασμός τῆς Χούντας μετά τά γεγονότα τῆς Κοφίνου καί τοῦ Ἁγ. Θεοδώρου μέ τήν ἀποχώρηση τῶν ἑλληνικῶν δυνάμεων τόν Δεκέμβρη τοῦ 1967, τό σχέδιο «ΕΡΜΗΣ» τό 1970, τό σχέδιο «ΑΠΟΛΛΩΝ» τό 1973, ἡ ἵδρυση καί παντοειδής ἐνίσχυση ἀπό τήν Ἐθνική φρουρά τῆς ΕΟΚΑ Β', τό σχέδιο τῶν «3 Μητροπολιτῶν», τά σχέδια Ξανθόπουλου - Παλαμᾶ καί Ὀλτσάι, ἡ πρώτη (1967) καί ἡ δεύτερη (1972) ὑπόθεση τῶν Τσεχοσλοβακικῶν ὅπλων μέ τό τελεσίγραφο Παναγιωτάκου τοῦ 1972, ὁ μπαμπούλας τοῦ «προβαδίσματος τοῦ Ἐθνικοῦ Κέντρου», ἡ ἐξέλιξη τῆς Ἐθνικῆς Φρουρᾶς σέ *«ἐκτροφεῖο παρανόμων, κέντρο συνωμοσιῶν κατά τοῦ κράτους* (τῆς Κύπρου) *καί πηγή τροφοδοσίας τῆς ΕΟΚΑ Β'»* (Ἐπιστολή Μακάριου πρός Γκιζίκη), ἡ περίφημη φράση τοῦ Μακάριου *«οὐχί ἅπαξ μέχρι τοῦδε ἠσθάνθην, καί εἴς τινας περιπτώσεις σχεδόν ἐψηλάφισα ἐκτεινομένην ἀοράτως ἐξ Ἀθηνῶν χεῖρα ἀναζητῶσαν πρός ἀφανισμόν τήν ἀνθρωπίνην ὕπαρξίν μου»* πού καλύπτει πολύ ἁπαλά τίς ἀπόπειρες καί τά σχέδια ἐξόντωσης τοῦ ἡγέτη,

πού ξεκινοῦσαν, ὅπως δείχνουν τά πράγματα, ἀπ' τήν πρωτεύουσα τοῦ «Ἐθνικοῦ Κέντρου», ὅλα τά παραπάνω δέν εἶναι παρά μόνο λίγες νύξεις, κυριολεχτικά τηλεγραφικές ἀναφορές (καί μάλιστα μικρό μέρος τοῦ ὅλου) τοῦ τρόπου μέ τόν ὁποῖο ἡ ἐπίσημη Ἑλλάδα, εἴτε μέ τούς «ἐπισήμους» εἴτε μέ τούς διάφορους «ἀνεπισήμους», ἀλλά ὡστόσο ἐκπροσώπους της, ἀντιμετώπισε ὡς τό 1974, χρονιά τῆς φωτιᾶς καί τοῦ αἵματος, τό Κυπριακό Κίνημα, τόν Κυπριακό Λαό καί τόν νόμιμο ἐκπρόσωπό του.

ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ Η ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

Γιατί ὅλη ἡ παραπάνω νυκτική, ἔστω καί πολύ περιορισμένη ἀναφορά; Καί μάλιστα μιά ἀναφορά πού προϋποθέτει μιά κάποια γνώση τῆς πορείας τοῦ Κυπριακοῦ στά τελευταῖα 48 χρόνια; Ὁπωσδήποτε τό ἄρθρο αὐτό δέν γράφει Ἱστορία. Ἡ Ἱστορία εἴτε παλιότερη εἶναι εἴτε πρόσφατη, εἶναι βέβαια ἀλλονῶν ὑπόθεση. Ἡ Ἱστορία ὅμως, (κι ἐδῶ ἡ ἐξήγηση τῆς παράθεσής της) πρέπει νά καταλάβουμε ἐμεῖς οἱ «Ἑλλαδίτες» ὅτι εἶναι:

α. ἡ γνωστή ἤ ἄγνωστη πραγματικότητα πού διαμόρφωσε τήν σημερινή ἐξέλιξη στήν Κύπρο, καί

β. — γιά τό θέμα μας — τό ἑρμηνευτικό κλειδί γιά ἕνα σημαντικό κομμάτι τῆς Κυπριακῆς ποίησης, καί ἰδίως τῆς πρόσφατης (1974-1979) πού εἶναι καί τό ποιητικό χρονικό πλαίσιο πού ἐξετάζουμε.

Τό Πραξικόπημα λοιπόν τῆς 15ης τοῦ Ἰούλη τοῦ 1974, οὔτε ἦταν ἕνα γεγονός ξεκομμένο ἀπ' τήν, ὡς τήν παραμονή του, ἄσκηση τῆς Κυπριακῆς πολιτικῆς ἀπό τήν ἐπίσημη Ἑλλάδα (εἴτε «δημοκρατική» εἴτε «χουντική») ἀλλά οὔτε καί κεραυνός «ἐν αἰθρία». Ὡστόσο, ἡ ὠμή παρέμβαση τῆς νέας μετά τό Πολυτεχνεῖο «ἐθνοσοσιαλιστικῆς» δικτατορίας τοῦ Ἰωαννίδη στά Κυπριακά πράγματα ἀποτελοῦσε πιά τό ξεμασκάρεμα τῶν ἐπί χρόνια μύχιων προθέσεων τοῦ ἑλληνικοῦ πενταγώνου ἀπέναντι στόν Μακάριο καί τήν πολιτική του. Πάνω ἀπ' ὅλα ὅμως, γιά ὅλους τούς τίμιους Ἕλληνες, γιά τούς λογοτέχνες τῆς Κύπρου, ἀλλά καί γιά τόν ἁπλό λαό, ἀποτελοῦσε μιά τραυματική ἐμπειρία, πού τά συνεπακόλουθά της κανένας δέν γνωρίζει πόσο θά βασανίζουν τίς ψυχές τῶν ὡρίμων ἀντρῶν καί γυναικῶν τῆς Κύπρου, ἀλλά καί τῶν μικρῶν παιδιῶν, πού ζῆσαν τίς ἀδελφοκτόνες μάχες, τήν ἐπιβολή τῆς στρατιωτικῆς βίας ἀπέναντί τους κι ἀπέναντι τοῦ ἡγέτη τους, καί πού δυστυχῶς δέν ἦταν παρά μόνον ἡ ἀρχή. Ταυτόχρονα, σήμαινε καί τήν ὁμόθυμη καταδίκη τῶν Ἑλλήνων πραξικοπηματιῶν καί τῶν ντόπιων συνεταίρων τους, πού μέσα ἀπό πατριδοκάπηλες ἑνωτικές παρορμήσεις ἔπαιξαν ἀντικειμενικά τό παιχνίδι τοῦ ἐχθρικοῦ (Τουρκοσωβινιστικοῦ) παράγοντα σ' ὅλες τίς συνειδήσεις. Καί αὐτή ἡ τραυματική ἐμπειρία, κι αὐτή ἡ καταδίκη, ἐγγράφεται στήν κυπριακή ποίηση καί ἀποδίδεται αὐστηρά, λιτά καί χωρίς περιστροφές, ὅπως θά δοῦμε.

Ἔτσι τήν ὥρα τῆς ἐκδήλωσης τοῦ πραξικοπήματος μέ τήν ἀπαγόρευση τῆς κυκλοφορίας που ἐπιτάσσει παντοῦ ἡ φωνή τοῦ ἐκφωνητῆ τοῦ ΡΙΚ, ὁ **ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΟΛΕΣΚΗΣ** γράφει:

Εἶναι γι' αὐτό πού μᾶς φωνάζουν νά κλείσουμε τό παράθυρο,
φοβοῦνται τά μάτια μας σάν τούς κοιτάζουν,
τά νιώθουν νά τρυπώνουν σάν σφαῖρες μές στήν καρδιά τους
νά ψάχνουνε τή γύμνια τους, νά σημαδεύουν γραμμή τήν μικρότητά τους.

καί καταλήγει:

Κι ἄς μένει τό παράθυρο ἀνοιχτό γιά ὅσους
θἄρχονται καί θά φεύγουν, περαστικούς ἀγωνιστές, νεκρούς,
παιδιά, ἐργάτες. Ἄς μείνει ἔτσι ἀνοιχτό σάν τήν καρδιά μας
νά κοιτάζει κατάματα τούς φονιάδες.

(Ἄσε τό παράθυρο ἀνοιχτό)

Τήν ἴδια στιγμή, ὁ **ΚΩΣΤΑΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΙΔΗΣ** φωτογραφίζει:

Γιά τήν τιμή καί γιά τήν τάξη
φώναζαν (...)
Ἑρπετά οἱ καδένες μές στούς δρόμους...

(15 Ἰούλη 1974)

Τήν εἰκόνα τῆς παραμονῆς τοῦ πραξικοπήματος, εἰκόνα φαινομενικά εἰρηνική, δίνει ἡ **ΕΛΛΗ ΠΑΙΟΝΙΔΟΥ** μ' ἕνα χαρακτηριστικό τρόπο στό ποίημά της «Μιά γυναίκα τῆς Κύπρου, τήν Κυριακή 14 τοῦ Ἰούνη 1974».

...Τ' ἄρωμα τοῦ βασιλικοῦ φωνάζει,
φύγετε, ἄχ φύγετε θυγατέρες τῆς Σαλαμίνας, θυγατέρες τῆς Ἐγκωμης
τά κουρσάρικα καράβια τέσσερεις χιλιάδες χρόνια ταξιδεύουν νά σᾶς βροῦν
νά, κι ὅλας τά ματωμένα χνάρια τους στή χρυσῆ ἀμμουδιά,
θρυμμάτισαν τά λυπημένα κουβαδάκια τῶν παιδιῶν.

...Κάθομαι ἥσυχη στήν αὐλή κάτω ἀπ' τόν ἴσκιο τῆς κληματαριᾶς
καί τά πολυβόλα εἶναι κι ὅλας στή θέση τους.
Στημένα ἴσια ἀντικρυ στήν καρδιά μου.

Ἡ ἐπικίνδυνη ὥρα τῆς ἀνάγκης ἐθνικῆς αὐτογνωσίας ἐξ ἄλλου, πού συνεπάγεται τό πραξικόπημα, ἐκδηλώνεται πολύ ἐμφαντικά σέ μιά σειρά ἀπό ποιητές. Γράφει ὁ **ΝΤΙΝΟΣ ΠΕΛΑΓΗΝΟΣ:**

Καί πρό παντός ὄχι αὐταπάτες...
Πρέπει νά ξέρουμε καλά τήν ἀλήθεια.
Νά καθαρίσουμε στό μυαλό
ποιοί εἶναι οἱ ἐχθροί καί ποιοί οἱ φίλοι μας.
...νά δοῦμε ἀκριβοδίκαια τό μέγεθος τῆς ἀδικίας
νά ζυγιάσουμε καί νά καταμερίσουμε τίς εὐθύνες

(Μνήμη - ἐγερτήριο)

Κι ὁ **ΦΟΙΒΟΣ ΣΤΑΥΡΙΔΗΣ** στήν συλλογή του «Ἀπομυθο-ποίηση» στό ποίημα «Πάτερ ἡμῶν», παρακαλεῖ μέ μιά νέα προσευχή τόν «ἐν οὐρανοῖς»:

Τώρα λοιπόν πού ξέρεις ὅλη τήν ἀλήθεια
ἄν τό μπορεῖς, ρίξε φωτιά καί κάψε τους,
ἀλλιῶς, ἐπίτρεψέ μας, καθώς ξέρουμε,
τάξη νά βάλουμε στό σπιτικό μας.

Τήν βραδιά πού ἐκδηλώνεται τό πραξικόπημα, μιά μετεωρολογικά «γλυκιά» βραδιά, ὁ **ΜΙΧΑΛΗΣ ΠΑΣΙΑΡΔΗΣ** περιγράφει:

Δέν εἶναι ἡ Λευκωσία ἀπόψε
ἡ πόλη τοῦ γλυκοῦ καλοκαιριοῦ...
Ἀπόψε στά στενά παίζουν τό θάνατο
κάθε γωνιά φωτιά κι ἀγώνας.
Ἡ Λευκωσία ἀπόψε πολεμᾶ - καί πέφτει

(Λευκωσία, βράδυ 15.7.74)

Κι οἱ πραξικοπηματίες, Ἑλλαδίτες ἀξιωματικοί καί Κύπριοι συνένοχοί τους, εἰκονογραφοῦνται ἀπ' τόν **ΚΥΡΙΑΚΟ ΧΑΡΑΛΑΜΠΙΔΗ** ἔτσι:

Θάνατο πρόδινε ἡ θωριά των
κι ἡ κοντοσάγονη λαλιά των...

(Τομή πατρίδας)

Καί ἡ τραυματική ἀφύπνιση τοῦ ποιητῆ τόν ὁδηγεῖ νά πεῖ:

Τό μήνυμα εἶναι τοῦτο· μονάχα ἡ βία νικᾶ
Καί τό καλό ποῦ εἶναι; Ἀνήθικοι, ἅρπαγες...

(Λόγου ὁπλή)

Οἱ πραξικοπηματίες, μιά ἀπό χρόνια γνώριμη κάστα ἀξιωματικῶν στήν Κύπρο, εἶναι ἰδιαίτερα ἀναγνώσιμοι στήν «Προδιαγραφή γιά τούς νέους ποιητές ἀπ' τήν Ἀμμόχωστο» τοῦ **ΠΟΛΥΒΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ:**

ἐμφιαλωμένα φιδάκια οἱ γυναῖκες τους

κατονομάζονται ἀπ' τόν ποιητή, ἐνῶ ἔτσι σκιαγραφεῖται ὁ «Τυπικός» πραξικοπηματίας:

τό πετσί τῆς προδοσίας ἰδού
κρυμμένο στή χαίτη του
κρυμμένο στή σκανδάλη του
κρυμμένο στό νησί του
στίς δωτίνες καί τά κρατικά χορηγήματα.

Καί ὅλα αὐτά, τή στιγμή πού ὁ μή κατονομαζόμενος, ἀλλά ἐννοούμενος «ἀρχηγός» τῆς στάσης:

...εὐωχεῖται καί ἐψάλλεται ὁ ὑπεραίτιος
ὁ ὑπαίτιος ὁ προαίτιος ὁ προσαίτιος ὁ διαίτιος...
πλήρως ἀναίτιος
μέσα στή μεγάλη ἀσύρματη κοιλιά του
ἑρπετό πού διανοεῖται μέ ὡριμότητα...

Πρέπει νά ἔχει γίνει κατανοητό, ἀφοῦ ἔχει γίνει πλατύτερα πιά γνωστό, τό πόσο τό κίνημα τῶν Ἑλλήνων πραξικοπηματιῶν εἶχε στήν Κύπρο μιά γενικότερη ἐπίπτωση στήν ὀπτική γωνία θέασης τῆς Ἑλλάδας ὁλόκληρης, μέσα ἀπ' αὐτήν τήν προδοσία καί τίς συνέπειές της.

Τοῦτο εἶναι ἴσως τό μεγαλύτερο ἐθνικό ἔγκλημα: τό γκρέμισμα τῆς ἔννοιας Ἑλλάδας - ἐθνικοῦ στηρίγματος, ὅ,τι χειρότερο ὑπῆρχε γιά νά προσφερθεῖ σάν δῶρο στόν τουρκικό σωβινισμό καί τούς ὑπερατλαντικούς πάτρωνές του. Καί μόνο αὐτός ὁ λόγος, θά 'ταν ἀρκετός γιά νά ὑποστοῦν οἱ πραξικοπηματίες τίς ἔσχατες τῶν συνεπειῶν ἀπ' τίς πράξεις τους: ἡ ἀπώλεια κάθε ἐμπιστοσύνης ἀπέναντι στήν «μητέρα πατρίδα» πού τή χαρακτήριζαν ἔτσι οἱ ἴδιοι χρόνια τώρα, καί στ' ὀνομά της ἐνήργησαν τό «ἄφρον» πραξικόπημά τους. Ὡστόσο, σέ ἀπάντηση τῆς ἀπώλειας αὐτῆς, ἡ ἐπίσημη Ἑλλάδα, 5 χρόνια ἀργότερα, ὄχι μόνο κρατᾶ πραξικοπηματίες στό στράτευμά της, ἀλλά ἐπιμένει νά φυλάει ἐπασφράγιστο τόν «φάκελο τοῦ Κυπριακοῦ», στ' ὀνομα τοῦ Ἀβερώφειου δόγματος τῆς «γέφυρας» καί τῆς «στεγανοποίησης» τοῦ Στρατοῦ. Κι αὐτό τό παράπονο, αὐτή ἡ ἔλλειψη ἐμπιστοσύνης, αὐτή ἡ στάση ἐκφράζεται μέ πάρα πολλούς τρόπους μέσα ἀπ' τήν κυπριακή ποίηση. Εἶναι μιά ἀπομονωτική ἀφύπνιση, εἶναι ἡ πιό ἐθνικά ἐπικίνδυνη ἀφύπνιση, μιά ἀναπόφευκτη ὅμως διαπίστωση, ὅταν οἱ ἀδελφοκτόνες σφαῖρες σέ σημαδεύουν.

Ἔτσι γράφει ὁ πρόωρα χαμένος **ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ** στό «Σκήνωμα»:

Αἰχμάλωτες μάσκες μέσα στά τραῖνα
κροτοῦν πιστόλες στ' ὄνομα μιᾶς ἐλευθερίας
βγαλμένης ἀπό κόκκαλα
πού τώρα τά μασάει.

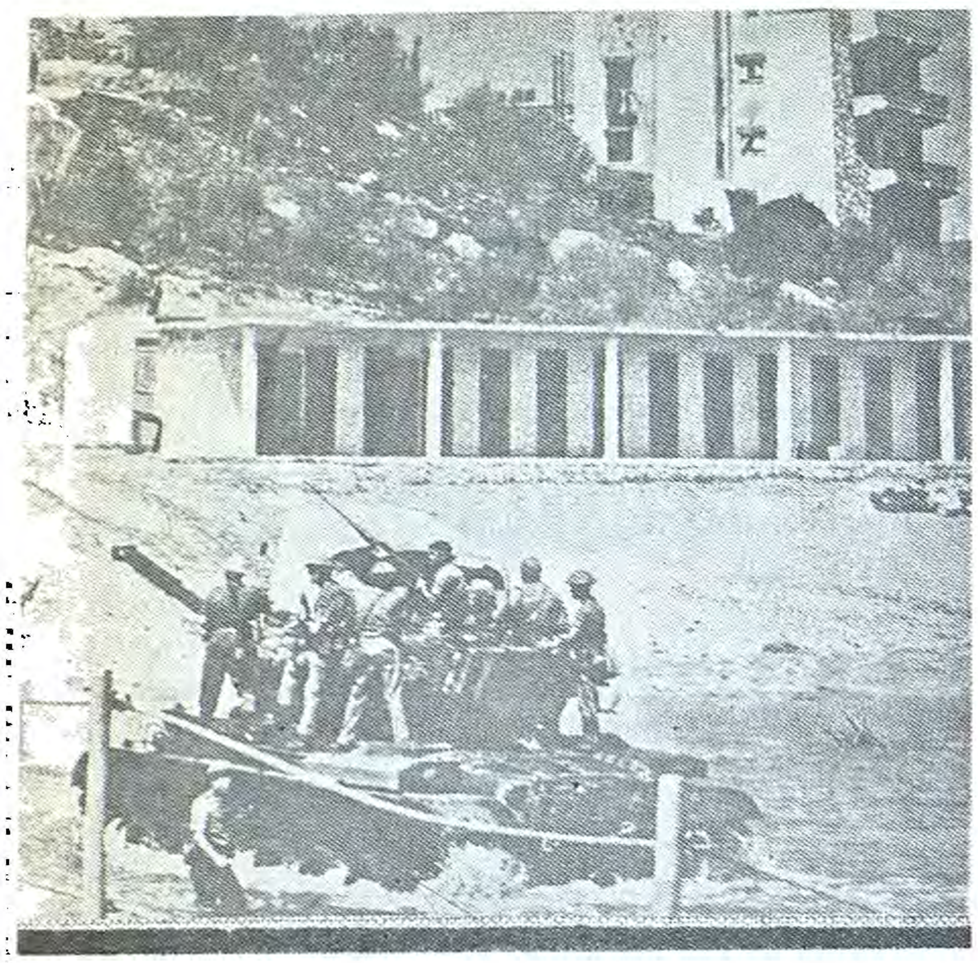

Γράφει ὁ **ΠΑΝΟΣ ΤΑΛΙΑΔΩΡΟΣ** στά «Χρόνια Πικρά», ἕνα «πικρό» παράπονο:

Πῶς γίνηκε ἀλήθεια ἐχθρός ὁ ἀδελφός;
Καί πῶς τό μπόρεσε σ' αὐτή τή γῆ
νά φέρει τήν σκλαβιά καί τή σφαγή;

Ξανά ἡ **ΕΛΛΗ ΠΑΙΟΝΙΔΟΥ,** στήν ποιητική της συλλογή «Ὁ κύκλος τῆς καταγγελίας», παραπονιέται:

...Ὤχ μητέρα μου Ἑκάβη μέ τά σαράντα πεθαμένα παιδιά
Μητέρα μου Ἑλλάδα μέ τά σαράντα σκοτωμένα ὄνειρα
Σπονδή κάνω μ' ἀνθόνερο καί μέ κυπριώτικο κρασί
μνημόσυνο μέ κόλυβα καί μέ βυζαντινό τραγούδι λυπημένα
γιά τό καράβι πού τσακίστηκε
στή θάλασσα τῶν Λαιστρηγόνων.

Τό ἴδιο παράπονο, πού θά τ' ἀκοῦμε οἱ Ἑλλαδίτες γιά χρόνια, καί στήν ποίηση τοῦ **ΑΛΕΚΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΙΔΗ:**

Εὐχαριστῶ Ἕλληνα ἀδελφέ μου
γιά τή συμπαράσταση τῶν λόγων.
Ἀλήθεια, πότε θά σπάσεις τό κρύσταλλο;
Σέ ρωτῶ ἐγώ,
ὁ Ἀντρέας ἀπ' τήν Ἀμμόχωστο...

Καί ξανά, στό ἴδιο μοτίβο, ἐπισημαίνει:

Ἀδελφέ μου Ἕλληνα
εἶναι χοντρό τό κρύσταλλο πού μᾶς χωρίζει
κι' ἐκεῖ ἐκατέρωθεν ὅμοιες διαφάνειες...

Αὐτή ἡ αἴσθηση τῆς «προδοσίας» τῆς μάνας - Ἑλλάδας πρός τά παιδιά της, περνάει χωρίς περιστροφές στήν κυπριακή ποίηση μετά τό πραξικόπημα. Ὅπου, ὁ **ΑΝΔΡΕΑΣ ΙΑΚΩΒΟΥ** γράφει:

Μά ἐγώ γιά σᾶς, νεκρά μου ἀδέλφια
λυώνω σάν κερί δαγκωμένο ἀπ' τό λιοπύρι
ὅταν τήν ψηλόκορμή σας νιότη ξαναβλέπω
πλησιάζοντας τά χωράφια ὅπου σᾶς τίναξεν ἡ προδοσία
τά φρουρημμένα ἀπό τρυγόνια κι' ἄγρια κρίνα.

(Πάροδος)

Κι ὁ **ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΖΥΜΠΟΥΛΑΚΗΣ,** στά «Ποιήματα» του, πολυγραφημένη ἔκδοση τοῦ 1975, ἐπιγραμματοποιεῖ:

Δρόμοι ἀναρίθμητοι - καί πουλιά πού φεύγουν.
Ἡ πατρίδα ἔδωσε ἄνυδρο τό χῶμα
καί στόν τάφο ἡ ποίηση — ἀνασαίνει προδοσία.

Πάντα στό ἴδιο μοτίβο ἡ **ΕΥΓΕΝΙΑ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ - ΠΕΤΡΩΝΔΑ** στό «Σύνθρηνο τῆς Κύπρου», καθώς καί ὁ **ΑΝΤΗΣ ΚΑΝΑΚΗΣ** μιλοῦν γιά τήν προδοσία, ἀλλά σέ διαφορετικές ὀπτικές:

Δέν σᾶπρεπε, δέν σ' σ' ὅμοιαζε Γιούλη καί καλοκαίρι
ἀδερφοφᾶδες μ' ἅρματα θανατικό νά σπείρουν...
καί... Μᾶς πρόδωσαν ὅλους — σύντροφοι — καί σᾶς καί μᾶς.
Μᾶς ἔστειλαν γυμνούς — στῆς μάχης τή φωτιά.

(Στή ματωμένη Κυπρο).

Στό «Ἡμερολόγιο» του, ὁ **ΠΕΤΡΟΣ ΣΟΦΑΣ,** καταγράφει δηκτικά, στό ἴδιο πλαίσιο τοῦ ἑλληνικοῦ παράπονου, τά γεγονότα τῶν μεγάλων ὡρῶν:

15.7.74

Τό τραγούδι ἔμεινε ἀτέλειωτο στά χείλη
τό ἀντικατάστησαν μέ πολεμικά ἐμβατήρια.
...Ἡ κατάχρηση χρημάτων τιμωρεῖται μέ φυλάκιση
πῶς τιμωρεῖται ἡ κατάχρηση πατρίδας...

18.7.74

Δέ χρειαζόταν τόση ἐκμετάλλευση γαλάζιου.
Ἀπό τήν πρώτη στιγμή πού εἴδαμε — τά στρατιωτικά ὀχήματα(...)
τό ξέραμε πώς δέ θάχαμε στόμα — παρά μόνο μάτια
μάτια γιά νά διαπερνοῦν τό γαλάζιο — καί νά παρακολουθοῦν
τίς δολοφονίες, τίς ἐκτελέσεις, τούς ὁμαδικούς τάφους.
Εἴμαστε τόπος παραγωγῆς ἡρώων
χάριν τῆς Ἐλευθερίας
χωρίς Ἐλευθερίαν.

Καί στίς 19 Ἰούλη τοῦ 74, τήν παραμονή τῆς εἰσβολῆς, τό παράπονο γιγαντώνεται:

...Δικές τους οἱ λέξεις γιά τήν πατρίδα
δικά τους τ' ἀγάλματα τῶν ἡρώων.
Ἐμεῖς — εἴμαστε τ' ἀποπαίδια τοῦ τόπου μας.

Αὐτή ἡ αἴσθηση πού δίνει ἡ λέξη «τ' ἀποπαίδια», γραμμένη ἀνάμεσα στήν εἰρωνεία καί τήν — πλαστή — πραγματικότητα τῶν πραξικοπηματιῶν, εἶναι ἡ συλλογική ἔκφραση τῶν Κύπριων τό 1974. Εἶναι ἡ αἴσθηση πού κάνει τόν δολοφονημένο ἀπ' τά φασιστικά χέρια ποιητή **ΔΩΡΟ ΛΟΪΖΟ** νά γράφει:

«Ποῦναι ἡ πατρίδα; Ποῦναι οἱ ἥρωες;
Ἐρήμωση. Οἱ σημαῖες σημειώνουν σηψαιμία»...

Τό ἐθνικό ἔγκλημα σ' ὅλη τήν ἔκτασή του: ἡ μετάδοση τῆς αἴσθησης στόν φλογερό αὐτόν ἀγωνιστή, τόν Δῶρο Λοΐζου, πώς οἱ σημαῖες καί φυσικά ὑπαινίσσονται κατά βάση ἡ Ἑλληνική κι ἡ Κυπριακή σημαῖα, ν' ἀναδεύουν «σηψαιμία».

Τό ἐθνικό ἔγκλημα, πού παρ' ὅλη τήν συχνή ἐρμητικότητα τοῦ **ΚΩΣΤΑ ΜΟΝΤΗ**, δέν μπορεῖ νά κρυφτεῖ, παρά καταδυκνείεται σ' ὅλη του τήν ἔκταση στή συλλογή «πικραινόμενος ἐν ἑαυτῷ» τό 1975:

Πέτρινα αὐγά ἐπωάζουμε
πού μᾶς τάβαναν κρυφά σ' ἀντικατάσταση

κι ἀκόμα ἐκεῖνο τό ὀδυνηρά ἐπιγραμματικό:

Λοιπόν, πολύ κάθησε ἀπάνω ἀπ' τά κεφάλια μας ἡ Ἀκρόπολη!
Δέ μπορεῖς νά γεννιέσαι μέ τήν Ἀκρόπολη ἀπάνω ἀπ' τό κεφάλι σου
δέ μπορεῖς νάχεις Ἰσοβίως τήν Ἀκρόπολη ἀπάνω ἀπό τό κεφάλι σου

ἤ τό γενικό (κάτω ἀπό μιά ὀπτική γωνία) ἀλλά τόσο εἰδικό στήν περίπτωση τῆς Κύπρου:

Γιατί ἔμεινες στή δεύτερη στάση, κύριε Ὀδυσσέα Ἐλύτη,
πού εἶναι ἡ τρίτη Στάση νά συμπληρωθεῖ ὁ θρῆνος
ποῦ εἶναι ἡ τρίτη Στάση νά συμπληρωθεῖ ὁ Ἐπιτάφιος;
ποῦ εἶναι ἡ τρίτη Στάση νά συμπληρωθεῖ ἡ κηδεία;

Ἡ ποιητική συλλογή αὐτή τοῦ Κώστα ΜΟΝΤΗ, εἶναι γεμάτη περιεκτι-

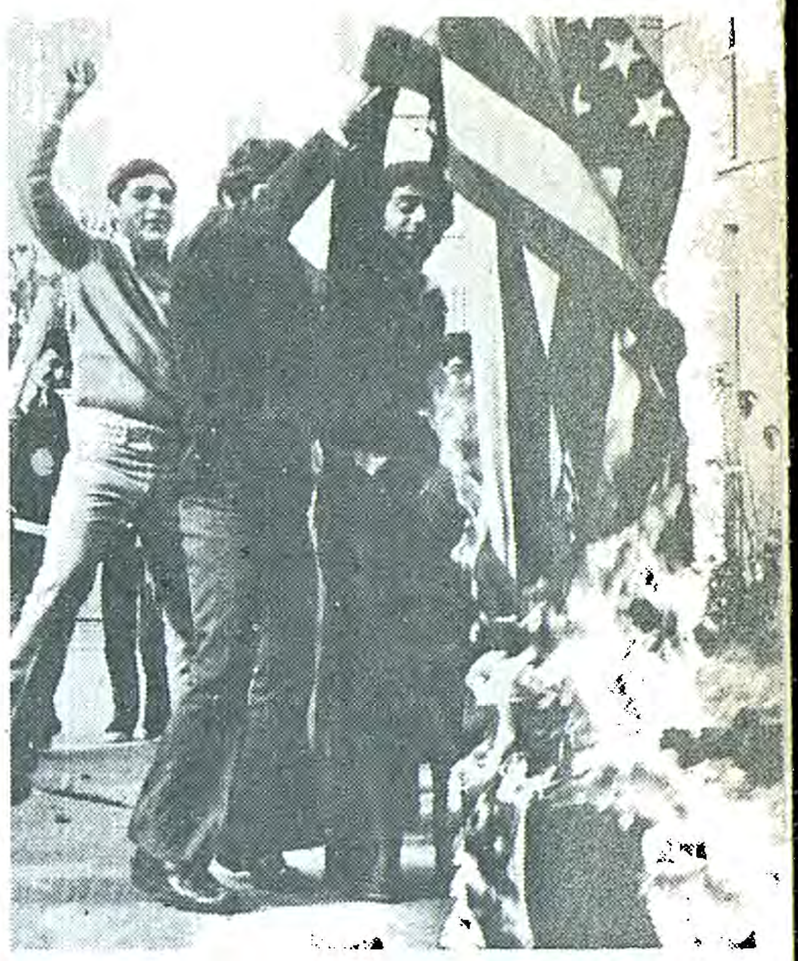

κότατα έπιγράμματα, καί σκληρά, πολύ σκληρότερα άπό ἄλλα έκτεταμένα ποιήματα, στήν ὑπαινικτικότητά τους. Ἰδίως ὅταν λέει:

Τρέμω ὅσο πλησιάζω στά περί Θερμοπυλῶν
τρέμω ὅσο πλησιάζω στά περί Σαλαμίνος

(Δάσκαλοι στήν Κύπρο τό 1974)

εἶναι μπροστά μας ὁ αἰώνιος Ἐφιάλτης ντυμένος τή στολή τοῦ ἀξιωματικοῦ τῆς Ἐθνικῆς φρουρᾶς.

Ὅμως κάποτε, τελειώνει ἡ ὑπαινικτική ποίηση. Κάποτε τά πράγματα λέγονται μέ τ' ὄνομά τους, ἤ, ὅπως γράφει ὁ**ΛΕΥΚΙΟΣ ΖΑΦΕΙΡΙΟΥ** στίς «Λέξεις», ἀφιερωμένες στό ὅμορφο πρόσωπο τοῦ ἀδικοχαμένου Δώρου Λοΐζου:

Ὡστόσο ἐγώ θά ἐπιμενω νά λέω
τήν ἐλευθερία ἐλευθερία
τό φόνο φόνο
τήν ἐνοχή ἐνοχή
μ' ἕνα πεῖσμα τρελλοῦ πού σκαλίζει
στόν τοῖχο τ' ὄνομά του — μέ τά νύχια.

Κάποτε ἡ ποίηση, μ' αὐτό τό «πεῖσμα τρελλοῦ», γίνεται πιά ἀποκαλυπτική: λέει «τόν λύκο - λύκο», κατονομάζει τούς ἐγκληματίες καί ἀφήνει ἕνα διαρκές στίγμα πού δέν εἶναι εὔκολο νά ἀπαλειφθεῖ, ὅσο κι ἄν τό θέλουμε ἤ ρίχνουμε τίς εὐθύνες κατά κεῖ πού πρέπει. Ἀκοῦστε τό γνήσιο παράπονο δυό ποιητῶν. Τοῦ **ΧΡΙΣΤΑΚΗ ΠΙΣΙΑΡΑ** πρῶτα:

Μᾶς παζαρέψατε
μᾶς πουλήσατε
μᾶς βασανίσατε
μᾶς ἐκτελέσατε
μά ἐμεῖς πάντα ἀναλλοίωτοι·
ἀκίνητο σημάδι μές τούς αἰῶνες
μιᾶς τιμῆς, μιᾶς ἀφθαρσίας
πού ἀγνοεῖτε.

(Ἀθανασία)

καί κατόπι τοῦ **ΜΙΧΑΛΗ ΠΑΣΙΑΡΔΗ**, ἕνα ἀκέραιο παράπονο, μιά πικρή κραυγή, καί τό πιό φοβερό, μιά συνολική κραυγή πού βγαίνει ἀπ' τήν Κύπρο τοῦ Ἰούλη τοῦ 1974:

Δέν εἶναι ἡ πρώτη σας φορά πού μᾶς πουλήσατε
Τ̔ὄχετε ξανακάνει, χρόνια πρίν, σ' ἄλλους αἰῶνες,
ὅταν μᾶς ξεπουλούσατε στούς Πέρσες.
Καί ὅμως ζήσαμε. Κι ἀντέξαμε σκλαβιές καί κούρσα
τά φέραμε δεξιά μέ τήν ἀναβροχιά καί τήν ἀκρίδα
Εἴμαστε ἕλληνες. Δέν καρτεροῦμε τίποτα,
τώρα μᾶς ρίξατε στούς Τούρκους
τό αἷμα πότισε πλούσιο τή γῆ
κι ἀλυσοδέσανε βαριά τόν Πανταδάχτυλο
Εἴμαστε ἕλληνες. Δέν καρτεροῦμε τίποτα,
τίποτα ἀπ' τήν Ἀθήνα. Εἴμαστε ἕλληνες,
ἕλληνες τοῦ πικροῦ καιροῦ
καί τῆς Ἀπελπισίας

(Εἴμαστε ἕλληνες)

Νά πού μᾶς ἔφτασε ἡ ἐθνικοφροσύνη τῶν χουνταίων καί μιά μακρόχρονη πολιτική σχεδιασμένη σέ θαλάμους ἐπιχειρήσεων καί ἀσκημένη εἴτε ἀπό παρανοϊκούς φανατικούς ἔνστολους, εἴτε ἀπό διπλωμάτες στενωτάτων ὁριζόντων!

ΤΟ ΦΟΒΕΡΟ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Ἔτσι λοιπόν, ἡ ὡς τά τώρα πολιτική τῆς «μητέρας πατρίδας», πού ὅπως εἴδαμε στό πρῶτο μέρος διαγράφει μιάν ἀνοδική προδοτική πορεία ὡς τό 1974, τή χρονιά τῆς κρίσης, ἔχει περάσει μέσα στή σύγχρονη κυπριακή ποίηση σάν ἕνα παράπονο πού φτάνει τά ὅρια τῆς περιφρόνησης καμιά φορά, σάν ἀποτέλεσμα τῆς στάσης τῆς Ἑλλάδας ἀπέναντι στήν Κύπρο, καί τά ἐπακόλουθά της στό νησί καί τόν λαό του. Καί ἡ φωνή αὐτῆς τῆς κυπριακῆς ποίησης, εἶναι μιά «σέ ἴσσονα τόνο» φωνή - ἔφραση τοῦ συνολικοῦ παράπονου, πού κάποτε γίνεται ὀργή μέσα στό λαό, ὀργή πού θά τήν ἔνιωσαν ὅσοι Ἑλλαδίτες μετά τά γεγονότα τοῦ '75 ἐπισκέφθηκαν τήν Κύπρο. Ὅπως γράφει ὁ Φοῖβος Σταυρίδης: «Ἀπό τίς λέξεις κράτησε μονάχα — ὅσες φωτίζουν ὡς τήν ἄκρη τῆς ὀργῆς».

Τό «μέγεθος τῆς ἀδικίας» τοῦ Ντ. Πελαγηνοῦ, τό «πετσί τῆς προδοσίας», τοῦ Π. Νικολάου, ὁ «ἐχθρός - ἀδελφός» τοῦ Π. Ταλιαδώρου, ἡ «μητέρα Ἑλλάδα μέ τά σαράντα σκοτωμένα ὄνειρα» τῆς Ἔλλης Παιονίδου, ἡ πικρά εἰρωνική «συμπαράσταση τῶν λόγων» τοῦ Ἀλ. Χρυσοστομίδη, ἡ ἀνάσα - προδοσία «ἀκόμα καί τῆς ποίησης» τοῦ Στ. Ζυμπουλάκη, οἱ «ἀδερφοφάδες πού σπείραν θανατικό» τῆς Εὐγ. Παλαιολόγου - Πετρῶνδα, ἡ «κατάχρηση πατρίδας» καί τό «ἐμεῖς εἴμαστε τ' ἀποπαίδια τοῦ τόπου μας» τοῦ Πέτρου Σόφα, ἡ «σηψαιμία» τῶν σημαιῶν τοῦ Δώρου Λοΐζου, τά «πέτρινα αὐγά» πού ἐπώαζε ἡ Κύπρος, τοῦ Κώστα Μόντη καί τά δυό φοβερά «μᾶς παζαρέψατε — μᾶς πουλήσατε» τοῦ Χρ. Πισιάρα μέ τό «Δέν εἶναι ἡ πρώτη φορά πού μᾶς πουλήσατε» τοῦ Μιχάλη Πασιαρδῆ, εἶναι ὅλα τοῦτα ἡ κοινή φωνή τῶν ποιητῶν τῆς Κύπρου, πέρα ἀπό ἰδεολογικές διαφορές, ποιητικές σχολές ἤ προσωπικές ἰδιοσυγκρασίες, εἶναι ἡ φωνή τοῦ λαοῦ τῆς Κύπρου μέσα ἀπ' τούς στίχους τῶν ποιητῶν του, ὁ ἀντικατοπτρισμός τῆς λαϊκῆς ἀπογοήτευσης ἀπ' τήν μάνα - πατρίδα ἐγγεγραμμένη στήν ποίηση τῶν πνευματικῶν παιδιῶν τῆς Κύπρου.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Στό μεταξύ ἡ Κύπρος μέσα ἀπ' τά τσαντήρια καί τήν καταστροφή ἀναζήτησε καί πέτυχε τό δρόμο τῆς ἐπιβίωσης, κι ἀφοῦ αὐτή βασικά ἐπιτεύχθηκε, πῆρε τό δρόμο τοῦ μακροχρόνιου ἀγώνα. Στά ριζά τοῦ δρόμου αὐτοῦ ὅμως, ἡ καρδιά ἐκείνου πού στάθηκε ἡ πιό φλογερή μορφή τοῦ σύγχρονου Ἑλληνισμοῦ, κουράστηκε τοῦ κόσμου τούτου. Οἱ πραξικοπηματίες, ἄν δέν κατάφεραν τή φυσική ἐξόντωσή του τό πρωΐ τῆς Δευτέρας 15 τοῦ Ἰούλη τοῦ 1974, ἐγγράψαν πάντως ὑποθήκη θανάτου στήν ἀντοχή τῆς καρδιᾶς τοῦ Ἐθνάρχη. Ὀρφανή ἡ Κύπρος, συνεχίζει τόν δρόμο τοῦ μαρτύριου χωρίς Ἐκεῖνον, ἀλλά στ' ἀχνάρια του ἡ διάδοχη πολιτική ἡγεσία τῆς Δημοκρατίας μέσα στό πιό ἀρραγές ἐσωτερικό μέτωπο πού ὑπῆρξε ποτέ στό νησί, ἀκολουθοῦν τόν ἀγώνα τοῦ καλοῦ, τόν «μακροχρόνιο». Θά περάσουν τά χρόνια, κάποτε τό δίκαιο θά νικήσει, καί μαζί του θά κλείσουν οἱ πληγές πού προκάλεσε ἡ Ἀθήνα. Ὡς τότε, Κύπριοι ποιητές καί Κυπριακέ λαέ, συγχώρα μας ἐμᾶς τούς Ἑλλαδίτες.

"Οπου ἀρχίζει ὁ κλεφτοπόλεμος

ΣΤΑ ΔΥΟ προηγούμενα τεύχη ἀπασχοληθήκαμε διεξοδικά γιά τήν τακτική καί τίς μεθόδους πού χρησιμοποιεῖ ἡ ἀστυνομία γιά τήν «ἀντιμετώπιση τῶν ὀχλοκρατικῶν ἐκδηλώσεων» ἤ ἀλλιῶς, γιά τή διάλυση τῶν διαδηλώσεων μέ αἰτήματα κοινωνικά ἤ πολιτικά. Ἡ παρουσίαση αὐτῶν βασίστηκε σέ κείμενα πού προορίζονταν γιά «ἐσωτερική χρήση» στήν Ἀστυνομία. Συντάκτης τῶν κειμένων αὐτῶν εἶναι ὁ σημερινός β' ὑπαρχηγός Ἀστυνομίας Πόλεων κ. Ἠλίας Ψυχογιός, καθηγητής στίς σχολές τῆς Α.Π.

ΤΟ ΥΛΙΚΟ εἶναι πλούσιο καί μᾶς ἔδωσε τήν ἀφορμή γιά μιά ἐκτενή παρουσίαση τῶν ἐκσυγχρονισμένων μεθόδων καταστολῆς καί κρατικῆς βίας.

Θά συνεχίσουμε καί στό σημερινό τεῦχος τή δημοσίευση αὐτοῦ τοῦ ἀποκαλυπτικοῦ ρεπορτάζ, μέ τήν ἐξιστόρηση τῶν φάσεων τῆς «τελικῆς ἀναμέτρησης», δηλαδή τῆς «διά παντός μέσου» διάλυσης μιᾶς συγκέντρωσης.

ΣΤΗ ΣΥΝΕΧΕΙΑ, ἐκθέτουμε πῶς ἡ ἀστυνομία «κατεβαίνει στίς διαδηλώσεις», τούς σχηματισμούς μάχης πού ἀναπτύσσει καί τούς ἐπιθετικούς ἐλιγμούς πού πραγματοποιεῖ.

ΣΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ τεῦχος τελειώνοντας, θά δώσουμε τά στοιχεῖα τοῦ «χημικοῦ πολέμου» πού διεξάγει ἡ Ἀστυνομία Πόλεων καί τόν κλεφτοπόλεμο γιά τήν σύλληψη τῶν διαδηλωτῶν.

Ἐμπρός βῆμα ταχύ!

ΤΟΝ πρῶτο λόγο ἔχουν **«αἱ Στατικαί Δυνάμεις Δράσεως»**. Εἶναι ὀργανωμένες σέ τμήματα. Κάθε τμῆμα ἀποτελεῖται συνήθως ἀπό:

- ἕναν Ἀστυνόμο
- δυό Ὑπαστυνόμους
- δυό Ἀρχιφύλακες καί
- σαράντα ἀστυφύλακες

ΕΙΝΑΙ χωρισμένοι σέ δυό ὁμάδες μέ ἐπικεφαλῆς ἕναν Ὑπαστυνόμο καί βοηθό του ἕναν Ἀρχιφύλακα.

ΟΛΕΣ τίς ἐνέργειες τῆς Ἀστυνομίας πρέπει νά χαρακτηρίζει τό *«ὁμαδικόν πνεῦμα»*. Ὅταν ὁ ἀστυνομικός δρᾶ μεμονωμένα ὄχι μόνον ἐκτίθεται σέ κίνδυνο ἀλλά – καί τό κυριότερο – *«δέν θά ὑπάρξη δυνατότης κατηγορίας, ἐλλείψει (ἄλλων ἀστυνομικῶν) μαρτύρων»*.

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟΣ σκοπός τῆς ἐπιχείρησης εἶναι ἡ σύλληψη τῶν *«ὁδηγῶν καί ἀρχηγῶν»*. Μέ σχηματισμούς σφήνας γίνεται διείσδυση «ἐντός τοῦ ὄχλου» καί ὁ σκοπός ἐπιτυγχάνεται. Ὑπάρχει ὅμως σέ κάθε τμῆμα καί **«Ὁμάς ἐνεργείας συλλήψεων»** πού ἀποτελεῖται ἀπό ἕναν ὑπαστυνόμο – ἤ ἀρχιφύλακα – καί πέντε ἀστυφύλακες. Ἔτσι ἡ κύρια δύναμη τοῦ τμήματος ἀσχολεῖται μέ τή διάλυση τῆς συγκέντρωσης τήν ὥρα πού ἡ εἰδική αὐτή ὁμάδα *«συλλαμβάνει πρόσωπα τά ὁποῖα προβαίνουν εἰς παρανόμους πράξεις»*.

ΑΛΛΑ σέ κάθε τμῆμα ὑπάρχει καί ὁ... ἀστυνομεύων τούς ἀστυφύλακες. Ὁ ἐπικεφαλῆς Ἀστυνόμος:

«Ὁρίζει ἕναν Ὑπαστυνόμον ὁ ὁποῖος θά ἐποπτεύη τούς ὄπισθεν τῆς παρατάξεως δρῶντας Ἀστυνομικούς ὥστε ἅπαντες νά ἐργάζωνται καί νά συντονίζει τήν δραστηριότητα τούτων, σημειῶν τούς ὀλιγωροῦντας ἤ ἐπιδεικνύοντας λιγοψυχίαν ἀλλά καί τούς διακρινομένους διά ἰδιαιτέραν δραστηριότητα».

Ἡ «λιποψυχία» πιθανόν νά ἀκυρώσει τό ἔργο τῆς παγίωσης τῆς «ἐννόμου τάξεως». Καί τότε ἀρχίζουν τά σφυρίγματα.

«Ἐν περιπτώσει διασπάσεως τῆς δυνάμεώς του (ὁ ἐπικεφαλῆς Ἀστυνόμος) ἀνασυντάσσει ταύτην καί τήν μετακινεῖ ταχέως ὅπου ἐπιβάλλεται. Σκόπιμος κρίνεται ὁ ἐκ τῶν προτέρων καθορισμός συνεννοήσεως διά συριγμάτων (π.χ. δύο συρίγματα ἐπίθεσις καί ἕν σύνταξις)».

ΤΩΡΑ ὅμως σειρά ἔχουν τά **ΜΑΤ:**

«Οἱ ἄνδρες τῶν ΜΑΤ, λόγω τῆς ἐκπαιδεύσεώς των καί τῶν μέσων προστασίας τά ὁποῖα διαθέτουν (κράνη, ἀσπίδες, προσωπίδες), δύνανται νά ἀντιμετωπίσουν μέ εὐκολίαν οἱονδήποτε πλῆθος, ὁποιανδήποτε συμπεριφοράν καί ἄν ἐπιδεικνύη τοῦτο».

ΣΤΟ μεταξύ, καί ἀφοῦ τήν πρωτοβουλία δράσης ἔχουν τά ΜΑΤ, *«αἱ Στατικαί Δυνάμεις Δράσεως» δέν ἀποχωροῦν, ἀλλά ἀκολουθοῦν καί προβαίνουν εἰς συλλήψεις καί μεριμνοῦν διά τήν διατήρησιν τῶν καταληφθέντων χώρων»*.

ΤΑ ΜΑΤ ἀποτελοῦν τό ἕνα σκέλος τῆς Μηχανοκίνητης Μονάδας καί ἐπεμβαίνουν μόνον ὕστερα ἀπό διαταγή τοῦ Διευθυντῆ τῆς Ἀστυνομίας.

Ο ΕΠΙΚΕΦΑΛΗΣ τῶν ΜΑΤ διευθύνει μέ ραδιοτηλέφωνο τήν ἐπιχείρηση καί ἀπό ἀσφαλή καί ἐποπτεύουσα θέση. Συνήθως τά ΜΑΤ ἐνεργοῦν συγκροτημένα εἴτε σέ τμήματα, εἴτε σέ Διμοιρίες. Συνήθως ἀποφεύγεται ἡ ἐμπλοκή δύναμης ΜΑΤ μικρότερης ἀπό Διμοιρία πού δρᾶ πάντα κάτω ἀπό τήν ἐπίβλεψη τοῦ Διμοιρίτη της.

ΟΤΑΝ ὅμως καί τό ἔργο τῶν ΜΑΤ δέν ἀποδίδει, τότε ἐπεμβαίνει τό ἄλλο σκέλος τῆς Μηχανοκίνητης Μονάδας, ἡ ΤΘ. ἤ **«Τεθωρακισμένη Ὁμάς».**

ΤΑ τεθωρακισμένα ἐπεμβαίνουν ὕστερα ἀπό διαταγή τοῦ Διευθυντῆ Ἀστυνομίας πρός τό Διοικητή τῆς μονάδας. Δροῦν καί αὐτά σέ πλήρη σύνθεση κατά τμήματα ἤ Διμοιρίες, ἐκτός ἀπό τήν περίπτωση «ἀποστολῆς» μικρότερης σημασίας, ὁπότε δροῦν κατ' ἐλάχιστο δυό τεθωρακισμένα ὀχήματα.

Ἡ ὁμάδα τῶν τεθωρακισμένων ἀκολουθεῖται ἀπαραίτητα ἀπό μιά **«Ὁμάδα Προστασίας»** πού, σύν τοῖς ἄλλοις, κάνει τίς συλλήψεις τῶν διαδηλωτῶν.

Ἡ δράση τῶν τεθωρακισμένων ἀκολουθεῖ τά γνωστά χνάρια:

«Δοθείσης τῆς διαταγῆς ἐπεμβάσεως, ὁ ἐπικεφαλῆς τῆς Μονάδος ἐνεργεῖ ὡς ἀκολούθως: Διατάσσει τήν κίνησιν τῶν τεθωρακισμένων ὀχημάτων μέχρις οὗ πλησιάσουν τό πλῆθος καί εἰς ἀπόστασιν τοιαύτην ὥστε αἱ διά τῶν χειρῶν ριπτόμεναι βομβίδες χημικῶν μέσων νά τό προσβάλλουν ἀμέσως. Ταυτοχρόνως χρησιμοποιοῦνται καί αἱ σειρῆνες τῶν ὀχημάτων. Ἐναντίον τοῦ πλήθους ρίπτονται καπνογόνα, πταρνογόνα καί δακρυγόνα. Μετά τήν ρίψιν τῆς ἀναγκαιούσης ποσότητος χημικῶν μέσων, ἐπεμβαίνει ἡ δύναμις Μ.Α.Τ. ἥτις ἀπωθεῖ τούτους καί τούς ἀπομακρύνει ἐκ τοῦ χώρου συναθροίσεως. Ἡ δύναμις Μ.Α.Τ. δέν ἐπεμβαίνει καθ' ὅν χρόνον τά τεθωρακισμένα ὀχήματα δροῦν, ἀλλά κινεῖται ὄπισθεν αὐτῶν, πεζῆ ἤ ἐποχουμένη ἀναλόγως τῆς ἀποστάσεως, τά δέ λεωφορεῖα ἀκολουθοῦν αὐτήν. Ἡ ἐπέμβασις τῶν Τεθωρακισμένων Ὀχημάτων ἐπιβάλλεται νά γίνεται ἀπό πλείοντα τοῦ ἑνός σημεῖα, διότι οὕτω ἐπιτυγχάνεται ἡ ταχυτέρα διάσπασις τῆς συνοχῆς τοῦ πλήθους, ἡ ἀπώθησις καί ἡ διάλυσίς του».

ΤΩΡΑ βέβαια τί εἶναι αὐτά τά καπνογόνα, τά πταρνογόνα καί τά δακρυγόνα τό γνωρίζουμε πολύ καλά ὅλοι. Μόνον πού ὑπάρχουν κάποιες «χρήσιμες πληροφορίες» στά κείμενα τοῦ κ. Ψυχογιοῦ πού θά μᾶς ἀπασχολήσουν ἰδιαίτερα.

ΤΙ ΕΙΝΑΙ ὅμως αὐτή «ἡ διάσπασις τῆς συνοχῆς τοῦ πλήθους, ἡ ἀπώθησις, ἡ διάλυσίς του»; Εἶναι ὅλη ἡ ἀνακατοσούρα, τό κυνηγητό, τά γκλόμπς, καί τελικά οἱ συλλήψεις.

Η ΔΙΑΛΥΣΗ αὐτή ἔχει κάποιες ἐπί μέρους διαδικασίες πού ἀξίζει νά τίς ὑπενθυμίζουμε – ὅπως τίς καταγράφει ὁ β΄ ὑπαρχηγός τῆς Α.Π.:

● **«Ἀποτύπωσις διαδικασίας»**

Ἀποτυπώνεται ἡ πρόσκληση πρός τούς διαδηλωτές γιά διάλυση πού ἀπευθύνεται ἀπό τόν Διευθυντή τῆς Ἀστυνομίας καί τόν Εἰσαγγελέα (μέ φωτογραφίες, κινηματογραφική ταινία καί μαγνητοταινία). Ἡ ἀποτύπωση αὐτή γίνεται γιά νά ἀποδειχθεῖ στό Δικαστήριο *«ὅτι ἐκρίθη ἡ νόμιμος διαδικασία διά τήν διάλυσιν τῆς συναθροίσεως»*.

● **«Ἄρσις ὁδοφραγμάτων»**

Τά τεθωρακισμένα περιπολοῦν *«γιά τήν παρεμπόδιση τῶν ταραξιῶν, οἵτινες ἐπιχειροῦν τήν ἀνέγερσιν ὁδοφραγμάτων»*. Ἄν τελικά ἀνεγερθοῦν ὁδοφράγματα, οἱ γερανοί ἀναλαβαίνουν «διά τήν ἄρσιν». Ἔχει προηγηθεῖ ἐπίθεση μέ δακρυγόνα στό ἰσχυρότερο ἀπό τά ὁδοφράγματα καί συνδυασμένες οἱ «Στατικές Δυνάμεις», τά ΜΑΤ καί τά τεθωρακισμένα σκορπίζουν καί τούς διαδηλωτές.

● **«Κατάληψις καί ἀνακατάληψις ζωτικῶν χώρων»**

Συνήθως γίνεται μέ τή σύγκλιση πρός «τόν ὑπό κατάληψιν χῶρον» περισσοτέρων μονάδων· μέ τόν τρόπο αὐτό ἀσκεῖται *«δυσμενής ψυχολογική ἐπίδρασις ἐπί τῶν ταραξιῶν καί συντελεῖται ὁ ἐγκλωβισμός μέρους αὐτῶν»*.

● **«Οἱ διαδηλωταί καταδιωκόμενοι ὑπό τῶν Ἀστυνομικῶν εἰσέρχονται εἰς πολυκατοικίας, ἀποφεύγοντες οὕτω τήν σύλληψίν των».**

Ἐδῶ πιά «ἀξιοποιεῖται» ἡ πείρα ἀπό τή νύχτα τῆς σφαγῆς τοῦ Πολυτεχνείου.

ΓΙΑ ΤΗ σύλληψή τους – καί τήν ἄρση τῆς «δυσκολίας» παραβίασης τοῦ οἰκογενειακοῦ ἀσύλου – εἰδοποιεῖται ὁ Εἰσαγγελέας καί ἐξακριβώνονται τά στοιχεῖα τοῦ ἐνοίκου πού παρέσχε ἄσυλο γιά νά τοῦ ἀπαγγελθεῖ κατηγορία γιά παράβαση τοῦ ἄρθρου 231 τοῦ Π.Κ. («ὑπόθαλψις ἐγκληματίου»).

● **«Οἱ διαδηλωταί, ἅμα τῇ ἐπεμβάσει τῆς Ἀστυνομίας, διασκορπίζονται εἰς μικράς ὁμάδας καί οὕτω ἀπασχολοῦν συνεχῶς τήν Ἀστυνομίαν».**

Μετά τήν ἐπίθεση τῆς Ἀστυνομίας *«παρατηρεῖται ὅτι οἱ διαδηλωταί διασκορπίζονται καί συγκροτοῦν μικράς ὁμάδας 20-30 ἀτόμων»· βαδίζουν ἕνας-ἕνας καί πάλι ἀνασυντάσσονται. Ὑπάρχει ὅμως συνταγή καί γι' αὐτό:*

«– Ἐπισημαίνεται ἡ ὁμάς.
– Ἀποστέλλεται ἀθορύβως καί ἀφανῶς ἀνάλογος ἀστυνομική δύναμις εἰς τά νῶτα της καί ἀποκλείεται ἡ ὁδός διαφυγῆς.
– Ἀφοῦ συντελεσθῇ ἡ κίνησις αὐτή, κινεῖται ἑτέρα δύναμις καί κατά μέτωπον, ἀναγκάζουσα τούτους νά κινηθοῦν πρός τά ὀπίσω, πρός ἀπομάκρυνσίν των.
– Ἀποκλείεται τό στόμιον τῆς ὁδοῦ.
– Κινεῖται τμῆμα τῆς δυνάμεως ταύτης καί συλλαμβάνονται ἅπαντες.
– Ἀποστέλλονται εἰς τόν καθορισθέντα τόπον πρός κράτησιν.

Ἐφιστᾶται ἡ προσοχή τῶν ἀστυνομικῶν δυνάμεων νά μήν κάνουν χρῆσιν σειρήνων ἤ ἄλλων ἠχητικῶν ὀργάνων τά ὁποῖα συντελοῦν εἰς τήν εἰδοποίησιν τῶν διαδηλωτῶν καί διασκόρπισίν των».

ΕΦΙΣΤΑΤΑΙ ὅμως ἡ προσοχή τῶν διαδηλωτῶν καί ἡ ἀφύπνηση τοῦ αἰσθητηρίου τῆς ἀκοῆς, γιατί σέ λίγο, κάποιο ζευγάρι ἀστυνομικῶν θά τούς ἔχει συλλάβει καί θά τούς ὁδηγήσει στά κρατητήρια γιά τά περαιτέρω.

ΑΛΛΑ γιά τόν τρόπο πού θά «ἐπιτευχθεῖ» ἡ σύλληψη καί ἡ προσαγωγή στό δικαστήριο μέ ὅλα τά σχετικά πειστήρια, εἶναι μιά ἄλλη ἱστορία, ἐξίσου σαγηνευτική, ὅπως καί οἱ προηγούμενες, πού θά σᾶς τήν ἀφηγηθοῦμε στό ἑπόμενο τεῦχος.

Η ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ αὐτή, στό σύνολό της, ἀναλύει τό στρατοκρατικό πνεῦμα πού κυριαρχεῖ στήν Ἀστυνομία καί περιγράφει μέ κάθε λεπτομέρεια τίς ἀστυνομικές ἐπιχειρήσεις γιά τήν παγίωση τῆς «ἐννόμου τάξεως». Αὐτή ὅμως ἡ «ἔννομος τάξις» εἶναι ἕνας αὐστηρός ἔλεγχος γιά νά κρατᾶ πειθαναγκασμένο τόν πολίτη καί μεθοδευμένα καταστρατηγεῖ τό συνταγματικά κατοχυρωμένο δικαίωμα τοῦ «συνέρχεσθαι ἐλευθέρως ἐν ὑπαίθρω».

Ὁ Ψυχογιός πού πάει παντοῦ

Τά ΜΑΤ «ἀντιμετωπίζουν» τίς ἀγροτικές πορεῖες πού ξεκίνησαν ἀπό τήν Πάτρα, τό καλοκαίρι τοῦ '75.

ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΣ τῆς Ἀστυνομίας Πόλεων ὁ κ. Ψυχογιός, ἀλλά μέ αὐξημένη αἴσθηση εὐθύνης γιά ὅ,τι συμβαίνει ἀνά πᾶσαν τήν ἐπικράτειαν, δέν παρέλειψε νά ἀσχοληθεῖ καί μέ τά... προβλήματα τῆς ὑπαίθρου. Στή σ. 85 τοῦ βιβλίου του «Δημόσιαι συναθροίσεις» ἀσχολεῖται μέ τή μέθοδο ἐξουδετέρωσης τῶν ἀγροτικῶν κινητοποιήσεων:

«Μηχανοκίνητοι πορεῖαι ἀγροτῶν
Αἱ ἀπηγορευμέναι συναθροίσεις καί πορεῖαι ἀγροτῶν διά γεωργικῶν μηχανημάτων, ἀντιμετωπίζονται ὡς ἐξῆς:

α. Ἐπιλέγεται τοιοῦτον σημεῖον ἀνασχέσεως, ὥστε νά μή ὑπάρχη πλησίον παρακαμπτήριος ὁδός καί κατωκημέναι περιοχαί, τό ὁποῖον φράσσεται διά βαρέων μηχανημάτων ἤ ἄλλων ὑλικῶν.
β. Τοποθετεῖται ἀστυνομική δύναμις ἔμπροσθεν καί ὄπισθεν αὐτῶν, δύναμις Μ.Α.Τ. καί ΤΘ ὀχήματα.
γ. Ἐάν οἱ παρανομοῦντες ἐπιτεθοῦν διά λίθων κ.λ.π. ἀντικειμένων, ἡ πεζή δύναμις ἀποσύρεται ὄπισθεν τῶν μηχανημάτων. Οἱ ἐπιτιθέμενοι προσβάλλονται διά δακρυγόνων ὑπό τῶν ΤΘ, συγχρόνως δέ ἐκδιώκονται καί διαλύονται ὑπό τῶν Τμημάτων Μ.Α.Τ. καί προστασίας τῶν ΤΘ.
δ. Ἡ κυκλοφορία τῶν ἄλλων ὀχημάτων, ἐάν μέν ὑπάρχη ἑτέρα ὁδός, διεξάγεται δι' αὐτῆς, ἄλλως διακόπτεται εἰς σημεῖον κείμενον μακράν τοῦ σημείου ἀνασχέσεως.
ε. Περί τῶν μέτρων τούτων εἶναι ἀναγκαία ἡ ἔγκαιρος ἐνημέρωσις τοῦ κοινοῦ, ἵνα μή παρατηρηθοῦν σοβαραί ἀνωμαλίαι εἰς τήν κυκλοφορίαν τῶν ὀχημάτων».

ΔΕΝ εἶναι δυνατον βέβαια, νά ἀπαιτήσουμε ἀπό τόν β΄ ὑπαρχηγό τῆς Ἀστυνομίας Πόλεων νά μᾶς ἐξηγησει μέ πολιτικούς καί κοινωνιολογικούς ὅρους, ἀλλά καί μέ λογική συνέπεια πῶς οἱ ἀγρότες εἶναι ἀνατρεπτικά στοιχεῖα. Ἡ «φιλοσοφία» του, ἀντιδραστική, δέν ἀνέχεται καμιά κοινωνική διαμαρτυρία ἤ αἴτημα. Ἡ «ὀχλοκρατία» πρεπει νά παταχθεῖ παντοῦ ὅπου ἐμφανίζεται. Γιά τό σκοπό αὐτό διαθέτει τίς ἀστυνομικές δυνάμεις, τά ΜΑΤ καί τά τεθωρακισμένα.

Ἀπό τήν ἐπέμβαση τῶν ΜΑΤ στίς ἀγροτικές κινητοποιήσεις τῆς Καρδίτσας.

ΟΙ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΜΑΧΗΣ ΚΑΙ ΟΙ ΕΠΙΘΕΤΙΚΟΙ ΕΛΙΓΜΟΙ

τοῦ ΡΕΠΟΡΤΕΡ

Η ΣΥΛΛΟΓΙΚΗ προσπάθεια τῆς Ἀστυνομίας γιά τήν καταστολή τοῦ «ὄχλου» περνᾶ ἀπό πολλές φάσεις καί θά κινδύνευε νά καταποντιστεῖ σέ ἀποτυχία, ἄν στήν «κρίσιμη στιγμή» τῆς ἀναμέτρησης δέν κατάφερνε ἕνα ἀποτελεσματικό χτύπημα τῶν ἀντιπάλων.

ΑΡΧΑΙΟΙ στρατηλάτες ἔχουν κωδικοποιήσει τίς βέλτιστες διατάξεις γιά τήν «διάταξη μάχης» καί οἱ σύγχρονοι συνεχιστές τῆς παράδοσης τίς ἔχουν προσαρμόσει στά δεδομένα τῆς ἐποχῆς.

Η ΣΤΡΑΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ τῆς Ἀστυνομίας ἀπαιτεῖ τήν ἀφομοίωση αὐτῆς τῆς πείρας, ὅπως ἐξάλλου ἀπαιτεῖ καί τό ΝΑΤΟ. Στίς ὁδηγίες τοῦ κ. Ψυχογιοῦ γίνεται διεξοδική ἀναφορά (στό δακτυλογραφημένο κείμενο μάλιστα καί μέ διαγράμματα πού ἀναδημοσιεύουμε) στούς διάφορους «σχηματισμούς μάχης» πού σκοπό ἔχουν νά περιορίσουν *«τό συγκεντρωθέν πλῆθος εἰς ὡρισμένον χῶρον καί νά μή κινῆται κατά βούλησιν».*

Καί ὅταν τελικά ἀρχίσει ἡ μάχη: *«Ἡ ἐπίθεσις πρέπει νά ἐνεργηθῆ εἰς τό κύριον Σῶμα τοῦ ὄχλου, μέ εἰδικόν σχηματισμόν, ἡ δέ δύναμις νά εἶναι ἐπαρκής ὄχι μόνον διά νά διασπάσει τήν μᾶζαν, ἀλλά καί νά ἐξουδετερώση πᾶσαν ἀντίστασιν, ἡ ὁποία δυνατόν νά ἐμφανισθῆ εἰς τάς πλευράς τῆς μάζης (STRONG-ARMY-UNIT)».*

ΟΙ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΙ (μέ διάφορες «ὑποπεριπτώσεις») εἶναι κυρίως δύο:

- **Οἱ φραγμοί** καί
- **Οἱ ἀποκλεισμοί**

ΦΥΣΙΚΑ ὑπάρχει μιά ὁλόκληρη «συλλογιστική» πού καθορίζει τήν διάταξη καί ἀνάπτυξη τῶν «σχηματισμῶν»:

«Διά νά διαλυθῆ ὁ ὄχλος ἀποτελεσματικῶς, πρέπει νά προσβληθῆ ἀπό μίαν πλευράν. Μόνον ἐάν ὑπάρχη διαθέσιμος δύναμις καί αἱ ὑπάρχουσαι συνθῆκαι τό καθιστοῦν δυνατόν, πρέπει νά καταφερθῆ ἕτερον κτύπημα, ἐκ τοῦ ὄπισθεν μέρος τοῦ ὄχλου. Ὁ ἀντικειμενικός σκοπός εἶναι νά διασπασθῆ οὗτος εἰς μικρότερα Τμήματα, διότι ἄπαξ καί χάσει τήν συνοχήν του, ἡ ἐπιθετικότης του ἡ ὁποία τόν καθιστᾶ ἐπικίνδυνον, τείνει νά ἐξατμισθῆ. Ὅταν ἕνα Τμῆμα του ἀποσπασθῆ, τά ὑπόλοιπα Τμήματα εἶναι φυσικόν νά ἀποθαρυνθοῦν. Ἐάν τό ὄπισθεν Τμῆμα ἐμποδίζει τήν ἀποχώρησιν τοῦ ἐμπροσθίου, δέν πρέπει νά ἐξασκῆται δύναμις κατά τῶν ἐμπροσθίων, ἕως ὅτου δημιουργηθῆ διέξοδος.

Πρέπει νά τονισθῆ ὅτι ἐπιβάλλεται νά ἀφίνωνται ἐπαρκεῖς ἔξοδοι, πρός ἀποχώρησιν τοῦ ὄχλου καί διά νά ἀποφευχθῆ πανικός.

Εὐθύς ὡς ἀρχίσει ὁ ὄχλος νά διασπᾶται, πρέπει νά ἐξασκηθῆ ἐπαρκής πίεσις πρός τήν κατεύθυνσιν τῆς ὑποχωρήσεως, διά νά ἐξασφαλισθῆ ἡ συνεχής του ὀπισθοχώρησις καί ἡ διάσπασίς του εἰς μικροτέρας Ὁμάδας.

Εἶναι ἀναγκαῖον, διά νά ἀποφευχθῆ περαιτέρω ἀνωμαλία, νά μήν ἐπιτραπῆ ἡ ἀνασυγκρότησις τῶν Ὁμάδων. Ἡ προσπάθεια αὐτή δέν πρέπει νά χαλαρωθῆ ἕως ὅτου ὁ ὄχλος διαλυθῆ καί δέν ὑπάρχει πλέον κίνδυνος ἀνασυντάξεως. Ὅσον περισσότερον ὁ ὄχλος ἐξαναγκασθῆ νά ὀπισθοχωρήση καί ὅσον περισσότερον διασπασθῆ, τόσον ὀλιγώτεραι πιθανότητες ὑπάρχουν διά νά ἀνασυνταχθῆ. Πρέπει νά διατεθοῦν περίπολοι διά νά παρεμποδίζουν τάς συγκεντρώσεις καί νά διαλύουν τάς Ὁμάδας.

Βασικόν εἶναι νά μή γίνεται κατάτμησις τῶν Εἰδικῶν Μονάδων εἰς μικροτέρας Ὁμάδας, διά τήν περαιτέρω διάλυσιν τοῦ πλήθους, διότι τοιαύτη ἐνέργεια ἐγκυμονεῖ κινδύνους νά ἀποκοποῦν αἱ Ὁμάδες καί νά περικυκλωθοῦν. Ὁσάκις ἐμφανίζεται τό ἐνδεχόμενον νά ἀποκλεισθοῦν αἱ Εἰδικαί Μονάδες αὗται πρέπει νά ἀποσύρωνται καί νά παραμένουν ἐν σχηματισμῷ, ἔχοντες τό μέτωπον πρός τόν ὄχλον.

Πρίν ἐξαπολυθῆ ἐπίθεσις κατά τοῦ ὄχλου, πρέπει νά ἐξασφαλίζεται ὁ ἔλεγχος τῶν ὀροφῶν τῶν κτιρίων. Τό τοιοῦτον περιλαμβάνει τήν ρῖψιν κατά τῆς Ἀστυνομικῆς Δυνάμεως διαφόρων ἀντικειμένων καί ἐξασφαλίζει θέσεις, διά τήν χρησιμοποίησιν χημικῶν οὐσιῶν, κατά τοῦ ὄχλου».

ΑΛΛΑ ἄς δοῦμε ἀναλυτικά αὐτούς τούς σχηματισμούς:

ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΙ

Οἱ ἀποκλεισμοί εἶναι τεσσάρων κατηγοριῶν:

«α. Συνήθης ἀποκλεισμός»

Ἐφαρμόζεται ὅταν πρόκειται γιά «ἤρεμον πλῆθος» καί πρέπει νά πληροῖ τίς ἀκόλουθες προϋποθέσεις:

«— Νά ἔχη ἐλάχιστον δυνατόν μέτωπον καί μεγίστην πυκνότητα.
— Νά εὑρίσκεται μακράν τοῦ ἀπαγορευτέου χώρου.
— Νά ἐξασφαλίζεται πλευρικῶς ὑπό τοίχων ἤ ἄλλων ἐγκαταστάσεων.
— Νά μή δύναται νά περικυκλωθῆ ὑπό τοῦ πλήθους.
— Νά ὑπερέχη ἀπό ἀπόψεως ὕψους.
— Νά ἀποφεύγεται ἡ ἐναντίον των ρίψις διαφόρων ἀντικειμένων, ὡς ἀπό ἀνεγειρομένας οἰκοδομάς, πεζοδρόμια ὑπό κατασκευήν κλπ.
— Νά ἐξασφαλίζη εἰς τό πλῆθος ἐξόδους εὐκόλου διαφυγῆς, ὅταν θά διαταχθῆ ἡ ἀπώθησίς του.
— Νά προσφέρη εἰς ἑτέρας Ἀστυνομικάς δυνάμεις δυνατότητα παροχῆς βοηθείας».

«β. Ἀποκλεισμός ἀνασχέσεως»

Ἐφαρμόζεται στήν περίπτωση «ταραχώδους πλήθους» καί ὀργανώνεται μέ τρία κλιμάκια, ὡς ἑξῆς:

«Εἷς φραγμός ὑλικός, δημιουργούμενος ἀπό διάφορα ἀντικείμενα (μεταλλικά πλέγματα, συματοπλέγματα, ὀχήματα) διαχωρίζει τό πλῆθος ἀπό τήν ἀστυνομικήν δύναμιν.

Ἕν τμῆμα τῆς ἀστυνομικῆς δυνάμεως, διατεταγμένον ἐν παρατάξει, ἐπί μιᾶς ἤ πλειόνων γραμμῶν εἰς βάθος, εἰς ἀπόστασιν 20-30 μέτρων ὄπισθεν τῶν ἐμποδίων, ἀποτελεῖ ἕν δεύτερον ἐμπόδιον, τό ὁποῖον ἔχει ὡς ἀποστολήν νά ἀνακόψη τήν κίνησιν ἀτόμων τά ὁποῖα διῆλθον τόν φραγμόν.

Ὄπισθέν τοῦ τμήματος τούτου καί εἰς ἰδίαν ἀπόστασιν εὑρίσκεται ἐφεδρεία καί τελεῖ ἐν ἑτοιμότητι ἐπεμβάσεως».

ΟΜΩΣ πρέπει καί ἄλλα νά προβλεφθοῦν καί τά «σύγχρονα ὅπλα» νά ἀξιοποιηθοῦν:

«Ἐνδείκνυται ἡ ὕπαρξις ὁμάδος, ἡ ὁποία διαθέτει χημικά μέσα. Οἱ ἄνδρες τῆς ὁμάδος κάμνουν χρῆσιν δακρυγόνων, ριπτομένων διά χειρός ἤ ἐκτοξευτήρων.

Ὡσαύτως, δύνανται νά τοποθετηθοῦν ἄνδρες μέ χημικά μέσα, ὄπισθεν τῶν ἐμποδίων, ἵνα χρησιμοποιήσουν ταῦτα, ἐξ ἀσφαλῶν σημείων, ὁσάκις ἤθελε παραστῆ τοιαύτη ἀνάγκη».

«γ. Ἀλλαγῆς κατευθύνσεως»

ΜΕ ΤΟΝ ἀποκλεισμό αὐτόν πετυχαίνεται ἡ «ἐκτροπή ἤ διοχέτευσις τοῦ πλήθους» σέ χῶρο μακριά ἀπό τήν περιοχή τῆς συγκέντρωσης.

«δ. Ἀπαγορεύσεως»

Ο ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΣ ἀπαγόρευσης σταματᾶ τό πέρασμα τοῦ «ὄχλου» ἀπό ὁρισμένη περιοχή.

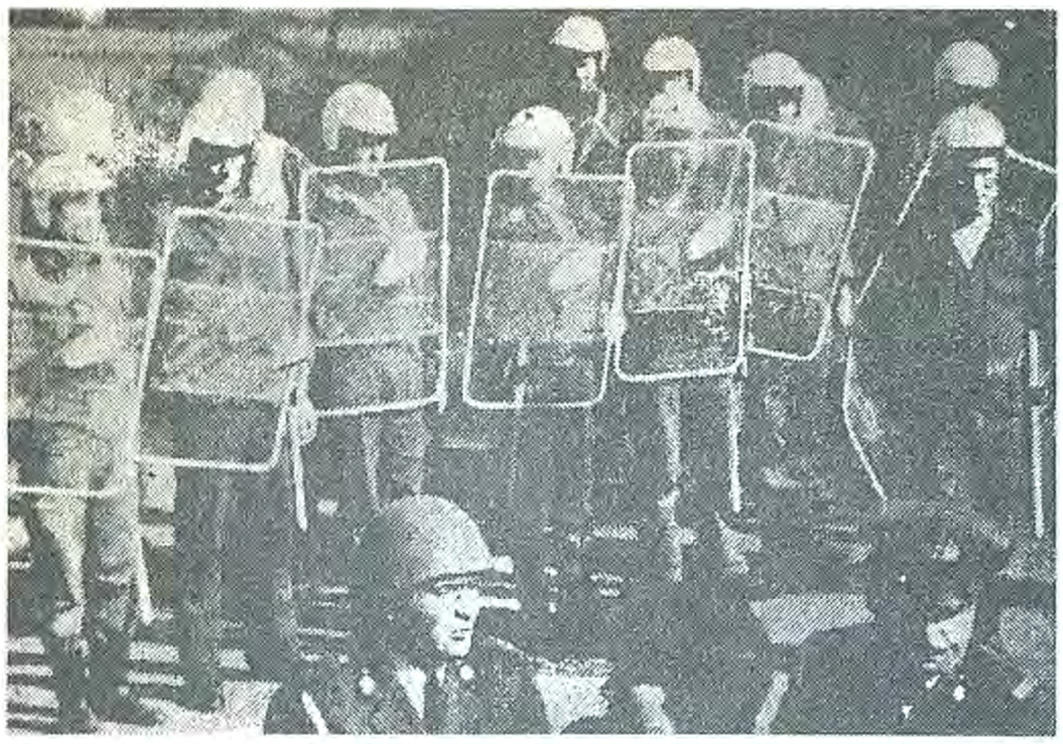

ΠΑΡΑΤΑΞΗ

Ο ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ τῆς «παράταξης» προχωρεῖ ἀργά σέ χῶρο πού βρίσκονται ἤδη οἱ συγκεντρωμένοι γιά νά τούς ἀπωθήσει. Ὁ σχηματισμός ἀποτελεῖται ἀπό μιά ἕως δύο σειρές ἀστυνομικῶν — μέ πρόβλεψη ἐφεδρείας — καί ἀφήνει πάντα ὁδούς διαφυγῆς γιά τούς συγκεντρωμένους.

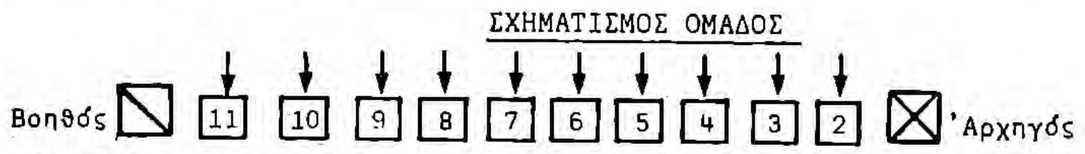

ΣΦΗΝΑ

Ὅταν δέν χρησιμοποιοῦνται δακρυγόνα καί προκειμένου νά διαλυθεῖ ὁ «ὄχλος» ἐκτός ἀπό τήν **ΠΑΡΑΤΑΞΗ** ἡ Ἀστυνομία ἐνεργεῖ μέ τούς ἀκόλουθους σχηματισμούς:

- **ΣΦΗΝΑ**
- **ΒΕΛΟΣ**
- **ΔΙΑΓΩΝΙΟΣ** (ἀριστερή ἤ δεξιά)

Η ΣΦΗΝΑ ἐπιτρέπει τή διείσδυση στήν κύρια μάζα τοῦ «ὄχλου» καί τήν κατάτμησή της σέ μικρές ὁμάδες. Αὐτή ἡ συντεταγμένη κίνηση τῶν ἀστυνομικῶν πετυχαίνει μέ ταχύτητα τήν διάλυση τοῦ «ὄχλου» γιατί, κατά τόν κ. Ψυχογιό πάντα:

«(1) Τό ὠργανωμένο τμῆμα ἀσκεῖ ἐπίδρασιν ἐπί τοῦ ἀνοργανώτου πλήθους.

(2) Ἡ Ἀστυνομία δρᾶ συγκεκροτημένη, ὡς ἐπιβάλλεται ἐπί ὠργανωμένου σώματος, καί οὐχί ὡς ἕτερον ἄτακτον πλῆθος.

(3) Συμμετέχουν ἅπαντες οἱ διατασσόμενοι ἀστυνομικοί εἰς τήν ἐκτέλεσιν τῆς ἀνατιθεμένης ἀποστολῆς. Τό ἀντίθετον συμβαίνει ὅταν ἡ ἐπέμβασις τῶν τμημάτων γίνεται ἄνευ συγκροτήσεώς τινος. Εἰς τήν περίπτωσιν ταύτην, μόνον οἱ εἰς τήν πρώτην γραμμήν εὑρισκόμενοι ἀστυνομικοί δροῦν, ἐνῶ οἱ ὄπισθεν αὐτῶν κινούμενοι, οὐδέν προσφέρουν.

(4) Ὁ σχηματισμός οὗτος δύναται νά εἰσδύση εἰς βάθος καί νά διασπάση τήν συνοχήν τοῦ πλήθους. Γνωστόν τυγχάνει ὅτι οἱ εἰς τό κέντρον τῆς μάζης καί εἰς τό ὄπισθεν μέρος αὐτῆς εὑρισκόμενοι, δημιουργοῦν τεῖχος, ἐμποδίζον τούς εἰς τήν πρώτην γραμμήν εὑρισκομένους ἀνθρώπους νά κινηθοῦν πρός τά ὀπίσω, ὁσάκις ἀποφασίζουν ἤ ἐξαναγκάζονται εἰς ἀπομάκρυνσιν. Ἐάν Ἀστυνομική δύναμις κατορθώση νά εἰσδύση ἐντός τῆς μάζης, θά ἐπιδράση ἀποφασιστικῶς καί θά ἐπιφέρη ριζικήν μεταβολήν εἰς τήν ψυχολογίαν τῶν εἰς τό κέντρον τῆς μάζης εὑρισκομένων, οἵτινες ἐπηρεαζόμενοι ἀπό τήν προσωρινήν ἀπώλειαν τῆς ταυτότητος λόγω τοῦ μεγάλου ἀριθμοῦ τῶν συγκεντρωθέντων, καί τῆς ἰδέας τοῦ ἀνευθύνου, ἐπιδεικνύουν συμπεριφοράν ἀνάρμοστον καί ἀπροσδόκητον ὑπό κανονικάς συνθήκας διαβιώσεως. Θά ἀντιληφθοῦν οἱ ὄπισθεν καί εἰς ἀσφαλῆ σημεῖα κινούμενοι καί δρῶντες, ὅτι ἐκεῖνο τό ὁποῖον μέχρις ἐκείνης τῆς στιγμῆς ἐθεωρεῖτο ἀπίθανον, δηλ. ἡ σύλληψίς των ὑπό τῆς Ἀστυνομίας ἤ ἔστω ἡ προσέγγισίς των, κατέστη πραγματικότης».

Η ΣΦΗΝΑ διαμορφώνεται «εἴτε κατά τρόπον θεαματικόν» δηλαδή μέ τό μετασχηματισμό τῆς Διμοιρίας πού ἔχει διαταχθεῖ σέ φάλαγγα κατά τριάδας ἤ ἀπό ἕνα ἀσύντακτο τμῆμα:

«(1) Ἐκ τῆς φάλαγγος κατά τριάδας, ὁ μετασχηματισμός συντελεῖται μέ τά ἀκόλουθα παραγγέλματα:
Κατά δυάδας. Εἰς σφήναν. Μέ τό δεύτερον παράγγελμα, οἱ ἄνδρες κινοῦνται δεξιά καί ἀριστερά, ἵνα σχηματίσουν κεφαλαῖον Λ. Ἐνισχύεται ὁ σχηματισμός οὗτος, ἐάν εἰσέλθη καί ἕτερον τμῆμα ἐντός αὐτοῦ, ἵνα οἱ ἀστυνομικοί ἀποτελέσουν συμπαγῆ μᾶζαν πρός πρόληψιν ἀναχαιτίσεώς των ὑπό τῶν συναθροισθέντων.

(2) Ἐξ ἀσυντάκτου τμήματος. Δίδεται τό παράγγελμα σχηματισμοῦ σφήνας. Οἱ ἄνδρες συντάσσονται εἰς δύο ὁμάδας καί σχηματίζουν τόν παραγγελθέντα σχηματισμόν».

ΣΧΟΛΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΑΝΩΤΑΤΗ ΕΘΝΙΚΗ - 13103

ΒΕΛΟΣ

ΟΠΩΣ καί ἡ ΣΦΗΝΑ, τό ΒΕΛΟΣ εἶναι ἐπιθετικός σχηματισμός γιά τήν διάσπαση καί τό σκόρπισμα τοῦ «ὄχλου» καί γιά τή σύλληψη μεμονωμένων διαδηλωτῶν.

ΔΙΑΓΩΝΙΟΣ

Η ΔΙΑΓΩΝΙΟΣ χαρακτηρίζεται, ἀνάλογα μέ τόν προσανατολισμό της, σάν δεξιά ἤ ἀριστερή, ὅπως δείχνει καί τό διάγραμμα πού ἀναδημοσεύουμε ἀπό τό δακτυλογραφημένο κείμενο. Χρησιμοποιεῖται γιά τήν ἀπομάκρυνση «ὄχλου» πού βρίσκεται κοντά σέ κτίρια, γιά τήν ἀλλαγή τῆς κατεύθυνσης κινούμενου ὄγκου διαδηλωτῶν καί γιά τήν ἐνίσχυση τῶν πλευρῶν τῆς σφήνας.

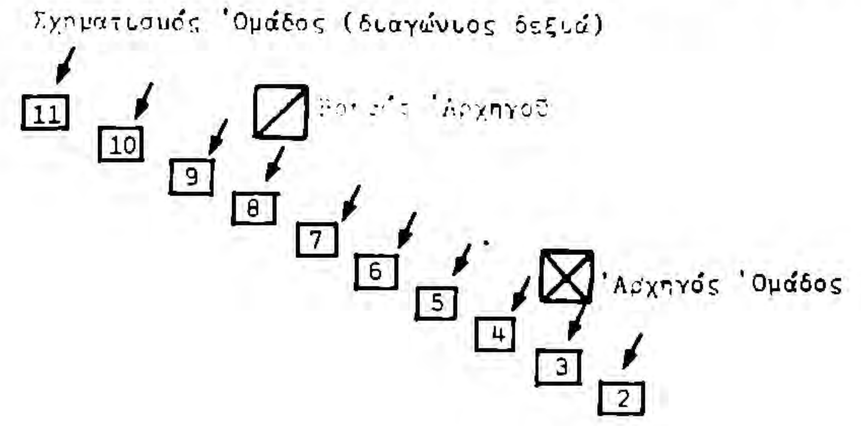

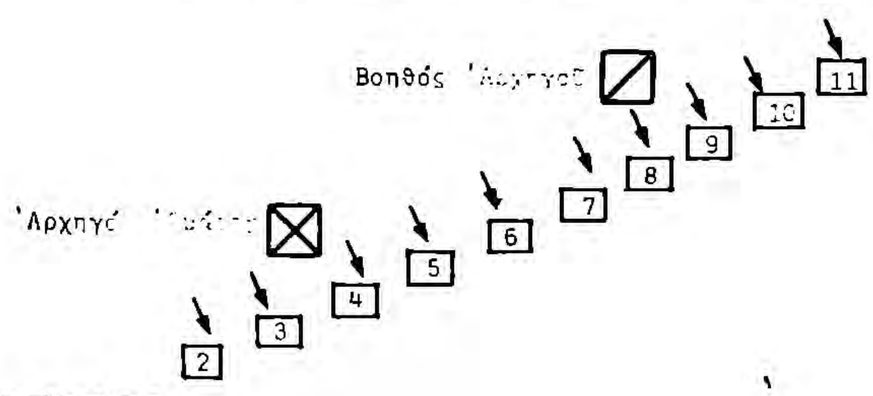

ΦΡΑΓΜΟΙ

ΟΠΩΣ ἀναφέρθηκε στήν ἀρχή, οἱ φραγμοί εἶναι μιά ἄλλη κατηγορία σχηματισμῶν πού χρησιμοποιοῦνται συνήθως σέ τελετές, γιά τήν προστασία ἐπισήμων, κλπ.

ΔΥΝΑΜΗ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΩΝ

ΟΙ ΒΑΣΙΚΕΣ μονάδες τῶν σχηματισμῶν εἶναι:

- **ΟΜΑΔΑ**
- **ΔΙΜΟΙΡΙΑ**
- **ΛΟΧΟΣ**

Η **ΟΜΑΔΑ** εἶναι δωδεκαμελής καί ἀποτελεῖται ἀπό τόν ΑΡΧΗΓΟ, τόν ΒΟΗΘΟ καί δέκα ἄνδρες.

Η ΔΙΜΟΙΡΙΑ ἀπό τρεῖς ὡς τέσσερεις ὁμάδες καί συγκροτεῖται ὡς ἑξῆς: ΑΡΧΗΓΟΣ, ΒΟΗΘΟΣ, Χειριστής ΑΣΥΡΜΑΤΟΥ καί ἐκτός ἀπό τούς ἄνδρες μέ τόν συνήθη ἐξοπλισμό καί δυό ΟΠΛΟΦΟΡΟΥΣ εἰδικά ἐκπαιδευμένους.

Ο **ΛΟΧΟΣ** ἔχει δύναμη πού ποικίλει σέ ἀριθμό διμοιριῶν.

Καί τώρα πού ξέρετε τά πάντα γύρω ἀπό τή στρατηγική τῶν ἐπιθετικῶν ἐλιγμῶν τῆς Ἀστυνομίας, δέν ἔχετε παρά νά λάβετε τά μέτρα σας· ὁ Θεός, ὡς γνωστόν ἀγαπᾶ τόν κλέφτη, ἀλλά φυλάει καί τό νοικοκύρη. Σέ σᾶς μένει νά διαλέξετε τό ρόλο σας.

Ἡ ἰταλική ἀριστερά ἐπιμένει στήν εὐρωπαϊκή της πολιτική

Τῆς Ἄννας Φωκᾶ

ΟΙ ΑΦΙΣΕΣ γιά τίς εὐρωπαϊκές ἐκλογές ἔχουν ξεβάψει πιά στούς τοίχους. Τίς περισσότερες τίς καλύπτουν ἄλλες διαφημήσεις, πιό χαρούμενες, πού καλοῦν τόν κόσμο νά πάει σέ κοντσέρτα, σέ θέατρα, νά πάρει μέρος στίς ἐκπολιτιστικές ἐκδηλώσεις τοῦ «ρωμαϊκοῦ καλοκαιριοῦ», πού ὀργανώνει ὁ δῆμος. Τό μεγαλύτερο φετινό πολιτικό γεγονός τῆς Εὐρώπης, ἡ ἀπ' εὐθείας ἐκλογή, μέ καθολική ψηφοφορία, τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Κοινοβουλίου, κοντεύει νά ξεχαστεῖ. Κι ὁ ἄλλος σημαντικός σταθμός στήν πορεία γιά τήν ἑνοποίηση τῆς Εὐρώπης, ἡ σύσταση τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Νομισματικοῦ Συστήματος, πέρασε πιά ἀπ' τήν ἐπικαιρότητα. Μένει ὅμως ἡ πικρή γεύση πού ἄφησε στήν Ἀριστερά ἡ ἐπιβεβαίωση τῶν συντηρητικῶν δυνάμεων σέ εὐρωπαϊκό ἐπίπεδο, τό τίμημα τῆς ἀβεβαιότητας, τῆς ἀσυνεννοησίας, τῶν ἐθνικιστικῶν ἐπιβιώσεων.

ΣΤΗΝ Ἰταλία, ὅπου ἡ Ἀριστερά δέν διαφωνεῖ γιά τήν εὐρωπαϊκή ἑνοποίηση εἶναι πιό εὔκολο γιά τόν παρατηρητή νά βγάλει ὁρισμένα συμπεράσματα.

ΤΟ «ΠΡΟΪΟΝ» Εὐρώπη – ἡ Εὐρώπη ὅπως εἶναι σήμερα δηλαδή – δέν ἐμπνέει μεγάλη ἐμπιστοσύνη. Στά μάτια τοῦ μέσου Ἰταλοῦ πού κάπως ἐνδιαφέρεται γιά τήν πολιτική φαντάζουν ἀρκετά χτυπητά τά ὅρια, τά κενά καί οἱ ἀντιθέσεις στήν οἰκονομική, κοινωνική, θεσμική καί ἐξωτερική πολιτική τῆς Κοινότητας. Στά μάτια τῆς Ἀριστερᾶς, ἰδιαίτερα, εἶναι φανερό πώς δέν πρόκειται γιά τεχνικές ἐλλείψεις, ἀλλά γιά βαθιά δομικά ἐλαττώματα. Ἀντί γιά μιάν Εὐρώπη τῶν λαῶν, αὐτό πού ἔχουμε μπροστά μας, ἕνα μῆνα μετά τίς εὐρωπαϊκές ἐκλογές, εἶναι ἀκόμα ἡ Εὐρώπη τῶν συνεννοήσεων κορυφῆς, τῆς τεχνοκρατίας, τῶν οἰκονομικῶν ὑπερδυνάμεων, τῶν κρυμμένων διαφορῶν, τῶν παρεξηγήσεων πάνω στόν οἰκονομικό προσανατολισμό. Ἡ εἰκόνα εἶναι ζοφερή, ἀλλά στήν Ἰταλία σχετικοποιεῖται λόγω τῆς ἰσχυροποιημένης παρουσίας τῶν δυνάμεων τῆς ἀλλαγῆς καί ἰδιαίτερα τῶν συνδικάτων, πού κατορθώνουν συχνά νά ἐπιβληθοῦν στή χάραξη τῆς πολιτικῆς ὁρισμένων κοινοτικῶν θεσμῶν. Παράλληλα δέν ἦταν λίγες οἱ φορές, τά τελευταῖα χρόνια, πού ἡ πολιτική ἑνότητας παραχώρησε τή θέση της στή διάσπαση καί στούς ἐθνικούς συμφεροντολογικούς ὑπολογισμούς. Ἀκόμα καί γιά τίς ἀριστερές δυνάμεις. Καμιά κοινή πολιτική πέρα ἀπ' τήν ἀγροτική δέν ὑλοποιήθηκε κι ἡ τελευταία δέν μπόρεσε νά προχωρήσει πέρα ἀπό ἕνα σύστημα ἐπιδομάτων γιά τά πλεονάσματα, πράγμα πού συνετέλεσε στήν αὔξηση τῆς ἀπόστασης ἀνάμεσα στίς διάφορες εὐρωπαϊκές ἀγροτικές οἰκονομίες.

ΣΥΝΕΠΕΙΑ αὐτῆς τῆς πολιτικῆς «κορυφῆς» καί τῆς ἀπουσίας μιᾶς συγκεκριμένης πρότασης ἀπό μέρους τῶν ἀριστερῶν δυνάμεων, εἶναι, μεταξύ τῶν ἄλλων, τό γεγονός ὅτι ἔχουμε σήμερα μιά Εὐρώπη μέ σχεδόν 7 ἑκατομμύρια ἀνέργους (τό 7,4% τοῦ ἐνεργοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἰταλίας, τό 5,2% τῆς Μεγάλης Βρεταννίας, τό 6,1% τῆς Γαλλίας, τό 3,9% τῆς Ὁμοσπονδιακῆς Γερμανίας, τό 8,8% τοῦ Βελγίου, τό 4,6% τῆς Ὁλλανδίας, τό 7,3% τῆς Δανίας καί τό 8,8% τῆς Ἰρλανδίας), ἀπ' τούς ὁποίους τό 44% γυναῖκες, ἐνῶ ἡ ἀνεργία τῆς νεολαίας κυμαίνεται ἀπό 40% ὡς 60% τοῦ συνόλου τῶν νέων, ἀνάλογα μέ τή χώρα. Εἶναι μάλιστα ἐξακριβωμένο ὅτι ἄν δέν ἀλλάξουν τά πράγματα, τό 1985 στήν Εὐρώπη θά ὑπάρχουν 14 ἑκατομμύρια ἄνεργοι.

ΤΑ ΚΟΜΜΑΤΑ τῆς ἰταλικῆς Ἀριστερᾶς, ἄλλα σέ μεγαλύτερο βαθμό καί ἄλλα σέ μικρότερο, μπροστά σέ μιά τέτοια προοπτική, συνειδητοποιοῦν τήν ἀνάγκη γιά μιά πολιτική πού νά προχωρήσει πέρα ἀπ' τήν οἰκονομική Κοινότητα. Στόχος μιᾶς τέτοιας πολιτικῆς θά εἶναι ἡ ἀνάπτυξη μιᾶς διεργασίας πολιτικῆς ἑνότητας μέ στόχο μιάν ὑπερεθνική ἐξουσία, πού θά μποροῦσε νά ἐπιτρέψει τήν οἰκοδόμηση νέων σχέσεων στόν κοινωνικό καί οἰκονομικό τομέα. Φυσικά ἡ πραγματοποίηση μιᾶς τέτοιας ἀλλαγῆς δέν εἶναι καθόλου εὔκολη, γιατί οἱ ἀντιστάσεις, σέ εὐρωπαϊκό ἐπίπεδο, εἶναι πολύ ἰσχυρές. Δέν πρόκειται μόνο γιά τίς

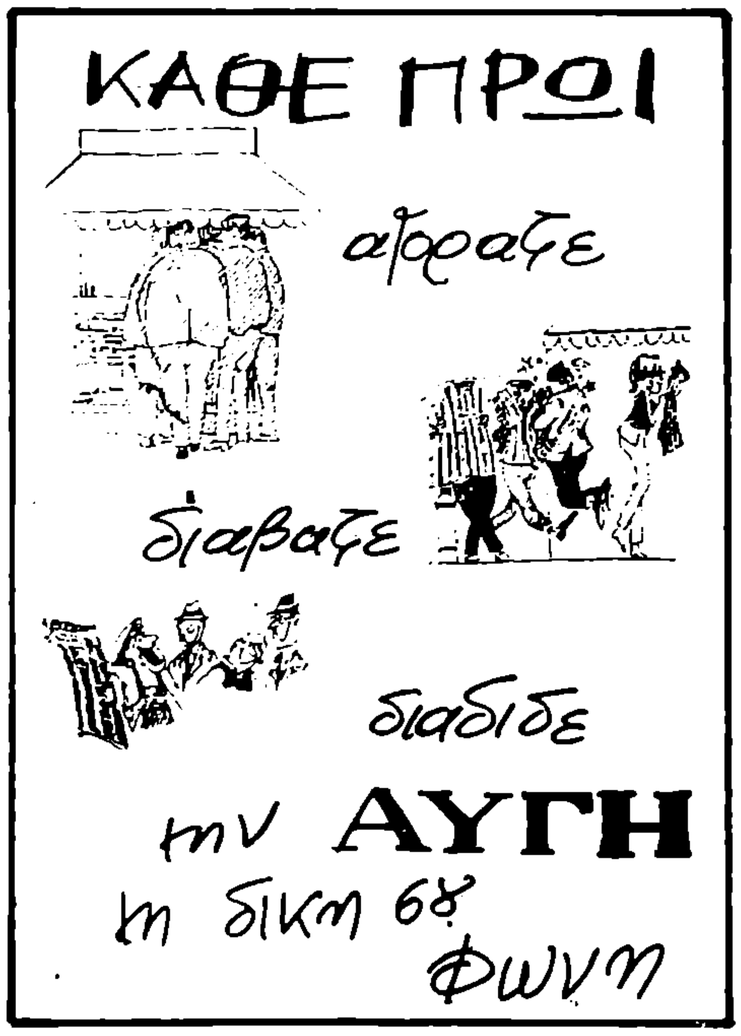

το "μαγαζι"
εχει απ' ολα.

δωρα δωρα δωρα
για μικρους και μεγαλους

Διδοτου και Ζωοδοχου Πηγης
τηλ. 3602539

κυβερνήσεις ὁρισμένων κρατῶν, ὅπως τῆς Γαλλίας, Ἀγγλίας ἤ Γερμανίας, ἀλλά καί γιά ἄλλες δυνάμεις ἰσχυρότερες καί πιό ὑπολογίσιμες ἴσως. Ὁρισμένα κεφαλαιοκρατικά συμφέροντα ἀνάγουν τήν ἑνοποίηση τῆς Εὐρώπης στήν κινητικότητα τοῦ κεφαλαίου, μέ σκοπό μιά εὐχερέστερη ἐκμετάλλευση τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ. Οἱ συντηρητικές δυνάμεις ἤ ἀρνοῦνται κάθε ἰδέα ἑνοποίησης, ἤ τήν κατανοοῦν σύμφωνα μέ τό παλιό σχῆμα τῶν προνομίων καί τῆς ἀνισότητας πού ἔχουν σάν προϋπόθεση τήν διατήρηση τοῦ διαχωρισμοῦ σέ πλούσιες καί σέ φτωχές περιοχές. Πέρα ὅμως ἀπ' αὐτές τίς δεμένες μέ τό κεφαλαιοκρατικό σύστημα δυνάμεις, ὑπάρχει καί σέ μιά μερίδα τῆς εὐρωπαϊκῆς Ἀριστερᾶς ἡ ἀντίληψη πώς ἡ εὐρωπαϊκή ἑνότητα ἀποτελεῖ ἀπειλή γιά τήν εὐημερία τῶν ἐργατικῶν καί ἀγροτικῶν μαζῶν τῆς χώρας τους, πού δέν θ' ἀντέξει στήν πίεση πού θά ἀσκήσουν πάνω στίς εὐρωπαϊκές δομές οἱ πολυαριθμότερες καί φτωχότερες μάζες τοῦ Νότου.

ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ δυσκολίες προέρχονται ἀπό τήν ὁλοένα αὐξανόμενη πολυπλοκότητα τοῦ διεθνοῦς πλαισίου (πρόβλημα τῶν πρώτων ὑλῶν καί τῶν ἐνεργειακῶν πηγῶν, ἀνάδυση τῶν νέων χωρῶν,νέα διεθνής κατανομή τῆς ἐργασίας, κτλ.). Οἱ λεγόμενες «τριγωνικές» σχέσεις, ἀνάμεσα στήν Εὐρώπη, τήν Ἀμερική, τήν Ἰαπωνία καί τίς παραγωγούς πετρελαίου ἀραβικές χῶρες, ἀπαιτοῦν ἀπ' τήν πλευρά τῆς Εὐρώπης μιά αὐξημένη ἱκανότητα ἐλιγμῶν μέσα στό πλέγμα πού συνθέτουν οἱ ἀνάγκες γιά μιά οἰκονομική ἀνάπτυξη τέτοια πού νά ἐξασφαλίζει συγχρόνως καί ἐνεργειακή ἀνεξαρτησίωα καί νομισματική σταθερότητα.

ΜΙΑ τέτοια Εὐρώπη δέν μπορεῖ νά εἶναι ἡ σημερινή Εὐρώπη. Σ' αὐτό συμφωνοῦν ὅλα τά κόμματα τῆς ἰταλικῆς Ἀριστερᾶς, σοσιαλιστές, κομμουνιστές – τοῦ ΙΚΚ, τοῦ «Μανιφέστου», τῆς Νέας Ἀριστερᾶς – ριζοσπαστικοί. Ἀπ' τήν πλευρά αὐτῶν τῶν δυνάμεων, ὅπως κι ἀπ' τούς καθολικούς τῆς Ἀριστερᾶς πού ἐκφράζονται κυρίως σέ ἐπίπεδο συνδικάτου, προέρχεται μιά περισσότερο ἤ λιγότερο ἀπερίφραστη ἄρνηση γιά μιά Εὐρώπη, ὅπως ἡ σημερινή. Οἱ κυρίαρχοι μηχανισμοί διαιωνίζουν τό καθεστώς τῆς περιθωριοποίησης, τῆς ἐκμετάλλευσης, τῆς διάσπασης, τῆς ὑποταγῆς καί τῆς ἐξαθλίωσης. Τό ἴδιο ἰσχύει καί γιά τίς πολυεθνικές πού ἀποτέλεσαν πάντα τό κυριότερο ἐμπόδιο, ὄχι μόνο γιά τήν πραγματοποίηση μιᾶς σοβαρῆς βιομηχανικῆς πολιτικῆς σέ εὐρωπαϊκό ἐπίπεδο, ἀλλά καί ἑνός ἁπλοῦ συντονιστικοῦ μηχανισμοῦ τῶν διάφορων ἐθνικῶν πρωτοβουλιῶν σ' αὐτόν τόν τομέα.

ΣΤΗΝ Εὐρώπη δροῦν πράγματι σήμερα πάνω ἀπό 7 χιλιάδες πολυεθνικές ἐπιχειρήσεις, ἀπ' τίς ὁποῖες 4.334 κοινοτικῆς προέλευσης καί 2.570 ἀμερικανικῆς. Στόν τομέα τῆς μεταποίησης 1.202 ἀμερικάνικες ἐπιχειρήσεις πραγματοποιοῦν εἰσόδημα 811 δισεκατομμυρίων δολαρίων, ἐνῶ 2.493 εὐρωπαϊκές ἐπιχειρήσεις φτάνουν μόλις τά 568 δισεκατομμύρια. Ἄν πάλι θεωρήσουμε τό ἀκαθάριστο εἰσόδημα τῶν πολυεθνικῶν σέ σύγκριση μέ τό ἐσωτερικό ἀκαθάριστο προϊόν τῶν χωρῶν στίς ὁποῖες δροῦν, βλέπουμε ὅτι τό 1973 λ.χ. γιά τή Γερμανία ὁ δείκτης ἦταν 27,4%, γιά τήν Ἀγγλία 52,5%, γιά τή Γαλλία 17,5%, γιά τήν Ἰταλία 3%, γιά τήν Ὁλλανδία 6,8%, γιά τή Δανία 13,2% καί γιά τό Βέλγιο 6,8%. Στό Λουξεμβοῦργο μιά μονάχα πολυεθνική πραγματοποίησε ἕνα ποσόν πού ξεπερνάει κατά τό μισό, ὁλόκληρο τό ἀκαθάριστο ἐσωτερικό εἰσόδημα τῆς μικρῆς αὐτῆς χώρας. Ἀπ τό '66, στό '76 ἐξ ἄλλου, οἱ ἀμερικανικές ἐπενδύσεις στήν Εὐρώπη αὐξήθηκαν ἀπό 16 σέ 55 δισεκατομμύρια δολάρια, πράγμα πού συνεπάγεται μιά πραγματική αὔξηση τοῦ κύκλου ἐργασιῶν κατά 9% τό χρόνο, ρυθμό πού ξεπερνάει κατά πολύ τό ρυθμό ἀνάπτυξης τῶν ἐθνικῶν προϊόντων.

Σ' ΑΥΤΗ τήν Εὐρώπη τῆς ἀνισότητας, στόν τομέα τῆς ἀγροτικῆς πολιτικῆς δόθηκε πάντα πολύ περισσότερη σημασία στό θέμα τῶν ἀγορῶν, παρά σέ κεῖνο τῶν δομῶν: Πάνω ἀπ' τό 70% τοῦ τομέα ἐγγύησης τοῦ εὐρωπαϊκοῦ ἀγροτικοῦ ταμείου προσανατολισμοῦ καί Ἐγγύησης (FEOGA) προορίζεται γιά τή συγκράτηση τῶν τιμῶν καί μόνο τό 3,4% γιά τή βελτίωση τῶν δομῶν. Γιά ἕνα μέσο ἀκαθάριστο, κατά κεφαλή ἀγρότη, προϊόν 130 χιλιάδων δρχ. περίπου, οἱ 300 χιλιάδες τῆς Βόρειας Γερμανίας συμψηφίζονται μέ τίς 25 χιλιάδες τῆς νότιας Ἰταλίας. Παρ' ὅλα αὐτά ἡ ἰταλική Ἀριστερά, ὅπως εἶναι γνωστό, δέν ἀντιπαραθέτει μιά πολιτική ἄρνησης τοῦ θεσμοῦ καί δέν προτείνει ἔξοδο ἀπ' τήν Κοινότητα. Ἀπεναντίας, ἀκόμα καί μετά τά δυσμενῆ γιά τήν ἀριστερά ἀποτελέσματα τῶν εὐρωπαϊκῶν ἐκλογῶν, σέ εὐρωπαϊκό ἐπίπεδο, ὅλα τά κόμματα καί οἱ συνδικαλιστικές ὀργανώσεις τῆς Ἀριστερᾶς ἐπανέλαβαν τήν πρόθεσή τους νά συνεχίσουν τόν ἀγώνα γιά μιά κοινωνική καί περιφερειακή πολιτική προγραμματισμένη, πρός τήν κατεύθυνση τῆς ἐπανισορρόπισης τῶν ἐσωτερικῶν συσχετισμῶν στίς διάφορες χῶρες, γιά τήν ἀποδοχή τῆς Ἑλλάδας, τῆς Ἰσπανίας καί τῆς Πορτογαλίας στήν Κοινότητα, γιά τήν ἐγκαθίδρυση σχέσεων ἀμοιβαίου συμφέροντος μέ τίς χῶρες τοῦ Τρίτου Κόσμου καί τοῦ ἀνατολικοῦ συνασπισμοῦ, γιά τόν προγραμματισμό στόν ἐνεργειακό τομέα καί στόν τομέα τῶν πρώτων ὑλῶν, γιά μιά νέα ποιότητα ζωῆς. Μ' αὐτόν τόν τρόπο ἐλπίζεται πώς μέσα στήν προσεχή τετραετία καί μέχρι τίς ἑπόμενες ἐκλογές κάτι θά ἔχει ἀρχίσει ν' ἀλλάζει οὐσιαστικά, ἔτσι πού ν' ἀποκατασταθεῖ ἡ ἐμπιστοσύνη τῶν ἐργαζομένων πρός τούς εὐρωπαϊκούς θεσμούς καί στήν Ἰταλία καί στίς ἄλλες χῶρες.

ΑΓΑΠΗΤΟΙ ΑΚΡΟΑΤΕΣ

ΣΤΑ

ΕΓΧΡΩΜΑ ΣΚΙΤΣΑ ΜΑΣ

ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΠΟΛΛΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΑΛΛΑ ΛΙΓΑ ΛΙΓΑ ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ

ΤΟ ΜΟΝΟ ΠΟΥ ΣΑΣ ΠΡΟΣΦΕΡΟΥΜΕ ΕΙΝΑΙ ΟΙ

ΛΕΞΕΙΣ

ΑΝ ΕΧΕΤΕ ΤΗ ΟΡΕΞΗ ΝΑ ΜΑΘΕΤΕ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ ΘΑ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΔΙΑΒΑΖΕΤΕ ΤΗΝ

ΜΥΕΙΝΗ ΑΓΑΠΗ ΜΟΥ

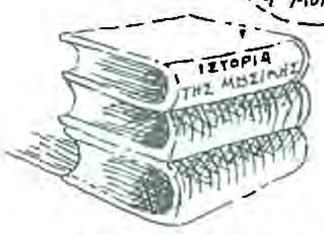

ΕΚΕΙ ΟΜΩΣ ΑΡΧΙΖΟΥΝ ΤΑ ΜΕΓΑΛΑ ΒΑΖΑΝΑ !!

ΓΙΑΤΙ ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΕΧΟΥΝ ΠΟΛΛΑ ΠΟΛΛΑ ΠΟΛΛΑ ΛΟΓΙΑ

ΚΑΙ ΠΟΛΥ ΛΙΓΕΣ ΛΙΓΕΣ ΛΙΓΕΣ ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΟΙΧΤΗ ΓΩΝΙΑ
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ
ΑΘΗΝΑ: ΠΛΕΘΡΟΝ Ε.Π.Ε.
ΤΟΣΙΤΣΑ 1α ΤΗΛ. 8834692
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ:
ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΑΘΕΣΗΣ ΒΙΒΛΙΟΥ
Κ. ΜΕΛΕΝΙΚΟΥ 34 ΤΗΛ. 212610

ΤΕΤΟΙΕΣ ΜΕΡΕΣ, ΠΡΙΝ ΑΠΟ 46 ΧΡΟΝΙΑ

Ἡ γιγάντια μάχη τῆς Κόκκινης Καβάλας τῆς 21-25 Ἰούλη, 1933

Ἐπιμέλεια: Γ. ΤΣΑΛΑΚΟΥ

Στίς 21-25 Ἰουλίου 1933 ἡ Καβάλα γνώρισε μιά ἀπό τίς μεγαλύτερες καπνεργατικές ἀπεργίες τῆς ἱστορίας της. Μέ τό ἄνοιγμα τῶν καπνομάγαζων ἄρχισαν οἱ στάσεις ἐργασίας καί οἱ συγκεντρώσεις γρήγορα ἐπεκτάθηκαν σ' ὅλες τίς καπναποθῆκες γιά νά καταλήξουν στήν ἀπεργία πού πέρασε στίς στῆλες τῆς ΚΟΜΕΠ σάν «Ἡ γιγάντια μάχη τῆς κόκκινης Καβάλας τῆς 21-25 Ἰούλη».

Μέ αὐτό τόν τίτλο ἡ ΚΟΜΕΠ φιλοξένησε σέ δυό συνέχειες στά τεύχη Αὐγούστου καί Σεπτέμβρη τοῦ 1933 ἕνα κείμενο τοῦ Β. Πάρη, στελέχους τῆς κομματικῆς ὀργάνωσης τοῦ ΚΚΕ στήν Καβάλα. Στό κείμενο αὐτό ὅπου πέρα ἀπό τήν ἀφήγηση τῶν γεγονότων τῆς ἀπεργίας θίγονται καί ζητήματα πού ἀφοροῦν τήν κατάσταση καί τή γραμμή τῆς κομματικῆς ὀργάνωσης τῆς πόλης καί τά πολιτικά συνθήματα πού ἔπεσαν ἀπάντησε στήν ΚΟΜΕΠ τοῦ Νοέμβρη ὁ Β.Α. πού διαπιστώνει «κάποια ἐπικίνδυνη παρεξήγηση «ἀριστερῆς» μορφῆς πού πρέπει νά ξεκαθαρισθεῖ καί νά πεισθεῖ καί ὁ ἴδιος (ὁ Β.Π.) γι' αὐτό».

Στήν εἰσαγωγή τοῦ κειμένου του πού ἔχει τόν τίτλο «Τό βάφτισμα τῆς Ὀργάνωσης» ὁ Β. Πάρης κάνει τήν ἀκόλουθη γενική ἐκτίμηση τῶν γεγονότων τῆς ἀπεργίας καί τῆς πείρας πού ἀπόκτησε ἡ ὀργάνωση:

«Τά ἐπαναστατικά γεγονότα τῆς ἀθάνατης κόκκινης Καβάλας, πρέπει νά μελετηθοῦν σοβαρά ἀπ' τό κόμμα μας, γιατί μᾶς δίνουν πλούσια διδάγματα καί πεῖρα. Θά πλουτίσουν ὁλόκληρο τό κόμμα μας μέ πεῖρα, τήν ὁποία θά χρησιμοποιήσει στούς πιό κοντινούς ταξικούς ἀγῶνες. Οἱ πέντε αὐτές μέρες ἰσοδυναμοῦν μέ ἕνα χρόνο μαρξιστικῆς-λενινιστικῆς μόρφωσης στά κομματικά σχολειά τῶν φυλακῶν τῆς Αἴγινας καί τοῦ Συγγροῦ. Ἡ πραχτική αὐτή τῶν πέντε ἱστορικῶν ἡμερῶν θά πλουτίσει πολύ τή μαρξιστική καί λενινιστική θεωρία».

Ἄς δοῦμε ὅμως μέσα ἀπό τό κείμενο τοῦ Β.Π. ποιά ἦταν αὐτή ἡ «πραχτική τῶν πέντε ἱστορικῶν ἡμερῶν»

Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΙΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΚΕ

Ἡ σύλληψη καί ἐκτόπιση 8-9 κομματικῶν στελεχῶν ἕνα μόλις μήνα πρίν τά γεγονότα εἶχε δημιουργήσει πρόβλημα ἀντικατάστασης τῶν κενῶν πού ἄφησαν στήν κομματική ὀργάνωση τῆς Καβάλας. Εἶχαν ἐπίσης συλληφθεῖ καί καταδικασθεῖ ἐκεῖνες τίς μέρες δυό μέλη τῆς κομμουνιστικῆς νεολαίας.

Λέει ὁ Β.Π.:

«Οἱ περισσότερες κομματικές μας δυνάμεις ἦταν στά μαγαζιά. Σχεδόν ὅλα τά μέλη τοῦ Κ.Κ. 90% οἱ καπνεργάτες πιάσαν ἀπό πρίν δουλειά στά μαγαζιά. Στά βασικώτερα ἐργοστάσια (Πετρίδη, Γκλαίν, Μπενθενίστε, Ἀναστασιάδη) εἴχαμε πυρῆνες τοῦ Κ.Κ. στοῦ δέ Μισιριάν, κάτω Πετρίδη, Γκλαίν πυρῆνες τῆς Κ.Ν. Σ' ἄλλα δέ μικρότερα μαγαζιά εἴχαμε σκόρπια μέλη τοῦ Κ.Κ. καί τῆς Κ.Ν. Στίς τελευταῖες δυό βδομάδες πρίν τά γεγονότα στρατολογήθησαν 7-8 νέα μέλη στοῦ Πετρίδη καί Μπενθενίστε. Τέτοιες κομματικές δυνάμεις στά ἐργοστάσια ἡ Καβάλα ἔχει νά παρουσιάσει γιά πρώτη φορά. Τήν παρακολούθηση τῶν ἐργοστασιακῶν πυρήνων τοῦ Κ.Κ. καί τῆς Κ.Ν. τήν ἀνέλαβαν ἀπό πρίν ἀκόμα οἱ πιό καλλίτεροι σύντροφοι. Τούς δέ βασικούς πυρῆνες ἡ ἴδια ἡ Γραμματεία τῆς Π.Ε.

Αὐτές οἱ δυνάμεις καί ἡ κατανομή τῶν στελεχῶν, ἡ καλή καί στενή ζωντανή παρακολούθηση καί καθοδήγηση ἐκ μέρους τῆς Π.Ε. δέ μποροῦσε παρά νἄχουν τόν ἀντίχτυπο καί τήν ἐπίδρασή τους στήν ὅλη ἔκβαση, στήν πορεία καί στά ἀποτελέσματα τῆς ἡρωϊκῆς πάλης τῶν καπνεργατῶν καί καπνεργατριῶν καί ὁλόκληρης τῆς ἐργαζόμενης κόκκινης Καβάλας.

Ἀπεναντίας τά συνδικάτα μας βρίσκονταν σέ ἄσχημα χάλια. Μετά τή σύλληψη τῶν παραπάνω συντρόφων καί τή διά νόμου διάλυση τῆς Κ.Α.Κ. (ἡ ἀπόφαση τοῦ Πρωτοδικείου γιά τήν διάλυση ἐγκρίθηκε καί ἀπ' τό Ἐφετεῖο) σχεδόν μποροῦμε νά ποῦμε, ὅτι συμβούλιο τῆς Κ.Α.Κ. δέν ὑπῆρχε. Ἡ γραμματεία τῆς Κ.Α.Κ. εἶχε συμπληρωθεῖ ἀμέσως κλήθηκε ἔκτακτη συνεδρίαση, τοῦ Δ.Σ. τῆς Κ.Α.Κ. ἔγινε, ὅπως δήποτε συμπλήρωση τοῦ Δ.Σ. ἀλλά σχεδόν ἐκ τῶν ἄνω. Ἐργοστασιακές ἐπιτροπές, ὁμάδες τῆς Κ.Α.Κ. κλπ. σχεδόν δέν ὑπῆρχαν, ἐξαιρέσει σέ 3-5 ἐργοστάσια, κι' ἐκεῖνες δέν συνήρχουνταν καμμιά φορά κι' ἄν συνήρχουνταν συζητοῦσαν γενικά, δέν καταπιανόντουσαν μέ τά ἄμεσα ζητήματα τῶν ἐργατῶν.

Ὅσον ἀφορᾶ τήν Ἐκτελεστική τοῦ Ε. Κέντρου μεῖναν δυό ἄνθρωποι μονάχα. Ὕστερα ἀπ' τίς ἀλλεπάλληλες ἐπιδρομές, τή διάλυση καί τή διαρπαγή τῶν ἀρχείων καί σφραγίδων, ἐχτός ἀπ' τήν Κ.Α.Κ. τῶν Τσαγκαράδων καί τῶν Φυματικῶν, ἄλλα σωματεῖα δέν ὑπῆρχαν, ἤ ἄν ὑπῆρχαν ὑπῆρχαν μονάχα στά χαρτιά. Ἐχτελεστική τοῦ Κέντρου δέν ὑπῆρχε. Δέν συνῆλθε ποτές. Συνεδρίαζαν μονάχα τρεῖς ἄνθρωποι. Στό δέ Ε.Ε.Κ. κατήντησε νά μήν πατάει κανείς ἐργάτης. Κι' αὐτά τά μέλη τοῦ Κ.Κ. καί τῆς Κ.Ν. λάμπανε μέ τήν ἀπουσία τους. Στό κέντρο μέσα πρίν 15-20 μέρες ἔβλεπες μόνιμους 5-10 συντρόφους καί 3-4 συντρόφισσες...»

Ἡ κομματική Ὀργάνωση τῆς Καβάλας ὅσο καί ἡ ἐλεγχόμενη «Καπνεργατική Ἄμυνα Καβάλας» εἶχαν ἀπό ἀρκετό καιρό προσανατολισθεῖ πρός τήν ἀπεργία καί εἶχαν ἀρχίσει τήν προετοιμασία της. Γιά τόν Β. Πάρη αὐτές οἱ κινητοποιήσεις καί ζυμώσεις ἦταν ὁ «προάγγελος τῆς ταξικῆς μπόρας». Ἔτσι περιγράφει τό στάδιο τῆς «προπαρασκευῆς»:

«Ἐδῶ καί τρεῖς μῆνες ἡ Κομματική Ὀργάνωση, ἡ Κ.Α.Κ., μόλις ἄνοιξαν τά καπνομάγαζα, ἔθεσαν τό ζήτημα τοῦ ἀγῶνα τῶν καπνεργατῶν καί καπνεργατριῶν, γιά αὔξηση μεροκάματου, γιά ἐπιδόματα κλπ. Πρό παντός ἡ ἀπεργία τέθηκε πολύ ἀποφασιστικά μέ τήν εὐκαιρία τῆς ἀπεργίας τῶν καπνεργατῶν τοῦ Ἀγρινίου. Ἦταν ἀπόφαση τῆς Π.Ε. γιά τήν προπαρασκευή τῆς ἀπεργίας καί τῶν στάσεων. Κλήθηκαν δυό εἰδικά κομματικά ἀκτίφ, μπῆκε στούς πυρῆνες, στή φράξια, μοιράστηκαν προκηρύξεις κλπ. Κάναμε ἐπανειλημμένες συνελεύσεις, συγκεντρώσεις ἐργατῶν ἔξω ἀπ' τά ἐργοστάσια, ὅπου οἱ σύντροφοι τῆς Κ.Α.Κ. λέγανε γιά τόν ἀγῶνα τῶν καπνεργατῶν, γιά στάσεις, ἀπεργίες κλπ. Πάνω ἀπό 1200 καπνεργάτες πῆραν μέρος στίς ζυμώσεις καί κινητοποιήσεις μας.

Ἀλλά τότε τίς περισσότερες φορές τά συνδικαλιστικά μας στελέχη μιλοῦσαν γενικά, δίχως νά παίρνουν συγκεκριμένα πραχτικά μέτρα γιά τήν προπαρασκευή τῆς πάλης. Ἀπ' αὐτήν ὅλη τή ζύμωση βγήκαμε μέ ἐλάχιστα ὀργανωτικά ἀποκρυσταλλώματα. Λέγαμε γιά στάσεις, ἀπεργίες, ἀλλά ξεχνούσαμε τό κυριώτερο: Τό θγάλσιμο ἐπιτροπῶν ἀγῶνα, συνδικαλιστικῶν ὁμάδων, ἐπιτροπῶν σαλονιῶν καί ἐργοστασίων. Καί ἐγγραφή στήν Κ.Α.Κ. Πόσες φορές ἡ Γραμματεία τῆς Π.Ε. δέν ἔθεσε στούς ὑπεύθυνους τοῦ συνδικαλιστικοῦ τό θγάλσιμο ἐπιτροπῶν, οἱ ὁποῖες μέ ψηφίσματα καί αἰτήματα νά πᾶν στούς καπνεμπόρους καί τίς ἀρχές καί νά ζητᾶν τήν ἀποδοχή τους; Μάλιστα ἡ Π. Ε. κανόνισε ν' ἀρχίσει ἡ κίνηση ἀπ' τά μαγαζιά πού πληρώνουνται οἱ καπνεργάτες χαμηλό μεροκάματο, ἀπ' τά μαγαζιά πού ὑπῆρχαν πιό εὐνοϊκές συνθῆκες (παραβίαση θωρου, προστίματα, τρομοκρατία, διωξίματα, ἐντατικοποίηση τῆς δουλειᾶς,

Φυματικοί μυλεργάτες.

Οἱ τρῶγλες τῆς συνοικίας Ἁγίου Γεωργίου· ἐδῶ ζοῦσε ἡ ἐργατιά τῆς Καβάλας.

ζήτημα 5^1/$_2$ μέρες τή θδομάδα δουλειά κλπ.). Ἀλλά πάντως οἱ συνελεύσεις, συγκεντρώσεις οἱ ἑκάστοτε προκηρύξεις τοῦ Κ.Κ., τοῦ Ἐν. Κέντρου καί τῆς Κ.Α.Κ., εἶχαν ἀποτέλεσμα νά γίνει καλή ζύμωση μέσα στούς καπνεργάτες καί καπνεργάτριες καί ἡ διάθεσή τους γιά ἀγῶνα νά μεγαλώσει».

«ΟΠΠΟΡΤΟΥΝΙΣΤΙΚΕΣ ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ»

Ἡ προετοιμασία ὅμως τῆς ἀπεργίας εἶχε νά ἀντιμετωπίσει «ἐμπόδια καί δυσκολίες» καί κυρίως τίς «ὀππορτουνιστικές ἀντιλήψεις» ἀκόμα καί πολλῶν μελῶν τῆς κομματικῆς ὀργάνωσης καί τῆς νεολαίας. Ἀξίζει νά σημειωθεῖ πώς ὁ Β.Π. δίνει μέσα στό κείμενό του καί τό «στίγμα» τῶν φορέων αὐτῶν τῶν ἀντιλήψεων:

«Νομίζουμε δέ θά κάνουμε ἄσχημα ἄν κάνουμε γνωστά στό Κόμμα μας ὅλα τά ἐμπόδια καί τίς δυσκολίες πού ἔβρισκε καί ἀντιμετώπιζε ἡ Π.Ε. στήν ἐφαρμογή τῆς κομματικῆς γραμμῆς. Πολλά μέλη τοῦ Κ.Κ. καί τῆς Κ.Ν. καί ὁρισμένα στελέχη μας καπνεργάτες, ἐπειδή οἱ ἴδιοι αὐτοί εἶχαν δυσπιστία στή δύναμη τῆς ἐργατικῆς τάξης, δείλιαζαν καί γιά νά μή διωχτοῦν ἀπ' τά μαγαζιά, ἀντίς νἄρθουν νά μᾶς ποῦν μπολσεβίκικα, ὅτι οἱ ἴδιοι αὐτοί δέν ἔχουν διάθεση νά τεθοῦν ἐπί κεφαλῆς τῶν ἐργατῶν, ὅτι οἱ ἴδιοι πάσχουν ἀπό παθητικότητα καί δέν θέλουν νά δουλέψουν ἀκούραστα, χαμάλικα, μέ συστηματική καθημερινή δουλειά, φέρναν μέσα στά κομματικά ἀκτίφ, στούς πυρῆνες, στίς φράξιες, στίς συζητήσεις, τίς ὀππορτουνιστικές ἀντιλήψεις ὁρισμένων καθυστερημένων στρωμάτων τῆς ἐργατιᾶς, καί ἐπέμεναν, ναί καί καλά, νά πείσουν καί τήν Π.Ε. νά δεχτεῖ τίς ἀντιλήψεις αὐτές καί νά συμφωνήσει μαζί τους. Οἱ σύντροφοι αὐτοί λέγαν τά ἑξῆς χαρακτηριστικά λόγια γιά νά δικαιολογήσουν τήν ἀδράνεια καί τήν παθητικότητά τους: «Ὅτι οἱ ἐργάτες εἶναι παθητικοί καί δέν ἔχουν διάθεση γιά ἀγῶνα, ὅτι στά καπνομάγαζα δέν μπορεῖ νά γίνει ἀπεργία, οἱ ἐργάτες ὅλοι εἶναι ἀντιδραστικοί, ἀρμένηδες, λαζοί καθυστερημένοι, γρηές (Μισιριάν Χρ.), ὅτι ὁ Ἀλεξάκης ἔχει τούς ἀνθρώπους του μέσα, εἶναι χαφιέδες καί χαφιεδίνες πολλές (Β.Σ. Γκλαίν, Ἀναστασιάδη). Μερικοί ἄλλοι δέ σύντροφοι στό συμβούλιο γραμματέων πυρήνων, καί στόν πυρῆνα (γραμματέας πυρῆνα τῆς Γκλαίν) λέγαν ὅτι στό ἐργοστάσιό μας δέν ἔχουμε φλέγοντα ζητήματα πού νά μᾶς ἀφοροῦν (ἐνῶ μέσα στή συνεδρίαση τοῦ πυρῆνα βρέθηκε ἕνας σύντροφος, πού εἶπε πώς θά κλείσει ἕνα σαλόνι, πού ἔχουν τό ζήτημα τῆς θδομάδας 5 1/2 μέρες δουλειά, ἐντατική δουλειά), πάρθηκε ἀπόφαση γιά νά γίνει συνέλευση τοῦ ἐργοστασίου, νά θγεῖ ἐπιτροπή κλπ. νά διαμαρτυρηθεῖ, νά κατέθει σέ στάση, ὅπως καί ἔγιναν ὅλα, ὁ δέ καπνέμπορος δέν τόλμησε νά κλείσει σαλόνι, ἔφερε καπνά τή νύχτα μέ αὐτοκίνητα. Ἄλλοι σύντροφοι (γραμματέας πυρῆνα ἐργοστασίου Ἀναστασιάδη) ἔλεγε ὅτι ἔχω οἰκογενειακές ὑποχρεώσεις, δέ θά ἔχω πουκάμισο νά φορέσω ὅταν θά μέ διώξουν, ὁ δέ σ. Σ. ἔλεγε «ὅτι τό δικό μας ἐργοστάσιο εἶναι τό πιό ἀντιδραστικό ἀπ' ὅλα τ' ἄλλα, ὅτι ἄν θά κάνουμε ἀνοιχτή δουλειά θά μᾶς διώξουν, μᾶς παρακολουθοῦν βῆμα πρός βῆμα τίς κινήσεις μας, μᾶς πῆραν χαμπάρι πού κάναμε ἔρανο, μᾶς προειδοποίησαν τά ἀφεντικά» κλπ. Ἄλλοι δέ σύντροφοι (Ν.) στοῦ Ἀναστασιάδη τό ἐργοστάσιο λέγαν, ὅτι ἄν θά ἀπεργήσουμε, οἱ ἄνεργοι νά πιάσουν δουλειά, ὅτι ἄν θά θγοῦμε νά μιλήσουμε γιά ἀπεργία, οἱ ἐργάτες θά μᾶς σπάσουν στό ξύλο. Μερικοί ἄλλοι σύντροφοι, γιά νά ἀποφύγουν τή μαζική, συστηματική, ἀκούραστη καί διαπαιδαγωγητική δουλειά, ἐκδήλωναν ἀπ' τήν ἀντίθετη ἄκρη ἐξτρεμιστικές ὀππορτουνιστικές καί σεχταριστικές ἀντιλήψεις σάν αὐτές: «Ὅτι δέν μπορεῖ νά γίνει τίποτα ἄν δέν πάρουμε τό πιστόλι καί μέ φοβέρες, τρομοκρατώντας τούς διευθυντές θά πιάσουμε δουλειά». (Μ.Π.). Ἤ ἄν μᾶς διώξουν ἀπ' τό μαγαζί, θά πρέπει νά πιάσουμε τή νύχτα στίς γωνιές τούς ἀρχιεργάτες καί νά τούς ἀπειλήσουμε καί νά τούς χτυπήσουμε».

Η ΑΠΕΡΓΙΑ

«Τήν 18/7/33, εἶχε γίνει κομματικό ἀκτίφ τῆς Κ.Ο.Κ.. Στό κομματικό ἀκτίφ τονίστηκε δίπλα στ' ἄλλα, ἡ σημασία τῆς νίκης τῶν ἐργατῶν τοῦ Πετρίδη, Γκλαίν, καί Μισιριάν καί ἡ ἀγανάχτηση πού θράζει μέσα στούς καπνεργάτες καί ἡ διάθεσή τους γιά ἀγῶνα. Δυό νέοι στρατολογημένοι σύντροφοι τοῦ Μπενθενίστε τόνισαν γιά τό ἐργοστάσιό τους, ὅτι θά κλείσει, θά διωχτοῦν ὅλοι οἱ ἐργάτες καί θά προσληφτοῦν ἐργάτριες. Παίρνεται ἀπόφαση γιά στάση ἐπ' ἀόριστο, καί ἐνίσχυση τῶν ἄλλων ἐργοστασίων. Τήν ἄλλη μέρα καλοῦνται πυρῆνες, συζητεῖται τό ζήτημα τοῦ Μπενθενίστε, ειδικά δέ στόν πυρῆνα τοῦ Μπενθενίστε τέθηκε συγκεκριμένα καί πάρθηκε παμψηφεί ἀπόφαση γιά κεραυνοβόλα καί δίχως ἀργοπορία προπαρασκευή τῆς πάλης τῶν καπνεργατῶν τοῦ ἐργοστασίου.

Ξεχάσαμε νά ποῦμε, πώς ὁ καπνέμπορος Μπενθενίστε ἀπ' τήν Πέμπτη τό θράδυ, στίς 20/7/33 ειδοποίησε τούς ἐργάτες του ὅτι θά γυρίσει στήν τόγκα, θά πάρει ἐργάτριες καί ὅτι τούς δίνει 5 μέρες προθεσμία.

Τά μέλη τοῦ πυρῆνα τοῦ Μπενθενίστε ρίχνονται μέ τά μοῦτρα στή δουλειά γιά τήν πραγματοποίηση τῶν ἀποφάσεων τοῦ πυρῆνα. Εἰδοποιοῦν ἀμέσως τήν ἡρωϊκή Κ.Α.Κ., γίνεται μιά συνέλευση στήν αἴθουσα τοῦ Ἐν. Κέντρου μέ 160 καπνεργάτες, παίρνεται παμψηφεί ἀπόφαση γιά στάση. Τό ἀπόγευμα γίνεται ἄλλη συνέλευση ἔξω ἀπό τό ἐργοστάσιο, ὅπου πῆραν μέρος πάνω ἀπό 400 καπνεργάτες. Καί στίς δυό αὐτές συνελεύσεις μίλησαν ἀντιπρόσωποι τῆς Κ.Α.Κ. καί τοῦ πυρῆνα. Μέσα σέ ἀκράτητο ἐνθουσιασμό στή δεύτερη μεγαλύτερη συνέλευση παίρνεται ἀπόφαση γιά στάση. Ἀμέσως δέ, δίχως ἀργοπορία, ἐκλέγεται ἐπιτροπή ἀγῶνα (τά μισά μέλη τοῦ Κ.Κ.Ε. ἐκλέγηκαν στήν ἐπιτροπή) καί τήν Παρασκευή τό ἀπόγευμα μέ ἀστραπιαία μπολσεβίκικη ταχύτητα, κατεβαίνουν ὅλοι μέ τίς πῆχες κάτω, ἁρπάζουν τά κλειδιά, ξυλοκοποῦν τόν καθάση ποὔθελε ν' ἀντισταθεῖ, κλείνουν τίς σιδερένιες πόρτες, σηκώνουν δίχως ἀργοπορία ὁδοφράγματα μέσα. Κασόνια, δέματα, ὅλα τά μεταχειρίστηκαν οἱ ἀθάνατοι καί ἡρωϊκοί καπνεργάτες τοῦ Μπενθενίστε, πούχαν τήν τιμή νἄναι στήν πρώτη γραμμή τῶν ἐπάλξεων τοῦ ἐπαναστατικοῦ μετώπου.

Τό Σάββατο τό πρωΐ καί τό ἀπόγευμα παντοῦ ξέσπασαν ἀπεργίες καί στάσεις. Στόν ἀπάνω, κάτω καί μικρό Πετρίδη τό ὅλο 1.100 ἐργάτες καί ἐργάτριες μέ τόν ἴδιο τρόπο, ἀστραπιαῖα ἀμπαρώνονται μέσα. Στήνουν κι' ἐκεῖ ὁδοφράγματα μέ κασόνια, δέματα κλπ. Τήν καθοδήγηση τῆς στάσης τήν ἔχει ὁ κομματικός πυρῆνας, ποὔταν στίς ἐπιτροπές. Οἱ ἐπιτροπές ἦταν σάν μικρά Σοβιέτ, αὐτές ἀνέλαβαν ὅλη τή διαχείριση τῶν ζητημάτων. Οἱ ἀρχές συνεννοοῦνταν μ' αὐτές, μοιράζανε ψωμιά, νερό, τόνωναν τό ἠθικό τῶν καπνεργατῶν καί καπνεργατριῶν. Ὅλη ἡ ἀμπαρωμένη μάζα ἄκουγε πειθαρχικά τήν ἐπιτροπή, κι' ἀλλοῦ (μικρό Πετρίδη, Ἀναστασιάδη) εἶχαν οἱ ἐπιτροπές ἀπεριόριστα δικτατορικά δικαιώματα, πού τά δόσαν οἱ ἴδιοι οἱ ἐργάτες.

Στοῦ Ἀναστασιάδη κι' ἐκεῖ γίνεται τό ἴδιο. Κλείνονται μέσα. Τήν καθοδήγηση τήν παίρνει ὁ πυρῆνας.

Στή Γκλαίν ξεσπάει ἀπεργία, ὕστερα ἀπ' τήν ἀπόφαση πού πάρ-

θηκε στή συνέλευση. Ἐπίσης καί στοῦ Μισιριάν. Στ' ἄλλα μαγαζιά πού δέν εἴχαμε κομματικές βάσεις, οἱ καπνέμποροι κήρυξαν λόκ – ἄουτ, ἐπ' ἀόριστο, οἱ ἐργάτες ἀπάντησαν μέ ἀπεργία.

Ἀρχίζουν οἱ συγκεντρώσεις, κάθοδες καί διαδηλώσεις ἀπ' τίς ἐργατικές συνοικίες, γυναῖκες, παιδιά, ὅλοι στό πόδι.

Οἱ ἐπαγγελματίες κατεβαίνουν τό Σάββατο σέ 24ωρη ἀπεργία. Τά γεγονότα ἐξελίσσονται μέ τέτοια μεγάλη καί ἀστραπιαία ταχύτητα, πού καί ἐμεῖς ἀκόμη δέν ἐλπίζαμε καί δέν προβλέπαμε. Ἀλλά παρ' ὅλα αὐτά, ἡ κομμουνιστική ὀργάνωση δέν τἄχασε, προλάβαινε τά γεγονότα, τά ἀγκάλιαζε, ἔμπαινε ἐπί κεφαλῆς τῶν γεγονότων, προσπαθοῦσε νά τά ἀνεβάσει σέ πιό ἀνώτερη, ὀξεῖα φάση. Καί ἀπ' αὐτή τήν ἄποψη τό κίνημα δέν ἦταν μισοαυθόρμητο, ὅπως θέλουν νά τό παρουσιάσουν οἱ ἀρχειοφασιστολικθιναριστές. Ἡ ἔκβαση καί ἡ πορεία τῶν γεγονότων δείχνει, πώς ἡ κομματική μας ὀργάνωση δέν ἔγινε οὐρά τῶν γεγονότων, ἀλλά ἦταν ὁ καθοδηγητής καί ἡγέτης.

Ὅλα τά μέλη τῆς Π.Ε, ἦταν μέσα στά γεγονότα. Πέρναν ταχτικά ὁδηγίες ἀπ' τή Γραμματεία, τίς ὁποῖες διοχέτευαν μέσα στά μέλη τοῦ Κ.Κ. Ἡ σύνδεση τοῦ παράνομου μέ τό νόμιμο μηχανισμό ὁπωσδήποτε ἦταν καλή. Καί ὁ σύντροφος πού ἔπαιρνε τίς ντιρεχτίβες τίς διοχέτευε μέσα στά μέλη τοῦ Κ.Κ. πού μεῖναν ἔξω, καί πού βρισκόντουσαν σέ μέρος ὁρισμένο ἀπό πρίν. Ἄλλα δέ μέλη τοῦ Κ.Κ. καί τῆς Κ.Ν. πού δέν κατόρθωσαν νά συνδέονται μέ τούς ἀνώτερους ὀργανισμούς, δροῦσαν μέσα στίς μάζες μέ δικιά τους πρωτοβουλία στίς πρῶτες γραμμές.

Ἡ Γραμματεία τῆς Π.Ε. ἔδωσε ὁδηγίες γιά νά ριχτοῦν καί τά πολιτικά μας σύνθήματα, ἰδίως τονίζαμε νά ρίχνουν τό Κάτω ὁ πόλεμος, Κάτω τά χέρια ἀπ' τή Σοβιετική Ἕνωση, Ζήτω ἡ Σοβιετική Ἕνωση, Κάτω τά χέρια ἀπό τό Κ.Κ. καί τά ἐπαναστατικά Σωματεῖα, Κάτω ἡ ἀντιλαϊκή κυβέρνηση Τσαλδάρη, Ζήτω τό Κ.Κ. Μάλιστα δόθηκε ἐντολή τή Δευτέρα, γιά τό σήκωμα κόκκινων σημαιῶν, πλακῶν μέ συνθήματα κλπ.

Σέ ὁρισμένες συγκεντρώσεις, διαδηλώσεις, (Δικαστήριο, Ὁμόνοια, Χίλια, Ποταμούδια, Τσάτσκα, πού πῆραν μέρος πάνω ἀπό 9.000, μιλοῦσαν ἐκ μέρους τοῦ Κ.Κ. καί τῆς Κ.Ν. Ποῦ καί ποῦ ἀκούγονταν καί τά παραπάνω συνθήματα. Σημαῖες κρεμάστηκαν, πλακάτ δέν σηκώθηκαν, γιατί δέν πρόλαβαν λέει, ὅτι ἔληξε ἡ στάση, δέ βρῆκαν πανί κλπ., δικαιολογίες ἀδικαιολόγητες. Ὅλα μποροῦσαν νά τά κάνουν, ἀλλά ἔλειπε ἡ ἐνεργητικότητα, ἡ πρωτοβουλία καί ἡ δραστηριότητα.

Ὁρισμένα μέλη ἀσφαλῶς δεῖξαν πολύ καλή πρωτοβουλία. Ὕστερα ἀπ' τήν ἀπόφαση τῆς γραμματείας τῆς Π.Ε. (ἐκτός ἀπ' τή σύνδεση, ἡ Γραμματεία τῆς Π.Ε. συνεδρίαζε κάθε μέρα), γιά τό κατέβασμα τῶν γυναικοπαίδων ἀπ' τίς συνοικίες στούς κεντρικούς δρόμους καί κάτω στά ἐργοστάσια, οἱ σύντροφοι κάναν καταμερισμό τῆς δουλειᾶς. Κανονίστηκε ποιοί καί σέ ποιά συνοικία θἄναι ὑπεύθυνοι. Ἕνα χαρακτηριστικό τῆς καλῆς πρωτοβουλίας εἶναι ὅτι ἕνας σύντροφος πού ἀνέλαβε τή συνοικία Τσάτσκας πρωΐ – πρωΐ στίς 6 π.μ. χτυπάει ἀπό πόρτα σέ πόρτα, ξεσηκώνει ὁλόκληρο τό συνοικισμό τῆς προλεταριακῆς Τσάτσκας κάνει συγκεντρώσεις μέ 250-300 ἐργάτες καί γυναικόπαιδα, στό λόγο του σταματάει καί γιά τήν προβοκάτσια ἐνάντια στό κόμμα μας καί τή θέση ἐχτός νόμου τοῦ Κ. Κόμματος, παίρνεται προφορικό ψήφισμα διαμαρτυρίας, σταματάει καί γιά τόν πόλεμο. Μέ συνθήματα ψωμί, δουλειά, ζήτω τό Κ.Κ. ζήτω ἡ Σοβιετική Ἕνωση, κάτω ὁ πόλεμος, κατεβαίνουν ἐν διαδηλώσει κάτω στά μαγαζιά. Στό δρόμο προσκολήθηκαν κι' ἄλλοι. Οἱ διαδηλωτές ἔφταναν τούς 900 – 1000. Γίνεται σύγκρουση, ἀμύνονται μέ πέτρες καί ξύλα. Καταφθάνει ἡ ἔφιππη χωροφυλακή, κάνει ἐπέλαση, τραυματίζουνται μερικοί ἐργάτες καί ἕνας χωροφύλακας καί στό τέλος διαλύουνται, γιά νά συγκεντρωθοῦν ἀλλοῦ. Τέτοια πρωτοβουλία δεῖξανε καί οἱ νεολαῖοι. Στή συνοικία Χίλια, μίλησαν, ρίχναν καί πολιτικά συνθήματα. Ἔγινε διαδήλωση, σύγκρουση μέ ἔφιππο χωροφυλακή. Ἡ διαδήλωση διαλύθηκε στίς 11/2 μετά τά μεσάνυχτα. Ἐκεῖνο τό βράδυ μέχρι τό πρωΐ τῆς Τρίτης, τή Δευτέρα, ὅλη ἡ ἐργαζόμενη Καβάλα βρίσκονταν στό πόδι. Πάντα σ' ὅλες τίς συνοικίες, συνοικισμούς, μέχρι ἀργά τή νύχτα, ἐξακολούθησαν οἱ συγκεντρώσεις, διαδηλώσεις καί φωνές. Τήν Δευτέρα ἀπ' τό πρωΐ στίς 5, μέχρι τίς 21/2-3 τά χαράματα, ἀντηχοῦσαν οἱ φωνές τῶν διαδηλωτῶν. Ἡ μέρα αὐτή θά μείνει ἀξέχαστη καί ἱστορική. Ἦταν ἡ πιό ἀποφασιστική μέρα, πού συνέτεινε καί εἶχε τήν ἐπίδρασή της στό ἀποτέλεσμα τῆς πάλης. Τή μέρα αὐτή ὅλοι οἱ ἐργάτες, ἐργάτριες, παιδιά, ἦταν στούς δρόμους σέ διαρκῆ κίνηση. Δίχως ὑπερβολές, τή μέρα αὐτή (ἀπ' τό πρωΐ χαράματα μέχρι ἀργά τά μεσάνυχτα), πῆραν μέρος στίς κινητοποιήσεις, πάνω ἀπό 18 – 20.000.

Ἐπίσης ἱστορική θά μείνει ἡ μεγαλειώδικη διαδήλωση τῆς Δευτέρας τό πρωΐ ὥρα 7 1/2-8, ἀπ' τούς ἐργάτες καί ἐργάτριες στή Γκλαίν καί τοῦ Γκαίρυ.

Πρῶτα μίλησαν σύντροφοι τοῦ κόμματος καί τῆς Κομ. Νεολαίας, κατόπιν τράβηξαν ἐν διαδηλώσει πρός τήν πλατεῖα τοῦ Δικαστηρίου. Ἐπί κεφαλῆς τῆς διαδήλωσης ἦταν μέλη τοῦ Κομ. Κόμματος καί τῆς Κομ. Νεολαίας. Σ' αὐτή τή διαδήλωση πῆραν μέρος πάνω ἀπό 1500 καί ρίχτηκαν καί πολιτικά συνθήματα. Τήν ἴδια ὥρα, στήν ὁδό Ὁμονοίας, κατεβαίναν ἐν διαδηλώσει ἄλλοι 400-500. Πρίν τῆς διαδήλωσης ἔγινε συγκέντρωση, μίλησε ἕνας σύντροφος ἐκ μέρους τοῦ Κ.Κ. μέ τά συνθήματα: Ζήτω τό Κ.Κ. Ζήτω ἡ Σοβιετική Ἕνωση. Ζήτω τό Ε.Μ.Ε.Α. Ψωμί δουλειά. Κάτω ὁ πόλεμος καί ψάλλοντας τή Διεθνῆ κατέβαιναν ἐν διαδηλώσει πρός τήν πλατεῖα Δικαστηρίου (ἐκεῖ κανόνισε τό Κόμμα νά γίνει τό συλλαλητήριο). Τρεῖς φορές οἱ διαδηλωτές σπάσαν τίς ζῶνες τῶν χωροφυλάκων. Ἀπ' ὅλες τίς ἐργατικές συνοικίες ξεχύνουνταν ὁ προλεταριακός χείμαρρος πρός τήν πλατεῖα τοῦ Δικαστηρίου. Οἱ δρόμοι αὐτή τή μέρα ἀνῆκαν στό προλεταριᾶτο τῆς ἡρωϊκῆς Καβάλας. Πάνω ἀπό 6.000 διαδήλωσαν πρός τήν πλατεῖα Δικαστηρίου. Ἡ σύγκρουση κράτησε σχεδόν 3/4 τῆς ὥρας. Σ' αὐτή τή σύγκρουση τραυματίζεται ἕνας χωροφύλακας καί ἕνας μόνιμος λοχίας, καθώς καί δυό ἐργάτριες. Κομματιάζεται καί ἕνα ὅπλο. Κατορθώθηκε ἡ διάλυση μονάχα μέ τίς δυό ἀντλίες καί μέ ἰσχυρή δύναμη ἔφιππης χωροφυλακῆς.

Μέσα στά καπνομάγαζα οἱ ἐργάτες δείξαν πρωτοφανῆ ἡρωϊσμό καί αὐτοθυσία. Ἦταν ἀποφασισμένοι νά πεθάνουν παρά νά ὑποκύψουν. Τά μέλη τοῦ Κ.Κ. καί τῆς Κ.Ν. μέ τή μπολσεβίκικη στάση μέ τήν αὐτοθυσία καί τόν ἡρωϊσμό τους ἐνθουσίαζαν καί ἀνέβαζαν τό ἠθικό τῶν ἄλλων ἐργατῶν.

Τό ἀμπάρωμα τῶν καπνεργατῶν καί καπνεργατριῶν ἐπί μέρες ὁλόκληρες, τό κόψιμο τῆς χορήγησης νεροῦ καί τροφίμων, οἱ φωνές: ψωμί, νερό, τά αἰτήματά μας, ἠλέχτριζαν ὅλη τήν προλεταριακή Καβάλα. Οἱ 2.500 ἀμπαρωμένοι εἶχαν ἔξω 5-6 χιλιάδες συγγενεῖς, δικούς τους, ἀδελφάδες, μανάδες, παιδιά, πατεράδες κλπ., οἱ ὁποῖοι ὅλοι κινητοποιήθηκαν. Ἡ νέα αὐτή μορφή τῆς πάλης δέ μποροῦσε παρά νά κινητοποιήσει καί τά τελευταῖα καθυστερημένα στρώματα τῆς ἐργατιᾶς. Στό στῖβο τῆς πάλης γιά πρώτη φορά κατέβηκαν γυναῖκες νοικοκυρές, γρηές πού ὄχι μονάχα δέν εἶδαν συγκεντρώσεις καί διαδηλώσεις, ἀλλά καί δουλειά στήν παραγωγή, οἱ ὁποῖες πάλευαν ἡρωϊκά καί μαχητικά στούς δρόμους μέ τίς ἀστυνομικές ὀρδές. Γιά πρώτη φορά θαφτίστηκαν μέσα στή φωτιά τοῦ ταξικοῦ πολέμου. Καί ἀπ' αὐτή τήν ἄποψη τό κόμμα μας εἶχε μεγάλα πολιτικά κέρδη. Καί οἱ πιό καθυστερημένες μᾶζες μαθαίνουν ν' ἀγωνίζουνται στούς δρόμους. Πρωτοφανές στήν ἱστορία τοῦ κινήματός μας εἶναι τό γεγονός πού καί νά τίς ἔδιωχνες ἀκόμα τίς μάζες δέ φεύγαν ἀπ' τούς δρόμους. Τό ὅλον πῆραν μέρος στίς διαδηλώσεις, συγκεντρώσεις καί κινητοποιήσεις πάνω ἀπό 28.000».

Ὁ Β.Π. κλείνει τήν περιγραφή τῆς ἀπεργίας (καί πρίν ἀρχίσει τήν ἐκτίμησή του) μέ τή διατύπωση τοῦ παρακάτω ἐρωτήματος:

● «Λιγάκι ἔμοιαζε ἡ ἐπιτροπή τοῦ ἀγώνα τῆς Κ.Α.Κ. μέ τά Σοβιέτ τῆς Πετρούπολης τοῦ 1917, ὅταν ἀπ' τή μιά μεριά στήν ἐξουσία ἦταν ὁ Κερένσκυ μέ βάση τίς ἔνοπλες δυνάμεις, ἀπ' τ' ἄλλο μέρος τά Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν καί ἀγροτῶν, φαντάρων καί ναυτῶν, πού βασίζονταν στήν ἐπαναστατική δύναμη τῶν ἐργαζόμενων μαζῶν τῆς Πετρούπολης. Ποῦ ξέρουμε, ἄν διαρκοῦσε ἡ πάλη 2-3 μέρες ἀκόμα, καί πέρναμε τό στρατό μαζί μας ἄν δέ θἄχαμε καί ἐδῶ στήν Καβάλα ἕνα εἶδος σάν τά Σοβιέτ τῆς Πετρούπολης, μέ ὅλο τό κῦρος καί τή δύναμη ποὖχαν στή Ρωσία;»

ΕΛΛΕΙΨΕΙΣ ΚΑΙ ΣΦΑΛΜΑΤΑ

Στήν ἐκτίμηση τῆς ἐμπειρίας πού κερδίθηκε ἀπό τήν ἐπιτυχημένη ἀπεργία ὁ Β. Π. διαπιστώνει πώς:

● Ἡ σωστή ἐφαρμογή τοῦ «ἐνιαίου μετώπου ἐκ τῶν κάτω» ξεσκέπασε τόν προδοτικό ρόλο τῶν σοσιαλφασιστῶν καί ἀποκάλυψε ἔγκαιρα «τούς συνδέσμους καί πληροφοριοδότες τῆς Ἀσφάλειας πού αὐτή τή φορά πιάστηκαν ἐπ' αὐτοφώρω νά συνεργάζονται μέ τήν Ἀσφάλεια καί τούς καπνέμπορους».

● Ἡ κομμουνιστική Νεολαία εἶναι «τό πραγματικό δεξί χέρι τοῦ κόμματος» ἀφοῦ «παντοῦ, σ' ὅλες τίς ἐκδηλώσεις τῶν πέντε ἡμερῶν, στίς συνοικίες, στούς δρόμους, στίς συγκεντρώσεις, στίς διαδηλώσεις, οἱ νεολαῖοι χώνονταν, ἔπαιρναν πρωτοβουλία, βοηθοῦσαν τό κόμμα μας στίς δουλειές του, μαζεύαν κόσμο ἀπ' τίς συνοικίες, κάναν συγκεντρώσεις, μιλοῦσαν, ρίχναν τά συνθήματα τοῦ κόμματος, βγάλαν δυό προκηρύξεις, κρέμασαν καί σημαῖα καί μαζί

μ' ὅλη τήν κομματική μας ὀργάνωση, κι' αὐτοί πάλευαν γιά νά ἀγκαλιάσουν τά γεγονότα πού ἐξελίσσονταν μέ μεγάλη ταχύτητα.

● Οἱ φαντάροι ἔδειξαν «ἡρωϊκή στάση» καί σέ πολλές περιπτώσεις ἔδειξαν ἔμπρακτα τήν ἀλληλεγγύη τους πρός τούς ἀγωνιζόμενους ἐργάτες καί ἐργάτριες. *«Μέ τήν ἐπέχταση καί τήν ὄξυνση τῆς ταξικῆς πάλης, οἱ ταξικοί ἐχτροί κουβάλησαν ἀπ' ὅλες τίς μεριές τίς ὑποτιθέμενες ἐφεδρικές τους ἔνοπλες δυνάμεις. Κουβαλήθηκαν ὁλόκληροι λόχοι πολυβολαρχίας, πεζικά, ἱππικά (μονάχα πού δέν κατέβασαν καί πυροβόλα) ἀπ' τό Πράβι, Δράμα, Ξάνθη, Κομοτινή (ἑτοιμάζονταν νἄρθουν καί ἀπ' τίς Σέρρες). Ὁ ταξικός ἐχτρός νόμισε, πώς οἱ φαντάροι εἶναι χωροφύλακες καί θά χτυπήσουν τά ταξικά τους ἀδέλφια. Πόσο ὅμως γελάστηκε, ὅταν εἶδε τά ἀδέρφια μας τούς φαντάρους νά ἐκδηλώνουν τήν ἀλληλεγγύη ἀνοιχτά καί τήν συμπάθειά τους πρός τούς ἀγωνιζομένους ἐργάτες καί ἐργάτριες».*

● Τό πιό ἐνδιάφέρον ἴσως μέρος τοῦ κειμένου εἶναι τό κεφάλαιο «ἐλλείψεις καί σφάλματα» ὅπου ὁ Β. Π. κάνοντας «μπολσεβίκικη κριτική καί αὐτοκριτική» ἐπισημαίνει ὅτι *«δέν κατορθώσαμε νά σηκώσουμε τή πάλη σέ πιό ὀξεῖα φάση»* καί ὅτι δέν *«μπόρεσε ἡ πλειοψηφία τῶν μελῶν τοῦ Κ.Κ. καί τῆς Κ.Ν. νά συνδυάσει τά οἰκονομικά συνθήματα μέ τά πολιτικά».*

1) «Πρώτη ἔλλειψή μας εἶναι τό ὅτι ἡ σύνδεση μέ τό νόμιμο μηχανισμό, ἦταν ἐλλειπής. Σέ τέτοιες περιστάσεις χρειάζεται νἄναι πολύ στενή. Δέ φτάνει μιά-δυό καί τρεῖς φορές τή μέρα. Μάλιστα νά γίνει ἔτσι στό μέλλον, πού οἱ νόμιμοι σύντροφοι νά μπορέσουν νά θροῦν τήν καθοδήγηση ὅ,τι ὥρα θέλουν.

2) Δεύτερη ἔλλειψη ἦταν, καί εἶναι ἀκόμα, ὅτι δέν ἔχουμε τελειοποιημένο τεχνικό μηχανισμό (τυπογραφεῖο, σπίτια σύνδεσης κλπ.), ποὖχε τήν ἀντανάκλασή του στό νά μή θγεῖ προκήρυξη γιά τούς φαντάρους. Βέβαια φταῖμε καί ἐμεῖς πού τήν τρίτη μέρα τῆς μάχης δόσαμε νά τυπωθεῖ προκήρυξη τοῦ Κ.Κ καί γιά τούς φαντάρους. Ἀλλά ξέσπασε ἡ ἀπεργία τυπογράφων, (γιά τήν ὁποία οὔτε εἴχαμε ὑπ' ὄψη μας, παρ' ὅλο πού ὑπάρχει πυρήνας τῆς Κ.Ν.) καί μείναμε στά κρύα τοῦ λουτροῦ. Μέχρι νά πᾶμε νά τήν τυπώσουμε στόν πολύγραφο, ἔληξε ἡ μάχη.

3) Σφάλμα μας εἶναι ὅτι, ἡ Π.Ε., συγκεκριμένα, δέν πῆρε ἀπόφαση γιά τό ζήτημα τῶν στάσεων καί ἀπεργιῶν. Ἀποφασίσαμε γενικά νά γίνει γενική ἀπεργία καί στάση (κατάληψη ἐργοστασίων) τῶν καπνεργατῶν. Ἀλλά συγκεκριμένα, σέ ποιά μαγαζιά θά γίνει στάση, σέ ποιά μαγαζιά ἀπεργία, τό ἀφήσαμε κενό. Καί τό ἀποτέλεσμα ἦταν νά ἐπέλθει κάποια σύγχυση στά μέλη μας. Ἄλλοι σύντροφοι λέγαν νά γίνει στάση, ἄλλοι λέγαν ἀπεργία.

4) Λάθος μας εἶναι, πού δέν πήραμε πραχτικά μέτρα γιά τά μαγαζιά, ὅπου δέν εἴχαμε κομματικές βάσεις, καί τό ἀποτέλεσμα ἦταν νά προδοθεῖ ἡ στάση ἀπ' τούς σοσιαλφασίστες (Ἀριθμός 9 Μπεθενίστε Ἔρμαν).

5) Λάθος μας ἦταν, ὅτι στή συνεδρίαση τῆς Π.Ε., Παρασκευῆς 21/7 ξεχάσαμε νά πάρουμε ἀπόφαση γιά προπαρασκευή σέ ἀπεργία τῶν ἐργατῶν τῶν ἄλλων ἐπαγγελμάτων, καί μονάχα τήν 24/7 Δευτέρα στούς θυμηθήκαμε, καί μέ μιά μικρή δουλειά μας (στάλθηκαν δικοί μας στό λιμάνι, τυπογράφοι κλπ.) τούς κατεθάσαμε σέ ἀπεργία, αὐτό τό σφάλμα μας εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς ἐγκληματικῆς μας ὑποτίμησης τῶν ἐργατῶν τῶν ἄλλων ἐπαγγελμάτων, ἰδίως τῶν ἐργατῶν λιμένα. Ἐπίσης ξεχάσαμε καί τούς ἀρτεργάτες ἠλεκτρικοῦ ἐργοστασίου, οἱ ὁποῖοι δέν ἀπήργησαν.

6) Ἔλλειψή μας καί ἡ κυριώτερη μποροῦμε νά ποῦμε, εἶναι πού δέν κατορθώσαμε τήν πάλη νά τήν σηκώσουμε σέ πιό ὀξεία φάση. Παρ' ὅλο πού στά αἰτήματα εἴχαμε καί πολιτικά, αὐτά δέν γενῆκαν χτῆμα ὅλων τῶν ἐργατῶν. Παρ' ὅλο πού ἡ γραμματεία πολλές φορές τόνισε στούς συντρόφους μας τόν συνδυασμό τῶν οἰκονομικῶν συνθημάτων μέ τά πολιτικά, κεῖνοι ἀπορροφημένοι καί ζαλισμένοι ἀπ' τά αἰτήματά μας, ξεχνοῦσαν νά ἐπιμένουν καί αὐτοί (ὅπως ἡ γραμματεία) νά ρίχνουν τά πολιτικά μας συνθήματα. Πρό παντός ἡ πάλη αὐτή συνδυάστηκε λίγο μέ τήν ἀντιπολεμική μας πάλη. Τή δέ ἐκλογική πάλη τήν ξεχάσαμε τελείως. Μονάχα σέ δυό συγκεντρώσεις ἀκούστηκε. Ζήτω ὁ κόκκινος δήμαρχος. Πολύ ἀραιά ἀκούγονταν τά συνθήματα: Κάτω ὁ πόλεμος. Ζήτω τό Κ.Κ. κλπ. Ὁρισμένοι ὅμως σύντροφοι, πού τούς τονίστηκε ἐπιταχτικά τό ζήτημα αὐτό, θρέθηκαν στό πόστο τους. Ρίχναν τέτοια συνθήματα, ἀλλά γενικά ἡ πλειοψηφία τῶν μελῶν τοῦ Κ.Κ. καί τῆς Κ.Ν. δέ μπόρεσε νά συνδυάσει τά οἰκονομικά συνθήματα μέ τά πολιτικά. Μάλιστα ὁρισμένοι σύντροφοί μας ἐπηρεάστηκαν καί ἀπ' τίς καθυστερημένες ἀντιδραστικές, φασιστικές ἀντιλήψεις, ὅτι ὁ ἀγώνας μας πρέπει νἄναι ἐπαγγελματικός, δέν πρέπει νά χρωματιστεῖ, ἄν τόν χρωματίζουμε δέν θά πετύχουμε τίποτα, δέ πρέπει νά ψάλλουμε τή Διεθνῆ, δέ πρέπει νά σηκώσουμε κόκκινες σημαῖες, ἀλλά μαῦρες, δέν πρέπει νά μιλᾶν ἀντιπρόσωποι τοῦ Κ.Κ. στή συγκέντρωση (μάλιστα ἕνα μέλος τῆς Π.Ε. μᾶς εἶπε πώς «ἐμεῖς ἀπ' τό καθούκι μας (ἐννοοῦσε τόν παράνομο μηχανισμό) δέ θλέπουμε τί γίνεται κάτω, δέν ξέρουμε τίς διαθέσεις τῶν μαζῶν» καί ὁ σύντροφος ὅλα αὐτά τά ἔθλεπε θουνά καί ἀπραγματοποίητα.

7) Ἔλλειψη εἶναι πού ἡ Π.Ε. τῆς Κ.Ν. δέν εἶχε σχεδόν σύνδεση μέ τά μέλη της, μέ τούς γραμματεῖς τῶν πυρήνων. Μάλιστα ἕνα μέλος τῆς Π.Ε. μᾶς ἔλεγε ὅτι δέν τοῦ εἶπε κανείς τίποτα τί νά κάνει.

8) Ἔλλειψη σοθαρή, εἶναι τό γεγονός πού δέ κατορθώθηκε μέ τούς περισσότερους πυρῆνες τῶν ἐργοστασίων νά συνδεθοῦμε. Σημειώματα στέλ-

ΞΕΡΡΑΓΗ Η ΚΑΠΝΕΡΓΑΤΙΚΗ ΑΠΕΡΓΙΑ
12 ΧΙΛΙΑΔΕΣ ΚΑΠΝΕΡΓΑΤΕΣ ΚΑΒΑΛΑΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΟΥΝ ΤΗΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ.

Τίτλος τοῦ «Ριζοσπάστη» τῶν ἡμερῶν τῆς ἀπεργίας.

Διαδήλωση ἐργατριῶν ἀπό τήν ἐξέγερση τοῦ καλοκαιριοῦ τοῦ '33.

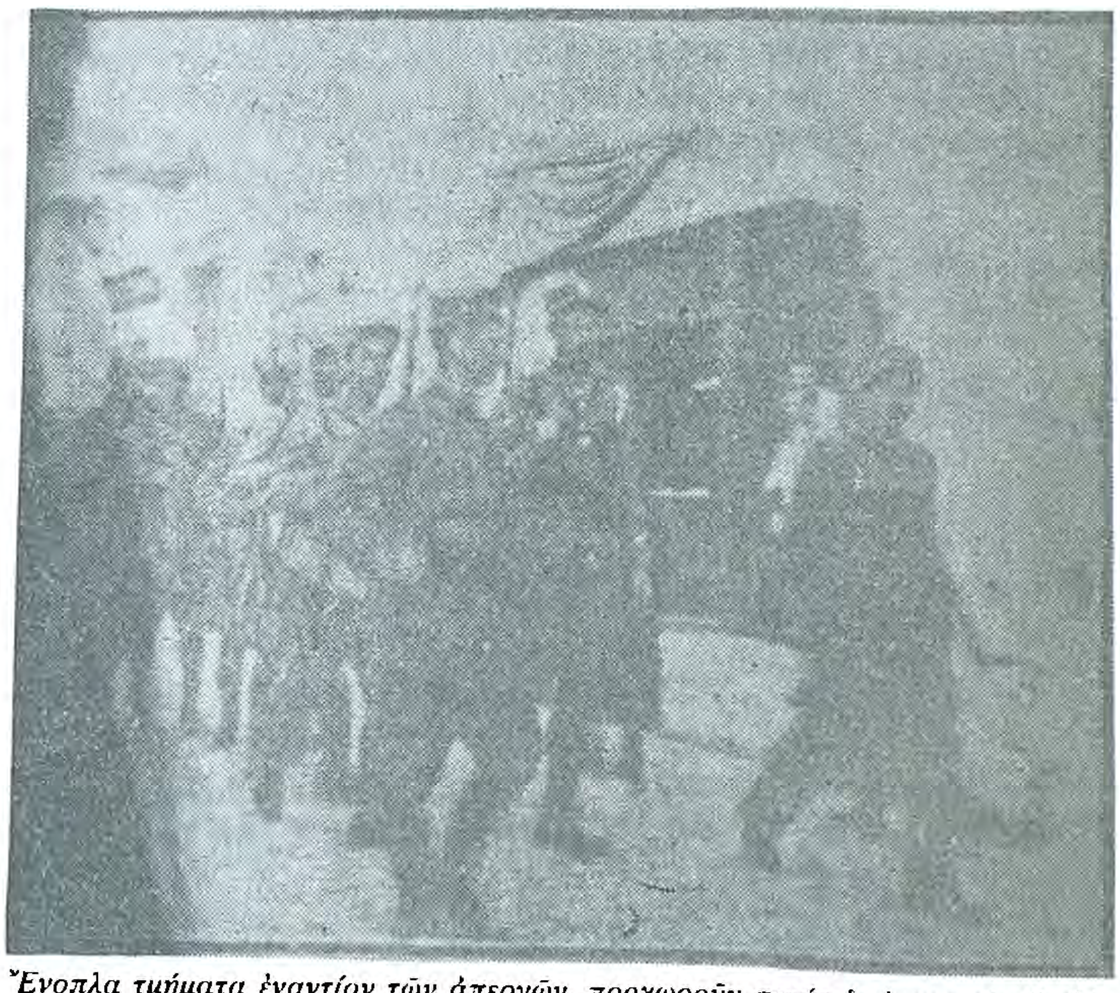

Ἔνοπλα τμήματα ἐναντίων τῶν ἀπεργῶν, προχωροῦν στούς δρόμους τῆς Καβάλας.

νονταν, ἀλλά ἀποδείχτηκε πώς οἱ σύντροφοί μας δέν τά ἔπαιρναν, τούς δίναμε ὁδηγίες νά κάνουν ἀντιπολεμικές συγκεντρώσεις, νά κάνουν συσκέψεις γιά στρατολογία μελῶν, νά κρεμάσουν στά παράθυρα ἀφίσες μέ πολιτικά, ἀντιπολεμικά συνθήματα. Ἀλλά καί οἱ σύντροφοί μας ὅλα τά περίμεναν ἀπό πάνω, δέν ἔπαιρναν δικιά τους πρωτοβουλία, δίσταζαν νά δράσουν, ξεχνοῦσαν τή γενική κομματική γραμμή.

9) Ἔλλειψη εἶναι ὅτι ἡ Π.Ε. καί ἡ γραμματεία δέν συζήτησε καθόλου γιά τούς φαντάρους, γιά τά πραχτικά μέτρα πού θά πέρναμε.

10) Λάθος μας εἶναι τό μή διώξιμο τῶν σοσιαλφασιστῶν ἀπ' τίς διαπραγματεύσεις καί τίς ἐπίσημες συσκέψεις. Ἄν ἐπιμέναμε μπορούσαμε νά ἀναγκάσουμε τίς ἀρχές νά τούς διώξουν. Ἀκόμα θἄπρεπε νά φᾶν γερό ξύλο. Τό ἀποτέλεσμα ἦταν νά θάλουν καί αὐτοί τήν ὑπογραφή τους.

11) Σφάλμα μας εἶναι τό νά μήν βάζουμε στά αἰτήματά μας καί ἄλλα πολιτικά αἰτήματα. (Ἐλεύθερη κυκλοφορία τοῦ ἐπαναστατικοῦ τύπου. Διάλυση τῶν Ε.Ε.Ε. Ἐπιστροφή τῶν κατασχεθέντων ἀρχείων... Νά παύσουν οἱ ἐπιδρομές, ἐλευθερία συγκεντρώσεων), πού ἐμεῖς εἴμαστε βέβαιοι στά χάλια πού βρισκόντουσαν οἱ ἀρχές θά τά διεκδικούσαμε. Ἐπίσης μᾶς διέφυγε τελείως νά προσθέσουμε καί ὁρισμένα αἰτήματα τῶν φαντάρων, αὐτά θἄπρεπε νά μποῦν εὐθύς ἐξ ἀρχῆς, γιά νἄχουμε καλλίτερα ἀποτελέσματα μέσα στούς φαντάρους. Αὐτή ἡ ἔλλειψη εἶναι ἀδικαιολόγητη.

12) Ἔλλειψη καί σφάλμα μας εἶναι ἡ ἐγκληματική ἀδιαφορία μας γιά τά χωριά. Ἡ Π.Ε., ἡ γραμματεία, ξέχασε τά χωριά. Θἄπρεπε νά στέλναμε ἀνθρώπους σέ ὁρισμένα χωριά, γιά νά ξεσήκωναν καί τούς ἀγρότες, σέ βοήθεια τῶν ἐργατῶν καί τά ζητήματά τους. Δέν ἔγινε συνδυασμός τῆς πάλης τῶν ἐργατῶν μέ τούς ἀγρότες (στή Μεσορώπη, Μουσθένη, ποῦχει καπνεργάτες, μᾶς εἶπαν, πώς ἄν πήγαινε ἕνας ἄνθρωπος, ἤ ἄν τούς εἰδοποιοῦσαν, θά κατέβαιναν σέ ἀπεργία). Ἄν κατορθώναμε καί ξεσηκώναμε, ἔστω δυό-τρία χωριά, οἱ ἀρχές θά τἄχαναν κυριολεκτικά. Ποῦ θά προλαβαίνανε νά στέλναν δυνάμεις. Τό δίχως ἄλλο θἄχαμε ἐπισκέψεις πολεμικῶν ἀεροπλάνων καί καραβιῶν, καί τό κίνημα θἄναβε καί στίς ἄλλες πόλεις.

13) Ἐδῶ ὁρισμένοι σύντροφοι, σκέφτουνται, μονάχα γιά τήν Καβάλα. Τό κίνημα τό θεωροῦν καβαλιώτικο. Οἱ σύντροφοι αὐτοί ἀγνοοῦν τελείως τά γενικά συμφέροντα τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τοῦ Κόμματός μας. Δέν καταλαβαίνουμε, πώς μέ τό πέρασμα σέ ἀνώτερη ὀξεῖα φάση τῆς πάλης στήν Καβάλα (αὐτό ἐξαρτᾶται καί ἀπ' τόν ὑποκειμενικό παράγοντα, ἀπό μᾶς) μπορεῖ νά ξεσηκωθεῖ ὅλη ἡ ἐργατική τάξη τῆς Ἑλλάδος, νά φουντώσει παντοῦ τό κίνημα (καί στίς πόλεις καί στά χωριά) μπορεῖ νά ξυπνήσει ἀπ' τόν βαρύ ὕπνο πολλές κομματικές μας ὀργανώσεις, μπορεῖ νά ἠλεκτρίσει (ὅπως καί ἠλέκτρισε) φαρδιές μάζες ἐργατῶν.

14) Λάθος μας εἶναι ὅτι στήν ἐπιτροπή θάλαμε ἕναν φρασεολόγο, μισολικβιταριστή καί μάλιστα τοῦ δώσαμε καί τήν δυνατότητα νά ἐκπροσωπήσει τήν Κ.Α.Κ. στή σύσκεψη, ἐνῶ ὑπῆρχαν πολλοί ἄλλοι σύντροφοι. Ὁ σύντροφος ὑπεύθυνος γιά τή διαχείριση ὅλης τῆς δουλειᾶς «δικαιολογήθηκε», ὅτι ἄν βάζαμε ἄλλον δέ θά τά κατάφερνε, δέ θά μποροῦσε νά μιλήσει, ὅτι αὐτός μιλάει καλά κτλ. Ἐνῶ ἐμᾶς μᾶς ἐνδιαφέρει ἡ πειθαρχία καί ἡ κομματική γραμμή, καί ὄχι ἡ φρασεολογία καί τά ὡραῖα λόγια (ἑλληνικοῦρες, ρητορικά στολίδια κλπ.). Ὁ παραπάνω φρασεολόγος Χρονόπουλος ἔλεγε σέ ὁρισμένους συντρόφους μας νά μή ρίχνουν συνθήματα «πολιτικά, ὅτι αὐτό εἶναι ἄσχημο» κλπ.

15) Τά ὀργανωτικά ἀποκρυσταλλώματα ἦταν λίγα. Στίς πέντε μέρες αὐτές ξεχάσαμε σχεδόν τή στρατολογία τῶν μελῶν στό ΚΚ καί στή ΚΝ, στρατολογία μέσα ἀπ' τή φωτιά τῆς μάχης δοκιμασμένων.

16) Ἔλλειψη στήν ἐπιτροπή ἀγώνα δέ θάλαμε οὔτε μιά ἐργάτρια καί ἀπ' τήν ἐργαζόμενη νεολαία. Αὐτό εἶναι μεγάλη ἔλλειψή μας.

17) Ἔλλειψή μας εἶναι, πού ξεχάσαμε νά ἐπιμένουμε στή σύμβαση τό πρωτόκολλο νά τό ὑπογράψει καί ὁ καπνεμπορικός σύλλογος, ἄν καί εἶναι ὑπογεγραμμένο ἀπ' τό Ἐμπορικό Ἐπιμελητήριο (ὁ καπνεμπορικός σύλλογος εἶναι τμῆμα του). Ποῦ ξέρουμε ἄν αὔριο μεθαύριο δέν ἔρθουν καί μᾶς ποῦνε οἱ καπνέμποροι, «ὅτι ἐμεῖς δέν ὑπογράψαμε;»

18) Ἔλλειψη δική μας εἶναι (μᾶλλον τοῦ ἀντιπροσώπου τῆς Κ.Ο.Ε.) πού δέν εἰδοποιήθηκε ἀμέσως ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς Κ.Ο.Ε. νά ἐμφανιστεῖ στίς ἐπίσημες συσκέψεις καί στίς διαδηλώσεις καί συγκεντρώσεις. Ἡ γραμματεία τῆς Π.Ε. ἀμέσως διόρθωσε αὐτό τό σφάλμα. Εἰδοποιήθηκε τήν τελευταία στιγμή νά πάει στή σύσκεψη, ἀλλά ἦταν ἀργά πιά· δέν πρόλαβε.

19) Λάθος τῶν συντρόφων μας (ἀντιπροσώπου τῆς Κ.Ο.Ε καί Γραμματέα τοῦ Ἑνωτικοῦ Κέντρου) ἦταν ἡ ὑποτίμηση τῆς ὑποχωρητικότητας τῶν ἀρχῶν (ὅπως καί τό ἀναγνώρισαν οἱ σύντροφοι στό κομματικό ἀκτίφ). Οἱ σύντροφοι αὐτοί δέν πιστεύουν, ὅτι οἱ ἀρχές θά ὑποχωρήσουν τόσο εὔκολα καί τόσο γρήγορα. Αὐτό δείχνει πώς οἱ σύντροφοί μας αὐτοί ὑποτιμοῦσαν τή δύναμη τῆς ἐργατικῆς τάξης, δέν εἶχαν φαίνεται πληροφορίες γιά τό ξεσήκωμα τῶν ἐργατῶν τῶν ἄλλων πόλεων, καθώς καί γιά τήν εὐνοϊκή ὑπέρ ἡμῶν στάση τῶν φαντάρων. Δέν ἐχτίμησαν σωστά τή σύγχυση τοῦ ταξικοῦ ἐχτροῦ. Γι' αὐτό καί δέν ἐπέμειναν καί πολύ στά πολιτικά συνθήματα.

20) Σφάλμα τῶν συντρόφων μας, εἶναι ἡ ὑποτίμηση τῶν συνωμοτικῶν μέτρων, (ἕνας σύντροφος τῆς ΠΕ τή Δευτέρα, πού ἔψαχνε ἡ ἀσφάλεια νά πιάσει ὁρισμένους συντρόφους, αὐτός εἶχε τή γνώμη νά πάει κάτω στά μαγαζιά).

Αὐτά εἶναι τά βασικά λάθη καί ἐλλείψεις μας. Μονάχα ἄνθρωπος πού δέν κάνει καμιά δουλειά, κοιμᾶται στό κρεββάτι του, δέν κάνει λάθη. Ἐδῶ τό βασικό εἶναι νά μήν τά κρύψουμε ἀπ' τό κόμμα. Ἐμεῖς τά κάνουμε γνωστά, γιά νά τἄχει ὑπ' ὄψει του ὁλόκληρο τό κόμμα μας καί ὁπλισμένο ἀπ' τήν πεῖρα, τά διδάγματα καί τά λάθη μας, νά βαδίσει μπροστά γιά πιό μεγαλύτερες νίκες καί θριάμβους».

Καί ὁ Β. Πάρης τελειώνει τό κείμενό του ἔτσι:

«Πλουτισμένοι μέ τήν πεῖρα, πού ἀποχτήσαμε, διδαγμένοι ἀπ' τά λάθη καί τίς ἐλλείψεις μας, ἄς τραβήξουμε μπροστά μέ τό γερό κομματικό ἐνθουσιασμό γιά νέες πιό λαμπρές νίκες. Οἱ μπολσεβῖκοι τῆς ἀθάνατης Καβάλας θά πρέπει νά βρεθοῦν πάντα στήν ἐπαναστατική τους σκοπιά. Χτυπῶντας ἀλύπητα κάθε παρέκκλιση ἀπ' τή γενική γραμμή τοῦ κόμματός μας, ξεκαθαρίζοντας τίς γραμμές μας ἀπό κάθε λιπόψυχο καί δειλό στοιχεῖο, θά τραβήξουμε μπροστά διά μέσου τῶν καθημερινῶν ἀγώνων γιά τίς πιό ἄγριες ἀποφασιστικές ταξικές μάχες, γιά τήν ἐξουσία.»

ΤΟ ΒΗΜΑ

γι' αὐτόν πού σκέφτεται ἐλεύθερα

κυκλοφορησε

ΒΑΣΙΛΗΣ ΤΣΙΤΣΑΝΗΣ
Η ΖΩΗ ΤΟΥ,
ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ

ΕΚΔΟΣΗ, ΝΕΦΕΛΗ
ΣΟΛΩΝΟΣ 94, ΑΘΗΝΑ 144
Τηλ. 3607744

Η ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

Γ΄ ΜΕΡΟΣ (ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ)

Μέ τό σημερινό τεῦχος, κλείνει ἡ δημοσίευση τῆς συζήτησης πού ἔγινε πέρυσι τό καλοκαίρι (29 - 7 - 78) στά Χανιά μέ θέμα «Ἡ δομή τοῦ σύγχρονου Πανεπιστήμιου».

Στό τεῦχος ἀρ. 128 δημοσιεύσαμε τίς εἰσηγήσεις τῶν καθηγητῶν Ἀριστ. Προβελέγγιου, Ἀργύρη Φατούρου, Χρήστου Ροζάκη καί Κώστα Κριμπᾶ.

Στό προηγούμενο (ἀρ. 129) τεῦχος δημοσιεύσαμε τό Β΄ μέρος τῆς συζήτησης πού ἀφοροῦσε τίς παρεμβάσεις τοῦ κοινοῦ πού ἐξειδικεύτηκαν κυρίως στά προβλήματα τοῦ Πανεπιστήμιου Κρήτης.

Τό μέρος τῆς συζήτησης πού δημοσιεύουμε σήμερα, ἀσχολήθηκε κυρίως γύρω ἀπό τό πρόβλημα τοῦ Φοιτητικοῦ Κινήματος καί τή σχέση του μέ τό Πανεπιστήμιο. Λίγους μῆνες μετά τή συζήτηση ψηφίστηκε ὁ ν. 815/78 καί πολλά ἀπό τά δεδομένα ἄλλαξαν ὡς τήν παρούσα δημοσίευση. Αὐτό ὅμως δέν ἀφαιρεῖ τά οὐσιαστικά στοιχεῖα τοῦ προβληματισμοῦ ὅπως ἐκτέθηκαν στήν ἀνοιχτή συζήτηση πού ἔγινε στά Χανιά.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΟΥΤΡΟΥΛΗΣ Μᾶς εἴπατε ὅτι βασικό χαρακτηριστικό ἑνός σύγχρονου Πανεπιστήμιου εἶναι ἡ κατάργηση τοῦ θεσμοῦ τῆς ἕδρας. Θά ἤθελα νά σᾶς παρακαλέσω νά μᾶς ἐξηγήσετε τήν διαφορά καί τά πλεονεκτήματα καθώς καί τήν δομή τοῦ νέου θεσμοῦ πού θά ἀντικαταστήσει τό θεσμό τῆς ἕδρας. Σέ ποιό βαθμό τό συλλογικό αὐτό ὄργανο θά συντελέσει στή βελτίωση τῶν ἀκαδημαϊκῶν σπουδῶν.

ΚΡΙΜΠΑΣ Στήν ἕδρα ἔχετε μιά περιγραφή ἑνός γνωστικοῦ ἀντικειμένου καί αὐτός ὁ ὁποῖος κατέχει τήν ἕδρα ὑποτίθεται ὅτι εἶναι εἰδικός ἐπ' αὐτοῦ, τοῦ περιορισμένου ἀντικειμένου. Ὁ ἄλλος συνάδελφός του εἶναι ἀναρμόδιος καί δέν μπορεῖ νά τόν ἐπηρεάσει· ὑπάρχει δηλαδή μιά συλλογικότητα, ὑπάρχουν ἐπιστήμονες οἱ ὁποῖοι εἶναι ἴσοι, οἱ ὁποῖοι κινοῦνται σ' ἕνα εὐρύτατο γνωστικό τομέα (ὁ καθένας βέβαια μπορεῖ νάναι ἐξειδικευμένος σέ μιά πλευρά τοῦ τομέα αὐτοῦ λιγότερο ἤ περισσότερο). Οἱ ἀποφάσεις ὅμως λαβαίνονται συλλογικά — τόσο οἱ διοικητικές ὅσο καί οἱ ἐπιστημονικές, (γιά τήν ἔρευνα κ.ο.κ.). Κατ' αὐτόν τόν τρόπο τό καθεστώς γίνεται λιγότερο προσωποπαγές καί περισσότερο δημοκρατικό. Μέ συλλογικές ἀποφάσεις κατανέμεται καί ἡ ἐπιστημονική ἔρευνα. Κι' αὐτό γιατί σήμερα, τουλάχιστον στίς θετικές ἐπιστῆμες ἡ ἔρευνα εἶναι συλλογική καί ὄχι ἀτομική ὅπως συνέβαινε τούς δύο περασμένους αἰῶνες.

Ἐπιμένουμε σ' αὐτό τό καινούργιο σχῆμα δομῆς. Νομίζουμε ὅτι ἡ καινούργια δομή τοῦ Πανεπιστημίου θά πρέπει νά βασίζεται σ' αὐτό πού ὀνομάστηκε «τομέας» καί ὄχι στήν ἕδρα. Ἴσως θά καταστεῖ ἀναγκαῖο οἱ Σχολές ν' ἀτονήσουν κατά κάποιο τρόπο καί τό Πανεπιστήμιο νά συνίσταται ἀπό ὁρισμένο ἀριθμό τέτοιων μονάδων, δηλ. τομέων.

Ὅσο ἀφορᾶ τά πτυχία: Τά πτυχία θά μποροῦνε νά δίνονται εἴτε ἀπό μαθήματα πού θά διδάσκονται σέ ἕναν μόνο τομέα εἴτε ἀπό μαθήματα πού διδάσκονται σέ διάφορους συγγενεῖς ἤ καί μή συγγενεῖς τομεῖς. Ὑπάρχουν δηλαδή δυνατότητες καταστρώσεως διατομεακῶν ἐκπαιδευτικῶν προγραμμάτων.

ΡΟΖΑΚΗΣ: Ἀποφθεγματικά μόνο θάθελα νά πῶ, γιατί συμφωνῶ μέ τόν κ. Κριμπᾶ. Τά πλεονεκτήματα τοῦ τομέα σέ σχέση μέ τήν ἕδρα εἶναι βασικά δυό:

Πρῶτα μεταθέτει τό ἐπίπεδο τῆς ἀπόφασης ἀπό ἕνα ἀποκλειστικά πρόσωπο τό ὁποῖο εἶναι ὁ καθηγητής.

Στόν φορέα μιά σειρά ἀνθρώπων ἀναλαμβάνουν ἀπό κοινοῦ ὄχι κατ' ἀνάγκη ἀπόλυτα ἰσότιμα τήν ἀποφασιστική διαδικασία στό ἐπίπεδο τοῦ χώρου μέσα στόν ὁποῖο κινοῦνται. Ἀπό τήν ἄλλη μεριά ὁ τομέας δίνει τήν δυνατότητα μιᾶς σύμμειξης συγγενῶν ἐπιστημῶν πού δέν μποροῦν πλέον νά δροῦν μόνες τους. Δέν μποροῦν δηλαδή νά ἱκανοποιοῦν τό ἐπιστημονικό ἐνδιαφέρον παρά μόνο ἀπό τή στιγμή πού συγκεράζονται. Ἐπειδή βρισκόμαστε σέ μιά φάση ἐπιστημονικῆς ἀλληλεξάρτησης εἶναι ἀναγκαῖο νά ὑπάρχει δυνατότητα καί ἀπό πλευρᾶς ἔρευνας καί ἀπό πλευρᾶς διδασκαλίας, νά παρουσιάζεται μιά συνολικότερη εἰκόνα τῆς πραγματικότητας ἔτσι ὥστε ἡ ἐπιστήμη νά μπορεῖ ἀκριβῶς νά κερδίζει ἀπό αὐτήν τήν παρέμβαση τῶν συγγενῶν ἐπιστημῶν πού τήν περιβάλλουν. Αὐτά τά στοιχεῖα εἶναι πού συνηγοροῦν ὑπέρ τῆς ἰδέας τῆς κατάργησης τῆς ἕδρας καί τῆς δημιουργίας τοῦ θεσμοῦ τοῦ τομέα.

Καί μιά διευκρίνιση· ὁ τομέας θά λειτουργήσει διαφορετικά καί ἡ Σχολή θά διαρθρωθεῖ διαφορετικά ἀνάλογα μέ τή Σχολή. Αὐτή τήν στιγμή οἱ ἕδρες σέ κάθε σχολή δέν εἶναι ἴσου βάρους ἀλλά κυρίως δέν εἶναι ἴσης εὐρύτητας ἀντικειμένου. Αὐτό φυσικά θά σημαίνει ὅτι σέ μιά περίπτωση ἕνας τομέας μπορεῖ νά συμπίπτει μέ τό ὄνομα μιᾶς ἕδρας σήμερα, ἐνῶ σέ μιά ἄλλη περίπτωση μπορεῖ νά συμπίπτει μέ πολύ περισσότερες ἕδρες. Αὐτό θά ἐξαρτηθεῖ ἀπό τή Σχολή. Ἀλλοιῶς θά δουλέψει ὁ τομέας στή Νομική Σχολή, ἀλλοιῶς στήν Ἰατρική, ἀλλοιῶς στήν Ἀρχιτεκτονική. Καί αὐτό, ἐπαναλαμβάνω, εἶναι προφανές ἀλλά πρέπει νά συλλογιστοῦμε ὅτι ἀκριβῶς ἐπειδή εἶναι κάτι πού θά πρέπει νά δημιουργηθεῖ ἀπό μιά ἤδη ὑπάρχουσα κατάσταση (δέν ξεκινᾶμε ποτέ ἀπό τό μηδέν) θά πρέπει νά προβληματιστοῦμε ἀρκετά σοβαρά γιά τό πῶς ἀκριβῶς θά μπορέσει νά λειτουργήσει καί φυσικά γιά τό πῶς θά μπορέσουμε νά προχωρήσουμε. Ἡ δική μου ἄποψη εἶναι ὅτι ἡ κρίση στό Ἑλληνικό Πανεπιστήμιο πραγματικά ὑπάρχει ὅπως ὑπάρχει σέ πολλές ἄλλες χῶρες. Ἡ κρίση αὐτή δέν εἶναι κατά τήν γνώμη μου τίποτε ἄλλο παρά ἀποτελέσματα τῆς ἴδιας τῆς κρίσης πού περνᾶ τό καπιταλιστικό σύστημα, μέσα στό ὁποῖο ὑπάγεται καί ἡ Ἑλλάδα, σάν χώρα ἐξαρτημένη ἀπό τό ξένο κεφάλαιο. Οἱ φοιτητές — κατά τή γνώμη μου — εἶναι τά πρῶτα, τά ἄμεσα θύματα αὐτῆς τῆς κρίσης καί εἶναι τελείως ἀβάσιμη καί ἄδικη ἡ κατηγορία τῆς συνυπευθυνότητας. Σήμερα ὑπάρχει προσπάθεια ἡ κρίση αὐτή, νά ριχτεῖ στίς πλάτες τῶν φοιτητῶν μέ τή λεγόμενη ἐντατικοποίηση τῶν σπουδῶν.

ΑΚΡΟΑΤΗΣ (Μαρκολέων): Εἶμαι φοιτητής καί γι' αὐτό ἰδιαίτερα τό λόγο ἀναγκάστηκα νά τοποθετηθῶ. Πιστεύω ὅτι στήν ἀποψινή συνάντηση ὁ βασικός παράγοντας πού θά ἔπρεπε νά συζητήσει πάνω σ' αὐτό τό θέμα ἦταν οἱ ἴδιοι οἱ φοιτητές. Καί ὅμως λείπει εἴτε γιατί δέν κλήθηκε εἴτε καί γιατί δικοί μου συνάδελφοι δέν παρενέβησαν πιό πρίν. Σάν φοιτητητής λοιπόν καί σάν νέος προοδευτικός θέλω νά ἀντικρούσω μιά κατηγορία ἀπέναντι στούς φοιτητές — χωρίς μιάν ἰδιαίτερη πολεμική — καί ἀπέναντι στό Φ.Κ. Ἀναφέρθηκε ἀπό ἕναν ἀπό τούς κ. εἰσηγητές μιά κατηγορία πού ὁρίζει σάν συνυπεύθυνους γιά τήν κρίση τῶν Πανεπιστημίων τούς φοιτητές, μαζί μέ τό διδακτικό προσωπικό καί τούς καθηγητές. Ἐπίσης ἔθεσε θέμα συνυπευθυνότητας τῶν νέων πού θέλουν νά σπουδάσουν· ἐπειδή τά Πανεπιστήμια στήν Ἑλλάδα δέν τούς χωροῦν, ἔχουν αὐτοί τήν εὐθύνη. Ἤ πάλι ὅτι δέν θέλουν νά διαβάσουν, εἶναι ἀμελεῖς καί γι' αὐτό ζητοῦν τρεῖς περιόδους, καί εὔκολες σπουδές.

Ὄχι, κύριοι, τό Φ.Κ. ἀντικρούει αὐτή τήν κατηγορία. Δέν εἶναι πώς οἱ φοιτητές δέν θέλουν νά σπουδάσουν, δέν θέλουν νά προκόψουν, δέν θέλουν νά μάθουν.

Οἱ φοιτητές ἀρνοῦνται νά ἐξυπηρετήσουν αὐτό πού καί ἀπό τούς κ.κ. ὁμιλητές ἀναφέρθηκε ἐδῶ: ἀρνοῦνται νά συνεχίσουν, σάν ἄβουλα ὄντα, νά ἀναπαραγάγουν στήν Ἑλλάδα τό σύστημα τῆς ἐξάρτησης. Αὐτό εἶναι τελικά τό ὀξυμένο πρόβλημα γιά τό ὁποῖο τό Φ.Κ. παλεύει. Παλεύει βασικά γιά ἕνα Πανεπιστήμιο στήν ὑπηρεσία τοῦ λαοῦ.

Καί ἐδῶ τίθεται τό ἄλλο πρόβλημα ἀπό τήν δική μου πλευρά: Ὅλοι οἱ ὁμιλητές ἐπιχειρηματολόγησαν πάνω στή βάση, σύγχρονο ἤ μή σύγχρονο Πανεπιστήμιο. Κατά τήν ἄποψή μου τό ἐρώτημα πρέπει νά εἶναι: Πανεπιστήμιο στήν ὑπηρεσία τοῦ λαοῦ ἤ στήν ὑπηρεσία τῶν μονοπωλίων; Ἄς ἀπαντήσουμε πρῶτα σ' αὐτό τό καυτό ἐρώτημα καί μετά νά ἔλθουμε σέ ὅλα τά δευτερεύοντα. Κατά τή γνώμη μου, χωρίς νά χάνει τή σημασία του τό ἄν θά γίνει Πανεπιστήμιο στήν Κρήτη καί ποιές σχολές θά δημιουργηθοῦν, τό ἄν τελικά θά καταργηθεῖ ὁ θεσμός τῆς ἕδρας (καί πραγματικά καί ἐγώ εἶμαι ἐνάντια στό θεσμό τῆς ἕδρας) καί τό ἄν θά συμμετέχουν καί οἱ φοιτητές καί τό διδακτικό προσωπικό, ὅλα αὐτά τά ζητήματα ἔχουν πραγματικά μιά σημασία ἀλλά ἔρχονται σέ δεύτε-

ρη μοίρα άπέναντι στό κύριο ερώτημα πού τίθεται καί πού άν δέ λυθεί αύτό δέν μπορεί κανένα άλλο ζήτημα άπό τά δευτερεύοντα. Γι' αύτό θά παρακαλοΰσα νά άκουστεί πάνω σ' αύτό τό ζήτημα καί ή άποψη τών κ.κ. όμιλητών.

ΚΡΙΜΠΑΣ Πρέπει άραγε νά παλαίψουμε γιά μιά άνεξάρτητη Ελλάδα άπλώς άρνούμενοι νά σπουδάσουμε ή σπουδάζοντας; Γιατί τό Πανεπιστήμιο πρέπει νά είναι στήν ύπηρεσία τοΰ λαοΰ άλλά πώς έμείς θά βοηθήσουμε νά σταθεί στήν ύπηρεσία τοΰ λαοΰ; Χωρίς νά μαθαίνουμε τίποτα;

Μιλάτε γιά τήν έντατικοποίηση τών σπουδών. Η κάποιος μεγαλώνει τά χρόνια τών σπουδών γιά νά έκμανθάνεται ή ίδια ποσότητα ΰλης ή δέν πρέπει νά μεγαλώνει. Σάν δέν τά μεγαλώνει πρέπει κατά κάποιο τρόπο νά δουλέψει μέ γρηγορότερο ρυθμό. Αλλά φοβοΰμαι ότι αύτό πού ζητοΰν τώρα οί φοιτητές είναι νά μήν πολλαπλασιάζονται τά χρόνια έκπαίδευσης ούτε νά μαθαίνονται όσα πρέπει νά μαθαίνονται. Θά μοΰ ήταν πολύ εύκολο νά φερθώ σάν δημοκόπος καί νά είμαι ύποκριτής. Νομίζω όμως πώς μιά τέτοια στάση όσο εύχάριστη καί νά ήταν στό εύρύ φοιτητικό κοινό δέν θά ήταν σωστή. Φοβοΰμαι ότι τό Φ.Κ. έχει ξεστρατίσει. Άρχισε λαμπρά τό '72—'73, σφράγισε τήν έλληνική Ιστορία καί πραγματικά μπήκε σέ ένα δρόμο ζητώντας άλλαγές στίς δομές καί μιά σειρά ούσιαστικά πράγματα. Αύτή τή στιγμή όμως πρέπει νά τό όμολογήσω, τό λέω κάθε μέρα, έχει έκφυλιστεί. Αύτό πού ζητάνε είναι 3,4,14 περιόδους. 14 φορές νά δίνονται έξετάσεις καί τά πτυχία στό σπίτι. Ίσως αύτό νά μήν άφορά έσάς προσωπικά άλλά αύτό γίνεται στήν μεγάλη κλίμακα. Είναι όντως πολύ λυπηρό, είναι ίδιαίτερα λυπηρό. Πραγματικά αύτή τή στιγμή τό πτυχίο τείνει νά είναι μιά διαπιστωτική διαδικασία γιά νά μπεί κανείς στήν παραγωγή καί όχι άπόδειξη ίκανοτήτων καί πραγματικών γνώσεων καί έγγύηση ότι ένα άτομο μπορεί νά δρά έπιστημονικά άνεξάρτητα.

ΠΡΟΒΕΛΕΓΓΙΟΣ: Δέν ζώ στήν Ελλάδα καί δέν θά μποροΰσα νά κρίνω τό Φ.Κ. Καί πολύ περισσότερο δέν θά μοΰ έπέτρεπε ή συνείδησή μου νά τό κρίνω, έκτός άν είχα στοιχεία. Πώς θά μπεί τό Πανεπιστήμιο στήν ύπηρεσία τοΰ λαοΰ; Είναι περισσότερο σχήμα λόγου, παρά δυνατότητα άμεση. Θά πώ μόνο πώς φέρθηκα έγώ όταν δίδασκα στήν περίοδο μετά τό '68. Είχα τήν άποψη ότι τό Πανεπιστήμιο, καί σχολές στήν ύπηρεσία τοΰ λαοΰ δέ γίνονται μέ μιά μαγική χειρονομία. Γι' αύτό προσπάθησα νά παρασύρω τούς μαθητές μου, σέ έντατικές σπουδές κι έτσι έάν ύπήρχε σέ άλλες Σχολές ένα είδος διαπραγμάτευσης γιά 20-, 30-, 35 ώρες έργασία τήν έβδομάδα, έγώ, τούς έκανα 50 ώρες γιά νά γίνουν άξιοι, νά είναι αύτοί άξιοι νά μποΰν στήν ύπηρεσία τοΰ λαοΰ.

Έτσι, μέ τήν ύπηρεσία τών νέων έπιστημόνων πρός τό λαό θά μπορέσουν μιά μέρα νά γίνουν Πανεπιστήμια στήν ύπηρεσία τοΰ λαοΰ. Υπηρεσία στό λαό, σημαίνει θυσία. Μέ άλλα λόγια «στήν ύπηρεσία τοΰ λαοΰ τό Πανεπιστήμιο». Ναί, άλλά αύτό έξαρτιέται άπό μακρά διαδικασία καί άπό μιά άλλαγή τών συνειδήσεων πολύ μεγαλύτερων μαζών.

ΡΟΖΑΚΗΣ: Δέν θάθελα ν' άποδώσω εύθύνες, μιά έκτίμηση μόνο κάνω τής κατάστασης. Δέν πιστεύω ότι ύπάρχουν εύθύνες στό Φ.Κ. Τό φοιτητικό κίνημα είναι κι αύτό ένα τμήμα τής κοινωνικής δυναμικής κι άντιπροσωπεύει, όπως κι έπηρεάζεται, άπ' τόν περιβάλλοντα χώρο μέσα στόν όποίο δρά. Αύτό πού ήθελα νά πώ είναι ότι στή διάρκεια τής τριετίας πού πέρασε μετά τή μεταπολίτευση διαπιστώνω μιά βασική άντίφαση μέσα στό Φ.Κ. Αύτή ή άντίφαση βρίσκεται στό γεγονός ότι ένώ άπό τή μιά μεριά ύπάρχει μιά ίσχυρή πολιτικοποίηση τοΰ Φ.Κ. στά γενικά πολιτικά προβλήματα, λύνοντας τό ίδιο τίς περισσότερες φορές μέ τούς έπιθυμητούς του στόχους τά προβλήματα αύτά, άπό τήν άλλη μεριά ύπάρχει μιά άδυναμία νά έξειδικεύσει τήν πολιτική συλλογιστική μέσα στό συγκεκριμένο πρόβλημα τοΰ φοιτητικοΰ καί Πανεπιστημιακοΰ χώρου. Ένώ, δηλαδή προβάλονται οί περισσότερες προοδευτικές θέσεις πολιτικοΰ περιεχομένου γιά όλα τά θέματα πού άφοροΰν τόν έθνικό μας χώρο (ή άν θέλετε άκόμα τόν παγκόσμιο χώρο), στό έπίπεδο τής έπίλυσης καθαρά έντοπισμένων άκαδημαϊκών προβλημάτων, ύπάρχει μιά άδυναμία παρακολούθησης, μιά άδυναμία άφομοίωσης τής γενικής άρχής σέ συγκεκριμένες προτάσεις. Λοιπόν γιά μένα αύτό είναι τό καίριο πρόβλημα. Ότι τό Φ.Κ. άφοΰ είχε μιά πολύ ίσχυρή παρουσία στήν διάρκεια τής δικτατορίας καί άφοΰ κατόρθωσε τελικά νά έπιβάλει τόν έαυτό του μέσα στόν Πανεπιστημιακό χώρο, κατόρθωσε μετά νά τόν άδυνατίσει καί νά τόν περιορίσει γιατί δέν συνειδητοποίησε ότι πολιτική δέν κάνουμε μόνο λύνοντας τό πρόβλημα τών συνταγματικών θεσμών. Πολιτική κάνουμε καί μέ τήν καθημερινή μας ζωή καί μέ τήν έξειδίκευση τοΰ γενικοΰ στό είδικό. Καί σ' αύτή τήν περίπτωση πιστεύω ότι άπό ένα σημείο τής μεταδικτατορικής Ιστορίας του καί πέρα, τό Φ.Κ. άφοΰ είχε προωθήσει βασικές προοδευτικές θέσεις οί όποίες θά μποροΰσαν νά καρποφορήσουν ένδεχόμενα στό Πανεπιστήμιο τήν τετραετία πού πέρασε, άρχισε νά ύποχωρεί καί νά περνά όρισμένα δευτερεύοντα συνθήματα καί θέσεις οί όποίες, γιά μένα τουλάχιστον, έχουν συντηρητικό — στήν κυριολεξία τής λέξης — χαρακτήρα, τίς περισσότερες τουλάχιστον φορές.

Εδώ βρίσκεται ό πυρήνας τοΰ προβλήματος· ότι άκριβώς ή ύπανάπτυκτη κοινωνία μας, δέν έπέτρεψε στούς νέους άνθρώπους νά μορφώσουν μιά δυνατότητα πολιτικής συμμετοχής πού νά μπορεί νά χρησιμοποιεί τήν πολιτική στήν σωστή κατεύθυνση κι όδήγησε στήν δημιουργία ένός Φ.Κ. τό όποίο ένώ έχει τήν εύαισθησία νά συλλαμβάνει τή γενική προβληματική, έμφανίζει τήν άδυναμία νά έξειδικεύσει τό πολιτικό πρόβλημα μέσα στό συγκεκριμένο περιβάλλον.

ΑΚΡΟΑΤΗΣ (Κινδελής, γεωπόνος) Θέλω νά σχολιάσω κάτι σχετικά μέ τό παράδειγμα πού χρησιμοποίησε ό κ. Φατούρος στήν άρχή: Άν δηλ. ή κυβέρνηση έδινε ύποτροφίες στούς φοιτητές νά σπουδάσουν, κατά πόσο δέν θά ύπήρχε πρόβλημα Πανεπιστήμιου — καί ή άπάντηση πού έδωσε ήταν: θά ύπήρχε πρόβλημα, άφοΰ τό Πανεπιστήμιο θά έπρεπε νά είναι άναπόσπαστο κομμάτι τής κοινωνίας.

Τό θέμα είναι ότι σέ μιά κλειστή κοινωνία, οί άνθρωποι πού άναγκάζονται νά φύγουν έξω, έπιστρέφοντας — άν έπιστρέψουν — φέρνουν πίσω μιά κουλτούρα διαφορετική άπό τή δική τους. Καί οί διάφορες αύτές κουλτοΰρες συγκρούονται μεταξύ τους, έστω καί άνοργάνωτες, έξω άπ' τό Πανεπιστήμιο, καί άπ' τή σύγκρουση αύτή φυσικά δημιουργοΰνται οί νέες ίδέες. Τό Πανεπιστήμιο θά πρέπει νά είναι ένας χώρος στοχασμοΰ καί έκπομπής ίδεών, καί άν δέν είναι τέτοιος βέβαια, δημιουργοΰνται πολλά έρωτηματικά άκριβώς σέ σχέση μέ τήν ΰπαρξή του.

ΦΑΤΟΥΡΟΣ: Ναί, άν κατάλαβα καλά νομίζω ότι συμφωνώ μέ τόν όμιλητή. Η άπάντησή μου στό έρώτημα πού έθεσα ήταν: Θά ύπήρχε άνάγκη Πανεπιστημίου στήν Κρήτη έστω καί άν ύπήρχε αύτή ή ύποθετική παροχή ύποτροφιών. Βέβαια θά ήταν κακό, σ' αύτό ξανά συμφωνώ μέ τόν όμιλητή, νά περιοριζόταν ένα Πανεπιστήμιο αύταρχικά στόν γεωγραφικό του χώρο. Εάν δηλαδή έπρόκειτο ποτέ οί Κρήτες νά πηγαίνουν στά Πανεπιστήμια τής Κρήτης, οί Ηπειρώτες στά Γιάννενα κ.ο.κ., αύτό θά ήταν ένας έντονα περιοριστικός παράγοντας πού θά έτεινε νά άποδυναμώσει τά Πανεπιστήμια καί τή γενικότερη έπίδρασή τους. Τέτοιος κίνδυνος εύτυχώς δέν φαίνεται νά ύπάρχει στό γενικότερο έπίπεδο καί στό βαθμό πού τά Πανεπιστήμια άποκτοΰν μιά συμπληρωματική κατεύθυνση, νά συμπληρώνει δηλαδή τό ένα τό άλλο, αύτός ό κίνδυνος άπομακρύνεται.

Τελευταία θάθελα νά πώ, ότι έγώ ό ίδιος νοιώθω πάρα πολύ τήν άνάγκη νά έχουν οί διδάσκοντες, οί έπιστήμονες καί οί φοιτητές, έμπειρίες Πανεπιστημιακές, διδακτικές, έπιστημονικές, άπό διαφορετικές χώρες. Αλλά πρέπει νάχουν καί συνείδηση ότι τά προβλήματα έκεί μπορεί νά είναι άνάλογα άλλά δέν είναι όμοια, δέν έχουν ίδιο περιεχόμενο, τήν ίδια «μυρουδιά», μέ τά έλληνικά προβλήματα.

ΑΚΡΟΑΤΗΣ (Δρακάκης - Φοιτητής Φυσικοΰ): Θάθελα νά μοΰ έπιτρέψετε νά έκφράσω μερικές διαφωνίες σέ μιά σειρά άπό ζητήματα πού θίχτηκαν τόσο άπ' τούς είσηγητές όσο καί άπό παρεμβάσεις τών παρευρισκομένων.

Καί ξεκινώ πρώτα - πρώτα άπό τήν έκτίμηση ότι τό Φ.Κ. έκφυλίστηκε, έχασε τό περιεχόμενό του κ.λ.π. Θά μοΰ έπιτρέψετε νά χαρακτηρίσω τήν έκτίμηση ότι βρίσκεται έξω άπό τά πράγματα. Είναι πολύ σωστό τό ότι στό Φ.Κ., όπως καί στόν Πανεπιστημιακό χώρο γενικώτερα, ύπάρχει μιά έντονη πολιτικοποίηση. Καί είναι πάρα πολύ φυσικό αύτό γιά τό λόγο ότι οί φοιτητές έχουν τήν δυνατότητα, νά μελετοΰν περισσότερο τά πολιτικά προβλήματα σ' όλες τους τίς διαστάσεις καί νά έξειδικεύουν όλες τίς άπόψεις καί στόν έλληνικό χώρο· άκόμα καί κείνες πού άφοροΰν τά διεθνή προβλήματα. Παράλληλα όμως τό Φ.Κ. τήν περίοδο αύτή, έκανε καί μιά έξειδίκευση στόχων. Καί μοΰ φαίνεται ότι αύτό δέν είναι σέ γνώση τών κ.κ. καθηγητών πού έκαναν αύτή τήν έκτίμηση. Γιά παράδειγμα, σέ μιά σειρά σχολές — όπως είναι καί ή δική μου σχολή — έχει υιοθετηθεί τό πρόγραμμα σπουδών πού πρότεινε τριμερής έπιτροπή φοιτητών - καθηγητών - βοηθών μέ προτάσεις τοΰ συλλόγου τών φοιτητών στή Φ-Μ Σχολή. Παράλληλες προσπάθειες γίνονται καί στό Ε.Μ.Π. αύτή τήν περίοδο. Τριμερείς έπιτροπές, άπ' ό,τι έχω πληροφορηθεί, έργάζονται σέ προγράμματα σπουδών γιά νά προωθηθοΰν άργότερα στίς σχολές.

Επίσης τό Φ.Κ. έχει έξειδικεύσει τή θέση του γιά τό Πανεπιστημιακό άσυλο. Τό Κ.Σ. τής ΕΦΕΕ έχει νά προτείνει συγκεκριμένη άποψη γιά τό πώς νοοΰν οί φοιτητές τό Π.Α. Επίσης συγκεκριμενοποιείται ή πρόταση τοΰ Φ.Κ. γιά τή συνδιοίκηση καί πάνω σ' αύτό θά ήθελα καί τή δική σας άποψη. Υπάρχουν πάρα πολύ συγκεκριμένες προτάσεις πού άφοροΰν τίς δαπάνες κατά Σχολή, κατά έδρα, κατά μάθημα. Άλλες προτάσεις ύπάρχουν, έπίσης γιά τό Νομοθετικό Πλαίσιο. Αύτές οί προτάσεις ύπάρχουν, έπίσης έχουν κυκλοφορήσει πέρα άπό τίς άποφάσεις τοΰ Παμφοιτητικοΰ Συνέδριου, πού άπό τό 1ο μέχρι τό 2ο έγιναν πιό συγκεκριμένες. Έχουν κυκλοφορήσει έπίσης προτάσεις γιά τό πώς θά έβλεπε τό Φ.Κ. τήν έφαρμογή ένός Δημοκρατικοΰ Καταστατικοΰ Χάρτη στό χώρο τών σχολών.

Δηλαδή τό Φ.Κ. δέν είναι στό χώρο τών σχολών ένα κίνημα φλυαρίας, άλλά έχει πάρα πολύ συγκεκριμένους στόχους σήμερα. Σέ όλη τήν τετραετία, άπό τήν μεταπολίτευση μέρι σήμερα, τό Φ.Κ. έχει άναπτύξει μιά πορεία έξειδίκευσης τών στόχων του. Τό Φ.Κ. έχει έπίσης συνεργαστεί μέ τό Κ.Σ. τοΰ ΕΔΠ καί όλον τό κλάδο, γιά μιά σειρά κοινές έκδηλώσεις πού άφοροΰν κοινά αίτήματα.

Θά μοΰ έπιτρέψετε έπίσης νά διαφωνήσω μέ τήν άποψη ότι ό άγώνας τοΰ ΕΔΠ, όπως χαρακτηρίστηκε, άπέτυχε, διότι δέν έπιτεύχθηκαν τελικά

οἱ σκοποί του. Τό ΕΔΠ πάλευε τόσο διάστημα μέ κύριο αἴτημα τήν μονιμότητα καί δέν τοποθέτησε τό αἴτημα τῆς μονιμότητας μέσα ἀπό μιά θεσμική ἀλλαγή μέσα στά Πανεπιστήμια. Κι ἐδῶ πραγματικά βρίσκεται ἕνα λάθος πού ἔκανε ὁ ΕΔΠ σ' ὅλη αὐτή τήν ἀγωνιστική κινητοποίηση. Καί νά μήν ξεχνᾶμε ὅτι ἤδη μέσα στά Πανεπιστήμια ἔχει ἀρχίσει μιά προσπάθεια ἀπομάκρυνσης τοῦ ΕΔΠ. Ξέρω π.χ. ἀπό τή σχολή μου ὅτι καθηγητές ἔχουν σ υ σ τ ή σ ε ι σέ μέλη τοῦ ΕΔΠ νά κάνουν μετατάξεις στό Γυμνάσιο. Δηλ. τό νομοσχέδιο πού ἑτοιμάζεται τώρα*, κατά τή δική μου ἄποψη εἶναι καταστροφικό γιά τό ΕΔΠ, ἄρχισε ἤδη νά ἐφαρμόζεται πρίν νά περάσει κάν στή Βουλή. Θά ἤθελα ἐπίσης νά διαφωνήσω μέ τήν ἄποψη τοῦ κ. Κριμπᾶ σέ σχέση μέ τίς σχολές πού θά δημιουργηθοῦν στό Πολυτεχνεῖο τῆς Κρήτης, ἄν τουλάχιστον τήν κατάλαβα καλά. Ὑπάρχει μιά μελέτη ἀπό τό Τ.Ε. πού προτείνει νά δημιουργηθοῦν συγκεκριμένες Σχολές ὅπως π.χ. τή Σχολή Γεωπόνων Μηχανικῶν. Καί μάλιστα ἄν εἶναι καλά πληροφορημένος, ἀπό τά βασικά ἐπιχειρήματα εἶναι ὅτι στήν Κρήτη οἱ κλιματολογικές συνθῆκες καθώς καί οἱ γεωφυσικές εἶναι τέτοιες πού ἐπιτρέπουν τήν ἔρευνα πάνω στή γεωργική παραγωγή μέ συνθῆκες πολυποίκιλες. Θά ἤθελα νά ἐπεξηγηθεῖ περισσότερο — γιατί ἔχει κατά τή γνώμη μου μεγάλη σημασία — τό γιατί νά μή δημιουργηθεῖ στό Πολυτεχνεῖο Κρήτης Σχολή Γεωπόνων Μηχανικῶν.

ΚΡΙΜΠΑΣ: Ἄν ἐπρόκειτο γιά μιά Γεωπονική Σχολή δέν θά εἶχα καμιά τέτοιου εἴδους ἀντίρρηση, αὐτό θά ἀποτελοῦσε ἄλλου εἴδους πρόβλημα. Αὐτό ὅμως πού προτείνεται, ὅπως μοῦ εἶπε ὁ ἀρμόδιος, εἶναι ἕνα τμῆμα τῆς Γεωπονίας τό ὁποῖο δέν ἔχει ἐπαγγελματική οἰκολογική φωλιά στόν ἑλληνικό χῶρο. Πρόκειται δηλαδή γιά γεωργική μηχανολογία καί γεωργικές κατασκευές, σύζευξη ἐν πολλοῖς ἄσχετων ἀντικειμένων.

Αὐτό πού θά μποροῦσε ὁ προτείνων, νά κάνει, ἄν ἤξερε βέβαια καλά τά πράγματα, θἄταν νά προτείνει ὑποτροπικές καλλιέργειες. Ἀλλά δέν εἶναι αὐτό ἐκεῖνο τό ὁποῖο προτείνει, ὥστε βλέπετε ὅτι τά πράγματα γίνονται κατά κάποιο πρόχειρο τρόπο. Διότι οἱ σταθμοί τῆς Χρυσοπηγῆς θά μποροῦσαν νά βοηθήσουν σ' αὐτόν εἰδικά τόν τομέα καί ὄχι γιά τή σύσταση αὐτῆς τῆς πρωτάκουστης Σχολῆς τῶν Γεωπόνων Μηχανικῶν, ὅπως ἤδη ἀναφέρεται στή πρόταση τῆς Διοικούσας Ἐπιτροπῆς τοῦ Πολυτεχνείου. Τήν πρόταση τοῦ Τ.Ε., ὁμολογῶ δέν τήν γνωρίζω. Μπορεῖ ὅμως νά εἶναι διαφορετική. Τώρα, ὅσον ἀφορᾶ τό ΕΔΠ, νομίζω ὅτι δώσατε ὁ ἴδιος τήν ἀπάντηση. Ὅτι, τό Διδακτικό Προσωπικό ἐνεπλάκη μέ ἕνα νόμο πού εἶναι ὄντως καταστροφικός γιά τά Πανεπιστήμια ἀλλά πού καθιστᾶ τό ΕΔΠ αὐτή τή στιγμή, ἄν ὄχι ἱκανοποιημένο, πάντως μέ τήν ἐντύπωση πώς πῆρε μιά μερίδα ἀπό τά συντεχνιακά προνόμια πού ζητοῦσε νά πάρει, δηλ. μιά συντεχνιακή κατοχύρωση πού δέν συμπίπτει κατ' ἀνάγκη καί μέ μιά ἀξιοκρατική μεταχείριση τῶν μελῶν του.

Τώρα γιά τό Φ.Κ.: Πράγματι πολλές φορές ἔχει κάνει ἡ ΕΦΕΕ προτάσεις καί πολλές φορές ἔχω συνεργαστεῖ καί ἐγώ ὁ ἴδιος προσωπικά μέ τήν ΕΦΕΕ γι' αὐτές τίς προτάσεις. Φοβοῦμαι ὅμως ὅτι ὁ μαζικός χῶρος τῶν φοιτητῶν κινητοποιεῖται μόνο ἀπό συνθήματα πού ἔχουν σχέση μέ ἐξεταστικές περιόδους καί ὄχι μέ προγράμματα σπουδῶν. Αὐτή εἶναι ἡ ἐντύπωση τήν ὁποία ἔχω ἀποκομίσει. Εὔχομαι καί ἐλπίζω νά εἶναι λανθασμένη ἀλλά πρός τό παρόν παραμένει αὐτή.

ΡΟΖΑΚΗΣ: Θά ἤθελα νά προσθέσω στά ὅσα εἶπε ὁ κ. Κριμπᾶς — ἀκριβῶς ἐπειδή χρησιμοποίησε μιά λέξη μου· «ἐκφυλιστικό φαινόμενο» ἤ κάπως ἔτσι. Δυστυχῶς δέν ἔχουμε τήν πολυτέλεια ἐκείνη τῶν σφαλμάτων πού θά μπορούσαμε νά ἔχουμε στίς περιπτώσεις, πού οἱ προοδευτικότερες κυβερνήσεις θά κατανοοῦσαν τά προβλήματα καί θά βοηθοῦσαν στήν εὐθυγράμμισή τους μέ τίς ἀναγκαῖες κοινωνικές ἀλλαγές. Βρισκόμαστε σ' ἕνα σύστημα πού πρέπει νά τό κυνηγᾶμε. Καί γι' αὐτό πρέπει νά γνωρίζουμε ὅτι αὐτό πού ἔχει μεγάλη σημασία εἶναι ἡ «τακτική» ἀντιμετώπισή του. Λοιπόν! Τόσο ἀπό πλευρᾶς ΕΔΠ ὅσο καί ἀπό πλευρᾶς Φ.Κ. ὑπῆρξε μιά κατιοῦσα αἰτημάτων, ἡ ὁποία εἰκονικά παρουσιάζεται ἀκριβῶς ὅπως ἐσεῖς τή βεβαιώσατε, δηλαδή ξεκίνησε μεγαλεπίβολα μέ τό νά μᾶς δώσει ὁρισμένες γενικές ἀρχές ἀναδιάρθρωσης τῶν Πανεπιστημίων, γιά νά φτάσει στό τέλος τοῦ φετεινοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ χρόνου (1977-'78) σέ αἰτήματα τά ὁποῖα ὁμολογουμένως εἶναι περιθωριακά. Τό ἴδιο συμβαίνει καί μέ τό ΕΔΠ. Τό ΕΔΠ ἀντιμετώπισε τό πρόβλημα τοῦ Πανεπιστημίου σχεδόν συντεχνιακά κι ὄχι συνδικαλιστικά. Στήν οὐσία αὐτό πού πέτυχε τό ΕΔΠ μέσα ἀπ' τήν ἱκανοποίηση ὁρισμένων αἰτημάτων εἶναι νά βελτιώσει τή θέση του μέσα σ' ἕνα σύστημα ἀξιῶν καί ἕνα σύστημα ἀρχῶν τό ὁποῖο ἐμεῖς, καί τό ἴδιο πιστεύω, καί σεῖς, θεωροῦμε ἐκφυλισμένο.

Ὁ ἀγώνας λοιπόν, ἐνῶ ξεκίνησε σ' ὅλα τά ἐπίπεδα ὡς ἀγώνας γιά τή ριζική ἀλλαγή, πῆρε ἕνα δρόμο συμβιβασμοῦ, ἕνα δρόμο συνδιαλλαγῆς μέ τό σύστημα πού, φυσικά, ἔκανε ὅ,τι μποροῦσε γιά νά τόν ἀποθαρρύνει. Καί ἡ παράλληλη, ἄτυχη κατά τή γνώμη μου, ἀνάμιξη τοῦ Φ.Κ. στόν ἀγώνα τοῦ ΕΔΠ πρόσδεσε τό πρῶτο στό ἅρμα τοῦ δεύτερου καί τοῦ ἐξάντλησε κι ἄλλο ἕνα μέρος ἀπ' τίς συρρικνούμενες δυνάμεις ἀντοχῆς του κι ἀπ' τήν π ε ι σ τ ι κ ό τ η τ α στόν εὐρύτερο κοινωνικό μας χῶρο. Ἡ συντήρηση, παίζοντας καλά τό ρόλο της, στήν ἀποθάρρυνση τῶν βασικῶν καί στήν ἱκανοποίηση τῶν ἀνώδυνων ἔκανε κι ἄλλη μιά φορά τό θαῦμα της. Διερωτῶμαι τί δυνάμεις ὑπάρχουν, σήμερα, στούς προοδευτικούς φορεῖς γιά τή συνέχιση τοῦ ἀπαραίτητου ἀγώνα γιά οὐσιαστική θεσμική ἀλλαγή.

ΑΚΡΟΑΤΗΣ (Μανωλάκης Μιχαηλάκης - γιατρός, Πανεπιστήμιο Ἀθήνας): Θέλω κι ἐγώ νά πῶ δυό λόγια γιά τό Φ.Κ. Δυστυχῶς συμφωνῶ μέ τίς ἀπόψεις τοῦ κ. Κριμπᾶ ὅτι τό κίνημα δέν πάει καθόλου καλά. Ὅσο γιά τήν ἐπικύρωση μιᾶς ἄλλης ἄποψης ἔχω νά πῶ ὅτι οἱ φοιτητές μας, ὅταν εἶναι νά μιλήσουν γιά πολιτικά εἶναι πάρα πολύ καλοί. Ὅταν ἔρθει ἡ ὥρα γιά νά μιλήσουν γιά μαθήματα ἤ νά ἀσκηθοῦν (ὅπως στό δικό μου χῶρο) τότε ἀπορεῖς ποῦ πῆγε ὅλη αὐτή ἡ ἱκανότητα τῶν συλλογισμῶν, ἡ ἱκανότητα τοῦ μυαλοῦ. Ἐγώ τουλάχιστον ἔχω μείνει κατάπληκτος (ἀφοῦ περνᾶνε 120 φοιτητές κάθε χρόνο ἀπό τά χέρια μου) μπροστά σ' αὐτή τή δυσαρμονία. Θυμᾶμαι, ὅτι κάποτε, γιά νά παρθεῖ μιά ἀπόφαση γιά ἕνα θέμα καθαρά Πανεπιστημιακό, ἐκφυλίστηκε ἡ συνέλευση σέ 10ωρη συζήτηση γιά τόν χαρακτήρα τῆς ἐπανάστασης στήν Ἀγκόλα.

Ὡραῖα ἡ Ἀγκόλα! Τό θέμα ὅμως εἶναι νά λυθεῖ πρῶτα τό φοιτητικό πρόβλημα. Καί ἀφοῦ λυθεῖ αὐτό, νά πανηγυρίσουμε ὅλοι καί νά συζητήσουμε γιά ὅποιο πρόβλημα ὑπάρχει. Μιλώντας γιά τήν Ἀγκόλα — καίτοι εἶμαι πάρα πολύ καλά πληροφορημένος ἀπό διάφορα ἔντυπα — εἶδα ὅτι οἱ φοιτητές κατεῖχαν πάρα πολύ καλά τό θέμα. Κρίμα πού δέν κατεῖχαν πάρα πολύ καλά καί τό θέμα τοῦ μελητέου πυρετοῦ στό ὁποῖο τούς ἐξέτασα καί δέν ἤξερε κανείς νά μοῦ πεῖ τίποτα. Ἄρα λοιπόν κάτι δέν πάει καλά!

Θάθελα νά κάνω μιά παρατήρηση ἀπευθυνόμενος στόν κ. Προβελέγγιο. Τώρα τελευταῖα παρατηροῦμε ὅτι σέ πάρα πολλές χῶρες, ἀρχίζοντας ἴσως ἀπό τήν Ἀμερική, γίνονται οἱ σχολές σέ μικρούς τόπους. Αὐτό πού μέ ἐνδιαφέρει ἐμένα — γιατί κι ἐγώ εἶμαι Χανιώτης — εἶναι τό ἑξῆς: Ἀπό τήν πείρα πού διαθέτουμε ἀπό τήν Πάτρα καί ἀπό τά Γιάννενα — τά Γιάννενα ἔχουν τόν ἴδιο πληθυσμό μέ μᾶς — εἶναι νά ἐξετάσουμε τά θετικά ἤ τά ἀρνητικά σημεῖα γιά μιά μικρή πόλη ἀπό τήν παρουσία Πανεπιστημίου ἤ Πολυτεχνείου. Καί ἀφοῦ γνωρίσουμε αὐτές τίς διαπιστώσεις, πῶς μποροῦμε νά διορθώσουμε τελικά τά ἀρνητικά σημεῖα. Συνοψίζοντας ἡ ἀπορία μου εἶναι:

Ποιά ἡ ἐπίδραση ἑνός Ἀνωτάτου Ε.Ι. σέ μιά μικρή πόλη, εἰδικά σέ μιά χώρα σάν τήν Ἑλλάδα, πού οὐσιαστικά λειτουργοῦν ξεκρέμαστα — γιατί δέν ὑπάρχουν δευτέρας ἤ τρίτης ποιότητας ὑποδομές στήν πόλη αὐτή — γιά νά ὑπάρξει μιά ὁμαλή παρουσία.

ΑΝΤΙ: Ἡ ἀπορία τοῦ κ. Μιχαηλάκη εἶναι εὔλογη. Ἀλλά τό πρόβλημα πρέπει νά ἐξεταστεῖ ἀμφίδρομα. Οἱ φορεῖς τῆς πόλης — ἡ Αὐτοδιοίκηση, τό Τ.Ε., οἱ ἐπιστημονικοί καί ἐκπολιτιστικοί σύλλογοι — ἔχουν τή μισή τουλάχιστον εὐθύνη γιά τήν ἐξέταση καί ἐπίλυση ἀνάλογων προβλημάτων γιά τήν ἁρμονική ἐνσωμάτωση τοῦ Πανεπιστημιακοῦ Ἱδρύματος στή ζωή τῆς πόλης. Ἡ σημερινή συνάντησή μας πού εἶχε αὐτή τήν ἐπιτυχία τόσο ἀπό ἄποψη προσέλευσης — ἀριθμός καί ποικιλία στήν ἀντιπροσώπευση ἡλικιῶν, ἐπαγγελμάτων καί κοινωνικῶν στρωμάτων — ὅσο καί ἄποψη οὐσιαστικῆς συμμετοχῆς καί συμβολῆς στή συζήτησή μας, εἶναι ἕνας δείκτης ὅτι τά πράγματα πᾶνε καλά.

Νομίζουμε ὅμως ὅτι ἔχει κουρατεῖ τό κοινό καί ὅπως ἡ ὥρα ἔχει προχωρήσει πολύ — εἶναι πιά μεσάνυχτα — θά μπορούσαμε νά κλείσουμε τή συζήτηση.

Εὐχαριστοῦμε πολύ τούς κ.κ. καθηγητές καί ὅλους ἐσᾶς καί νομίζω ὅτι μποροῦμε νά συμφωνήσουμε ὅτι ἡ ἀποψινή συνάντηση ἦταν παρ' ἐλπίδα γόνιμη καί ὅτι ὁ διάλογος καί ἡ ἀνταλλαγή τῶν ἀπόψεων ἦταν ἄκρως ἐνδιαφέροντες καί σταθμίζουν τό βαθμό τοῦ ἐνδιαφέροντος πού ὑπάρχει γιά τό Πανεπιστήμιο στήν πόλη.

Σᾶς εὐχαριστοῦμε πολύ.

ΤΕΛΟΣ

ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑ
ΒΙΒΛΙΑ ΔΙΣΚΟΙ ΑΦΙΣΕΣ
ΣΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΕΣ ΚΑΙ ΦΟΙΤΗΤΕΣ
ΕΚΠΤΩΣΗ 30%
ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑ
ΚΩΛΕΤΤΗ ΚΑΙ ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ
ΤΗΛ. 32.49.557

επισημαινουμε

ΚΥΚΛΩΜΑΤΑ

Ἡ περίεργη καταγγελία τῶν καταστηματαρχῶν εἰδῶν λαϊκῆς τέχνης στούς Δελφούς (γιά τήν προτίμηση τῶν ξεναγῶν νά ὁδηγοῦν τά πούλμαν μέ τούς ξένους τουρίστες σέ ὁρισμένα μόνο καταστήματα) καί ἡ ἔντονη ἀπόκρουση τῆς καταγγελίας ἀπό τό Σωματεῖο τῶν Ξεναγῶν καί ἡ πρόκληση γιά «συζήτηση στρογγυλῆς τραπέζης» μέ τή συμμετοχή ὅλων τῶν παραγόντων τοῦ τουριστικοῦ κυκλώματος, ἔθεσε ξανά ἐπί τάπητος — καί στήν κατάλληλη ἐποχή — τό πρόβλημα «τουρισμός».

Τό ζήτημα τῶν «ποσοστῶν» δέν ἀφορᾶ βέβαια μόνο τούς λῆπτες — ἀλλά καί τούς προσφέροντες. Καί μαζί ὑπάρχει τό πρόβλημα τοῦ πόσο ὑψηλά πωλεῖται ὅ,τι κακογουστιά μπορεῖ νά ἐπινοήσει ἡ ἀπαιδευσία καί ἡ προχειρότητα πάντα βέβαια ἐν ὀνόματι τοῦ κανόνα «αὐτά θέλει ὁ πελάτης». Τό ζήτημα τῆς ποιότητας τῶν ξεναγήσεων καί τῶν προγραμμάτων τῶν τουριστικῶν γραφείων. Τό εἶδος τοῦ «πακεταρισμένου τουρισμοῦ» πού, οἱ δυστυχεῖς — ἤ εὐτυχεῖς — ξένοι τουρίστες, «ἀγοράζουν» ἀπό τούς ἐμπόρους τοῦ εἴδους.

Ὅπως πρόχειρα μπορεῖ νά δειχτεῖ, ἡ ἐπιχείρηση «τουρισμός», ὅπως ἔχει καταλήξει νά διευθύνεται εἶναι ἁπλά μιά βιομηχανία ὅπου ὅλοι καί ὅλα ἀλλοτριώνονται καί ἀλλοιώνονται: Τό τοπίο καί τά μνημεῖα, ὁ λαός μας καί οἱ ξένοι ἐπισκέπτες, οἱ ἐπιχειρηματίες καί οἱ μισθωτοί τους.

Ἀπό τήν ἄποψη αὐτή, ἡ πραγματοποίηση μιᾶς σύσκεψης ὅλων τῶν ἐνδιαφερομένων — ὅπως τουλάχιστον πρότεινε τό Σωματεῖο τῶν Ξεναγῶν — ἀποκτᾶ σημασία καί ἐνδιαφέρει ὅλους μας καί ὄχι μόνο τό «κύκλωμα».

Ξενύχτι: λιτότητα

Οἱ ξενύχτηδες τῆς Λυκόβρυσης ἤ γενικότερα τοῦ Κολωνακίου – δημοσιογράφοι, βουλευτές, συνταξιοῦχοι κρατικοί λειτουργοί – ἐκφράσαν ἤδη τήν ἀγανάκτησή τους στίς στῆλες κοσμικοῦ κουτσομπολιοῦ τοῦ καθημερινοῦ τύπου γιά τό κλείσιμο τῶν κέντρων στίς δύο τό πρωί. Ἐμεῖς θέλουμε νά μιλήσουμε γιά ἕνα ἄλλο εἶδος ξενύχτηδων, τό «μικρό λαό» τῆς Ὁμόνοιας πού περιμένει τό χάραμα «...σέ μέρος ὅπου φῶς δέ φέγγει» πού περιέγραψε μέ τόση δύναμη ὁ Μένης Κουμανταρέας σέ προηγούμενο τεῦχος τοῦ ΑΝΤΙ.

Τούς ἄστεγους ἐπαρχιῶτες, τά ξεπορτισμένα κορίτσια, τούς ἤ τίς συζύγους πού βρόντηξαν τήν πόρτα, τούς τουρίστες πού δέ βρῆκαν δωμάτιο στό ξενοδοχεῖο, ὅσους ἀρχίζουν δουλειά στίς πέντε τό πρωί, τούς φαντάρους πού περιμένουν τό τραῖνο ἤ τούς ξέμπαρκους ναῦτες. Ὅλος αὐτός ὁ κόσμος δέν μπορεῖ πιά νά φάει ἕνα σουβλάκι, ἕναν πατσά στήν κεντρική ἀγορά ἤ ἕνα ἀνθόγαλο, γιατί τά ὄργανα τοῦ κράτους ἐφαρμόζουν ἀδιάκριτα τήν ἀπαγόρευση λειτουργίας σέ κέντρα πολυτελείας καί «στέκια» πρώτης ἀνάγκης. Ἔτσι, στά καθημερινά ἤ ἐξαιρετικά πάθη τῶν ξενύχτηδων τῆς Ὁμόνοιας προστέθηκε ἡ πείνα, ἡ δίψα καί ἡ ὀρθοστασία.

Δέ θά μποροῦσε ὁ κ. Μητσοτάκης νά κάνει καί σ' αὐτούς τούς ἀναξιοπαθοῦντας ἕνα μικρό ρουσφέτι; Νά ἐπιτρέψει τή λειτουργία ἑνός πατσατζίδικου, ἑνός ὀβελιστήριου, ἑνός καφενείου καί τοῦ παραδοσιακοῦ γαλακτοπωλείου τῆς γωνίας ὁδοῦ Ἀθηνᾶς καί πλατείας Ὁμονοίας! Ἐκεῖ συχνάζουν καί οἱ ψηφοφόροι ἀπό τήν ἐπαρχία ἄλλωστε...

ειδησεις

● *ΕΚΘΕΣΙΣ. Ἐθνική καί κοινωνική ἀποστολή τῆς Ἑλληνίδος.*
Σημείωσις. Τό θέμα ἐδιδάχθη **αὐτούσιον** *κατά τάς* **τελευταίας ἡμέρας**.
ΑΡΧΑΙΑ: (ἐδιδάχθη εἰς τό Φροντιστήριόν μας **ἀναλυτικώτατα τάς τελευταίας ἡμέρας**).
Ἐτησιον Δελτίον 1955.

Ἀναγνώστης μας φιλόλογος-φροντιστής, μᾶς ἔστειλε τό παραπάνω φωτοτυπημένο ἔντυπο γνωστοῦ φροντιστηρίου τοῦ 1955.

Ράμμοι τότε καί τώρα – καθώς καί σταθερά ἡ Δεξιά στήν ἐξουσία.

● Κάθε Τρίτη καί Κυριακή στίς 7 μ.μ. στό θέατρο «Ἀβέρωφ», Λ. Κατσώνη 28-30 (τηλ. 6468064) θά μποροῦμε νά χαροῦμε φέτος τό καλοκαίρι τόν κουκλοθίασο **«Τό κόσκινο»** τοῦ Τάκη Σαρρῆ, μέ τό ἔργο: «Σκοῦπες, βοῦρτσες καί πινέλα, εἴμαστ' ὅλοι μας μιά τρέλα». Κείμενα: Τάκη Σαρρῆ καί Εἰρήνης Ψαρέλλη, μουσική: Λ. Κηλαηδόνη, Κοστούμια: Δαμιανοῦ Ζαρείφη. Παίζουν: Ἑλ. Βουτυρᾶ, Τ. Θεοφανίδης, Μ. Σαρρῆ, Τ. Σαρρῆς, Εἰρ. Ψαρέλλη.

● Σέ κεφάτη καί φιλική ἀτμόσφαιρα δόθηκε πρίν λίγες μέρες ἀπό τήν ἑταιρεία ΕΜΙΑΛ χρυσός καί πλατινένιος δίσκος στό **Χάρρυ Κλύνν** καί τιμήθηκαν μαζί του οἱ συνεργάτες του Γιῶργος Κριμιζάκης, Γιάννης Καλαμίτσης, Γιάννης Κακουλίδης, Γιῶργος Τριπολίτης, ὅπως ἐπίσης καί ὁ

παραγωγός Γιῶργος Πετσίλας. Καί μετά ἀπό αὐτά ὁ Χάρρυ Κλύνν (μέ στημένο τρύκ, φυσικά) τιμήθηκε καί μέ τήν... «πειρατική χρυσή κασέτα». Ὁ ἄξιος καλλιτέχνης πέρα ὅμως ἀπό αὐτές τίς γιορτές καί πανηγύρεις ἔχει κατακτήσει τό μεγάλο κοινό μέ τίς παρλάτες του πού ἔχουν ὕφος προσωπικό, γνήσιο καί βαθιά (αὐτό) εἰρωνικό γιά τό ρωμαίικο.

● Ἀπό τό δικηγόρο **Ξενοφῶντα Καράκαλο** πήραμε καί δημοσιεύουμε εὐχαρίστως τήν ἐπιστολή πού ἀκολουθεῖ. Τό λάθος τῆς λεζάντας μας ὀφείλεται στίς ἀσαφεῖς πληροφορίες οἰκείων τοῦ ζωγράφου Δ. Μεγαλίδη.

«Ἀγαπητό «ΑΝΤΙ»,
Στό κείμενο τό ἀφιερωμένο στό ζωγράφο Δημήτρη Μεγαλίδη («ΑΝΤΙ», τεῦχος 129 τῆς 7 Ἰουλίου 1979, σελ. 45), πού πέθανε στίς 26 τοῦ περασμένου μήνα, δημοσιεύεται μιά φωτογραφία τοῦ ἀξέχαστου καλλιτέχνη μέ τή λεζάντα: «Μέ ἄλλους συντρόφους του στήν Ἀκροναυπλία (1938)». Αὐτό δέν ἀνταποκρίνεται στήν πραγματικότητα. Ἡ φωτογραφία ἔχει βγεῖ τό 1948, στό Χριστό Ραχῶν Ἰκαρίας, ὅπου εἶχε κάνει ἐξόριστος ὁ Μεγαλίδης. Οἱ εἰκονιζόμενοι στή φωτογραφία, ἀπό τά δεξιά πρός τ' ἀριστερά

εἶναι: 1) ὁ φαρμακοποιός Βαμβούλης, 2) ὁ δικηγόρος Νίκος Κουλουμβάκος, 3) ὁ φιλόλογος Ἀλέκος Παπαγεωργίου, 4) ὁ δικηγόρος Κώστας Δημάκης, 5) ὁ συνδικαλιστής καί μέλος τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Ε.Α.Μ. Δημήτρης Μαργιόλης, 6) ὁ Δημήτρης Μεγαλίδης, 7) ὁ ποιητής καί θεατρικός συγγραφέας Βαγγέλης Γκούφας – καί – 8) ὁ ὑποφαινόμενος. Ἀπό τούς παραπάνω, μόνο ἐγώ καί ὁ Βαγγέλης Γκούφας βρισκόμαστε στή ζωή».

● **Ἀφιέρωμα στή Ζάκυνθο,** στό νησί τους ἔγραψαν καί ἐξέδωσαν σέ ἕνα μικρό βιβλίο οἱ μαθήτριες τῆς Γ΄ τάξης τοῦ Γυμνασίου Θηλέων Ζακύνθου μέ τήν στοργική φροντίδα τοῦ φιλολόγου τους Δ. Σέρρα. Δέν εἶναι ἡ πρώτη προσπάθεια· ἔχει προηγηθεῖ μιά ἔκδοση τοῦ «Ὕμνου». Ἄν ἀναλογιστεῖ κανείς τήν ἔνδεια τῆς Παιδείας μας, ἡ δουλειά τῶν μαθητριῶν τῆς Ζακύνθου εἶναι βέβαια κατόρθωμα καί παράδειγμα. Καί ἕνας δρόμος γιά σωστή παίδευση καί πειθαρχία στή γνώση.

Ἐξόρμηση ζωγραφικῆς στούς τοίχους

«Τό Παιδί χρειάζεται Εἰρήνη». Αὐτό ἦταν τό πρόσταγμα τῆς ἐξόρμησης πού πραγματοποιήθηκε τόν περασμένο Γενάρη σέ 15 δήμους καί κοινότητες τῆς Ἀθήνας καί τοῦ Πειραιᾶ μέ στόχο νά καλυφθοῦν μέ χαρακτηριστικές τοιχογραφίες – κοινό κτῆμα τῶν κατοίκων τῆς κάθε συνοικίας – οἱ ἐξωτερικοί τοῖχοι τῶν σπιτιῶν, οἱ μάντρες τῶν οἰκοδομῶν, οἱ κοινόχρηστοι χῶροι, τά σχολεῖα κ.ἄ. Ἡ ἐκδήλωση αὐτή πού ἔγινε σέ δύο Κυριακές τοῦ Γενάρη (στίς 21 καί στίς 28) καί πού λόγω τῆς ἐπιτυχίας πού σημείωσε ἐπαναλήφθηκε τόν περασμένο Μάη, ὀργανώθηκε ἀπό τήν ἑλληνική ἐπιτροπή γιά τή Διεθνή Ὕφεση καί Εἰρήνη καί τήν Ἕνωση Πτυχιούχων τῆς ΑΣΚΤ. Πρόκειται πιό συγκεκριμένα γιά ἕνα φαινόμενο πού σέ μερικές χῶρες ἔχει παρουσιαστεῖ ἀπό τίς ἀρχές τοῦ αἰώνα μας (Μεξικό), ἐνῶ σέ ἄλλες ἐξαπλώθηκε κυρίως ἀπό τό 1960 καί πέρα. Ἡ κίνηση αὐτή πέρα ἀπό τήν ἀξιοποίηση τῆς τέχνης σάν φορέα οὐσιαστικῶν μηνυμάτων καί μιᾶς αὐθεντικῆς ἐπικοινωνίας, σκοπεύει νά ἐρεθίσει τό δημιουργικό ἔνστιχτο τοῦ σύγχρονου ἀνθρώπου, ἔτσι ὥστε ὁ τελευταῖος νά ἀντισταθεῖ στόν κίνδυνο τῆς ἀπάθειας καί τῆς χειμερίας νάρκης πού παραμονεύει στό σημερινό, ὁλοένα πιό ἀπρόσωπο καί καταθλιπτικό, περιβάλλον.

Ἔτσι καί, ἐδῶ, ἐφέτος συνοικίες τῆς πρωτεύουσας καί τοῦ Πειραιᾶ, ὅπως ἡ Ἀργυρούπολη, ὁ Ἅλιμος, τό Κερατσίνι, τοῦ Ζωγράφου, ἡ Καισαριανή, ἡ Νίκαια, ἡ Δραπετσώνα, κ.ἄ. μέ τή σύμπραξη τῶν δήμων καί τῶν κατοίκων τους – ἀνάμεσα στούς ὁποίους τά παιδιά παίξανε κι αὐτά ἕνα ρόλο – ἀποκτήσανε τίς πρῶτες τους τοιχογραφίες. Οἱ τελευταῖες, ὅπως καί σέ ὅλες τίς ἄλλες χῶρες ὅπου τίς συναντοῦμε, ἀπό τή Σοβιετική Ἕνωση, τή Λαϊκή Κίνα καί τή Βουλγαρία μέχρι τή Γαλλία, τόν Καναδᾶ καί τίς ΗΠΑ εἶναι ἀνώνυμες καί συχνά ἀποτελοῦν τόν καρπό ἑνός καθολικοῦ ἐνθουσιασμοῦ τῶν κατοίκων τῆς γειτονιᾶς πού θεωρεῖ τήν τοιχογραφία, τό ἀξιωθέατό της, τή θαυμάζει, τή συζητεῖ καί τή βιώνει καθημερινά.

Χαιρετίζουμε αὐτήν τήν ἐκδήλωση πού λειτούργησε ὑποδειγματικά σάν ὀργάνωση καί σάν ἀποτέλεσμα καί εὐχόμαστε νά ἐξελιχθεῖ σύντομα σέ μιά καθολική προσπάθεια, νά ἐπεκταθεῖ σέ ὅλη τήν Ἑλλάδα, νά ἀναδειχτεῖ, τέλος – κάτι πού εἶναι ὁ πραγματικός ρόλος τῆς τέχνης – κατ' ἐξοχήν φορέας μηνυμάτων καί οὐσιαστικό μέσο ἐπικοινωνίας. Κι ἐδῶ, ἀκριβῶς, βρίσκεται ἡ ἀξία τῶν τοιχογραφιῶν αὐτῶν – ἀξία ἀπρόσβλητη ἀπό κάθε αἰσθητική ἀξιολόγηση – μιά πού ἐδῶ τό περιεχόμενο ἔχει μιά «παρουσία», βιώνεται καθημερινά καί δέ νοεῖται ξέχωρα ἀπό τήν ἐνεργοποιό κινητήριο δύναμη: τό λαό.

Χαρακτηριστικά καί πολύ ἀντιπροσωπευτικά παραδείγματα ἀπό αὐτές τίς τριχογραφίες πού πραγματοποιήθηκαν τίς δύο Κυριακές τοῦ Γενάρη περιλαμβάνει τό εἰδικό Λεύκωμα πού ἀφιέρωσαν στήν ἐκδήλωση οἱ ἐκδόσεις «Καστανιώτη». Τό λεύκωμα αὐτό μᾶς ἐπιτρέπει νά σχηματίσουμε μιάν ὁλοκληρωμένη εἰκόνα τῶν πρώτων αὐτῶν τοιχογραφιῶν πού ἔγιναν στή χώρα μας καί πού πρέπει νά χαιρετιστοῦν μέ ἐνθουσιασμό κι ὄχι μέ μηνύσεις, ὅπως στήν – εὐτυχῶς μοναδική – περίπτωση στό Περιστέρι.

NT.P.

Τό Δημοτικό Θέατρο Βόλου

Τό νέο θέατρο - ἐγκαταλελειμμένο γιαπί

Μέ πρωτοβουλία τοῦ δήμαρχου καί τοῦ δημοτικοῦ συμβούλιου ξεκίνησε στό Βόλο ἐκστρατεία γιά τήν ἀποπεράτωση τοῦ Δημοτικοῦ Θεάτρου. Τό θέατρο ἄρχισε νά κτίζεται μέ ἔσοδα τῆς πόλης, ἀλλά εἶναι μερικά χρόνια τώρα πού σταμάτησε ἀπό ἔλλειψη κρατικῆς συνδρομῆς.

Ἡ δημιουργία ἑνός τέτοιου πνευματικοῦ κέντρου εἶναι ἰδιαίτερα σημαντική γιατί θά ἀναζωπυρώσει τήν πνευματική ζωή μιᾶς πόλης μέ παλιά πνευματική παράδοση πού ἔχει περιπέσει σέ ἀδράνεια. Ἡ πόλη τῶν 100 καί πλέον χιλιάδων κατοίκων διέθετε θέατρο τόν περασμένο αἰώνα, ὅταν ἦταν μιά μικρή πόλη 10.000 κατοίκων. Τό 1896 κτίστηκε καί λειτούργησε Δημοτικό Θέατρο μέ ἀξιόλογη γιά τήν ἐποχή του θεατρική, ἀλλά καί πνευματική παρουσία. Τό παλιό ἐκεῖνο θέατρο καταστράφηκε μέ τούς σεισμούς τοῦ 1956. Τό δημοτικό συμβούλιο Βόλου πῆρε τήν πρωτοβουλία τῆς συγκέντρωσης τῶν ἀπαραίτητων οἰκονομικῶν μέσων γιά νά τελειώσει ἡ κατασκευή τοῦ θεάτρου, πού ἡ προοπτική του εἶναι νά ἀποτελέσει τόν κεντρικό πολιτιστικό φορέα τῆς πόλης. Τό Δημοτικό θέατρο Βόλου θά περιλαμβάνει τούς ἀκόλουθους χώρους.

1. Αἴθουσα 1.200 θέσεων πού θά εἶναι δυνατόν νά χωριστεῖ στά δύο, μέ κινητό παραπέτασμα, ἔτσι ὥστε νά μπορεῖ νά περιοριστεῖ ἡ χωρητικότητά του σέ 600 θέσεις, ἀλλά καί σκηνή εἰδικά μελετημένη πού μπορεῖ νά χρησιμεύσει γιά παραστάσεις ὑπαίθριου θεάτρου, τό ὁποῖο θά ἔχει 2.000 θέσεις, μέ ἀμφιθεατρική διάταξη.

2. Φουαγιέ κατάλληλο γιά διοργάνωση διαφόρων ἐκδηλώσεων, ἐκθέσεων ζωγραφικῆς, κλπ.

3. Ἄλλες μικρότερες αἴθουσες ἱκανές νά στεγάσουν δραστηριότητες σχετικές μέ τό θέατρο καί τήν τέχνη γενικότερα.

Τό σύνολο τῆς δαπάνης γιά τήν ὁλοκλήρωση τῆς πρώτης φάσης κατασκευῆς ἀνέρχεται σέ 8.900.000 δρχ. Ἀπ' αὐτές ὑπολοίπεται τό ποσό τῶν 5.000.000 δρχ. πού θά πρέπει νά δοθεῖ ἀπ' τό Ὑπουργεῖο Πολιτισμοῦ καί Ἐπιστημῶν.

Τό δημοτικό συμβούλιο Βόλου μέ τήν πεποίθηση ὅτι ἐκφράζει τήν ἐπιυμία ὅλων τῶν κατοίκων τῆς πόλης, κάνει ἔκκληση πρῶτα - πρῶτα στήν Πολιτεία, ζητώντας τήν κατανόηση τῆς ἀνάγκης τῶν Βολιωτῶν γιά ἕνα πολιτιστικό κέντρο. Ἀλλά ἐπίσης καλεῖ καί ὅλους τούς ὀργανισμούς, συλλογικούς φορεῖς, ἐπιχειρήσεις καί κάθε πολίτη, νά βοηθήσουν μέ κάθε τρόπο γιά τήν ὑλοποίηση, ὅσο γίνεται πιό σύντομα, τοῦ σημαντικοῦ αὐτοῦ στόχου πού καί τήν πολιτιστική ἀνάπτυξη τοῦ Βόλου θά βοηθήσει, ἀλλά καί στήν πολιτιστική ἀποκέντρωση θά συμβάλλει.

Τό παλιό Δημοτικό

ΟΜΠΕΡΧΑΟΥΖΕΝ 1979:
25ο Φεστιβάλ ταινιῶν μικροῦ μήκους

τοῦ Λευτέρη Ξανθόπουλου

Ἐννενήντα ἕξη ταινίες σέ συναγωνισμό ἀπό τριάντα τέσσερις χῶρες. Δέκα διαφορετικές κριτικές ἐπιτροπές καί τριάντα βραβεῖα ἤ τιμητικές διακρίσεις ἀπό 1.000 ὡς 5.000 μάρκα τό καθένα. Στήν ἀναδρομή μέ τόν τίτλο «Οἱ δυνατότητες τοῦ ντοκυμαντέρ», ταινίες κλασσικές τῶν Τζών Γκρήρσον, Ρόμπερτ Φλάερτυ, Μπάζιλ Ράϊτ, Ἀλμπέρτο Καβαλκάντι (βρετανική σχολή), Ρόμαν Κάρμεν (ΕΣΣΔ), Σαντιάγκο Ἀλβαρέζ (Κοῦβα), Γιόρις Ἴβενς καί Χένρυ Στόρκ καί τέλος τῶν Σώϋμαν καί Χαϊνόφσκι ἀπό τήν Λαϊκή Δημοκρατία τῆς Γερμανίας, κάλυψαν τήν περίοδο ἀπό τό 1929 ὡς σήμερα.

Πληθωρισμός στήν ἔκφραση καί χαμηλή ποιότητα στίς ταινίες τοῦ προγράμματος, σύγχιση αἰσθητική καί ἰδεολογική, εὐκολία καί κακή χρήση τῶν κινηματογραφικῶν μέσων, πολυλογία γύρω ἀπό τίς ἀσημαντότητες τῆς καθημερινῆς ζωῆς τοῦ σύγχρονου ἀνθρώπου καί τέλος ἡ ἰσοπεδωτική ἐπίδραση τῆς τηλεορασιακῆς τεχνικῆς σ' ἕνα σωρό ἀπ' αὐτές τίς ταινίες, συνέθεταν τά χαρακτηριστικά στό πολύχρωμο καί βουερό αὐτό σκουπιδαριό πού μαζεύτηκε στό Ὄμπερχάουζεν.

Ὡρισμένοι μίλησαν γιά λάθη, παραλείψεις καί μονοδιάστατη ὀπτική τῆς Ἐπιτροπῆς Ἐπιλογῆς τοῦ Φεστιβάλ πού τά μέλη της ταξιδεύουν στόν κόσμο, βλέπουν ταινίες καί διαλέγουν· ἄλλοι πάλι γιά τήν κρίση τῆς ταινίας μικροῦ μήκους καί τίς δυσκολίες στήν παραγωγή καί τή διανομή της. Γεγονός πάντως παραμένει ὅτι τά πράγματα πάψανε πιά νά κινοῦνται στό Ὄμπερχάουζεν πού ὑπῆρξε πρίν μερικά χρόνια πυρήνας οὐσίας καί κέντρο σημαντικῶν ζυμώσεων στόν χῶρο τοῦ εὐρωπαϊκοῦ κινηματογράφου. Ἠρεμία τέλματος καί ἄπνοια ἐπικρατεῖ, δέν συμβαίνει τίποτα τό καινούργιο καί τό Φεστιβάλ πού γιόρτασε φέτος τό ἀργυρό Ἰωβηλαῖο του ἤ τά 25 χρόνια συνεχοῦς λειτουργίας του, ἔχει γίνει πιά θεσμός καί κατεστημένο πού ἄν δέν βρεῖ σύντομα τρόπο νά ἀνανεωθεῖ, καιρός εἶναι νά αὐτοκαταργηθεῖ ἤ νά καταστραφεῖ!

Ἡ διεθνής παλιατσαρία πού εἴδαμε φέτος μᾶς δένει τά χέρια καί μᾶς κόβει τήν διάθεση γιά παραπάνω ἀναλύσεις καί σχόλια καί λοιπή πολυλογία. Οἱ ταινίες πού παρουσιάζονται παρακάτω ἀποτελοῦν μιάν τυχαία ἐπιλογή καί ἐξετάζονται περισσότερο σάν δείγματα μέ συγκεκριμένα συμπτώματα, ἀντιπροσωπευτικά μιᾶς κατηγορίας ἄλλων ταινιῶν πού ἔρχονται ἀπό πίσω τους προκαλώντας τίς θετικές ἤ ἀρνητικές ἀντιδράσεις μας.

«SKOLA HODANJA»—*«Σχολεῖο Περπατήματος»* τοῦ **Μπορίνο Ντοβνίκοβιτς,** *κινούμενα σχέδια, Γιουγκοσλαβία (8΄, 35χιλ., χρῶμα.).*

Ἕνα ἀνθρωπάκι μπαίνει ἀπό τ' ἀριστερά καί περπατάει πρός τά δεξιά τοῦ λιτοῦ καί ἀφαιρετικοῦ κινηματογραφικοῦ κάδρου. Ὁ τρόπος πού κινεῖται εἶναι χαριτωμένος καί πάνω ἀπ' ὅλα εἶναι ὁ δικός του, ὁ προσωπικός του τρόπος. Κάποιος ἄλλος ἔρχεται ἀπό τήν ἀπέναντι μεριά, σταματάει τό ἀνθρωπάκι μας καί προσπαθεῖ νά τοῦ ἐξηγήσει ὅτι εἶναι λάθος ὁ τρόπος μέ τόν ὁποῖον περπατάει, λάθος ὁ τρόπος μέ τόν ὁποῖο στηρίζει καί μετακινεῖ τό σῶμα του καί ὅτι μόνο ὁ δικός του τρόπος βαδίσματος εἶναι ὁ σωστός. Τό ἀνθρωπάκι μας ἀπορεῖ στήν ἀρχή μέ τήν ἐπέμβαση, πείθεται καί συνεχίζει νά περπατάει μέ τόν τρόπο πού ὁ ἄλλος τοῦ ἐπέβαλε. Ἕνας δεύτερος περαστικός τόν σταματάει πιό κάτω καί μέ τήν ἴδια φορτική διαδικασία τοῦ ἐπιβάλλει τόν δικό του τρόπο βαδίσματος. Αὐτό συμβαίνει τρεῖς-τέσσερις φορές ἀκόμα, τό ἀνθρωπάκι μας σέ πλήρη σύγχιση κι ἔχοντας ἀλλάξει ἕνα σωρό τρόπους βαδίσματος παύει πιά νά εἶναι ὁ ἑαυτός του καί καταντάει ἕνα μῖγμα διαφόρων ἐπιδράσεων μέχρι πού οἱ ἄλλοι ἀνθρῶποι στόν δρόμο τόν δείχνουν μέ τό χέρι τους εἰρωνικά, ἕνα μικρό παιδί τόν κοροϊδεύει, ἕνας σκύλος τόν γαυγίζει, κάποιος τόν φωτογραφίζει· τό ἀνθρωπάκι τάχει χαμένα ὥσπου ὅταν τόν πλησιάζει ἕνας ἀκόμα καί προσπαθεῖ νά τοῦ ἐπιβάλλει τόν δικό του τρόπο, τό ἀνθρωπάκι ἀντιστέκεται ἐπιτέλους καί κλωτσώντας πέρα τόν ἐπίδοξο «ἰνστρούκτορα», ξαναπαίρνει τόν δικό του προσωπικό τρόπο βαδίσματος καί περπατώντας χοροπηδητά καί χαριτωμένα, ὅπως στήν ἀρχή τῆς ταινίας, φεύγει καί πάει.

Τό πνεῦμα, ἡ ἀλαφράδα καί τά εὑρήματα τῆς ταινίας, μαζί μέ τήν ἄψογη χρήση τοῦ κάδρου καί τῆς κίνησης, τῆς ἔδωσαν τό τρίτο βραβεῖο τῆς Κριτικῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Κινηματογραφικῶν Λεσχῶν (FICC).

«POLYGON» — *«Πεδίο Ἀσκήσεων»* τοῦ **Ἀνατόλι Πετρώφ,** *ΕΣΣΔ 1978, κινούμενα σχέδια, (9΄, 35χιλ., χρῶμα).*

Μιά ὁμάδα στρατιωτικῶν δοκιμάζουν τό καινούργιο πολεμικό ὅπλο πού ἕνας ἀπ' αὐτούς ἔχει ἐφεύρει. Τό ἄρμα λειτουργεῖ αὐτόματα. Τά μηχανήματά του ἔχουν σχεδιαστεῖ ὅπως ἀκριβῶς καί ὁ ἀνθρώπινος ἐγκέφαλος, δηλαδή μόλις ὁ μηχανισμός του αἰσθανθεῖ ὅτι ἀπειλεῖται ἀπό κάποιον ἐχθρό, γυρνάει τήν κάννη κατεπάνω στήν ἀπειλή καί βομβαρδίζει τόν στόχο ἐξοντώνοντάς τον. Ὅλα πᾶνε θαυμάσια, οἱ στρατιωτικοί ἱκανοποιημένοι ἀπό τήν ἐπίδειξη ἐπιστρέφουν στό κατάλυμά τους γιά νά γιορτάσουνε μέ φαγοπότι τό ἐπίτευγμα. Κάποια στιγμή ὅμως, στό μυαλό ἑνός ἀπ' αὐτούς περνάει ἡ πονηρή σκέψη ὅτι θά μποροῦσε τό «ζωντανό» αὐτό μηχάνημα νά γυρίσει τήν κάννη κατεπάνω τους. Κι ἀπό κεῖ ἀρχίζει τό δράμα. Τό ἄρμα πού βρίσκεται στό πεδίο ἀσκήσεων συλλαμβάνει ἀμέσως τή σκέψη τοῦ ἀνθρώπου, τήν ἑρμηνεύει σάν ἀπειλή καί γυρνώντας τά πυρομαχικά κατεπάνω τους, τούς ἐξοντώνει τόν ἕναν μετά τόν ἄλλον καθώς αὐτοί τρέχουν σάν τρελλοί πρός ὅλες τίς κατευθύνσεις νά σωθοῦν.

Τά χρόνια περνοῦν, ἡ μηχανή ξεχασμένη ἀναπαύεται στό νησάκι σκεπασμένη ὡς ἀπάνω μέ ἄμμο. Οἱ ἰθαγενεῖς τοῦ τόπου οὔτε πού λογαριάζουν τήν ὕπαρξή της (ἡ κάννη μόνο ξεπροβάλλει ἀπό τήν ἄμμο) ζοῦνε εἰρηνικά τρώγοντας τούς καρπούς τῶν γύρω δέντρων ὥσπου ἐμφανίζεται ξαφνικά ἀπό τή θάλασσα ἕνα πολεμικό πλοῖο πού μέ κακές διαθέσεις ἑτοιμάζεται νά ὑποτάξει καί ἐξανδραποδίσει τούς ἰθαγενεῖς. Τότε τό «θαυμαστό» μηχάνημα συλλαμβάνει τήν ἀπειλή, ἀνάβουν φωτάκια, κόκκινα-πράσινα, στό μηχανισμό του, παίρνει πάλι μπρός μετά ἀπό τόσα χρόνια καί ΜΠΑΜΜ! μέ τίς κανονιές του βυθίζει τό πλοῖο σώζοντας τούς ἰθαγενεῖς.

Δυσκίνητο καί βαρύ ρώσικο ἀφήγημα μέ ρεαλιστικά κινούμενα σχέδια χωρίς φαντασία καί μέ τό ἀπαραίτητο ἠθικοπλαστικό μήνυμα στό τέλος. Μά σέ ποιούς, λοιπόν, ἀπευθύνουν αὐτές τίς ἀφελεῖς ψευτοφιλελεύθερες διδακτικές ταινίες, πού στά σίγουρα κι ἕνα παιδί τοῦ δημοτικοῦ (ὅπως καί τό κοινό τοῦ φεστιβάλ) θά τούς γύριζε τίς πλάτες;

«PANIK»—*«Πανικός»* τοῦ **Σάντορ Ράϊζενμπούχλερ,** *κινούμενα σχέδια, Οὐγγαρία 1978. (9΄, 35χιλ., χρῶμα).*

Μιά ἐξερευνητική ἀποστολή τεχνοκρατῶν ἀπαγάγουν μέ τά μηχανικά μέσα πού διαθέτουν – ἱπτάμενοι ἀπορροφητῆρες – τρεῖς μικρές ἀμφίβιες σαλαμάνδρες πού ζοῦν ἥσυχα σ' ἕνα μικρό νησί στόν Εἰρηνικό. Οἱ σαλαμάνδρες μεταφέρονται σέ μιά στρατιωτική βάση ἐρευνῶν ὅπου καί μεταβάλλονται σέ πειραματόζωα ψυχρῶν ἐπιστημόνων πού τίς βομβαρδίζουν ἀσταμάτητα μέ λογῆς ἀκτινοβολίες.

Τά ζωάκια παραμορφώνονται, ἀποκτοῦν τίς ὑπερφυσικές διατάσεις τοῦ Κίνγκ-Κόνγκ, ἐπαναστατοῦν ἐνάντια στούς καταπιεστές τους πού τρομοκρατημένοι κατεβάζουν στούς δρόμους τῆς ἐφιαλτικῆς ὑπερπολιτείας, πρός τήν ὁποία τά τέρατα κατευθύνονται, κάθε εἴδους πολεμιστές καί πολεμικές μηχανές πού ὅμως ἀποδεικνύονται ἀνίσχυρα μπροστά στόν ὑπερφυσικό ὄγκο καί τή δύναμη τῶν τεράτων, πού καταστρέφουν τέλος μέ τά πέλματά τους, κάθε ἴχνος τοῦ τεχνολογικοῦ αὐτοῦ πολιτισμοῦ.

Ἔχοντας, λές, ἐπιτελέσει κάποιο τους ἔργο τά ζωάκια, καί μέ μυστήριο τρόπο, ἐπανακτοῦν τίς φυσικές τους διαστάσεις καί ξαναγυρίζουν στό νησί τους. Τό εὐχάριστο τέλος ἔρχεται μέ τή νίκη τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος ἐνάντια στήν ἄλογη χρήση τῶν τεχνολογικῶν ἐξελίξεων, ἀποκτώντας ἔτσι ἡ ταινία τίς διαστάσεις μιᾶς ἀνοιχτῆς διαμαρτυρίας κάθε ζωντανοῦ πλάσματος πάνω σ' αὐτή τήν γῆ.

Μέ δάνεια καί ἀναφορές σέ πράγματα καί εἰκόνες πού ἔχουνε εἰπωθεῖ καί γραφτεῖ, χωρίς πρωτότυπη σκέψη καί αὐθεντικά εὑρήματα, χωρίς δηλαδή νά μπορεῖ αὐτό τό προϊόν νά σταθεῖ αὐτόνομα σέ δικά του ποδάρια, σάν φαντασμαγορικό παραμύθι πού ἦταν, μᾶς κράτησε τουλάχιστον τό ἐνδιαφέρον μέ τή γενναιοδω-

ρία στή χρήση τῶν χρωμάτων καί μέ τήν κίνησή του.

«ORATOR», *τοῦ* **Μπράνκο Ρανίτοβιτς,** *Γιουγκοσλαβία 1979, κινούμενα σχέδια (2΄, 35 χιλ., χρῶμα)*

Ἕνας ὁμιλητής, σοβαροφανής καί ἐπιβλητικός, ἀνεβαίνει στό βῆμα. Ἀτενίζει τά ἄφωνα πλήθη μέ βλέμμα ὑπεροπτικό καί μετά, γεμάτος αὐτοπεποίθηση, ἀρχίζει τό λόγο του. Περνάει ὅλες τίς φάσεις τοῦ ρήτορα πού ἀγορεύει ἀπό θέση ἰσχύος (τήν ὑπερυψωμένη ἕδρα), γίνεται ἐπιθετικός, βίαιος, καυστικός, χτυπάει τή γροθιά του στό ξύλο, ὀρύεται (κάτι σάν τόν Μουσολίνι σ' ἐκεῖνα τά ἐπίκαιρα τοῦ ἰταλικοῦ φασισμοῦ), ὁ ρήτορας κυριαρχεῖ. Τά κεφάλια τῶν ἀνθρώπων τόν παρακολουθοῦν μέ προσήλωση καί θρησκευτική εὐλάβεια. Ὁ ρήτορας τελειώνει τήν παράστασή του καί μέ φανερή ἱκανοποίηση σηκώνει τό ποτήρι γιά νά πιεῖ νερό. Καί τότε ξεσπάει τό χειροκρότημα τοῦ ἀκροατηρίου. Τά χέρια τους πού δέν τά βλέπαμε ὡς τώρα, σηκώνονται πρός τά πάνω, φυτρώνουνε ξαφνικά, καί χειροκροτοῦν ξέφρενα. Μόνο πού τά χέρια τοῦ πλήθους εἶναι δεμένα τό ἕνα μέ τό ἄλλο μέ βαρειές ἁλυσίδες...

Καλοφτιαγμένα τά κινούμενα σχέδια μέ ἔντονη τήν γιουγκοσλάβικη παράδοση στό εἶδος, μέ ἄνετη καί εὐέλικτη χρήση τῶν μέσων, συνθέτουν ἕνα ἐντυπωσιακό ἀποτέλεσμα καί συνειρμικά μᾶς γεννοῦν τήν ἐρώτηση: «Μά ποιός ἐπιτέλους κάνει ἀντίσταση ἐκεῖ πάνω;»

«FAIR-PLAY» *τοῦ* **Πάλ Βάργκα Γκέτζα,** *Οὐγγαρία 1978, κινούμενα σχέδια (2΄, 35χιλ., χρῶμα).*

Ἕνα πουλί βρίσκεται μέσα στό κλουβί του. Ξαφνικά, ἀκούγεται μιά ντουφεκιά, τό πουλί πανικοβάλλεται καί πηδάει στή γωνιά νά προφυλαχτεῖ ἐνῶ ἡ σφαίρα κόβει στά δυό ἕνα ἀπό τά κάγκελα τοῦ κλουβιοῦ. Ἡ δεύτερη ντουφεκιά σπάζει τό διπλανό κάγκελο καί οἱ ὁμοβροντίες συνεχίζονται ὥσπου ἕνα κομμάτι ἀπό τή σιδεριά πέφτει δημιουργώντας ἕνα ἄνοιγμα ἀπ' ὅπου τό πουλί πετάει λευτερωμένο πρός τά ἔξω κελαϊδώντας χαρούμενα. Ἡ τελευταία ντουφεκιά πού ἀκούγεται ἀπό τόν ἄριστο σκοπευτή πού δέν βλέπουμε ποτέ, σημαδεύει τήν καρδιά τοῦ πουλιοῦ, κόβει ἀπότομα τό τραγούδι του καί τό ρίχνει στό χῶμα νεκρό. Ἐδῶ τελειώνουν τά δύο λεπτά τῆς ταινίας καί τό κοινό, οἱ φιλελεύθεροι ἀστοί ξεσποῦν σέ χειροκροτήματα.

Ἀπό τήν πρώτη κιόλας ντουφεκιά, ὅπου συνειδητοποιοῦμε ὅτι ὁ ἀόρατος σκοπευτής δέν σημαδεύει τό πουλί ἀλλά θέλει νά σπάσει τά κάγκελα τοῦ κλουβιοῦ, δέν περιμένουμε ἐκπλήξεις, μαντεύουμε τό τέλος. Ξέρουμε ἀπό ξαρχῆς ὅτι λευτερώνει τό πουλί γιά νά ἔχει τήν ἱκανοποίηση νά τό ἐκτελέσει στόν ἀέρα. Προσπαθώντας νά ἀποκωδικοποιήσουμε τά σημεῖα τῆς ταινίας ἀνακαλύπτουμε ὅτι ἡ ντουφεκιά, σάν εὕρημα καί ἠχητικό ἐφφέ μαζί, εἶναι φορτισμένη μέ τό δυναμικό τῆς βίαιης πράξης: Κάποιος προσπαθεῖ νά πετύχει κάτι μέ βίαιο τρόπο. Ἡ ψυχραιμία καί ἡ μεθοδικότητα μέ τήν ὁποία ὁ ἀόρατος σκοπευτής ἐνεργεῖ (τόν φανταζόμαστε κιόλας, ἀκίνητο, μέ τό μάτι στή διόπτρα τοῦ τηλεφακοῦ νά σημαδεύει) δέν μᾶς ἀφήνει περιθώρια νά πιστέψουμε ὅτι δρᾶ ἀπό κάποιο φιλανθρωπικό (ζωόφιλο, ἐδῶ, μιά καί πρόκειται γιά πτηνό) κίνητρο. Μέ τό πού ἀπελευθερώνεται τό πουλί καί πάει νά φύγει πετώντας, ἀπελευθερώνεται καί ὁ μηχανισμός τοῦ σαδισμοῦ γιά τόν θεατῆ, πού συμμετέχοντας ἀπό τήν ἀρχή στό ὕποπτης καταγωγῆς παιχνίδι τοῦ κυνηγοῦ καί σκηνοθέτη, ξέρει πολύ καλά πῶς θά ὑπάρξει ἀκόμα μιά σφαίρα, ἡ τελευταία τῆς ταινίας, πού θά σκοτώσει τό πουλί στόν ἀέρα, ψυχρά, μέ ὑπολογισμό, φασιστικά σχεδόν!

«POR LA GRACIA DE DIOS»— *Γιά τή χάρη τοῦ Θεοῦ, τοῦ* **Κάρλος Τέλλεφερ,** *ντοκυμαντέρ, Ἱσπανία, 1978, (33΄, 16χιλ., χρῶμα)*

Οἱ θρησκευτικές τελετές τῶν καθολικῶν στήν ἑβδομάδα τῶν παθῶν στή Μαλάγα τῆς Ἱσπανίας. Ἡ ταινία προσπαθεῖ νά καταδείξει τό πῶς οἱ λαϊκές γιορτές λειτουργοῦν σέ βάρος τῶν θρησκολήπτων καί φανατισμένων λαϊκῶν μαζῶν καί πρός ὄφελος τῆς μειοψηφίας πού κυβερνάει. Πρόθεση τοῦ σκηνοθέτη εἶναι νά ἐπισημάνει τίς κοινωνικές δομές πού ἐπικρατοῦν στήν ἰδιαίτερη πατρίδα του Ἀνδαλουσία.

Τό ξύλινο ἄγαλμα τοῦ σταυρωμένου Χριστοῦ περιφέρεται στούς δρόμους. Τά πλήθη ἀκολουθοῦν καί ἐκστασιάζονται. Ἡ πρωτόγονη νεκροφιλία καί ὁ τοττεμισμός βρίσκουν τήν ἔκφρασή τους σάν ξέφτια μέσα στήν σύγχρονη χριστιανική λατρεία. Ὡρισμένοι μισόγυμνοι ἐπιδειξιομανεῖς μαστιγώνονται· τό αἷμα τρέχει ἀπό πάνω τους. Τμήματα στρατοῦ ἐκτελοῦν ἀσκήσεις ἀκριβείας στούς δρόμους. Στρατιές κουκουλοφόρων πιστῶν καί κλήρου μᾶς θυμίζουν τήν Κού-Κλούξ-Κλάν. Οἱ ἀρχές τῆς πόλης μέ μιά συμβολική χειρονομία, μέρος τῆς ντόπιας παράδοσης, ἀπελευθερώνουν ἕναν κατάδικο ἀπό τίς φυλακές. Τά ἀνδρικά κορμιά τῶν ἐθελοντῶν πού σηκώνουν τά διάφορα φετίχ τῆς λατρείας (ἀγάλματα, ἐπιτάφιους, παναγίες) ἐφάπτονται μεταξύ τους, νόμιμα

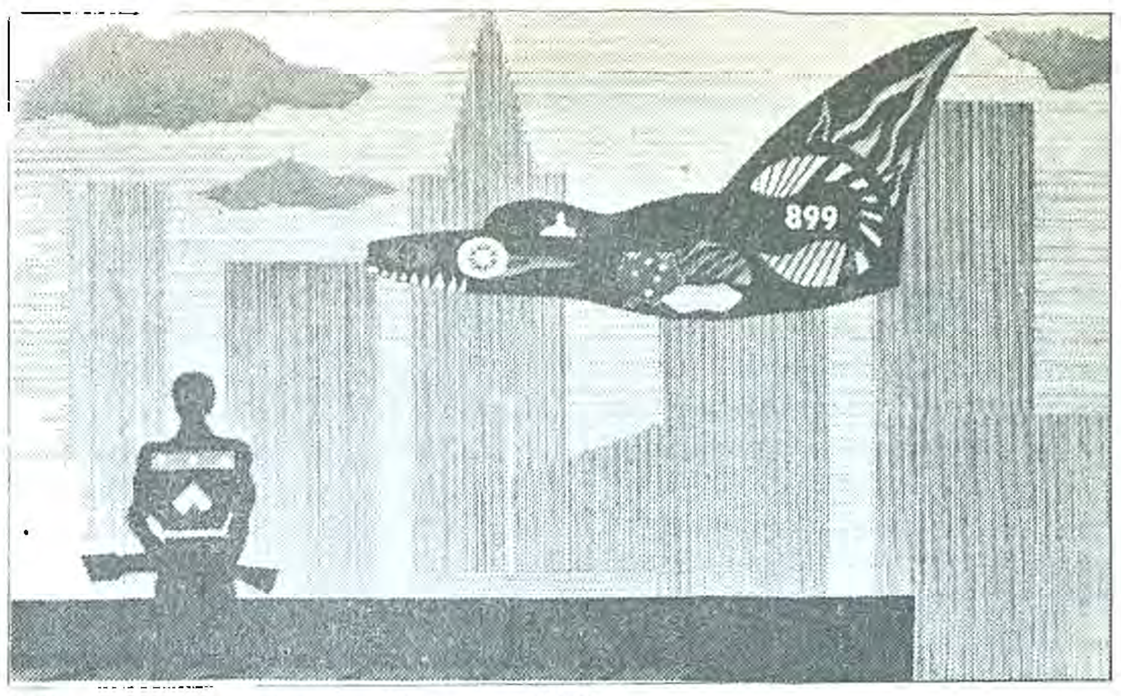

Σάντορ Ράιζενμπούχλερ, «Πανικός», 1978

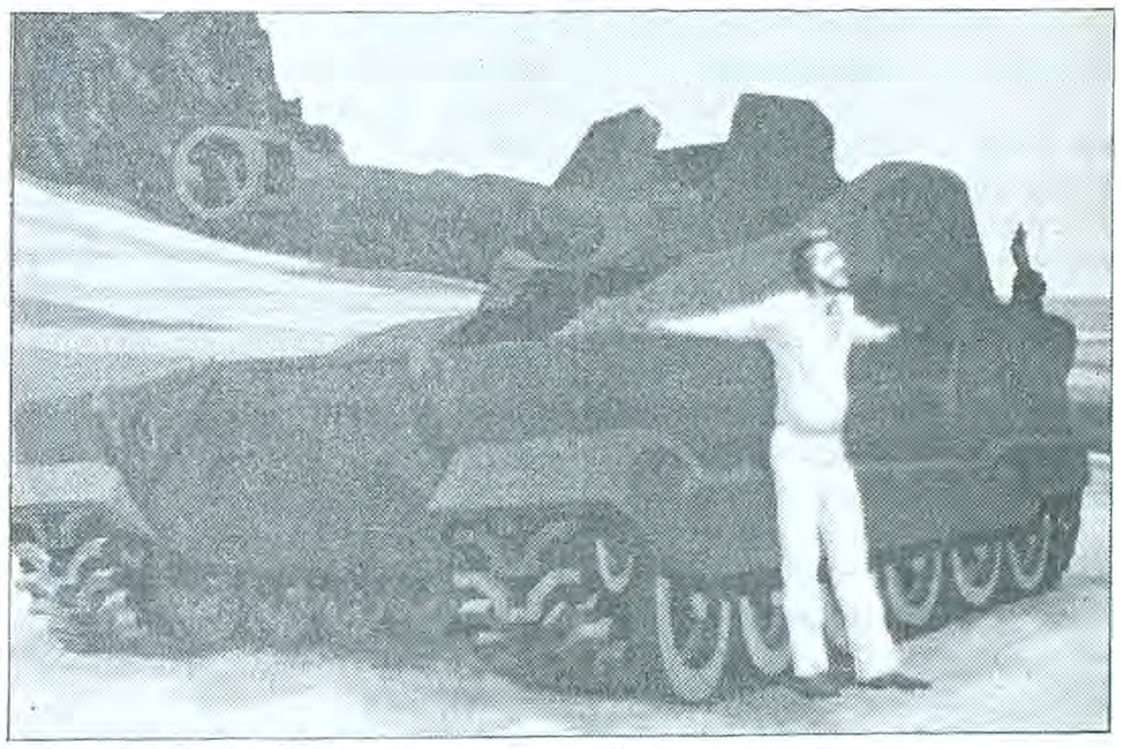

Ἀνατόλι Πετρώφ, «Πεδίο Ἀσκήσεων», 1978

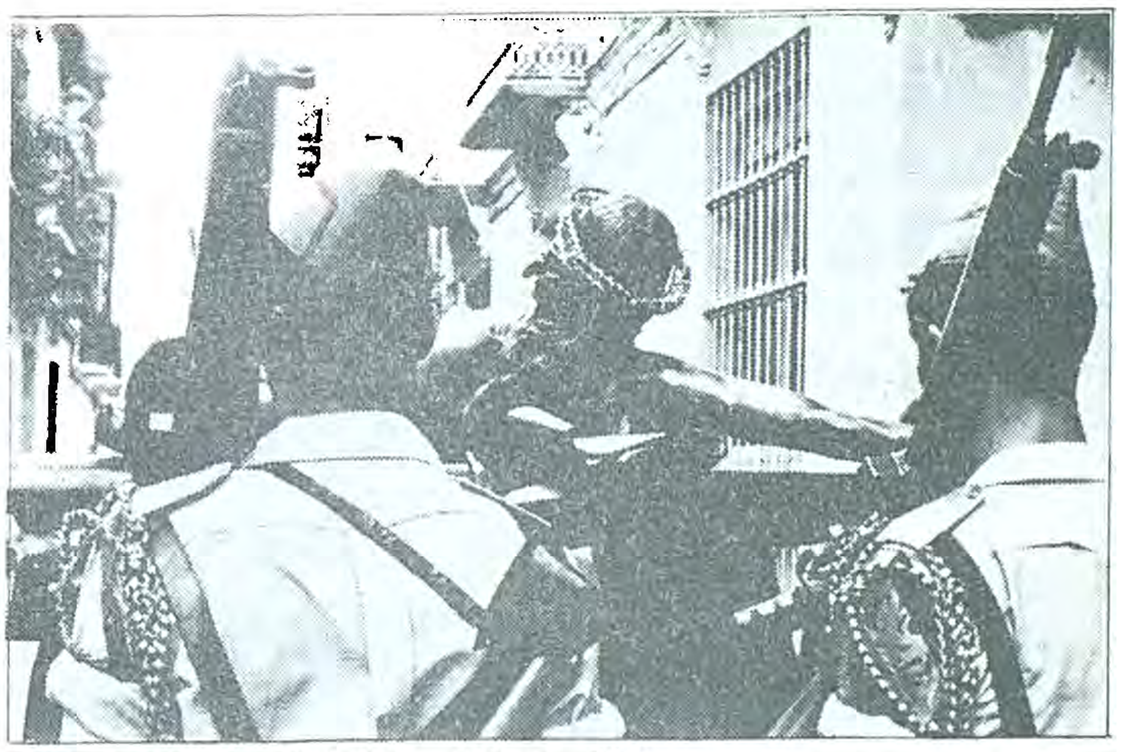

Κάρλος Τέλλεφερ, «Γιά χάρη τοῦ Θεοῦ», 1978

ἐπιτέλους μιά καί τό θέλει ἡ παράδοση, μέσα σ' αὐτήν τήν κατεξοχήν καταπιεσμένη σεξουαλικά κοινωνία καί κάτω ἀπό τό βάρος τοῦ σταυρωμένου ἀγάλματος, κουβαλώντας τό σφρίγος μιᾶς πολεμικῆς πράξης. Ἡ ἔξαψη στά πρόσωπά τους δέν κρύβει τήν ἱκανοποίηση πού αἰσθάνονται γιά αὐτά πού τούς συμβαίνουν. Ὁ παγανισμός ἐπιβιώνει ξεθυμασμένος μέ ἐκδηλώσεις πού συχνά ἀγγίζουν τά ὅρια τοῦ γελοίου. Οἱ στρατιωτικές, ἐκκλησιαστικές καί δημοτικές ἀρχές τῆς πόλης ἀκολουθοῦν τήν λιτανεία. Βραδιάζει, τά φῶτα ἀνάβουν καί ὁ ὀπτικός πανζουρλισμός πού κουβαλάει ἡ ταινία δέν λέει νά τελειώσει. Μαζί μ' ὅλα αὐτά δέν λέει νά μπεῖ καί σέ μιά σειρά αὐτό τό προϊόν πού συνεχῶς σκουντουφλάει. Ἡ σύγχιση τοῦ κινηματογραφιστῆ εἶναι ὁλοφάνερη. Δέν ἔχει ἀποφασίσει ἄν ὅλα αὐτά πού στό τέλος – τέλος εἶναι δικά του, τοῦ ἀρέσουν ἤ ὄχι. Οἱ εἰκόνες περνοῦν ἀσχολίαστες. Οὔτε ἡ μηχανή λήψης μέ τίς τυχαῖες γωνίες της οὔτε ἡ διαδοχή τῶν πλάνων στό μοντάζ καταφέρνουν νά δημιουργήσουν

κάποιο ρυθμό ἤ μιάν ἀτμόσφαιρα. Οἱ ἀφελεῖς συνεντεύξεις πού ἀκούγονται ἐπιδεινώνουν τό κακό χωρίς νά καταφέρνουν κάν νά δώσουν μιάν ὑποτυπώδη σοβαροφάνεια – ἔστω! – σ' αὐτό τό ὀπτικό ὑλικό. Αὐτό πού προφανῶς συνέβη στόν σκηνοθέτη εἶναι ὅτι μόλις βρέθηκε σ' αὐτό τό ἀκατονόμαστο πλῆθος τῶν πραγμάτων πού προσπάθησε νά καταγράψει, ἔγινε αὐτόματα μέρος τοῦ θεάματος καί ἀντί νά πάρει μιάν ἀπόσταση καί νά τό μετουσιώσει κινηματογραφικά, ἀναπαρήγαγε τό θέαμα χωρίς καμιά κριτική ματιά. Ἕνα ἐνδιαφέρον ὑλικό πού ἡ σωστή του χρήση θά μπροῦσε νά παράγει μιά ἐπαναστατική ταινία, λειτουργεῖ ἀντίστροφα: Σκορπίζει καί χάνεται ἀνεκμετάλλευτο.

«NAVAJO» – *Ναβάχο, τοῦ* **Μπάνχονγκ Κοσαλβάτ,** *ΗΠΑ 1978, ντοκυμαντέρ (27', 16 χιλ., χρῶμα)*

Μιά ταινία γύρω ἀπό τήν ἀνθρώπινη ταυτότητα. Οἱ ἰνδιάνοι τῆς Ἀμερικῆς ἀγωνίζονται νά κρατήσουν τόν πολιτισμό τους ἔξω ἀπό τίς ἐπιδράσεις τῆς κοινωνίας τῶν λευκῶν πού τούς περιβάλλει. Ἡ κινηματογραφική ἀφήγηση περιστρέφεται γύρω ἀπό δύο οἰκογένειες ἰνδιάνων τῆς φυλῆς Ναβάχο πού ζοῦν στήν περιοχή πού τούς ἔχει ὁρίσει ἡ ὁμοσπονδιακή κυβέρνηση. Ἡ πρώτη οἰκογένεια ἀντιπροσωπεύει τόν παραδοσιακό τρόπο ζωῆς διατηρώντας τά ἤθη καί τά ἔθιμα τῆς φυλῆς πού τά μέλη της ζοῦν στήν ἀπομόνωση καί τή στέρηση τῶν καταυλισμῶν. Ἡ δεύτερη εἶναι μιά σύγχρονη οἰκογένεια καί τά παιδιά τους σπουδάζουν στά σχολεῖα τῶν λευκῶν. Ἐπιχειροῦν νά προσαρμόσουν τίς σύγχρονες ἐπιστημονικές ἰδέες στήν γῆ τῶν Ναβάχο. Ὁ τρόπος ζωῆς τους βρίσκεται στό μεταβατικό ἐκεῖνο στάδιο ἀνάμεσα στόν παραδοσιακό καί στόν σύγχρονο τρόπο ζωῆς.

Ἐδῶ ὁ σκηνοθέτης δέν πιστεύει καί πολύ στήν χρησιμότητα αὐτῶν πού θέλει νά πεῖ, βαριέται κιόλας. Τεμπέλικο, μοιρολατρικό, ἀπαισιόδοξο, ἡττοπαθές, ἀργόσυρτος λόγος καί ἀφήγηση μέ συμβατικό περιεχόμενο, χωρίς μαχητικότητα καί ἄν πράγματι αὐτός ὁ τρόπος ζωῆς ἔχει ἐπιβληθεῖ σ' αὐτούς τούς ἰνδιάνους τότε ἀναρωτιέται κανείς ποιός τρόπος κινηματογραφικός πρέπει νά τόν ἐκφράσει! Δέν ὑπάρχουν μαχητικοί τρόποι νά πεῖ κανείς καί νά διεκδικήσει κάτι;

«TROMPETE, GLOCKE, LETZE BRIEFE» – *«Τρομπέτα, Κουδούνα, Τελευταῖα γράμματα» τοῦ* **Πήτερ Κάχανε,** *ντοκυμαντέρ, Λαϊκή Δημοκρατία τῆς Γερμανίας 1977/78. (18', 35 χιλ., μαυρόασπρο).*

Ἕνας δρόμος στό Ἀνατολικό Βερολίνο ἔχει πάρει τό ὄνομα τοῦ κομμουνιστῆ καί ἀντιφασίστα ταχυδρομικοῦ διανομέα Ἔρνστ Κνάακ πού ἐκτελέστηκε ἀπό τούς Ναζί τό 1944.

Τά σύνεργα τῆς δουλειᾶς του, ἡ τρομπέτα, ἡ κουδούνα καί τά τελευταῖα γράμματα τοῦ θύματος εἶναι οἱ μοναδικές μαρτυρίες – ἀφετηρίες ἀπ' ὅπου οἱ ἐν ζωῇ ἀδελφός, ἀδελφή, κι ἕνας φίλος τοῦ Κνάακ, προσπαθοῦν νά ἀνασύρουν τήν ἱστορία ἀπό τό παρελθόν, μέ τή μορφή τῆς προσωπικῆς ἀφήγησης καί νά τήν μεταφέρουν στήν σημερινή πραγματικότητα. Μαζί μέ τό κινηματογραφικό συνεργεῖο πηγαίνουν στό μπάρ «Τσούμ Κούλι», ἰδιοκτήτης τοῦ ὁποίου ὑπῆρξε ὁ παππούς καί δάσκαλος τοῦ Κνάακ πού ἔχει πεθάνει πρό πολλοῦ. Τό μπάρ δέν ὑπάρχει πιά καί στή θέση του βρίσκεται ἕνα ἐπιπλοποιεῖο. Ἀλλά τά ντοκουμέντα μᾶς ἐπιτρέπουν νά συλλάβουμε καί νά ἐκτιμήσουμε τό κλίμα καί τή νοοτροπία τῶν ἀνθρώπων τήν ἐποχή ἐκείνη.

Ἕνα ἀπό τά γνώριμα θέματα τῶν ἀνατολικογερμανῶν κινηματογραφιστῶν τῆς νέας γενιᾶς. Τηλεορασιακά πορτραῖτα ἤ ἀφηγήσεις γύρω ἀπό κομμουνιστές καί ἀντιφασίστες νεκρούς ἤ μή. Φαίνεται πώς εἶναι τό μόνο εἶδος κινηματογραφικοῦ θέματος πού ὁ νέος κινηματογραφιστής παίρνει ἄδεια νά γυρίσει χωρίς καμμιά δυσκολία ἀπό τίς ἀρχές. Τό Ὄμπερχάουζεν κατακλύζεται κάθε χρόνο ἀπό τέτοιες ἤ παρόμοιες ἄψογες τεχνικά παραγωγές ὅπου λές πώς τό κάθε τι ἐκειμένσα ἔχει δουλευτεῖ καί παραχθεῖ σύμφωνα καί μέ τήν τελευταία τεχνική παρατήρηση ἤ ὑποχρέωση τῶν διδακτικῶν ἐγχειριδίων κινηματογραφικῶν σχολῶν.

Ὅσο γιά τοῦτο δῶ: ψυχρό, ἀνέραστο, χωρίς καμιά αἴσθηση ἀφῆς ἤ ἐπαφῆς μέ τό θέμα του. Δέν τό ψαύει, δέν τό ἀγγίζει κάν τό πρόσωπο πού ψάχνει νά βρεῖ ὁ σκηνοθέτης, λές καί δέν ἔχει ὁ ἥρωας βαθουλώματα, στρογγυλάδες, γωνιές, ἀνθρώπινες διαστάσεις τελοσπάντων, καί ἄν ἀκόμα ὑποθέσουμε ὅτι ὑπῆρχε σάν ὄνομα ὁ Κνάακ στή μνήμη κάποιου θεατῆ, ἔ! λοιπόν μετά ἀπ' αὐτή τήν ταινία τό ὄνομα βγαίνει ἰσοπεδωμένο, λές καί ὁδοστρωτήρας πέρασε πάνω ἀπό τόν ἄμοιρο νεκρό.

«SCHEEPSBOUW — ORDERGANG VAN EEN INDUSTRIE» – *«Ναυπηγεῖα, ἡ καταστροφή μιᾶς βιομηχανίας», ντοκυμαντέρ, Ὁλλανδία 1978, συλλογική δουλειά τῆς ὁμάδας* **«KOLLEKTIV STADT JOURNAL»** *(33', 16 χιλ., μαυρόασπρο).*

Τά ναυπηγεῖα, μιά παλιά ὁλλανδική βιομηχανία μέ παράδοση, ἀπειλοῦνται μέ ἐξαφανισμό. Οὔτε ἡ ἱστορία ἑνός αἰώνα πού κουβαλᾶνε, οὔτε ἡ ἐπαγγελματική ἱκανότητα καί οἱ γνώσεις τῶν εἰδικευμένων ἐργατῶν, μποροῦν νά σταματήσουν τούς ἐργοδότες ἀπό τό νά ἐκτελέσουν τήν ἀπόφασή τους: τήν ἐκποίηση τῶν ναυπηγείων. Ἡ ἄποψη τῶν ἐργοδοτῶν εἶναι ὅτι ἡ ναυπήγηση πλοίων δέν φέρνει πιά κέρδη. Ἑπομένως, λένε, τά ναυπηγεῖα πρέπει νά κλείσουν. Αὐτές οἱ ἀποφάσεις πάρθηκαν χωρίς νά ζητηθεῖ ἡ γνώμη τῶν ἐργατῶν. Τά συνδικάτα καί οἱ ὀργανώσεις δέν μποροῦν νά κάνουνε καί πολλά πράγματα. Οἱ ἐργάτες συνειδητοποιοῦν ὅτι τόσα χρόνια δουλειᾶς πᾶνε χαμένα καί πιστεύουν ὅτι τά συνδικάτα πρέπει νά δραστηριοποιηθοῦν γιά νά προλάβουν τήν μαζική ἀνεργία πού τούς ἀπειλεῖ. Προσπαθοῦν νά πείσουν καί τούς ἄλλους συναδέλφους τους.

Ἡ ταινία γυρίστηκε στό ναυπηγεῖο NDSM στό Βόρειο Ἄμστερνταμ γιατί αὐτός εἶναι ὁ μοναδικός χῶρος πού οἱ ἄνθρωποι ἀγωνίζονται ἀκόμα γιά τήν μελλοντική τους ἐπιβίωση.

Ἡ ταινία ἀποτελεῖται ἀπό συνεντεύξεις μέ ἐργάτες πού δουλεύουν σ' αὐτή τή δουλειά 20 καί 25 χρόνια ὁ καθένας. Ἀκόμα περιλαμβάνει σκηνές ἀπό τίς διάφορες φάσεις τῆς δουλειᾶς κι αὐτό γιά νά καταδειχτεῖ ὅτι τό κλείσιμο τῶν ναυπηγείων δέν σημαίνει μόνο μαζική ἀνεργία ἀλλά καί ὁριστική ἀπώλεια ὅλων αὐτῶν τῶν εἰδικευμένων ἐργασιῶν.

Ἔντιμη καί συνεπής παραδοσιακή δουλειά, σχεδόν τηλεοπτικῆς πιστότητας. Χωρίς ἐξάρσεις, μέ ἤμερους βορεινούς τόνους, οἱ ἐργάτες μιλᾶνε στό φακό μέ τήν ἄνεση καί φυσικότητα πού τούς δίνει ἡ ἀπόγνωσή τους. Ἡ συστηματική καταγραφή τῶν προβλημάτων αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων καί ἡ ἐπιστημονική μέθοδος τῆς ὁμάδας πού πραγματοποίησε τήν ταινία, μᾶς ἀποκαλύπτουν τούς μηχανισμούς τῆς ἐξουσίας πού χρησιμοποιεῖ τό ἀνθρώπινο αὐτό ὑλικό μέ τήν ἴδια εὐκολία πού πουλάει καί ἀγοράζει τήν ἄψυχη ὕλη γιά τήν βιομηχανία της.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Ὁ JERCY BOSSAK, βετεράνος πολωνός ντοκυμαντερίστας καί καθηγητής σκηνοθεσίας στήν κρατική σχολή Θεάτρου καί Κινηματογράφου στό LODZ, τελειώνοντας τόν πρόλογό του στήν εἰδική ἔκδοση πού κυκλοφόρησε φέτος τό Φεστιβάλ γύρω ἀπό τήν ἱστορία καί τή δράση τοῦ θεσμοῦ, καταλήγει:

«Τά τελευταῖα χρόνια, τό Ὄμπερχάουζεν ἔχει γίνει ἕνας πολύ ἥσυχος τόπος ξαφνικά. Ἐλπίζω ὅτι αὐτό δέν εἶναι τίποτε ἄλλο παρά μιά κούραση πού θά περάσει ἤ μιά κλιμακτήρια κρίση καί ὄχι σημάδι γηρατιῶν. Τό μότο τοῦ Φεστιβάλ «Ὁ Δρόμος πρός τόν Γείτονα» παραμένει ὅσο ποτέ ἄλλοτε ζωντανό καί μέσα στήν ἐποχή μας, τό μόνο πού χρειάζεται εἶναι νά τοποθετεῖ κανείς τίς διαστάσεις του στίς σύγχρονες ἀνάγκες μας· αὐτό βέβαια ἀπαιτεῖ κουράγιο, δύναμη, εὐφυΐα καί φαντασία.

Πιστεύω ὅτι δέν θά μᾶς ἀπογοητεύσει τό Ὄμπερχάουζεν στό μέλλον».

«Polygon»: Ἡ ἀρχή...
...καί ἡ κατάληξη

καί ὅλα τά εἴδη CAMPING
σέ πολύ συμφέρουσες τιμές

Σκηνες απο 1500
Sleepings bags απο 500

ΚΙΑΦΑΣ 3 (ἀπό Ἀκαδημίας 78)
τηλ. 36.15.438

Ὁ «Βικτόρ» τοῦ Ροζέ Βιτράκ ἀπό τή Θεατρική Λέσχη Βόλου

τοῦ Γιώργου Α. Παναγιώτου

Ἡ παρουσίαση τοῦ «Βικτόρ» ἀπό τή Θεατρική Λέσχη Βόλου ἀνάγκη νά εἰδωθεῖ, γιά νά κατανοηθεῖ πληρέστερα, τόσο σέ σχέση μέ τό τί κουβαλάει τό ἔργο τό ἴδιο (προσωπική στάση τοῦ Βιτράκ, ἐποχή, συνειρμός, φιλολογικά ρεύματα), ὅσο καί σέ σχέση μέ τούς ἰδιαίτερους ἐκείνους παράγοντες πού συγκροτοῦν μιά «παράσταση», τό κοινό βασικά γιά τό ὁποῖο προετοιμάστηκε, ὡς τό χῶρο ἤ τίς συνθῆκες λειτουργίας τοῦ ὁμίλου. Ὁπωσδήποτε ἡ ΘΛΒ δέν συγκροτήθηκε γιά νά εἶναι ἕνας ἀκόμη «ἀποκεντρωμένος» θίασος στή Σαχάρα τοῦ ἑλληνικοῦ θεάτρου. Ὅποιος ἔχει συστηματικά παρακολουθήσει τήν πορεία της διακρίνει διάφανη μιά «θέση» πού διαπερνᾶ τόσο τή σκηνική διαδικασία (ἐκφορά τοῦ λόγου, χρηστικότητα σώματος) ὅσο καί γενικότερα ἀνύσματα, ὅπως ἡ ἐπιλογή τῆς πειραματικῆς νόρμας ἐργασίας ἤ ὁ τόπος ἐγκατάστασής της. Μέσα ἀπό ἔργα τόσο διαφορετικῆς ἔντασης, ὅπως ἔδειξε καί πέρσι στήν «Ὥρα», διοχετεύεται μιά ἄποψη ἐντελῶς «προσωπική» πού δέν παραμένει ἀνενεργή στή σφαίρα τοῦ λογικοῦ σχεδιασμοῦ, ἀλλά ἐξακολουθητικά ἐπαληθεύεται ἔμπρακτα.

Καταλυτικό στοιχεῖο στήν πορεία τῆς προετοιμασίας τοῦ «Βικτόρ» καί ρυθμιστικός παράγοντας τῆς ὅλης συμπεριφορᾶς τοῦ θιάσου τό κοινό τῆς πόλης τοῦ Βόλου, συνειδητά ἀφημένο ἀπό τό «ἱερατεῖο» τῶν ἔκδηλα καί κατ' ἐπάγγελμα ἀνησυχούντων «πνευματικῶν» καί μή παραγόντων του ἀπληροφόρητο. Ἄλλωστε, στή συντριπτική πλειοψηφία του, τό κοινό αὐτό δέν ἔχει καμιά σχέση μέ τούς προκατοχικούς ἤ προσεισμικούς Βολιῶτες κι ὡς σήμερα τρέφεται καί ἐπωαστικά ἀναπαράγει τή γονική κουλτούρα τοῦ βλάχου, τοῦ σαρακατσάνου, τοῦ πηλιορείτη ἤ τοῦ ἀναζητητῆ τύχης «Μάο-μάο». Θεονήστικος ἀπό σοβαρό προβληματισμό ὅλος αὐτός ὁ μαγγανιζόμενος κόσμος (ὅταν, στήν καλύτερη τῶν περιπτώσεων, τό ἄπαντο τῆς θεατρικῆς του γεύσης εἶναι τά Φο-νικά τοῦ κ. Ληναίου) πῶς νά ἀποδεχτεῖ τήν κατεδαφιστική σύμμιξη ὄνειρου καί δράσης τοῦ Βιτράκ; Ὅλοι οἱ φορεῖς συσσωματικῆς ἀλλοτρίωσής του (οἰκογένεια, σχολεῖο, στρατός, κομματική ὀργάνωση) τοῦ ἔχουν διδάξει πῶς εἶναι ἀπαγορευμένο κι ἐπικίνδυνο τό παιχνίδι μέ τήν ποίηση, μέ τό ἀνθρώπινο σῶμα, ἤ μέ τή λεκτική ἀποθησαύριση, τῆς κρεβατοκάμαρας καμώματα ἤ λογισμοί ἀπωθημένοι τοῦ ὑποσυνείδητου. Πῶς νά μήν ἀντιδράσει ὅταν ἀνακαλύπτει πώς ὑπάρχει ἕνας δημόσιος χῶρος ὅπου λέγονται χωρίς περισπασμούς ὅσα συμβαίνουν καθημερινά γύρω του μέ ἄξονα τό σύμβολο τῆς ἀθωότητας τό παιδί; Πῶς νά νομιμοποιήσει ὅ,τι «κατά συρροή» τοῦ ἔμαθαν ὡς ἐξαίρεση κι αὐθαιρεσία, ὅ,τι καταπιεσμένο ἴσως ἐντός του πού κάποια στιγμή ριγᾶ ἔστω καί στημένο ἀπέναντί του αὐτομαστιγώνεται, αὐτοσαρκάζεται, αὐτοαναιρεῖται καί δοξάζεται; Ὅταν μέσα ἀπό μιά ἠθοληψία οἱ «ἀστικοί» του συνειρμοί βρίσκουν διέξοδο καί ἀναπαριστῶνται ἀπό σκηνῆς;

Τό ἔργο τοῦ Βιτράκ εἶναι μιά ἀνθολογία ἐπάλληλων καί διάλληλων μορφοποιήσεων. Καμιά συγκεκριμένη φόρμα δέν εἶναι σέ θέση νά τό ἐπικαλύψει μέ σαφήνεια. Ἔτσι, μέ δοσμένο τό βολιώτικο κοινό-ἀποδέχτη καί μέ ἀνεξαρτησία ἀπό συγκεκριμένη σχολή, ἀφοῦ ἐμπεριέχει ταυτόχρονα πολλές σχολές, ὁ «Βικτόρ» νομιμοποιεῖ τήν ἀνάπλαση, ὅ,τι ὁ καλλιτεχνικός ὑπεύθυνος τοῦ θιάσου ὀνομάζει «σκηνική βερσιόν». Συνεπής μέ πάγια ἄποψη (γιά τόν «ἐξελληνισμό» τοῦ «Βικτόρ» ἀπό τόν κ. Π. Μάτεσι βλ. «Ταχυδρόμος» Βόλου 23.8.1970) διαφωνῶ καί μέ τόν «ἐκλαϊκευτισμό» του ἀπό τόν κ. Βραχωρίτη, μόνο πού ὁ δεύτερος ἔχει ἐναργέστερα νομιμοποιηθεῖ ἀπό τίς προϋποθέσεις τοῦ παιχνιδιοῦ. Γιατί ὅταν ὁ ἐκπρόσωπος τῆς ἐκκλησίας ἀποχωρεῖ ἀπό τή «συντηρητική» ἐκδοχή τοῦ ἔργου, τί θά συνέβαινε ἄν παρασταίνονταν τό πρωτότυπο χωρίς τήν ἀπόσβεση τῶν ἔξοχων πράγματι πυρακτωμάτων του; Μήπως τότε «ἀγανακτοῦσαν» καί ἄλλοι μέ ἀποτέλεσμα νά μάθουν οἱ Βολιῶτες πώς ὑπῆρχε ἡ ΘΛΒ μέ συγκεκριμένο ρεπερτόριο, ἀφοῦ μόνον ἕνας δημοσιογράφος ἀναφέρθηκε στό γεγονός ἀπ' ὅλο τό βολιώτικο τύπο κι αὐτός (χουντονεοδημοκρατικός γάρ) ἀρθρογραφώντας γιά νά ζητήσει «ἁγιαστούρα»;

Ἡ ἀνταπόκριση πού γνώρισε ὁ θίασος στίς δυό ἐξόδους του, Θεσσαλονίκη καί Ἀθήνα, ὁ παραληρηματικός ἐνθουσιασμός ἑκατοντάδων θεατῶν, καθώς καί οἱ ἐξαιρετικά εὐμενεῖς κρίσεις καί τῶν πιό δύστροπων θεατρικῶν κριτικῶν ἀποτελοῦν τήν ἀπάντηση στήν κατευθυνόμενη ὑποκρισία καί τή νοσηρή ἀποσιώπηση. Γιατί παρά τίς ὅποιες ἀτέλειες καί τίς ἐπιμέρους ἀντιρρήσεις (ἐκφράζω τήν προσωπική – τουλάχιστον – δυσφορία γιά τήν ὡς τήν ἐξαφάνιση περικοπή τοῦ καταλυτικοῦ καί πολύσημου ρόλου τῆς Ἵντας Μορτεμάρ) τά παιδιά τῆς ΘΛΒ ἐπαναβεβαίωσαν τήν ὕπαρξη ἑνός συνόλου ὀργανωμένου καί ὑποταγμένου σέ μιά σκηνική ἀντίληψη-φορέα μιᾶς προσεκτικά δομημένης συλλογιστικῆς. Οἱ τυχόν ἀρνησίες ἀπό ἐδῶ καί πέρα νομιμοποιοῦνται νά ἀσκήσουν ἔλεγχο, ὅσον ἀφορᾶ τήν παράσταση, καί ὄχι βέβαια γιά τό μῆκος τοῦ πουκάμισου τῆς Ἐσθήρ, παρά μόνο ἄν κι αὐτό συνάπτονταν μέ τήν «ἰδεολογία» τῆς παράστασης.

Σημειωματογραφώντας γιά μιά πολιτιστική ἐκδήλωση τοῦ Βόλου (μέ τή σκέψη πώς τελικά κάποιοι τολμητίες ὅπως τά παιδιά τοῦ πυρήνα τῆς ΘΛΒ κι ὄχι οἱ θλιβεροί ἐγγονοί θλιβερώτερων προγόνων πού ἔστησαν ἀνάθεμα στό Ἀνώτερο Παρθεναγωγεῖο ἐγγράφουν θετικές ὑποθῆκες πού συνιστοῦν τό χῶρο) πού ἔντονα ἐξακολουθεῖ νά μέ ἑλκύει, ἀναφέρω τούς συντελεστές τῆς παράστασης χωρίς σχόλια γιά τή συμβολή καθενός, ἐφόσον πρόκειται γιά προσπάθεια πού ἀρτιώνεται ἤ δέν ἀρτιώνεται στή συλλογική σύλληψη, ἄρα ἤ τή δέχεσαι ἤ δέν τή δέχεσαι (προσωπικά ἐπιμένω πώς θά 'πρεπε νά τή δεχτοῦν κι οἱ Βολιῶτες, ἐπιτέλους): Σκηνική βερσιόν – σκηνοθεσία: Σπύρος Βραχωρίτης, Εἰκαστική ἀντίληψη: Γιῶργος Τριανταφύλλου, Φωτεινές διαφάνειες: Φίλιππος Κουτσαφτῆς, Διανομή: Γιάννης Τράγκας (Βικτόρ), Ἐλισάβετ Σφακιανεακη (Λιλή), Σμαράγδα Σταυρινοῦ (Ἐσθήρ), Βίκυ Ψαλτίδου (Αἰμιλία), Νίκος Σκυλοδῆμος (Κάρολος), Μαριλένα Σαπουντζή (Θηρεσία), Πατής Κουτσαφτής (Ἀντώνης), Ἔρμπερτ Χατζόπουλος (στρατηγός), Ἄννα Παναγιωτοπούλου (Ἵντα Μορτεμάρ) καί Γιῶργος Κοτανίδης (γιατρός).

Λιούις Κάρολ

ΜΕΣ ΣΤΟΝ ΚΑΘΡΕΦΤΗ ΚΑΙ ΤΙ ΒΡΗΚΕ Η ΑΛΙΚΗ ΕΚΕΙ

Υ

ὕψιλον / *βιβλία*

Μετάφραση: *Σωτήρης Κακίσης*

Τό «Μές Στόν Καθρέφτη καί Τί Βρῆκε Ἡ Ἀλίκη Ἐκεῖ» (Through The Looking Glass and What Alice Found There) εἶναι *ἡ συνέχεια* τῆς Ἀλίκης Στή Χώρα Τῶν Θαυμάτων καί παρουσιάστηκε ἑφτά χρόνια μετά, τό 1872, πάλι μέ σχέδια τοῦ *Σέρ Τζών Τένιελ*. Κι ἐδῶ συνδυάζονται πάλι μοναδικά ἡ φαντασία, τό κωμικό, τό παραμύθι, ἡ παρωδία, τό λογοπαίγνιο καί ἡ «παράλογη» λογική – ἡ λογική πού μέ μαθηματική συνέπεια ὁδηγεῖ σέ ἀπίθανες ὑπερβολές. Πίσω ἀπ' τίς ἐξαιρετικά διασκεδαστικές γιά τά παιδιά ἱστορίες, ὑπάρχει ἐλαφριά ἀλλά διαθρωτική σάτιρα τῆς γλώσσας καί τοῦ τρόπου πού τή χρησιμοποιοῦμε, τῶν ἀνθρώπων καί τῆς συμπεριφορᾶς τους. Τό «Μές Στόν Καθρέφτη» μεταφράζεται γιά πρώτη φορά ὑπεύθυνα στήν Ἑλλάδα. Ἔγινε ὅσο τό δυνατό μεγαλύτερη προσπάθεια ν' ἀποδοθεῖ σωστά τό νόημα καί τά λογοπαίγνια, καί νά θρεθοῦν οἱ ὅποιες ἀντιστοιχίες στή σημερινή πραγματικότητα τῆς πλοκῆς τοῦ ἔργου, πού θά τό κάνουν νά λειτουργήσει καί νά γίνει κατανοητό ἀπό παιδιά καί μεγάλους, ὅπως ἄλλωστε ἤθελε κι ὁ ἴδιος ὁ Κάρολ.

Ἡ Οὐγγαρέζα πιανίστα Ἄννι Φίσερ

Ἐξόφληση μιᾶς κριτικῆς ὀφειλῆς στό Γιάννη Κωνσταντινίδη

Τοῦ Γιώργου Λεωτσάκου

ΜΕΣΑ σ' ἕνα Ἀνταρκτικῆς λευκότητας σκηνικό ἀπό ὑφάσματα, ὅπου πάνω του τό μαῦρο πιάνο μέ οὐρά τοῦ Ἡρώδειου θύμιζε ἐλαφρῶς... φώκια πάνω σέ παγόβουνο, ἡ Οὐγγαρέζα Ἄννι Φίσερ, διεθνῶς πολυσέβαστη μορφή τοῦ πιάνου, ἐγκαινίασε τίς φετινές «Ἡρωδιάδες» – προφεστιβαλικές ἤ «σπέσιαλ» ὅπως χαρακτηρίστηκαν μέ ἕνα ἀγγλοσαξωνικό ἐπίθετο πού τοῦ ἔχουν ἀλλάξει τά φῶτα οἱ Ἕλληνες ἑστιάτορες, ζαχαροπλάστες, πιτσατζῆδες, σάν θέλουν νά μοσχοπουλήσουν κάποιο προϊόν τῶν μαγειριῶν τους.

Ὅπως μαθαίνουμε, ἡ μετάκληση τῆς Ἄννι Φίσερ ἦταν ἀπόφαση τελευταίας στιγμῆς. Τήν προσυπογράφουμε βέβαια, ἀλλά καί δέν μποροῦμε νά μή σχολιάσουμε τήν *προχειρότητα* καί τό ἀβασάνιστο τῆς λήψης της. Εὔλογα θά μποροῦσε νά ρωτήσει κανένας: «Σύμφωνοι, ἡ Φίσερ. Ἀλλά γιατί ὄχι λ.χ. ὁ Χ, ὁ Ψ, ὁ Ω;». Κι αὐτό δίχως τήν παραμικρή διάθεση νά παίξει τό παιχνίδι τῆς κολοκυθιᾶς! Πίσω καί ἀπ' αὐτή τήν μετάκληση διαγράφεται ἡ τραγική ἔλλειψη προγραμματισμοῦ τῶν ἁρμόδιων ὑπηρεσιῶν τοῦ Ε.Ο.Τ. πού ἔχει καταντήσει εἰσαγωγέας τουρλοῦ-τουρλοῦ θεαμάτων καί ἀκροαμάτων, διαιωνίζοντας μιά εὐκλεῆ «πολιτιστική» πολιτική πού ξεκινᾶ ἀπό τή Βαυαροκρατία τοῦ Ὄθωνα. Τή στιγμή πού ὁ ἐλέῳ πασίγνωστων πιά κύκλων αὐθέντης τῆς μουσικῆς μας Μάνος Χατζιδάκις βάνει λουκέτο στήν *οὐσιαστική* ἐξήγηση, μ' ὅλο πού οἱ μουσικοί ἐξακολουθοῦν νά πληρώνονται μέ χρήματα τῶν φορολογουμένων. Δυστυχῶς ὅμως μόνον ὁ κ. Γ. Πλυτᾶς, σάν ὑπουργός Πολιτισμοῦ, ἔδειξε σ' ἀνάλογες περιπτώσεις εὐαισθησία... Ἄς ἀσχοληθοῦμε ὅμως μέ τήν πιανίστα.

Ἦταν φανερό ὅτι ἡ μεγάλη πιανίστα ἔπαιζε μέ τά ἀποθέματα τῆς παλιᾶς της δεξιοτεχνίας. Ὅμως, ὅσο κι ἄν ὁ ἦχος της στό Ἡρώδειο καί σ' ἕνα πρόγραμμα ἀφιερωμένο σχεδόν μόνο σ' ἕνα συνθέτη (3 σονάτες Μπετόβεν καί μόνο δυό σύντομα κομμάτια, οἱ «Αὐτοσχεδιασμοί» σέ σολ ὕφ. μείζ. καί λά ὕφ. μείζ. τοῦ Σοῦμπερτ) ἦταν περίπου ὁ ἴδιος σ' ὅλη τή διάρκεια τοῦ προγράμματος – μείναμε μέ τήν ἐντύπωση ἑνός κατακάθαρου «περλέ» καί κρούσεων ὡραῖα ἐλεγμένης σκληράδας – ἡ κάθε στιγμή εἶχε συναρπαστικό πιανιστικό καί ἑρμηνευτικό ἐνδιαφέρον. Ἀκόμη καί ὅπου διαφωνούσαμε, αἰσθανόμαστε ὅλη τήν ἐπιχειρηματολογία μιᾶς ὁλόκληρης σχολῆς καί μιᾶς ὁλόκληρης παράδοσης.

Ἔτσι, στήν περίφημη Σονάτα σέ ντό δίεση ἐλ., ἔργο 27 ἀρ. 2, «Ὑπό τό Σεληνόφως», τοῦ Μπετόβεν, στό ἀρχικό Ἀντάτζιο σοστενοῦτο ἡ ἀκαταμάχητη παλίρροια τῶν τριήχων – ἀδιάλειπτη ἔλξη πρός ἕναν κόσμο ὑπερβατικῆς ὀμορφιᾶς – εἶχε γίνει σχεδόν ἄμπωτη, εἶχε μιά ἐσωστρέφεια, μιά εὐγένεια καί μία ὀμορφιά, ἰδίως στά μέτρα 32-40 ὅπου τά ἁρπίσματα πάνω σ' ὁρισμένες συγχορδίες (δεσπόζουσα μέ ἔνατη λ.χ.) εὔκολα μποροῦν νά γίνουν «ἐντυπωσιακά» καί ἐξωτερικά. Τό Ἀλεγκρέτο παίχτηκε ἁπλῶς σάν ἕνα εἶδος παύλας ἀνάμεσα στό α΄ καί στό τευλευταῖο μέρος, τό Πρέστο ἀτζιτάτο: παρά τήν ἔνδειξη αὐτή ὅμως τό τέμπο (καί αὐτό ἔγινε) ἔχομε τή γνώμη ὅτι δέν πρέπει ποτέ νά εἶναι τόσο γρόγορο, ὥστε νά μή προλαβαίνουμε νά χαροῦμε τήν ὀμορφιά τῆς σκέψης τοῦ συνθέτη, οὔτε καί τόσο «δεξιοτεχνικό», ὥστε ἡ θεία μακρηγορία του νά ἀνατρέπει τήν ἰσορροπία τῆς ἐντύπωσης ἀπό τό α΄ μέρος. Σ' αὐτό τό φινάλε, μ' ὅλο πού τό πιανιστικό ὕφος ἦταν μεγάλου διαμετρήματος, ἀρκετά ποικίλματα ὑπολείπονταν σέ καθαρότητα καί πολλά περάσματα ἦταν θαμπά.

Ἀντίθετα, ἡ ἑρμηνεία τῆς τόσο φωτεινῆς κι αἰσιόδοξης Σονάτας σέ μι ὕφ. μείζ. ἔργο 31, ἀρ. 3 ἄφησε μᾶλλον ἀρνητικές ἐντυπώσεις. Ἡ πιανίστα στηριζόταν στά ἀποθέματα μιᾶς ἀνεξάντλητης τεχνικῆς κι ἔνιωθες τήν ἀδυναμία της νά μεταστεῖ στό συγκινησιακό περιεχόμενο τοῦ ἔργου. Στό α΄ μέρος κάποια ποικιλματικοῦ χαρακτήρα δέκατα ἔκτα δέν ἦταν καθαρά. Τά «τέμπι» ἦταν νευρικά καί μέ ἀνεξήγητες ἐπιταχύνσεις, ὁ συσχετισμός ἀνάμεσα στό πρῶτο καί στό δεύτερο θέμα δέν ἦταν ὀργανικός, ἡ ἀνάπτυξη δέν εἶχε σαφήνεια. Τά δυό μεσαῖα μέρη, Σκέρτσο καί Μενουέτο ἀκούστηκαν μᾶλλον ἀδιάφορα καί τό Φινάλε μηχανικό καί ταχύτερο τοῦ φυσιολογικοῦ.

Ἀπό τίς πιό ἐνδιαφέρουσες στιγμές τῆς βραδιᾶς ἡ Σονάτα σέ ντο μείζ. ἔργο 53, ἀφιερωμένη στόν κόμητα φόν Βάλντσταϊν, στόν ὁποῖο καί χρωστᾶ τήν ἐπωνυμία της. Σέ γενικές γραμμές μποροῦμε νά ποῦμε ὅτι ἀντί ν' ἀναζητήσει τή χρυσή τομή μεταξύ πιανιστικῆς δεξιοτεχνίας καί λυρισμοῦ καί ἀπ' ἐκεῖ νά προχωρήσει σ' ἕνα ἐπιβλητικό χτίσιμο τῶν μορφῶν, ἡ Ἄννι Φίσερ θαρρεῖς καί ἀπό μέτρο σέ μέτρο ἐπέμενε σέ μιά σαφῆ διάκριση ἀνάμεσα στά δυό αὐτά στοιχεῖα! Δέ μᾶς ἐνδιέφεραν τόσο τά ὅποια ὀλισθήματα στό α μέρος ὅσο αὐτή ἡ ἐναλλαγή ἑνός καθαροῦ λυρισμοῦ μ' ἕνα παίξιμο ἁδρό καί γωνιῶδες. Ἀκόμη πιό ἐνδιαφέρουσα ἦταν ἡ ἠχητική ἀφαίρεση στό σύντομο Ἀντάτζιο μόλτο, ἐνῶ στό Φινάλε εἴχαμε ἀπότομες ἐναλλαγές – ἀντιθέσεις τῆς ρυθμικῆς ἀγωγῆς πού ἔσπαζαν τήν ἑνότητα τῆς μορφῆς. Ἀντίθετα, οἱ δυό «Αὐτοσχεδιασμοί» τοῦ Σοῦμπερτ, ἄψογα παιγμένοι, δέν μᾶς ἄφησαν ἰδιαίτερες ἐντυπώσεις. Τέλος, δέν μποροῦμε νά μή σχολιάσουμε τό ὅτι στίς 4 ἀκριβῶς ἀράδες τοῦ βιογραφικοῦ σημειώματος τῆς Ἄννι Φίσερ στήν ἀγγλική του μετάφραση (στό πρόγραμμα τῆς ἐκδήλωσης) ὑπῆρχαν ... 4 χοντρά λάθη. Καί ἐπειδή τό πρόγραμμα στοίχιζε 20 δρχ. φαίνεται ὅτι ἡ ταρίφα τοῦ Ε.Ο.Τ. εἶναι ... ἕνα τάλιρο τό λάθος! (Ἡρώδειο, 11.6.79).

● ● ●

ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΜΕΝΗ ἐξόφληση ἑνός κριτικοῦ χρέους σέ μιά ἀπό τίς σεβαστότερες φυσιογνωμίες τῆς νεοελληνικῆς μουσικῆς, ὄχι μόνο γιά τήν ποιότητα τῆς ἀνεκτίμητης συνθετικῆς της προσφορᾶς, ἀλλά καί γιά τό σπάνιο ἀνθρώπινο καί καλλιτεχνικό της ἦθος: Ἀναφέρομαι στόν **Γιάννη Κωνσταντινίδη** (γενν. 1903) πού τόσο στά πιανιστικά, ὅσο καί στά ὀρχηστρικά του διαμάντια δημιουργεῖ ἕναν κόσμο ὑπέρτατης ἠχητικῆς καί ὀργανολογικῆς φινέτσας, κάπου μεταξύ ἐμπρεσιονισμοῦ (κυρίως) καί νεοκλασικισμοῦ, μέ ἁρμονικά ὑλικά ὅμως βγαλμένα μέ ἀξιοθαύμαστη ὀργανικότητα μέσα ἀπό τό δημοτικό μας τραγούδι πού χρησιμοποιεῖται σάν πρώτη ὕλη.

Θά μιλήσω αὐτή τή φορά γιά ἕνα ἔργο του πού πρωτάκουσα σέ ὅ,τι τελικά ἀπόμεινε ἀπό τήν ἀτυχήσασα συναυλία τοῦ Τρίτου Προγράμματος, στήν Ἐθνική Πινακοθήκη, τό βράδυ τοῦ Σαββάτου, 14 Ἀπρίλη: Ἔξοχα παιγμένες ἀπό τή Νέλλη Σεμιτέκολο οἱ «6 Σπουδές του σ' ἑλληνικούς λαϊκούς ρυθμούς» (χρονολ;) μᾶς τόν ἔδειχναν μ' ἕνα πρόσωπο διαφορετικό ἀπ' ἐκεῖνο στό ὁποῖο μᾶς ἔχει συνηθίσει: πρότυπό του ἐδῶ φαινόταν νά εἶναι ἡ ἁδρή πιανιστική γραφή ἑνός νεανικοῦ Προκόφιεφ – ρυθμικά τόσο ἔκτυπη, ὅσο καί ἡ μελωδία πού κινεῖται σέ «μεμακρυσμένες» τονικότητες. Πόσο ὅλ' αὐτά ὅμως ἔμοιαζαν ὄχι ἁπλῶς ἀφομοιωμένα, ἀλλά σχεδόν ἐξυψωμένα σ' ἕνα ἄλλο ἐπίπεδο, χάρη στόν ἐξευγενισμό μιᾶς πιανιστικῆς γραφῆς πού γινόταν ἀραβούργημα καί ἠχητικό κομψοτέχνημα, δίχως ἡ μουσική καί ὁ ρυθμός της νά χάνουν τίποτε ἀπό μιάν ἔνταση στήν ὁποία ὁ Κωνσταντινίδης δέν μᾶς εἶχε συνηθίσει ὡς τώρα!

Στήν ἴδια συναυλία ἀκούσαμε ἀπό τό **Χρῆστο Σφέτσα** (σοβαρά προβλήματα ἤχου καί τονικῆς ἀκρίβειας) καί τή **Σεμιτέκολο,** τή Σονατίνα γιά βιολοντσέλο καί πιάνο τοῦ Νίκου Σκαλκώτα καί τό Σεπτέτο γιά τρομπέτα (Γερ. Ραϋμόνδης), πιάνο (Νέλλη Σεμιτέκολο) καί ἔγχορδα τοῦ **Μιχάλη Γρηγορίου** – ἕνα ἔργο πού καί ἔμπρακτα ἔχομε ἀποδείξει (ὅταν εἴμαστε στή Ραδιοφωνία) τό πόσο ἐκτιμοῦμε. Τήν ἐκτέλεσή του διηύθυνε ὁ **Βύρων Φιδετζῆς.** ■

Στῆς Δούκισσας τῆς Πλακεντίας...

Μέ τίτλο «Πεντελική Ἐμπειρία», στή Μουσική Σελίδα τῆς «Πρωϊνῆς» τῆς 5.7.79 συνοψίσαμε τίς ἐντυπώσεις μας ἀπό τή γνωριμιά μας μέ τό ἀναστηλωμένο Μέγαρο τῆς Δούκισσας τῆς Πλακεντίας σά χῶρο ἄξιο νά φιλοξενήσει ὑψηλές αἰσθητικές μυσταγωγίες. Μυσταγωγίες μέ τήν πιό βαθιά τῆς λέξης σημασία – σέ πλέρια ἀντιδιαστολή μέ τήν ἀγοραία κοσμικότητα ἤ (στήν καλύτερη περίπτωση) τήν ἀξιοπρεπή ρουτίνα τῶν φεστιβαλικῶν Ἡρωδιάδων ὅπου, δυστυχῶς, ἡ ἑλληνική παρουσία γίνεται ὅλο καί πιό ἀραιή. Κι ἐπισημαίναμε ἀκόμη ὅτι ἄν κάπου πρέπει ν' ἀναζητήσουμε ἀμυδρές δυνατότητες ἑνός καλύτερου πολιτιστικοῦ «αὔριο» εἶναι στήν περιφέρεια, μακριά ἀπό τό ἁμαρτωλό κέντρο. Ἀλλά γιά νά ξαναγυρίσουμε στήν Πεντέλη καί στόν θαυμάσιο Πολιτιστικό της Ὅμιλο (ἱδρ. 1975) πού μᾶς ἀποκάλυψε αὐτό τό χαμένο μέσα στό ἑλλη-

νικό δάσος παραμυθένιο ἀρχοντικό τῆς παράξενης δούκισσας: Χτίσμα περίκομψο τόσο δεμένο μέ τό τοπίο – παρά τά νεογοτθικά στοιχεῖα πού ὁ Κλεάνθης κατάφερε νά ἐναρμονίσει μ' ἕνα περίγραμμα ἑλληνικότατο! – καί τόσο ὑποβλητικό! Ἔτσι, καθώς ἡ Σελήνη ἔκρυβε τό πρόσωπό της μέσα στά σύννεφα πού 'φευγαν σπρωγμένα ἀπό τίς αὖρες τοῦ βουνοῦ, θυμηθήκαμε τό περίφημο Domaine Enchanté (Μαγεμένο ἀρχοντικό), χαμένο μές στά δάση τῆς Sologne, στή κεντρική Γαλλία, πού εἴχαμε ἐπισκεφτεῖ τό 1958 καί πού ἀπαθανάτισε ὁ Ἀλαίν Φουρνιέ στό μυθιστόρημά του «Ὁ μεγάλος Μώλν»: ὕμνο μιᾶς ἐφηβείας πού μέ ρομαντική λαχτάρα ὁρμᾶ νά καταχτήσει μιά ὀνειρική ὀπτασία, δίχως νά συνειδητοποιεῖ ἀκόμα τήν τραγικότητα τῶν δαιμονικῶν ἀναστολῶν πού ἄλλοι ἔχουν φυτέψει μέσα της. Κι ἴσως οἱ δυό ἀναβάσεις μας στήν Πεντέλη ν' ἀποδειχτοῦν οἱ ψυχικά πιό ἀνταμείβουσες ἐμπειρίες ἑνός καλοκαιριοῦ πού δέν ὑπόσχεται παρά ἐλάχιστες ἀξιόλογες καλλιτεχνικές τέρψεις. Συνειδητοποιεῖ ὁ Πολιτιστικός Ὅμιλος Πεντέλης τί ἀπώτερες ἀγωνιστικές ὑποχρεώσεις τοῦ δημιουργεῖ ἡ ἀξιοθαύμαστη πρωτοβουλία του; Ὡστόσο, εἴμαστε βέβαιοι πώς στίς ὑποχρεώσεις αὐτές ἀσφαλῶς μπορεῖ ν' ἀνταποκριθεῖ στό ἄρτιο.

Ἡ δεύτερη ἀνάβασή μας στήν Πεντέλη (ἀφορμή τῆς πρώτης ἦταν τό ρεσιτάλ πιάνου τοῦ Ἄρη Γαρουφαλῆ – βλ. «Πρωϊνή» ὅ. π.) ἀφοροῦσε στήν κάλυψη τῆς πρώτης ἐμφάνισης σάν ἀρχιμουσικοῦ τοῦ **Τάτση Ἀποστολίδη,** πρώτου βιολιοῦ Κρατικῆς Ὀρχήστρας Ἀθηνῶν, πού ὡς γνωστόν, βρίσκεται κατακαλόκαιρο σέ... χειμερία νάρκη! Ὁ Τάτσης Ἀποστολίδης διηύθυνε ἕνα συγκρότημα καμιά δεκαπενταριά ἐπαγγελματιῶν μουσικῶν μας ὀρχήστρας μέ τήν ἐπωνυμία «Μικρή Ὀρχήστρα Ἐγχόρδων». Ἄραγε, πόσες φορές μεταπολεμικά, τόσο στήν Ἀθήνα ὅσο καί στή Θεσσαλονίκη δέ συμπήχθηκαν ἀπό διάφορους ἐμψυχωτές καί μέ διάφορες ἐπωνυμίες ἀνάλογοι σχηματισμοί; Ποιός νά εἶναι ὁ μέσος ὅρος τῆς ἡλικίας τους καί πόσες συναυλίες νά 'δωσε καθένας τους; Ἡ σχετική ἔρευνα καί στατιστική, μέ ἀποτελέσματα πού δέ δυσκολεύεται νά φανταστεῖ κανένας δυσοίωνα, θ' ἄξιζε νά γίνει γιά νά γνωρίσουμε μ' ἕναν τρόπο συγκεκριμένο καί ἀπερίφραστο ἕνα ἀπό τά πιό χαρακτηριστικά φαινόμενα τοῦ χρόνιου μαρασμοῦ τῆς μουσικῆς μας πού μεταδικτατορικά τείνει νά μεταστοιχειωθεῖ σέ θριαμβευτικά καλπάζουσα παρακμή!

Στό ἐνεργητικό τοῦ Ἀποστολίδη ἐγγράφεται ἕνα ἀπό τά ὡραιότερα προγράμματα γιά τίτιου εἴδους σχηματισμό πού ἔχομε ἀκούσει ποτέ στήν Ἑλλάδα – συνδυασμός τοῦ σύγχρονου (Γκορέτσκι, Δραγατάκης) καί παραδοσιακοῦ ἀπό τόν Πέρσελ ὡς τό Γιόχαν Κρίστιαν Μπάχ καί τό Μότσαρτ.

Σ' αὐτή τήν πρώτη του ἐμφάνιση σά μαέστρος προσκόμισε ὅλη τή μακροχρόνια κι ἀνεκτίμητη πεῖρα του σάν α' βιολί τῆς Κ.Ο.Α. (πέρα ἀπό τίς γνώσεις του καί τήν ἔμφυτη μουσικότητά του, τήν ἐνστικτικά σωστή ἐπαφή του μέ τή μουσική) καί, φυσικά, σάν ἐμψυχωτής τοῦ Ἑλληνικοῦ Κουαρτέτου Ἐγχόρδων – ἄλλη, πολυτιμότατη προσφορά του στή μουσική μας ζωή πού θά εὐχόμαστε νά βρισκόταν τρόπος νά συνεχιστεῖ. Οἱ κινήσεις του ἦταν μικρές, κοφτές, σαφεῖς, ἀρκετά πλαστικές – κάπως διστακτικές ὅμως. Εὔκολα μαντεύει καί καταλαβαίνει κανένας τήν ἀγωνία του νά ἐξασφαλίσει καταρχήν μιά ἀξιοπρεπή συνοχή καί μιά στυλιστική πιστότητα περισσότερο ἀπό τό νά ἐπιδιώξει τή «μεγάλη γραμμή», συμπαρασύροντας τούς μουσικούς. Κι αὐτούς τούς συνετά συντηρητικούς στόχους τούς πέτυχε, ἀσφαλῶς, σχεδόν ἀπό τήν ἀρχή ὡς τό τέλος: ὁμοφωνικότερη σάν ἑρμηνευτική ἀντίληψη παρά «πολυφωνική», ἡ ἐναρκτήρια Ἄρια ἀπό τήν Τρίτη Σουίτα τοῦ Μεγάλου Κάντορα ἦταν ἀτόφιος Μπάχ. Καθαρότατα διαγράφηκαν καί τά ἠθελημένα «παραδοσιακῆς» γραφῆς τονικά «Τρία κομμάτια σέ παλιό στύλ» (χρονολ.;) τοῦ Πολωνοῦ **Χ. Γκορέτσκι** (γεν. 1933) πού ἁρμονικά μᾶλλον θύμιζαν τόν «ἐμπρεσιονισμό» ἑνός Βών Οὐΐλλιαμς ὅταν ἐρωτοτροπεῖ μέ παλιότερες ἐποχές: τό μοναδικό μοντέρνο τους στοιχεῖο θ' ἀναζητούσαμε ἴσως στή φόρμα – τήν ἔμμονη ἐπαναληπτικότητα κάποιων μελωδικῶν στοιχείων. Μοτσάρτεια κι ἀνάλαφρα μ' ὅλο πού τά «τέμπι» τῶν δυό ἀκραίων μερῶν ἦταν κάπως περισσότερο ἀπό τό φυσιολογικό γρήγορα, κύλησε καί τό Ντιβερτιμέντο σέ ρε μείζ. ἀρ. Καταλ. Καῖχελ 136 – τελευταῖο ἔργο τοῦ προγράμματος πού, φρόνιμα, ἀντικατάστησε τό Ἀντατζιέτο ἀπό τήν 5η Συμφωνία τοῦ Μάλερ.

Ὡστόσο ἀπό τίς ὡραιότερες ἐμπειρίες τῆς βραδιᾶς ἦταν ἡ γνωριμιά μας μ' ἕνα ἀπό τά 35 κοντσέρτα γιά πιάνο πού ἄφησε ὁ Γιόχαν Κρίστιαν Μπάχ (1735-1782), τό Κοντσέρτο, ἔργο III, ἀρ. 5. Κρίμα πού τό πρόγραμμα δέν ἀνάφερε χρονολογία σύνθεσής του: εἶναι ἀριστούργημα πού τό μεσαῖο του μέρος ἔχει σαφέστατες ὁμοιότητες (ἀλλά κι ἐντελῶς δική του μελωδική προσωπικότητα) μέ τό ἀνεπανάληπτο ἐκεῖνο ἀργό μέρος τῆς Συμφωνίας Κοντσερτάντε γιά βιολί, βιόλα κι ὀρχήστρα τοῦ Μότσαρτ – καί ξέρομε πόσο «εὐήκοον οὖς» ἔτεινε ὁ Μότσαρτ στή μουσική τοῦ «Μπάχ τοῦ Λονδίνου». Σολίστ ἡ πιανίστα **Λίντα Λεούση.** Σά συγκινητικά εὐσυνείδητη μαθήτρια ἀγωνίστηκε κυρίως γιά ἕνα καθαρό «περλέ». Τό πέτυχε ὡς ἕνα σημεῖο ὄχι εὐκαταφρόνητο μ' ὅλο πού ἡ περίσσια χρήση τοῦ «πεντάλ» (τόσο ἀντίθετη μέ τό ὕφος αὐτό), ἰδίως στήν ἀρχή τοῦ α' μέρους ἐρχόταν... σ' ἀντίφαση μέ τήν προσπάθειά της. Ἡ ἔκφραση ὡστόσο (μᾶλλον μίμηση ἔκφρασης καί ὕφους) ἦταν μηχανική. Μερικά ποικίλματα θά τά θέλαμε καθαρότερα, κάποιες τετράδες δέκατων ἔκτων πιό ἰσόφθογγες (λ.χ. τό πρῶτο δέκατο ἕκτο ἦταν περίσσια τονισμένο καί λίγο «τραβηγμένο» σέ διάρκεια, σχεδόν σάν παρεστιγμένο). Καί δέ μποροῦμε ν' ἀποσιωπήσουμε κάποιες τάσεις ἐπιτάχυνσης τοῦ «τέμπο» (ὅμως δίχως ἐπικίνδυνες συνέπειες στή συμπόρευση μέ τήν ὀρχήστρα) καθώς καί, στό φινάλε, δυό στιγμιαῖες ἀπώλειες τοῦ εἱρμοῦ. Ὁπωσδήποτε ὅμως χρωστοῦμε στήν κ. Λεούση εὐγνωμοσύνη γιατί ἐπέστησε στήν προσοχή μας αὐτή τήν ἄγνωστη στό κοινό μας ἀριστουργηματική σελίδα τοῦ 18ου αἰώνα.

Καί τό πρόγραμμα (τό ξαναλέμε!) ἦταν πλούσιο σέ τέτοιες σελίδες! Ἡ σουίτα ἀπό τό «Βασιλιά Ἀρθοῦρο» (1691) τοῦ Πέρσελλ (ἀπό τήν ἱκανοποιητική, γενικά, ἐκτέλεση ζητήσαμε ἕνα «λεγκάτο» πιό πλατύ καί ἄνετο) στάθηκε ὑπόμνηση τῆς πολυδιάστατης μεγαλοφυΐας ἑνός συνθέτη πού τό εὐρύ, ἐκτός Ἀγγλίας, κοινό ἴσως ἀκόμη δέν ἔχει γνωρίσει ὅσο θά 'πρεπε. Τελευταία, ἀλλ' ὄχι ἔσχατη (καί παιγμένη μέ ἀξιοπρόσεκτη φροντίδα καί καθαρότητα), ἡ «Σουΐτα» (1961) γιά διπλό κουαρτέτο ἐγχόρδων τοῦ **Δημήτρη Δραγατάκη** (γεν. 1914) πέντε μέρη δίχως οὔτε μιά νότα περιττή, πυκνά σέ νόημα καί φροντισμένα μέ μουσική καί συγκινησιακή ἔνταση – σ' αὐτό τό «πέρα ἀπό τό νεοκλασικισμό» ὅπου μιά ἄσφαλτα ἐνστικτώδης ἐπιλογή στοιχείων θά ὁδηγοῦσε τό συνθέτη λίγο-λίγο στή δημιουργία μιᾶς δικῆς του γραφῆς, ἀπότοκο ὅμως μιᾶς βαθύτατης ἐκφραστικῆς ἀνάγκης. Ἡ τωρινή ἀκρόαση τοῦ ἔργου στάθηκε μιά δεύτερη ἀποκάλυψή του – ἀνάλογη μ' ἐκείνη τῆς Πρώτης του Συμφωνίας (1961) στήν Κ.Ο.Α. ὑπό τή διεύθυνση τοῦ Κων. Νόνη, στίς ἀρχές τοῦ χειμώνα. Πόσα ἄραγε ἀπό τά Ἑλληνικά (καί ξένα!) ἔργα πού γράφτηκαν τήν ἐποχή ἐκείνη μποροῦν σήμερα νά ἀκουστοῦν καί πάλι σάν κάτι περισσότερο ἀπό ἀσκήσεις μιᾶς γραφῆς, ἤ σάν προσπάθειες συνθετῶν νά «ξεπεράσουν» τόν ἑαυτό τους καί νά γίνουν «μοντέρνοι», προδίδοντάς τον καί μιλώντας μιά γλώσσα ξένη στήν ἰδιοσυγκρασία τους; Ὅταν ἡ μουσική μας πάψει νά διαφεντεύεται ἀπό Νάρκισσους κι ἀπό τό πνεῦμα τοῦ Κολωνακιώτικου σαλονιοῦ, ἴσως ἀνοίξουμε τά μάτια καί διαπιστώσουμε πώς ὁ Δραγατάκης ἔχει στήν ἱστορία της μιά θέση πάντως διαφορετική ἀπ' ἐκείνη πού τείνουν νά τοῦ προκαθορίσουν οἱ ὅποιοι σημερινοί της «ταγοί». (Μέγαρο Δούκισσας τῆς Πλακεντίας, 5.7.1979).

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

ΕΡΓΑΤΙΚΟΝ ΚΕΝΤΡΟΝ ΑΘΗΝΩΝ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Β. ΛΕΟΝΤΑΡΙΤΗΣ

τό ἑλληνικό σοσιαλιστικό κίνημα κατά τόν πρῶτο παγκόσμιο πόλεμο

ἐξάντας

Ἔκθεση γλυπτικῆς στό «Σκιρώνιο»

Τοῦ Δημήτρη Δεληγιάννη

Κοντά στά Μέγαρα, στήν Κακιά Σκάλα κι ἀκριβῶς στό 50ο χλμ. τῆς παλαιᾶς ὁδοῦ Ἀθηνῶν – Κορίνθου, βρίσκεται τό Σκιρώνιο Μουσεῖο. Τό ἔχτισε ὁ γνωστός γλύπτης Κώστας Πολυχρονόπουλος μέ τά ἴδια του τά χέρια, δσο ζοῦσε, καί τό προόριζε σάν τόπο συνάντησης καί ἐπικοινωνίας μέ τήν τέχνη.

Σήμερα τό Σκιρώνιο μέ τήν προσπάθεια τῆς ζωγράφου Μάρι Πολυχρονοπούλου φιλοδοξεῖ νά γίνει ἕνα ζωντανό διεθνές κέντρο συνάντησης δημιουργῶν. Ἐφέτος στό Σκιρώνιο μουσεῖο λειτουργεῖ γιά δεύτερη χρονιά ἔκθεση γλυπτικῆς μέ διεθνεῖς συμμετοχές πού ἐκτίθεται κυρίως στό ὕπαιθρο. Ἡ ἔκθεση εἶναι ἀφιερωμένη στόν Ἀπάρτη τοῦ ὁποίου τό «δισκοβόλο» ἀντικρύζουμε στό βάθος τοῦ δρομάκου πού ὁδηγεῖ στό μουσεῖο.

Ὅμως, προτοῦ ἀναφερθῶ στούς καλλιτέχνες πού συμμετέχουν, εἶναι ἀπαραίτητο νά δοῦμε τό χῶρο τοῦ Σκιρώνιου σάν γενικό πλάνο. Τό πρῶτο πού μᾶς ἀπασχολεῖ εἶναι τό κυρίως κτίριο τοῦ μουσείου, ἕνα σύνθετο ἀρχιτεκτόνημα χτισμένο μέ πέτρα στήν πλαγιά τῆς ἀκτῆς. Ἀποτελεῖται ἀπό τρεῖς βασικές αἴθουσες πού περιέχουν σχέδια, ζωγραφική καί γλυπτά τοῦ Κ. Πολυχρονόπουλου. Σέ ἄλλους χώρους, σέ μικρά δωμάτια καί διάδρομους, ὑπάρχει βιβλιοθήκη καί ἐκτίθενται ἀνάγλυφα καί ἔργα ἄλλων καλλιτεχνῶν.

Ὁ ὑπαίθριος χῶρος τοῦ μουσείου ἐπιτρέπει νά κινεῖται κανείς στά μικρά μονοπάτια πού ξεκινᾶνε ἀπό δύο κεντρικούς ἄξονες. Ἔτσι ὅλα τά ἔργα γλυπτικῆς ἐπικοινωνοῦν μεταξύ τους σ' ἕνα πολυδιαγώνιο πλέγμα καί ὁ ἐπισκέπτης μπορεῖ νά διαλέξει ὅ,τι τόν ἐνδιαφέρει περισσότερο. Μέρος τοῦ ὑπαίθριου χώρου ἀποτελεῖ μιά μικρή χαράδρα μέ κυκλικό ρυθμό στό πάνω μέρος, μέ κοίλο στό μέσον καί στενή κατάληξη πρός τή θάλασσα. Ἡ «χαράδρα» αὐτή πρόκειται νά διαμορφωθεῖ στή μορφή ἀρχαίου θεάτρου. Ἔτσι τό Σκιρώνιο Μουσεῖο Πολυχρονόπουλου γίνεται προσπάθεια νά ἀποτελέσει ἕνα καλλιτεχνικό κέντρο, ὅπου ὅλες οἱ τέχνες θά παντρεύονται μέσα σ' ἕνα περιβάλλον φυσικό.

Στή φετινή διεθνή ἔκθεση γλυπτικῆς πού λειτουργεῖ ἀπό τά τέλη Μαΐου καί θά διαρκέσει μέχρι 30 Σεπτεμβρίου, ἐκθέτουν οἱ καλλιτέχνες: Ἀπάρτης (ἀφιέρωμα), Ἀντωνοπούλου, Apostu (Ρουμανία), Βασιλάτου, Becheroni (Ἰταλία), Brennen (ΗΠΑ), Γερολυμάτος, Γεωργίου, Calabrone (Βραζιλία), Carmassi (Ἰταλία), Csiksentmihalni (Οὐγγαρία), Δαραδῆμος, Dimitrov (Βουλγαρία), Ζερβός, Farkas (Οὐγγαρία), Gangolf (Βέλγιο), Hsiao (Κίνα), Καλακαλᾶς, Καλογεράτος, Καταπόδης, Γ. Λάμπρου, Λεδάκη, Lumetti (Ἰταλία), Machado (Βενεζουέλα), Α. Μακρῆς, Marangoni (Ἰταλία), Masciarelli (Ἰταλία), Μηνόπουλος, Μουζάκης, Μπονάτσος, Νικολαΐδης, Οἰκονόμου, Olariu (Ρουμανία), Paduraru (Ρουμανία), Παπακωνσταντίνου, Παπαχρῆστος, Πατσόγλου, Περάκης, Philipe-Flip (Γαλλία), G. Pomodoro (Ἰταλία), Poprzan (Γιουγκοσλαβία), Ρόκος, Τσάρας, Φανακίδης, Χαριάτη, Χουζούρη, Χρυσοχοΐδη Zerer (Βενεζουέλα).

Δυναμική εἶναι ἡ παρουσία τῶν τριῶν Ρουμάνων γλυπτῶν πού μέσα ἀπό διαφορετικές στυλιστικές κατευθύνσεις ὁ καθένας, ἀφήνεται νά προσδιοριστεῖ ἡ ἱστορικότητα τοῦ ἔργου τέχνης καί ἡ μνημειακή του ὀντότητα. Ἰδιαίτερα ὁ νεώτερος τῶν ἄλλων N. Paduraru, μ' ἕνα συγκρατημένο τραγικό στοιχεῖο πού κρύβει τό ἔργο του, μᾶς μεταφέρει τή συγκινησιακή ἔνταση πού χαρακτηρίζει τήν καθολική καλλιτεχνική προσωπικότητα.

Εἶναι σημαντικό τό ὅτι στό Σκιρώνιο μᾶς δίνεται ἡ εὐκαιρία νά γνωρίσουμε τίς μοντέρνες τάσεις ὄχι μόνο τῆς ρουμάνικης ὁμάδας, ἀλλά καί τῶν Ἰταλῶν, τῶν Βέλγων, τοῦ Οὔγγρων καί τοῦ ἔργου τοῦ ἀμερικανοῦ Brennen.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΓΛΑΡΟΣ

Ἕνα ἀποκαλυπτικό πηγαῖο ταλέντο. Μιά νέα δυναμική παρουσία στήν παγκόσμια λογοτεχνία. Ὁ λόγος της εἶναι μιά καθαρή, δυναμική, πρωτότυπη, δροσερή καί ἀφρίζουσα πρόζα.

ΕΝΤΝΑ Ο'ΜΠΡΑΪΑΝ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΙ ΤΑΪΜΣ

Ὅσο ὑπάρχουν γυναῖκες

Κορίτσια στήν ἔκσταση τοῦ γάμου

Τό μοναχικό κορίτσι

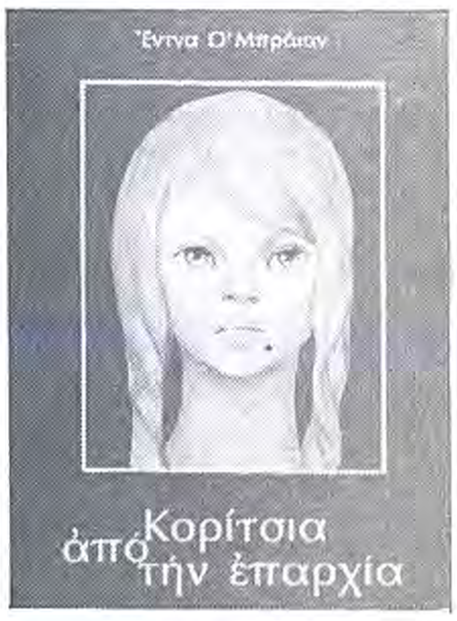

Κορίτσια ἀπό τήν ἐπαρχία

Εκδοσεις Γλαρος *Κεντρικη διαθεση-παραγγελιες:* ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ 31 ΑΘΗΝΑ-142 ΤΗΛ. 36 18 457

Ὁ Ἀλέξης Ζήρας γράφει γιά τό βιβλίο τοῦ Μένη Κουμανταρέα «Τό κουρεῖο» Κέδρος. Ἀθήνα 1979

Ἀπό τούς πεζογράφους τῆς γενιᾶς του ὁ Μ. Κουμανταρέας εἶναι ἐκεῖνος πού ἔχει παραμείνει περισσότερο πιστός σέ μιά ἀστική ἠθογραφία, στήν ἄντληση προσώπων, τόπων καί στήν περιγραφή ἀνθρώπινων σχέσεων, πού δέν μποροῦν γά ἐννοηθοῦν ἔξω ἀπό τά ὅρια τῆς πόλης. Ἄν παραβλέψουμε μερικά γραπτά του, ὅπου ἡ ἀλληγορία καί τό ὄνειρο ἐναρμονίζονταν καλύτερα μέ τό χῶρο τῆς ὑπαίθρου **(Τό Λουτρό, Ἡ Ἁγία Κυριακή στό ὄραχο)** τά ὑπόλοιπα – καί σημαντικότερα κατά τή γνώμη μου – πεζογραφήματά του πλέκονται γύρω ἀπό «μύθους» πού ἔχουν ὅλα τά στοιχεῖα καί τά μοτίβα τῆς ἀστικῆς ζωῆς. Καί πάλι, ὅμως, ἀπ' αὐτά τά στοιχεῖα ὁ Μ. Κουμανταρέας δέν ἀναπλάθει, δέν συγκροτεῖ ὁριακές καταστάσεις. Δέν ὑπάρχει οὔτε ἔνταση, οὔτε ἐκζήτηση στά κείμενά του. Μέ ἄλλα λόγια ἡ ἀτμόσφαιρα ὅπου κινοῦνται οἱ ἀνθρώπινες μορφές του δέν εἶναι φορτισμένη· ἡ πολιτική λ.χ. κατάσταση δίνεται ὑπαινικτικά καί πάντα σέ δεύτερο ἐπίπεδο. Ἀπό γλωσσική πάλι ἄποψη τό ὕφος του δέν ἔχει διακυμάνσεις. Θά μποροῦσα μάλιστα νά τό χαρακτηρίσω σάν ἐπίπεδο, δίχως αὐτός ὁ χαρακτηρισμός νά ἔχει κάτι τό ἀρνητικό. Εἴτε ἀπό τή σκοπιά τῆς μορφῆς, εἴτε ἀπό τή σκοπιά τοῦ περιεχομένου, οἱ ἱστορίες τοῦ Μ. Κουμανταρέα, ἀποφεύγουν νά αἰφνιδιάζουν τόν ἀναγνώστη. Ἀντίθετα, τόν προετοιμάζουν ἐξαρχῆς νά παρακολουθήσει μιά ἐξιστόρηση, πού σέ κάθε σημεῖο της ἀνακαλύπτει κοινούς τόπους, πού ὅλο καί περισσότερο μοιάζει γι' αὐτόν οἰκεία, ἀφοῦ μπορεῖ συχνά νά δεῖ τόν ἴδιο τόν ἑαυτό του ἐκεῖ μέσα, ἤ ἔστω κάποιες πτυχές του. Μίμηση τοῦ πραγματικοῦ; Ὄχι βέβαια. Αὐτός θά ἦταν ἕνας ἁπλουστευμένος χαρακτηρισμός. Θά ἔλεγα καλύτερα ὅτι στά κείμενα τοῦ Μ. Κουμανταρέα ζεῖ καί ἀναπνέει ἕνας κόσμος ἀπρόσωπος, στό βαθμό πού εἶναι ἀπρόσωπες οἱ σημερινές πόλεις, ἕνας κόσμος πού καθημερινά γεννιέται καί σβύνει χωρίς ν' ἀφήνει κανένα ἰδιαίτερο ἴχνος στό πέρασμά του, ἕνας κόσμος πού ἀποζητᾶ συνέχεια νά βγεῖ ἀπό τήν ἀφάνεια καί νά ἀλλάξει τή μοίρα του, ἀλλά πού τελικά δέν τό κατορθώνει γιατί οἱ δυνάμεις του εἶναι κομματιασμένες καί ἀνεπαρκεῖς. Ὅλο αὐτό τό κοινωνικό φάσμα τῶν μέσων ἀνθρώπων, αὐτῶν πού μόλις καί μετά βίας πετυχαίνουν νά ἐπιβιώσουν, αὐτῶν πού ἀρχίζουν νά συνειδητοποιοῦν τήν ἀποξένωσή τους μέσα σέ μιά συμβατική κοινωνία, εἶναι τό ὑλικό ἀπ' ὅπου ἀντλεῖ ὁ συγγραφέας τά στοιχεῖα του.

Τό κουρεῖο, ἡ καινούρια νουβέλα τοῦ Μ. Κουμανταρέα, εἶναι κι αὐτή προέκταση τῶν προηγούμενων βιβλίων του. Ἡ τοιχογραφία τῶν ἀνθρώπινων μορφῶν πού ἀνήκουν στά μεσαῖα στρώματα εἶναι πλουσιότατη. Καί δέν εἶναι χωρίς σημασία ἡ τάση τοῦ συγγραφέα νά ἀποσπᾶ στιγμιότυπα ἀπό τήν καθημερινή ζωή αὐτῶν τῶν στρωμάτων καί νά τούς δίνει προεκτάσεις, νά εἰσχωρεῖ σ' αὐτά καί νά βγάζει στήν ἐπιφάνεια ἀνομολόγητα πάθη. Ὑπαινίσσομαι, δηλαδή, ὅτι παρ' ὅλο πού ὁ Μ. Κουμανταρέας χρησιμοποιεῖ πλάγιο λόγο καί φέρεται σάν ἀμέτοχος θεατής πού ἁπλῶς καταγράφει, παρ' ὅλο πού φαινομενικά ἀκολουθεῖ τούς κανόνες τῆς κλασικῆς ἀφήγησης, στήν οὐσία δέν αὐτοβιογραφεῖται λιγότερο ἀπ' ὅ,τι οἱ θεωρούμενοι πεζογράφοι τοῦ «ἐσωτερικοῦ μονόλογου». Διάσπαρτες νύξεις μέσα στό *Κουρεῖο* μᾶς ἐπιτρέπουν νά νομιμοποιήσουμε τήν προηγούμενη ὑπόθεση, πράγμα ὅμως πού θά ὁδηγοῦσε αὐτή τήν βιβλιοκρισία σέ ἄλλα πεδία. Ἐπιστρέφω στήν συγκεκριμένη νουβέλα.

Ὁ Μενέλαος, ἕνας ἄντρας πού βρίσκεται στήν ἡλικία τῶν σαράντα, ἐργάζεται σάν λογιστής σέ μιά ἐπιχείρηση. Ἡ ζωή του εἶναι ὀργανωμένη μεθοδικά: ἐπαγγελματική ἀπασχόληση, φιλικοί δεσμοί. Τίποτε φαινομενικά δέν ξεφεύγει ἀπό ἕνα ρυθμό ζωῆς πού ἐπαναλαμβάνεται μονότροπα καί καθημερινά, ἐπανάληψη πού προσφέρει μιάν ἐπίπλαστη ἀσφάλεια. Κατοικεῖ μονάχος σ' ἕνα διαμέρισμα στά Πατήσια, συνδέεται ἐρωτικά μέ τή Λίτσα, μιά γυναίκα τῆς ἴδιας μ' αὐτόν ἡλικίας, μ' ἕνα δεσμό ἤρεμο ἀλλά πού ταυτόχρονα εἶναι σημαδεμένος μ' ὅλα τά ἴχνη τῆς ἥττας. Οἱ ἐλπίδες καί τῶν δύο εἶναι ψαλιδισμένες, ἔχουν ἀποδεχθεῖ μιά ζωή πού δέν τή διάλεξαν, ἀλλά καί πού δέν προσπάθησαν νά τήν ἀλλάξουν. Τώρα τούς ἀπομένει μιά σχέση συμβατική, χωρίς ἐξάρσεις, πού ἔχει ὑποκαταστήσει στή θέση τοῦ πρώτου πάθους τή συνήθεια. *Μήπως μόνο γι' αὐτή τή βεβαιότητα, κάποιον νά σ' ἀγαπᾶ καί νά σέ ὑπολογίζει, μήπως μόνο γι' αὐτό ἐξακολουθοῦσαν νά βλέπονται, ἄς ἦταν ἔτσι χλιαρά καί χωρίς πάθος;(...) Αἰσθανόταν μόνο πώς ἦταν μιά σχέση πού μποροῦσε ν' ἀντέξει σέ σεισμούς, πλημμύρες καί καταποντισμούς. Τάχα αὐτό δέν ἔφτανε;* (σελ. 33). Φαίνεται πώς δέν ἔφτανε. Ὁ Μενέλαος συναντᾶ τήν Εὐτυχία, πρόσωπο ὑπαρκτό καί συνάμα συμβολικό. Μιά γυναίκα πού ἐργάζεται σ' ἕνα κουρεῖο καί πού μονομιᾶς ἡ παρουσία της ἀνατρέπει τόν «αὐτάρκη» κόσμο τοῦ Μενέλαου. Μπαίνει στά ὄνειρά του, τοῦ ἀποδιοργανώνει τή ζωή, τοῦ ξυπνᾶ πάθη πού μέχρι τώρα ἔμοιαζαν νεκρωμένα.

Ἄραγε μέσα ἀπ' τό πρόσωπο τῆς Εὐτυχίας ἀναζητᾶ ὁ Μενέλαος τήν πυρά τῆς χαμένης καί διαψευσμένης νιότης του; Καί πάλι μιά τέτοια ὑπόθεση θά ἦταν ἁπλουστευτική. Νομίζω ὅτι ἐδῶ ξαναβρίσκουμε ἕνα ἀπό τά βασικά μοτίβα τῆς πεζογραφίας τοῦ Μ. Κουμανταρέα. Ὅπως ἡ κυρία Κούλα περίμενε ἄβουλα τόν ἐρχομό τῶν γηρατειῶν καί ἡ εἰσβολή τοῦ νεαροῦ Μίμη στή ζωή της ἀνατρέπει καθημερινούς καί φαινομενικά ἀκλόνητους ρυθμούς ὁδηγώντας την – ἔστω καί πρόσκαιρα – στήν ἀβεβαιότητα τοῦ ἄλογου πάθους, *(Κυρία Κούλα)*, ἔτσι καί στό *«Κουρεῖο»* ὁ Μενέλαος μοιάζει νά ἁρπάζεται ἀπό μοιραῖες δυνάμεις, νά λησμονεῖ τό παρελθόν του, νά ρίχνεται μέ ἔνταση στήν ἀπομύζηση ἑνός διαρκοῦς παρόντος, πού τόν ἐξαντλεῖ, τόν κάνει ἄβουλο καί τοῦ ἀφαιρεῖ κάθε δυνατότητα ἀντίστασης. Ξαφνικά τά πρόσωπα τοῦ συγγραφέα βρίσκονται ριγμένα σέ μιά πυρετώδη κατάσταση καί μολονότι ἡ ἐξωτερική περιγραφή τους δέν παρουσιάζει ἐξάρσεις, ὁ ἀναγνώστης ἀντιλαμβάνεται ἀμέσως ὅτι ἐδῶ ὑπάρχει ἕνα δράμα ἐσωτερικό, μιά τραγική ἀναζήτηση τοῦ ἑαυτοῦ τους, πού μέχρι τώρα ἦταν δέσμιος ἑνός πλήθους ἀναστολῶν καί συμβατικῶν κανόνων καί πού διαμιᾶς ἀπαρνεῖται αὐτό πού ἦταν γιά νά δοθεῖ ἀπερίσπαστος στίς ἀφυπνισμένες σωματικές προσκλήσεις.

Φυσικά τά πρόσωπα αὐτά τά περιμένει στό τέλος μιά ἀκόμα διάψευση. Εἶναι ἀδύνατο νά λησμονήσεις τόν παλιό σου ἑαυτό, νά σβύσεις μέ μιά κίνηση τό παρελθόν σου γιά νά ζήσεις σ' ἕνα αἰώνιο παρόν. Ἡ κυρία Κούλα ἐπιστρέφει στήν οἰκογένειά της, ὁ Μενέλαος θεραπευμένος, σωματικά καί ψυχικά, ξαναβρίσκει τή Λίτσα, τίς παλιές παρέες του, τήν ὑπόγεια λέσχη πού μέχρι τώρα τοῦ φαινόταν σάν τόπος μαρτυρίου καί πού μᾶλλον ἀνακαλεῖ στόν ἀναγνώστη – ἔστω καί ἔμμεσα – τό σκοτεινό καφενεῖο τῆς *Λίγειας*, τῆς περίφημης νουβέλας τοῦ Λαμπεντούζα. (περ. *Ἐκηβόλος*, ἀρ. Ι). Γιά νά ξανακλείσει ὅμως αὐτός ὁ κύκλος ζωῆς, πού λίγο ἔλειψε νά μείνει δίχως τήν προκαθορισμένη του συνέχεια, θά χρειαστεῖ νά περάσει ὁ Μενέλαος μιά ἀρρώστεια πού τά αἴτιά της εἶναι ἄγνωστα. Καί πράγματι εἶναι ἄγνωστα, ἀφοῦ στήν οὐσία δέν εἶναι μιά ἀρρώστεια σωματική, ἀλλά κυρίως ψυχική. Ἡ Εὐτυχία, αὐτή ἡ μοιραία γυναίκα τοῦ κορείου, πού ἔχει πλήρη συνείδηση τοῦ ἀδιέξοδού της, ἀλλά καί τοῦ ἀδιέξοδου τῶν ἄλλων, ἐξαφανίζεται αἰφνίδια ἀπό τή ζωή τοῦ Μενέλαου. Ἡ ἐκδρομή τους στά περίχωρα τῆς Ἀθήνας σημαδεύει τήν κορύφωση μά καί τήν ἀρχή τοῦ τέλους αὐτῆς τῆς «παράταιρης» ἐρωτικῆς σχέσης. Ὁ Μενέλαος βγαίνει λυτρωμένος ἀπό τήν ἀρρώστεια του: εἶναι ὅμως λυτρωμένος; Οὐσιαστικά ἔχει προσθέσει στή ζωή του μιάν ἀκόμα ἥττα. Οἱ ἄνθρωποι σάν κι αὐτόν – καί συνήθως μοιάζουν μεταξύ τους αὐτοί πού συναντᾶμε στά κείμενα τοῦ Μ. Κουμανταρέα – λές καί εἶναι σημαδεμένοι ἀπό μιά μοίρα, ἕνα πεπρωμένο, πού τελικά δέν μποροῦν νά τό ἀποφύγουν καί πού ὑποτάσσονται σ' αὐτό. Τό κουρεῖο ὅπου συνάντησε ὁ Μενέλαος τήν Εὐτυχία, ἕνα κατάστημα πού συνεχῶς παρακμάζει, τώρα, μετά τήν ἐξαφάνισή της, μοιάζει ν' ἀνταναklᾶ τήν ἐσωτερική ἐρημιά τῶν προσώπων τῆς νουβέλας. Κανένα πάθος καί καμιά ἀνθρώπινη δύναμη δέν μπορεῖ νά ἀνταγωνισθεῖ τή μοίρα αὐτῆς τῆς μικρῆς κοινωνίας τοῦ *«Κουρείου»*.

Ὅλα ὅσα προανάφερα μποροῦν νά ἀποδώσουν σέ γενικές γραμμές τίς σκέψεις μου γύρω ἀπό τή δομή καί τίς προεκτάσεις τῆς νουβέλας τοῦ Μ. Κουμανταρέα. Πέρα ὅμως ἀπό τίς ἐμφανεῖς συγγένειες τοῦ Κουρείου μέ τά προηγούμενα πεζογραφήματα τοῦ συγγραφέα ὑπάρχουν ὁρισμένες διαφορές πού πρέπει νά σημειωθοῦν. Οἱ διαφορές αὐτές δέν σχετίζονται μέ τό ὕφος ἤ τήν

ΑΝΩΤΕΡΑ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ
για υποψηφιους GCE φοιτητες πανεπιστημιων
σπουδαστες ΚΑΤΕ τηλ 3615403 απογευματα

τεχνική ἐργασία ἤ τίς ἀναγωγές στούς ἀνθρώπινους χαρακτῆρες τῆς νουβέλας. Κατά βάση καί τό ὕφος καί ἡ τεχνική καί ἡ ἐπιλογή τῶν προσώπων ἔχουν τήν ἴδια συνοχή πού παρατηροῦμε καί στά ἄλλα βιβλία τοῦ Μ. Κουμανταρέα. Οἱ διαφορές βρίσκονται στά ἐπιμέρους στοιχεῖα καί στόν τρόπο μέ τόν ὁποῖο αὐτά ἔχουν ἐπεξεργαστεῖ γιά νά δώσουν μαζί μέ τά βασικά μοτίβα τῆς ποιητικῆς τοῦ συγγραφέα τό δεδομένο ἀποτέλεσμα.

Ἕνα πρῶτο πράγμα πού διέκρινα στό «*Κουρεῖο*» εἶναι ὅτι, σ' ἀντίθεση μέ τήν «*Κυρία Κούλα*» καί τήν «*Βιοτεχνία Ὑαλικῶν*», δέν ἔχει τήν ἴδια οἰκονομία λόγου. Ἐκεῖ ὅπου ὁ συγγραφέας περιγράφει τήν ἐσωτερική κατάσταση τῶν προσώπων του εἶναι καίρια εὔστοχος, ἐκεῖ ὅμως πού ὁ διάλογος ὑποκαθιστᾶ τήν περιγραφή ὁ ἀναγνώστης συχνά ἔχει τήν ἐντύπωση ὅτι ὅσα λέγονται θά μποροῦσαν νά εἰπωθοῦν πιό σύντομα. Λ.χ. οἱ συζητήσεις Μενέλαου - Εὐτυχίας καί ὁ τελευταῖος διάλογος Μενέλαου - Λίτσας. Στά σημεῖα αὐτά τό κείμενο κινδυνεύει νά εἶναι φλύαρο. Ἕνα δεύτερο πράγμα εἶναι ἡ μορφή τῆς Εὐτυχίας. Συχνά δέν πείθει τόν ἀναγνώστη, ἄν λάβουμε ὑπόψη μας τήν κοινωνική της προέλευση καί τόν τρόπο πού ζεῖ. Ὁ τρόπος πού ἀποδέχεται τήν πρόσκληση τοῦ Μενέλαου νά πάει σπίτι του, ὁ τρόπος πού μιλάει γιά τήν μικρή ἱστορία τοῦ κουρείου, ἡ εὐκολία μέ τήν ὁποία δέχεται μιά ἐρωτική σχέση καί ἡ κατοπινή διφορούμενη στάση της, ὅλ' αὐτά μαρτυροῦν μιά γυναίκα πού δέν ἔχει καί πολλές ἀντιστοιχίες μέ τήν συμπεριφορά καί τό σκεπτικό τῶν κοριτσιῶν πού ἦρθαν στήν Ἀθήνα ἀπό τίς ἐπαρχίες κατά τή δεκαετία 55 - 65. Οὔτε, ἄλλωστε, ὑπάρχει κάποια νύξη στό βιβλίο πού νά δικαιολογεῖ τό ἀντίθετο.

Ἄν ἐξαιρέσουμε αὐτές τίς ἐπιφυλάξεις μας, στό «*Κουρεῖο*» μποροῦμε νά συναντήσουμε ὅλες τίς ἀρετές τῆς τεχνικῆς καί τοῦ ὕφους τοῦ Μ. Κουμανταρέα. Ποιητική ἀτμόσφαιρα χωρίς νά διαβρώνεται ἡ ρεαλιστική περιγραφή, εὔστοχη χρήση τοῦ πλάγιου λόγου, μαστοριά στόν τρόπο πού ὁδηγεῖται ὁ ἀναγνώστης ἀπό τή μιά φάση τῆς ἱστορίας στήν ἄλλη, σωστή χειραγώγηση τῶν στιγμῶν ἔντασης καί πτώσης, ἔτσι ὥστε ἡ τραγική διάσταση τῶν προσώπων νά φαίνεται μέσα ἀπό τήν ἴδια τήν περιγραφή τους, ἀπό τά λόγια καί τίς κινήσεις τους, καί ὄχι ἀπό ἐξωτερικά αἴτια. Ἕνα βιβλίο πού ἴσως νά ἀποτελεῖ τό τελευταῖο μέρος μιᾶς τριλογίας, μαζί μέ τήν «*Βιοτεχνία Ὑαλικῶν*» καί τήν «*Κυρία Κούλα*». Ἡ θεματική του συγγένεια πρός τά ἐκεῖ μᾶς παραπέμπει.

Βιβλιο-παρουσιαση

ΒΑΣΙΛΗ ΔΡΟΥΚΟΠΟΥΛΟΥ
Ἡ συγκέντρωση τοῦ κεφαλαίου καί τῆς παραγωγῆς στήν ἐποχή μας
Ἐκδ. Ὀδυσσέας Ἀθήνα 1979

Ἕνα μικρό βιβλίο ὅπου ἀνατέμνεται τό πρόβλημα τῆς συγκέντρωσης τοῦ κεφαλαίου καί τῆς παραγωγῆς μέ συγκεκριμένη ἀναφορά, ἀρχικά, στό θεωρητικό ὑπόβαθρο ἀπό τή μαρξιστική καί μή-μαρξιστική σκοπιά. Ἔμφαση δίνεται στήν ἐλλιπή κι ἀπολογητική ἀντιμετώπιση τῆς νεοκλασικῆς θεώρησης καί μέ τήν παρουσίαση πλήρων κι ἐνημερωμένων στατιστικῶν στοιχείων διαγράφεται σφαιρικά ἡ συγκέντρωση τοῦ κεφαλαίου καί τῆς παραγωγῆς στίς δύο μητροπόλεις τοῦ ἀγγλοσαξωνικοῦ κόσμου, ΗΠΑ κι Ἡνωμένου Βασίλειου, μέ τίς πολιτικο-οἰκονομικές της συνέπειες. Φροντισμένη ἔκδοση, μέ ἐκτενή βιβλιογραφία κι εὑρετήριο ὀνομάτων.

ΡΟΖΑ ΛΟΥΞΕΜΠΟΥΡΓΚ
Τί ζητάει ὁ Σπάρτακος
Γράμματα ἀπ' τή φυλακή
Εἰσ.-Μετ.: Α. Στίνας
Ἐκδ.: Ὕψιλον, Ἀθήνα 1979

Ἡ ὀργάνωση-Σπάρτακος δημιουργήθηκε ἀπό τή Ρόζα Λούξεμπουργκ καί τόν Κάρλ Λῆμπνεχτ ἀμέσως μετά τήν ἔναρξη τοῦ Α΄ παγκόσμιου πόλεμου. Ἡ δραστηριότητα τῶν μελῶν της, ἔστειλε τούς περισσότερους στή φυλακή. Ἐκεῖ ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ ἔγραψε τά «Γράμματα ἀπ' τή φυλακή», ὡς τήν ἀπελευθέρωσή της τό 1918. Τό κείμενο «Τί ζητάει ὁ Σπάρτακος» υἱοθετήθηκε ἀπ' τό ἱδρυτικό συνέδριο τοῦ Κ.Κ. Γερμανίας.

ΜΑΡΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗ:
Εἰσαγωγή εἰς τήν ὀργάνωσιν τῶν ἐπιχειρήσεων
Ἐκδόσ. «ΠΑΠΑΖΗΣΗ», Ἀθήνα 1978.

Τό βιβλίο αὐτό ἀπευθύνεται βασικά στούς σπουδαστές τῶν οἰκονομικῶν σχολῶν ἀλλά καί σέ ὅσους θά ἤθελαν νά ἔχουν μιά συγκεκριμένη καί συνοπτική εἰκόνα σχετικά μέ τά θέματα τῆς ὀργάνωσης τῶν ἐπιχειρήσεων. Τό ἔργο συμπληρώνεται μέ μιά χρήσιμη ἑλληνική καί ξένη βιβλιογραφία.

ΕΡΑΤΟΣΘΕΝΗΣ Γ. ΚΑΨΩΜΕΝΟΣ
Τό ἑλληνικό δημοτικό τραγούδι. Ἡ αἰσθητική, ὁ μύθος καί ἡ ἰδεολογία του.
Ρέθυμνο 1978

Οἱ πανεπιστημιακές σημειώσεις γιά τούς πρωτοετεῖς τῆς Φιλοσοφικῆς τοῦ Πανεπιστημίου Κρήτης καταφέρνουν νά ξεπερνοῦν τά ὅρια τοῦ ἁπλοῦ φοιτητικοῦ βοηθήματος.

Περιέχουν ἐκτενή εἰσαγωγή, καθώς καί: Ἀκρικό τραγούδι (τοῦ Πορφύρη), τραγούδια τοῦ Χάρου (τοῦ ἀντρειωμένου καί τοῦ Χάρου), κλέφτικο τραγούδι (τοῦ Γιάννη Γκούρα).

ΕΡΝΕΣΤ ΜΑΝΤΕΛ
Εἰρηνική Συνύπαρξη καί Παγκόσμια Ἐπανάσταση
Μετ.: Γιάννη Βρυχωρόπουλου
Ἐκδ.: Ὕψιλον, Ἀθήνα 1979

Ὁ κορυφαῖος μαρξιστής οἰκονομολόγος Ἐρνέστ Μαντέλ, καθηγητής τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας στό ἐλεύθερο πανεπιστήμιο τῶν Βρυξελλῶν, ἔγραψε τό δοκίμιο «Εἰρηνική Συνύπαρξη καί Παγκόσμια Ἐπανάσταση» στίς ἀρχές τῆς δεκαετίας τοῦ '70. Τό κείμενο αὐτό ἐξακολουθεῖ καί σήμερα νά διατηρεῖ τήν ἐπικαιρότητά του μιά καί τό θέμα του στίς μέρες μας ἀποκτᾶ τήν πιό ἔντονή του μορφή.

ΕΛΙΣΑΒΕΤ ΚΟΜΝΗΝΟΥ
Μονή Μεταμορφώσεως
Ἐκδ.: Δωδώνη, Ἀθήνα 1979

Τό βιβλίο αὐτό κινεῖται στό χῶρο τῆς μετασουρεαλιστικῆς γραφῆς καί ἀποτελεῖται ἀπό μιά σειρά διηγήσεις γραμμένες μέ πρωτοτυπία στό ὕφος τῆς ἐλεύθερης ἀφήγησης.

Περιέχει τίς ἑνότητες: Φῶτα, Τό τεσσάρι, Τά μπούτια τῆς Μπριγκίτας, Ἡ κοιμωμένη, Ψηλά βουνά καί μεταξοσκώληκες, Ἡλικία τῆς λογικῆς. Ἡ εἰκονογράφηση ἔχει γίνει ἀπ' τήν ἴδια τή συγγραφέα.

ΣΙΜΠΙΛΑ ΑΛΕΡΑΜΟ
Μιά γυναίκα
Ἐκδ.: Ὀδυσσέας, Ἀθήνα 1979

Τό μυθιστόρημα τῆς Σ.Α. θεωρεῖται σάν ἕνα ἀπ' τά πρῶτα φεμινιστικά βιβλία. Τά προβλήματα τῆς νέας καί ἀνήσυχης γυναίκας πού θέλει νά δράσει ἀποφασιστικά πάνω στή ζωή της προβάλλουν μέσα ἀπ' τήν εἰλικρινή καί ἄμεση ἀφήγηση.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΡΟΖΑΝΗΣ
Μεταμορφώσεις
Ἐκδ.: Δωδώνη, Ἀθήνα 1979

Σειρά δοκιμίων στά ὁποῖα ἐπιχειρεῖται τό ξετύλιγμα μιᾶς «ἀπόπειρας» αἰσθητικῆς διερεύνησης στόν χῶρο τῶν σύγχρονων λογοτεχνικῶν ρευμάτων πού, «θέλει νά διεκδικεῖ τήν αὐθεντικότητά της, ὑπερασπιζόμενη κάθε φορά τόν ἑαυτό της ἐνάντια σέ κάθε αἰσθητική γενίκευση, ὅπως καί ἐνάντια σέ κάθε θετικισμό τῆς σκέψης πού ἀπό τά ἔξω συνήθως ἐπιβάλλεται πάνω στά "ἔργα καί τίς ἡμέρες" τῆς καλλιτεχνικῆς δημιουργίας».

Περιέχει ἀναλύσεις πάνω στά ἔργα τῶν Ἔζρα Πάουντ, Τ.Σ. Ἔλιοτ, Ζάν Ταρντιέ, Σάν Χουάν Ντέ Λά Κρούθ, Τ. Ἀντόρνο, Φ. Ντοστογιέβσκη, Κ.Π. Καβάφη καί Τ. Παπατσώνη.

Ε.Γ. ΑΣΛΑΝΙΔΗ
Ἕλλην ἐν Λονδίνω
Πλέθρον, 1979

Ἡ ποιητική αὐτή συλλογή εἶναι ἡ πρώτη πού ἐκδίδει ὁ Ε.Γ.Α. Διακρίνεται ἐντούτοις ἀπό μιάν ὡριμότητα λόγου καί μιά κατεργασμένη σχεδόν ὑπερβολικά εὐαισθησία καί βίωση ζωῆς. Καλύπτοντας τήν ποιητική παραγωγή μιᾶς ἑφταετίας (1972 - 1978), παρέχει τή δυνατότητα στόν ἀναγνώστη νά παρατηρήσει τό προχώρημα τοῦ ποιητῆ σέ ὁλοένα καί δυσκολότερους καί πιό δυσπρόσιτους ποιητικούς χώρους.

ΜΑΡΙΑΣ ΜΟΝΤΕΣΣΟΡΙ
Νά χτίσουμε τόν κόσμο πού ταιριάζει στό παιδί
Ἐκδόσεις Γλάρος

Εἶναι περιττό νά μιλήσει κανείς γιά τό βιβλίο αὐτό τῆς Μοντεσσόρι, μιᾶς ἀπό τίς πρωτοπόρους τοῦ πνεύματος καί τῆς ἐπιστήμης, πού τό ὄνομά της στέκεται πάι στά μεγάλα ὀνόματα τῶν καινοτόμων τῆς παιδείας. Στό βιβλίο της αὐτό ἡ Μ.Μ. παρουσιάζει συνοπτικά τίς βασικές ἀρχές τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ της συστήματος καί ὁ ἀναγνώστης θά βρεῖ στίς σελίδες του προφητικές ἰδέες καί συμπεράσματα τῆς ὥριμης ζωῆς τῆς Ἰταλίδας παιδαγωγοῦ, πού σήμερα βρίσκουν τήν ἐφαρμογή τους στούς κλάδους τῆς παιδαγωγικῆς καί παιδιατρικῆς.

ΜΑΡΙΑΣ ΝΕΓΡΕΠΟΝΤΗ – ΔΕΛΙΒΑΝΗ
Μακροοικονομική Ἰσορροπία στόν Καπιταλισμό καί Σοσιαλισμό
Ἐκδόσεις Παπαζήση, 1979

Στό βιβλίο αὐτό ἡ συγγραφέας ἐπιχειρεῖ ν' ἀναλύσει τά καυτά προβλήματα τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομικῆς πραγματικότητας: τή διάρθρωση τῆς ἀπασχολήσεως, τόν τρόπο κατανομῆς καί ἀνακατανομῆς τῶν εἰσοδημάτων, τήν ἐξάρτηση τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας ἀπό τό ξένο κεφάλαιο, τήν ἔνταξη τῆς χώρας μας στήν Κοινή Ἀγορά καί ἄλλα, βασισμένη πάντα σέ ἕνα πλούσιο καί κατάλληλα ἐπεξεργασμένο στατιστικό ὑλικό.

διαλογος-διαλογος-διαλογος-διαλογος

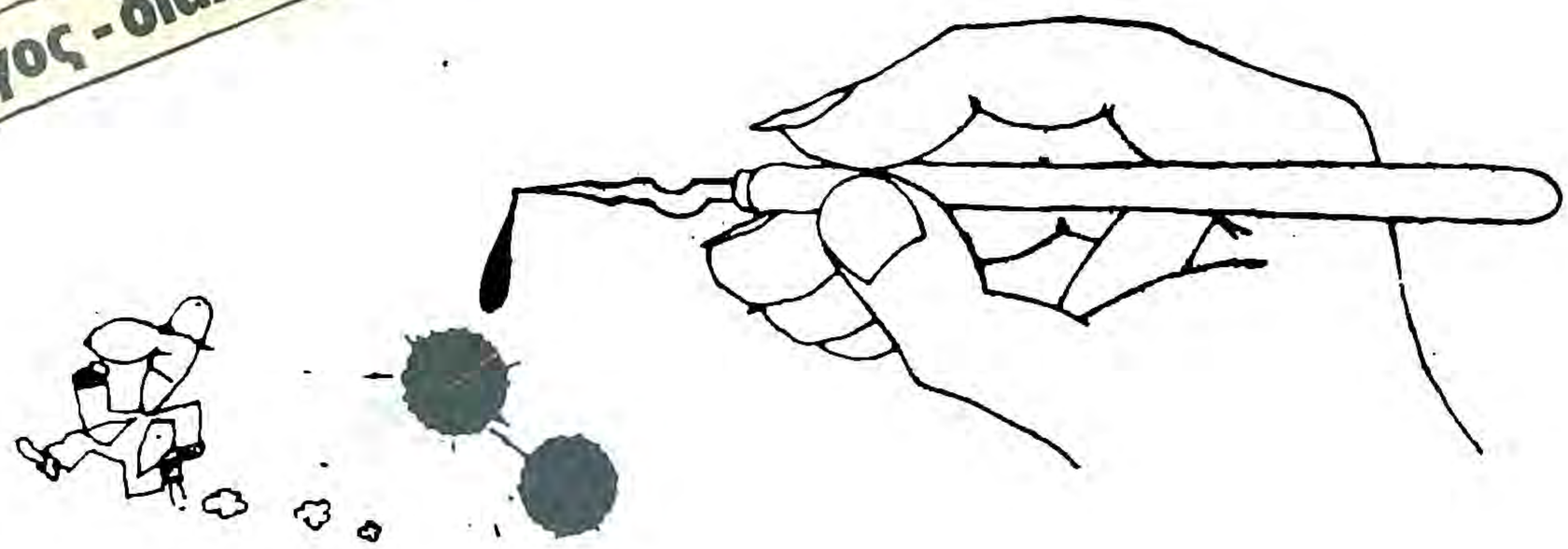

● *Αρκετά γράμματα σέ πρ-γούμενα τεύχη ἀναφέρονταν στο κίνημα τῶν ὁμοφυλόφιλων καί τά περιθωριακά κινήματα γενικά. Σήμερα δημοσιεύουμε μερικά ἀπαντητικά γράμματα κλείνοντας, στή φάση αὐτή, τό σχετικό διάλογο.*

● *Ὁ Σ. Βλάχος ἀπαντᾶ σέ γράμμα τοῦ ΑΚΟΕ:*

Ἀγαπητό «ΑΝΤΙ»

Στό 126 τεῦχος σου ὑπῆρχαν δυό γράμματα ἀπαντητικά σέ κάποιο δικό μου πού ἀναφερόταν στό θέμα τῆς ὁμοφυλοφιλίας. Τό ἕνα τοῦ Α.Κ.Ο.Ε., μέσα ἀπό ἕνα ἐπιθετικό προβοκάρισμα ἐπιχειρεῖ νά περάσει ἀξιωματικές θέσεις πού προσπαθεῖ νά τίς θεμελιώσει βιολογικά καί κοινωνιολογικά καί νά τούς δώσει μιάν ἰδεολογική κάλυψη χωρίς καμμιά ἐπιτυχία. Τό ἄλλο, ἑνός ἀναγνώστη, μπορεῖ νά χαρακτηριστεῖ σάν ἀπολογητικό, τά ἐπιχειρήματά του εἶναι ἁπλοϊκά καί στό σύνολό του ἐκφράζει περισσότερο ἕνα προσωπικό παράπονο παρά μιά διάθεση γιά διάλογο. Κοινός παρονομαστής καί στά δυό ἡ ἀνωνυμία.

Δέν θά ἀπαντήσω στό ΑΚΟΕ γιατί τό γράμμα μου στό 121 τεῦχος ἔχει καλύψει γενικά τό θέμα τῆς ὁμοφυλοφιλίας. Σεβόμενος τόν πολύτιμο χῶρο τῆς ἀλληλογραφίας πού μᾶς διαθέτεις θά κάνω μόνο μιά πολύ ἁδρή κριτική ἀνάλυση τοῦ γράμματος τοῦ ΑΚΟΕ.

Μιά πρώτη διαπίστωση εἶναι πώς σ' ὅλο τό γράμμα τοῦ ΑΚΟΕ γίνεται μιά θελληματική, σκόπιμη καί σοφά μελετημένη «παρεξήγηση» πού ἀποβλέπει στό νά ἀφίσει τήν ἐντύπωση στόν ἀνύποπτο ἀναγνώστη ὅτι ἐγώ ἔγραψα μόνο γιά τούς παθητικούς, ἄντρες ὁμοφυλόφιλους, κάτι πού εἶναι πέρα γιά πέρα ψέμα. Ἐγώ ἀναφέρθηκα στούς ὁμοφυλόφιλους γενικά, ἄντρες γυναῖκες, παθητικούς, ἐνεργητικούς, κι ἄν ἔδωσα γιά δείγματα διάσημων ὁμοφυλόφιλων μόνο ἄντρες ἔγινε γιατί αὐτοί εἶναι οἱ πιό γνωστοί καί γιά τά ἐπιτεύγματά τους καί γιά τό πάθος τους. Πάνω σ' αὐτή τή σκηνοθετημένη «παρεξήγηση» βρίσκεται καί ἡ εὐκαιρία γιά τό «πέρασμα» κάποιων τσιτάτων ἐνάντια στή φαλλοκρατία καί τήν καταπίεση τῆς γυναίκας.

Τό γράμμα τοῦ ΑΚΟΕ ἀναφέρεται στήν ἀρχή του σέ «κάποιον» Σ. Βλάχο κάνοντας ἔτσι ἄμεσα καθοριστική-ἀξιολογική τομή ἀνάμεσα στόν «κάποιον» τῆς πλεμπάγιας καί σ' «ἐκείνους», τούς γενναίους τῆς ἡδονῆς. Μ' αὐτή τήν ἐλιτίστικη θέση δίνει καί τήν ταυτότητα τοῦ συνειδητοῦ ὁμοφυλόφιλου (μιλάω πάντα καί γιά ἄντρες καί γιά γυναῖκες) πού δέν εἶναι τίποτε πιό πολύ καί τίποτε πιό λίγο ἀπό ἕναν ἐγωλάτρη πού μέσα ἀπό ἕνα προτσές αὐτοαλλοτρίωσης ἔχει προχωρήσει σέ μιά ταύτιση τοῦ λατρευτικοῦ «ἐγώ» του μέ τό φῦλο του κι ἔτσι κάθε σεξουαλική ἐπαφή μέ τό «ἕτερο» φῦλο εἶναι ἕνα μίασμα τοῦ φυλοεγώ. Κάθε ὁμοιότητα μέ τόν ναζιστικό μῦθο γιά τή ράτσα καί τήν μέ κάθε θυσία διατήρηση τῆς καθαρότητάς της, δέν εἶναι καθόλου συμπτωματική ἀφοῦ ἡ συλλογιστική εἶναι ἡ ἴδια μέ τήν προηγούμενη, μόνο πού στήν περίπτωση τοῦ ναζισμοῦ τό ἐγώ ταυτίζεται μέ τή ράτσα, δηλαδή μέ τή φυλή κι ἔτσι ἔχουμε ἕνα λατρευτικό φυλοεγώ πού εἶναι ποιοτικά ἴδιο μέ τό προηγούμενο, μόνο πού τό ἕνα ἐκδηλώνεται σέ ἀτομικό ἐπίπεδο καί τό ἄλλο σέ ὁμαδικό. Ἡ σύγκρουση ἀνάμεσα στά δυό λατρευτικά φυλοεγώ ἐκδηλώθηκε μέ τούς διωγμούς τῶν ὁμοφυλόφιλων ἀπό τούς ναζί.

Στή συνέχεια ἰσχυρίζεται τό ΑΚΟΕ ὅτι ἡ ὁμοφυλοφιλία εἶναι φυσικό φαινόμενο καί εἶναι πλατειά διαδομένη στά ζῶα. Ἡ ὁμοφυλοφιλία εἶναι φυσικό φαινόμενο μέ τήν ἴδια ἔννοια πού εἶναι τέτοιο φαινόμενο καί κάθε ἄλλη ἀρώστια ἤ ἀναπηρία. Στά ζῶα δέν ὑπάρχει ὁμοφυλοφιλία καί μόνο στά ὀρνιθοειδή συμβαίνει αὐτό πού χαρακτηρίζεται σάν ὑποστροφή τοῦ φύλου, δηλαδή στά θηλυκά αὐτῶν τῶν ζώων γίνεται μιά μετάλλαξη τῶν ὠοθηκῶν σέ ὄρχεις ὁπότε τό ζῶο ὄχι μόνο συμπεριφέρεται ἀλλά καί λειτουργεῖ σάν ἀρσενικό ἀφοῦ μπορεῖ νά γονιμοποιήσει ἄλλα θηλυκά τοῦ εἴδους του. Αὐτή ἡ μετάλλαξη βέβαια δέν ἔχει καμμιά σχέση μέ τό μασκάρεμα πού κάνουν μερικοί παθητικοί ὁμοφυλόφιλοι ἄντρες ὅταν ἀποκτοῦν μαστούς μέ ἐνέσεις σιλικόνης καί παρωδία «κόλπου» μέ πλαστικές ἐγχειρίσεις.

Ἡ ἀναφορά πού γίνεται στή φαλλοκρατική ἰδεολογία καί στήν ἀμφισβήτησή της ἀπό μέρους τῶν ὁμοφυλόφιλων ἦταν ἕνα συλλογιστικό λάθος γιά τούς ἄντρες ὁμοφυλόφιλους, παθητικούς καί ἐνεργητικούς. Κανείς δέν πιστεύει πώς οἱ ἄνθρωποι πού ἐπιλέγουν συστηματικά ὁλοφαλλικές σεξουαλικές σχέσεις ἀντί τῶν ἡμιφαλλικῶν (ἀνάμεσα σέ ἑτερόφυλους) εἶναι δυνατό νά ὑποστηρίζουν στά σοβαρά ὅτι ἀμφισβητοῦν τή φαλλοκρατία. Φαλλολατρεία καί ἀμφισβήτηση τῆς φαλλοκρατίας εἶναι κάτι παραπάνω ἀπό ἀντίφαση. Εἶναι παραλογισμός.

Τό γράμμα συνεχίζεται μέ μιά σπεκουλαρίστικη φιλολογία γιά νά καταλήξει σέ τρία συμπεράσματα-ἐπιχειρήματα. Τό πρῶτο εἶναι ὅτι ἡ ὁμοφυλοφιλία «ἀποτελεῖ κοινή δυνατότητα γιά ὅλους τούς ἀνθρώπους». Ἡ ὕπαρξη μιᾶς δυνατότητας δέν εἶναι ἀρκετή δικαιολογία γιά τήν ἀντίστοιχη πράξη. Γιατί κοινή δυνατότητα γιά ὅλους τούς ἀνθρώπους εἶναι καί ὁ βιασμός, ἡ δολοφονία, ὁ ἀλκοολισμός κ.ἄ. ἀλλά γιά τίς ἀντίστοιχες πράξεις δέν θά συμφωνοῦσε οὔτε τό ΑΚΟΕ.

Τό δεύτερο συμπέρασμα εἶναι ὅτι ἡ ὁμοφυλοφιλία ἀπαντιέται σέ ὅλες τίς τάξεις καί τά κοινωνικά στρώματα. Ἀκριβῶς ὅπως κάθε ἄλλη ἐκφυλιστική ἀσθένεια σάν τά ἀρθριτικά, τό σάκχαρο, τήν Πάρκινσον ἔτσι καί ἡ ὁμοφυλοφιλία δέν κάνει ταξικές ἤ κοινωνικές διακρίσεις. Σύμφωνοι.

Τό τρίτο συμπέρασμα, πού ἔρχεται ἀπό συνδυασμό τῶν δύο προηγούμενων, λέει πώς ἡ ὁμοφυλοφιλία εἶναι μιά γνήσια ἐπαναστατική πράξη. Ἡ ἀξιολόγηση αὐτοῦ τοῦ συμπεράσματος ἀφίνεται στούς ἀναγνῶστες. Ἐγώ μόνο θά θυμίσω πώς κάμποσες κυρίες τῆς «καλῆς» κοινωνίας ἔχουν βρεῖ σάν πιό ἀποτελεσματική «ἐπαναστατική πράξη» τήν κτηνοβασία ἐνῶ στίς αἴθουσες προβολῆς «πορνό» κυρίαρχη «ἐπαναστατική πράξη» εἶναι ὁ αὐνανισμός. Ὅσοι ἐπιμένουν νά βλέπουν σ' ὅλ' αὐτά μιά «βιτσιόζα πράξη» ἡδονισμοῦ εἶναι ἀθεράπευτα δογματικοί ἀριστεροί ἤ μικροαστοί ἀντιδραστικοί, κατά πού λέει τό ΑΚΟΕ.

Πέρα ἀπ' ὅλ' αὐτά μένει τό γεγονός ὅτι δέν ὑπάρχει καμμιά καταπίεση τῶν ὁμοφυλόφιλων κι αὐτό τό ξέρουν πρίν ἀπό κάθε ἄλλον οἱ ἴδιοι, κι ἄν ὑπάρχει μιά ἀποδοκιμασία ὀφείλεται στήν ἐνστικτώδικη λαϊκή ἀντίδραση καί πάντα ἔπειτα ἀπό δική τους πρόκληση.

Ἐκεῖνο πού σίγουρα ὑπάρχει εἶναι ἡ ἐλλειματική ἐγωλατρική προσωπικότητα τοῦ ὁμοφυλόφιλου πού ζητάει νά κινήσει μέ κάθε τρόπο τό ἐνδιαφέρον, κι ὅπως τά μικρά παιδιά κάνουν κι αὐτοί «ἀταξίες» γιά νά ἐπισημάνουν τήν ὕπαρξή τους. Ὁ κ. Νικολινάκος καί ἐγώ τούς δώσαμε αὐτή τήν εὐκαιρία. Ἐλπίζω, ἔστω καί ἐνδόμυχα νά μᾶς εὐχαριστοῦν.

Αὐτή εἶναι ἡ τελευταία φορά πού ἀσχολοῦμαι μέ τό ΑΚΟΕ.

Μέ ἐκτίμηση

Σ. Βλάχος

● *Καί ἡ ὀπτική μιᾶς γυναίκας:*

Ἀγαπητό «ΑΝΤΙ»,

Στό τεῦχος σας τῆς 26ης τοῦ Μάη, διάβασα ἀρκετά γιά τούς ὁμοφυλόφιλους καί ἐπειδή βλέπω ὅτι γίνεται διάλογος, ἤθελα νά πῶ τή γνώμη μου.

Κατ' ἀρχήν παρουσιάζονται νά παραλληλίζουν τό κίνημά τους μέ τό γυναικεῖο κίνημα γιά ἰσότητα, πρᾶγμα πού νομίζω δέν εὐσταθεῖ, διότι οἱ στόχοι εἶναι τελείως διαφορετικοί, ὅπως διαφορετικοί εἶναι καί οἱ ρόλοι τους στήν κοινωνία. Ἄλλωστε οἱ ὁμοφυλόφιλοι ἀποστρέφονται, ἄν ὄχι καί μισοῦν τίς γυναῖκες καί τίς θεωροῦν σκεῦος ἀναπαραγωγῆς μόνον, ἐνῶ τήν ἐρωτική ἡδονή ἀναζητοῦν σέ σχέσεις μεταξύ ἀνδρῶν.

Ἄν κατάλαβα καλά οἱ ὁμοφυλόφιλοι παρουσιάζονται ὄχι μόνον σάν φυσιολογικοί, ἀλλά καί σάν προνομιοῦχοι πρός τούς ἄλλους ἀνθρώπους, ἀφοῦ ἔχουν μιά παραπάνω ἱκανότητα νά ἀπολαμβάνουν τήν ἐρωτική ἡδονή.

ΠΕΡΙΘΩΡΙΑΚΑ ΚΙΝΗΜΑΤΑ

Αὐτό βγαίνει ἀπό τό γράμμα τοῦ ΑΚΟΕ πού ἀναφέρει ὅτι «*ἡ ὁμοφυλοφιλία δέν εἶναι ἀρρώστια, ἀλλά φυσική ἀνθρώπινη δυνατότητα*» καί πιό κάτω, «*ἡ ὁμοφυλοφιλία ἀποτελεῖ κοινή δυνατότητα γιά ὅλους τούς ἀνθρώπους*». Ἡ γνώμη μου εἶναι πολύ διαφορετική.

Ἡ ὁμοφυλοφιλία νομίζω εἶναι παθολογική ἤ ἐπίκτητη ἀρρώστια πού ὀφείλεται σέ ψυχικά αἴτια. Δηλαδή, ὅπως κάποιος μπορεῖ νά γεννηθεῖ κουτσός ἤ τυφλός, ἔτσι μπορεῖ νά γεννηθεῖ μέ διαταραγμένη τήν ὁρμονική ἰσορροπία πού καθορίζει σαφῶς τό φύλο του. Αὐτό δέν σημαίνει βέβαια ὅτι θά τόν κυνηγήσουμε καί θά τοῦ κρεμάσουμε ταμπέλα, ἀλλά ὄχι καί νά τόν θαυμάζουμε. Ὑπάρχουν καί οἱ ἐπίκτητες περιπτώσεις, λόγω συνήθειας ἤ ψυχικῶν τραυμάτων κυρίως σέ μικρή ἡλικία, λόγω ἀνίας καί ἀναζήτησης καινούριων ἡδονῶν, ἀπό περιέργεια ἤ σνομπισμό ἤ πιό ἀνώμαλες συνθῆκες διαβίωσης, ὅπως φυλακές, κολλέγια, μοναστήρια.

Πράγματι φαίνεται ὅτι σέ πολλούς ἀρχαίους λαούς ἡ ὁμοφυλοφιλία ἦταν κάτι σάν θεσμός, ἀλλά πιθανόν αὐτό νά συνέβαινε γιατί οἱ γυναῖκες ἦταν περιορισμένες στό σπίτι καί δεύτερον γιά νά δίνουν οἱ ἄνδρες ἄφοβα διέξοδο στήν ἐρωτική τους ὁρμή χωρίς νά ὑπάρχει ὑπερβολική αὔξηση τῶν γεννήσεων. Ἄλλωστε δέν φαίνεται νά τούς εἶχαν σέ ἰδιαίτερη ὑπόληψη τούς ὁμοφυλόφιλους.

Ἐν πάσει περιπτώσει κάθε ἐνήλικο ἄτομο ἔχει τό δικαίωμα νά διαθέσει ὅπως θέλει τή ζωή καί τό σῶμα του, ἀρκεῖ αὐτό νά μή βλάπτει κάποιο ἄλλο ἄτομο ἤ τό κοινωνικό σύνολο. Καί τό δικαίωμα αὐτό μᾶς προσφέρει μιά πνευματικά ἀνεβασμένη κοινωνία. Μέσα στό πλαίσιο αὐτό νομίζω ὅτι οἱ ὁμοφυλόφιλοι μποροῦν πολύ καλά νά ζήσουν χωρίς οἱ ἄλλοι νά ἀσχολοῦνται μαζί τους, ἄν αὐτοί δέν τούς προκαλοῦν. Ἀλλά ἡ πολιτεία ἔχει βαθύ καθῆκον καί ὑποχρέωση νά χτυπάει ἀμείλικτα κάθε πρίπτωση πού ἕνας ὁμοφυλόφιλος γιά νά ἱκανοποιήσει τό πάθος του παρασύρει μέ χρήματα ἤ μέ ἄλλα δολώματα ἀνήλικους, ὅπως στήν περίπτωση Σιφναίου, ὅπου ὁ νεαρός Μιλτιάδης Μπινίκος παρασύρθηκε μέχρι τό ἔγκλημα. Ἡ ὁμοφυλοφιλία, μεταξύ ἐνηλίκων μιλᾶμε πάντα, ἐντάσσεται στά πλαίσια τοῦ ἐλεύθερου ἔρωτα καί ἑπομένως θά ἦταν ἀποδεκτή ἄν δέν γίνεται ἀντικείμενο ἐκμετάλλευσης καί συνδιαλλαγῆς, διαφορετικά καταντάει πορνεία. Ἴσως αὐτός εἶναι ὁ λόγος πού δέν μπορεῖ νά προκόψει σέ σοσιαλιστικά καί κομμουνιστικά καθεστῶτα.

Μέ τήν εὐκαιρία αὐτή θά ἤθελα νά ἐκφράσω μιά ὑποψία: μήπως ἡ ἔξαρση αὐτή γιά τό ἀπελευθερωτικό κίνημα τῶν ὁμοφυλοφίλων καί ἐδῶ καί σ' ἄλλες χῶρες, εἶναι ἕνας ἀκόμα τρόπος τοῦ πάντα ἐφευρετικοῦ κατεστημένου γιά νά στρέφει τήν προσοχή τῶν πολιτῶν πρός νέες «ἀπολαύσεις» πού πλασάρονται μέ τέχνη, ὅπως τό ποδόσφαιρο, οἱ ταινίες πορνό ἤ καράτε, ἡ μόδα, τά ναρκωτικά πού ἀνθοῦν στίς καπιταλιστικές χῶρες, ἐνῶ ἀντίθετα φυτοζωοῦν ἤ λείπουν τελείως ἀπό τίς σοσιαλιστικές. Περίεργο δέν εἶναι;

Τό συμπέρασμά μου εἶναι ὅτι ὅταν φθάσουμε σέ μιά σωστή μορφή κοινωνίας πού κάθε εἴδους ἐκμετάλλευση τοῦ ἀνθρώπου θά τείνει νά ἐξαφανιστεῖ, ἡ ὁμοφυλοφιλία θά τείνει κι αὐτή νά ἐξαφανιστεῖ καί θά πάρει τή θέση καί τίς διαστάσεις πού πραγματικά ἔχει σάν κοινωνικό φαινόμενο καί ὄχι αὐτές πού θέλουν νά τῆς δίνουν.

Μέ ἐκτίμηση
Ὄλγα Λάμδα

● *Στό ἴδιο θέμα ἀναφέρεται τό γράμμα ἑνός φοιτητῆ:*

Θά προσπαθήσω νά δώσω τήν μικρή μου γνώμη γιά τό συγκεκριμένο αὐτό πρόβλημα ξεκινώντας ἀπό μιά βασική ἀρχή τοῦ μαρξισμοῦ ἡ ὁποία μᾶς διδάσκει ὅτι «οἱ κοινωνικές σχέσεις εἶναι ἀπόρροια τῶν ἐπικρατούντων παραγωγικῶν δυνάμεων μέσα στό σύστημα».

Τό πρόβλημα λοιπόν γιά μένα τίθεται στή βάση τῆς ἀλλαγῆς τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων πού ἐπικρατοῦν μέσα στό καπιταλιστικό σύστημα καί τήν ἐγκαθίδρυση τῶν σοσιαλιστικῶν σχέσεων παραγωγῆς, μέσα στό ὁποῖο θά μπορέσουν νά δημιουργηθοῦν οἱ σωστοί καί ὁλοκληρωμένοι ἄνθρωποι (χωρίς νά ἐννοῶ βέβαια ὅτι τή στιγμή αὐτή οἱ ὁμοφιλόφιλοι δέν εἶναι σωστοί καί γιά τό «ὁλοκληρωμένοι» ἔτσι κι ἀλλιῶς κανείς ἀπό μᾶς δέν μπορεῖ νά εἶναι). Πιστεύω ὅτι τό σοσιαλιστικό καθεστώς θά 'ναι αὐτό πού θά μειώσει τό ποσοστό τῶν ὁμοφυλόφιλων ἄν δέν εἶναι «ὀργανικό λάθος τῆς φύσης», ἀλλά ἁπλῶς ἕνα πρόβλημα κοινωνικό καί ὅσοι βέβαια δέν δεχτοῦν τίς σοσιαλιστικές ἐπιδράσεις θά μπορέσουν νά «ἐπιβιώσουν» μέσα σ' ἕνα καθεστώς ἀνθρωπισμοῦ, ἀφοῦ ὁ ἴδιος ὁ μαρξισμός εἶναι ἀνθρωπισμός.

Στηριζόμενος λοιπόν σέ αὐτή τή θέση, τό μόνο πού προτείνω εἶναι πάλη γιά τό σοσιαλισμό πού εἶναι καί ὁ σκοπός τῆς Ἀριστερᾶς μέ κύριο ἄξονα τό ΚΚΕ, καί ὄχι νά ρίχνουμε τό βάρος τοῦ καπιταλισμοῦ στίς Ἀριστερές δυνάμεις, γιατί τότε πέφτουμε πραγματικά στή λούμπα τῆς Δεξιᾶς ἡ ὁποία ἀπό τή μιά λέγει: κοιτᾶξτε καί ἡ Ἀριστερά εἶναι ἴδια, ὅπως καί ἐμεῖς πάνω στό πρόβλημα τῆς ὁμοφυλοφιλίας καί ἀπό τήν ἄλλη, ἄν συμπαρασταθεῖ κανείς ἀνοιχτά τό κίνημά τους θεωρεῖται ὁμοφυλόφιλος (π.χ. συζήτηση Κολάτου – Καντιώτη).

Ὅσον ἀφορᾶ τό πρόβλημα αὐτό γιά τίς σοσιαλιστικές χῶρες δέν δέχομαι ὅτι ἔχει γίνει «πραγματική» ἀλλαγή τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων γιά νά λυθεῖ αὐτό τό πρόβλημα, ἀλλά καί μόνο ἕνα χτύπημα τοῦ καπιταλισμοῦ ἔφερε οὐσιαστικές ἀλλαγές πού μποροῦμε νά τίς δοῦμε σήμερα, πόσο μᾶλλον μία πραγματική ἀλλαγή!

Ματζαράκης – φοιτητής

ΦΕΜΙΝΙΣΤΙΚΑ

● *Σέ ἄρθρο τοῦ τχ. 125 σ. 37 ἀναφέρεται τό γράμμα τοῦ Π. Ρεγκούκου:*

Ἀγαπητό «ΑΝΤΙ»,

Διαβάζοντας τό ἄρθρο τῆς Μίνας Μαχαροπούλου: «Γιά ἕναν ἀντιφεμινιστικό φεμινισμό» ἐπιβεβαιώθηκε γιά ἄλλη μιά φορά τό γεγονός ὅτι, ἀπ' ὅτι ξέρω τουλάχιστον (καί μακάρι νά κάνω λάθος) κανένας ἤ καμιά δέν ἔχει ἐξετάσει τό ἐνδεχόμενο τῆς ὕπαρξης τῆς σεξουαλικῆς πράξης αὐτῆς καθαυτῆς σάν μιά αἰτία γιά τήν «καταπίεση», «ὑποταγή στούς ἄνδρες» κλπ.

Ξέχωρα ἀπό τούς κοινωνικούς θεσμούς πού ἐμποδίζουν τή γυναίκα νά υἱοθετήσει μιά κοινωνική λειτουργία, ἀντίστοιχη τοῦ ἄντρα, γεγονός πού ἔχει ἀναλυθεῖ ἀρκετά καί πού ἐκεῖ ἐντοπίζονται οἱ προσπάθειες τῶν πολιτικῶν ἤ φεμινιστικῶν φορέων, ὑπάρχουν καί κάτι ἄλλοι «θεσμοί» πού ἰσχύουν σέ καθαρά προσωπικό ἐπίπεδο, ὅταν τό ζευγάρι βρίσκεται μόνο του καί ἀποκαθιστᾶ τήν ἐρωτική συνομιλία. Αὐτούς τούς θεσμούς τούς ξέρουμε ὅλοι, γιατί ἔχουν μεταβιβαστεῖ μέ τόν πιό ἰσχυρό τρόπο τῆς φιλικῆς κουβέντας, ἀπό τότε πού εἴμαστε μαθητές, μέχρι μιά κάποια προχωρημένη ἡλικία.

Φοβούμενος τούς νόμους γιά τήν πορνογραφική δημοσιογραφία πού ἀπό τά φίλτρα του περνᾶνε μερικές σοβαρές ἀπόψεις, ἀλλά ὄχι τά κείμενα γνωστῶν χυδαίων περιοδικῶν, θά ἀναφερθῶ ἐπιγραμματικά, ἐλπίζοντας ὅτι ὅλοι θά καταλάβουν. Κατ' ἀρχήν λοιπόν ὑπάρχει τό φλέρτ, ὅπου τό κάστρο εἶναι ἡ γυναίκα καί ὁ πολιορκητής, ὁ ἄντρας. Τά ρήματα πού χρησιμοποιοῦνται σχετικά μέ τό φλέρτ εἶναι ὅλα ἐνεργητικά ὑπέρ τοῦ ἄντρα: «τῆς μπῆκα», «τήν ἔριξα», «τήν χτύπησα (!!!)», «τήν ἔφαγα», «τήν φίλησα», «τήν χούφτωσα», «τῆς ἔβαλα χέρι» καί πολλά-πολλά ἄλλα πού εἶναι πολύ γνωστά. Τά ἐνεργητικά ρήματα συνεχίζονται καί στή διαδικασία τοῦ γδυσίματος τοῦ ζευγαριοῦ. Ἐδῶ, ἀναπτύσσονται ὁρισμένες πρωτοβουλίες ἀπό τίς γυναῖκες, πού εἶναι τά πρῶτα δείγματα σεξουαλικῆς ἀπελευθέρωσης, μέ τήν ἔννοια τοῦ ὅτι ἀπαιτοῦν, δροῦν πρός τήν κατεύθυνση τῆς εὕρεσης εὐτυχίας καί δέν περιμένουν τά πάντα ἀπό τόν ἄνδρα. Φτάνοντας στίς στάσεις πού χρησιμοποιεῖ ὁ κόσμος, (ἕνα γκάλοπ θά μέ δικαιώσει), ἐκεῖνες πού χρησιμοποιοῦνται περισσότερο εἶναι αὐτές πού δίνουν ὅλη τή δυνατότητα στόν ἄντρα γιά ὀργασμό καί καμιά φορά χρησιμοποιοῦνται καί μερικές πού προσφέρονται γιά ἐνεργητική συμμετοχή ἀπό πλευρᾶς γυναικῶν, ἀλλά (δῶρον-ἄδωρον), ὅταν «ὁ ἄντρας εἶναι κουρασμένος». Ἡ δέ συνομιλία πού ἀναπτύσσεται (ἄν ἀναπτύσσεται(!)) εἶναι καί αὐτή χαρακτηριστική γιά τό τί ρόλο παίζει ἡ γυναίκα στή σεξουαλική πράξη. Τό πιό σπουδαῖο ἀπ' ὅλα εἶναι ὅτι πολλές φορές ὁ ἀντρισμός χαρακτηρίζεται ἀπό τόν πόσο πόνο θά προκαλέσει. Καί ἐκεῖ πιά σφραγίζεται ἀπό τήν φύση (!) ποιό εἶναι τό ἀρσενικό καί ποιό τό θηλυκό, ποιό εὐχαριστιέται καί πιό πονάει, πιό μπορεῖ νά δημιουργήσει πόνο καί πιό ὄχι (κατά συνέπεια ποιό φύλο εἶναι δυνατό καί ποιό ὄχι).

Αὐτά τά λίγα, γιά τό τόσο σπουδαῖο ζήτημα, τά θεωρῶ πολύ ρυθμιστικά (σέ συνδυασμό μέ τούς κοινωνικούς θεσμούς) γιά τήν ἀπελευθέρωση τῆς γυναίκας. Καί τά θεωρῶ ρυθμιστικά, γιατί αὐτές οἱ στιγμές εἶναι οἱ μόνες πού ὁ ἄνθρωπος βρίσκεται σέ τόσο ψηλό βαθμό συνειδητότητας, πράγμα πού σημαίνει ὅτι οἱ ρόλοι πού παίζονται στή σεξουαλική πράξη, καρφώνονται στό ὑποσυνείδητο καί ἀναπαράγονται καί σέ κοινωνικό ἐπίπεδο. Ἀπ' αὐτή τήν ἄποψη τό κακό γιά τόν ἄντρα εἶναι τό ἴδιο, ἴσως καί μεγαλύτερο, γιατί ἡ κοινωνία τοῦ ἔχει ἐπιφυλάξει νά παίξει τόν κύριο κοινωνικό ρόλο. Ἐλπίζω νά προκαλέσω μιά γόνιμη συζήτηση γιά τό θέμα αὐτό.

Εὐχαριστῶ
Πάνος Ρεγκοῦκος

Η ΑΠΟΧΩΡΗΣΗ

● *Γιά τήν ἀποχώρηση ἀπό τή συζήτηση στή Βουλή γιά τήν κύρωση τῆς συμφωνίας ἔνταξης στήν ΕΟΚ μᾶς γράφουν δυό ἀναγνῶστες.*

● *Στό πρῶτο γράμμα, ὁ Γ. Παπαδάκης, γράφει:*

Ἀγαπητό ΑΝΤΙ,

Δέν θ' ἀναφερθῶ στό ΠΑΣΟΚ, πάρ 'ὅλο πού ἔπεσε κι αὐτό στό ἴδιο μεγάλο σφάλμα τῆς ἀποχώρησης ἀπ' τή βουλή στή συζήτηση γιά τήν ΕΟΚ, ἀλλά στό ΚΚΕ, τό κόμμα πού μ' ἐνδιαφέρει γιατί εἶμαι ὀπαδός του καί ψηφοφόρος του. Οἱ βουλευτές του, ἄνθρωποι ἔμπειροι καί δοκιμασμένοι, ἔπρεπε νά ξέρουν ὅτι κάτι «ἀποχές» στά περασμένα τοῦ κόμματος, ὄχι μόνο δέν ὠφέλησαν, ἀλλά ἔβλαψαν κι ὅλας. Ἔπρεπε οἱ κύριοι βουλευτές νά μείνουν στή βουλή νά ὑποστηρίξουν τίς θέσεις του, τίς θέσεις ὅλων μας πού τό ψηφίσαμε γιά νά μᾶς ἀντιπροσωπεύει. Ἡ ἐνέργειά τους ἦταν σπασμωδική καί παιδαριωδῶς ἐπιπόλαια – ἀκολουθήσαμε τό ΠΑΣΟΚ ἔντρομοι μήν τυχόν μᾶς χαρακτηρίσουν ὑποχωρητικούς – ἔτσι πού δίκαια γράψανε ὅ,τι γράψανε οἱ ἀναθεωρητές στό ὄργανό τους. Νομίζω ὅτι ἦταν καθῆκον μου νά στείλω αὐτό τό γράμμα στό ΑΝΤΙ γιά τούς ἀναγνῶστες του πού προέρχονται ἀπό ἄλλα ἀριστερά κόμματα καί ψιθυρίζουν γιά τήν τάχα μέ παρωπίδες καί δογματισμό προσήλωση κι «ὁμοφωνία» στή γραμμή τοῦ κόμματος καί τή μή κριτική.

Σᾶς χαιρετῶ κι εὐχαριστῶ
Γιῶργος Παπαδάκης
Παγκράτι

● *Στό ἴδιο θέμα ἀναφέρεται καί τό γράμμα τοῦ Ν. Ἀργυρόπουλου:*

Ἀγαπητό ΑΝΤΙ,

Οἱ κύριοι πού κόπτονται γιά τήν ὑπεράσπιση τῶν συμφερόντων τῶν ἐργαζόμενων καί γενικά τοῦ λαοῦ, προχθές στή συζήτηση τῆς βουλῆς γιά τήν ΕΟΚ, ΑΠΟΧΩΡΗΣΑΝ! Μιλῶ συγκεκριμένα γιά τό ΠΑΣΟΚ καί τό ΚΚΕ πού ἐκκένωσαν τή βουλή τῶν Ἑλλήνων μετατρέποντάς την σέ φέουδο τῶν κυβερνητικῶν καί τῆς Δεξιᾶς γενικά, ὅπου ἔκοβε κι ἔραβε στά μέτρα της κι ἄφρισαν τά στόματά της ἀναφέροντας τά «καλά καί συμφέροντα» ἀπ' τήν ἔνταξη, χωρίς νά βρεθοῦν ἄνθρωποι ν' ἀντιπαραθέσουν τίς γνῶμες καί τίς γραμμές τους. Μοναδική ἐξαίρεση ἐκείνη τοῦ Κύρκου – τοῦ καημένου νά τόν χαρακτηρίσω – τοῦ κόμματος πού «δέχτηκε» τήν ἔνταξη κι «ἔγινε οὐρά τοῦ Καραμανλῆ ὑπερασπίζοντάς την». Μοναχά αὐτοῦ ἡ φωνή ἀκούστηκε – μοναδικός ἐκπρόσωπος ὅλης τῆς ἐργατικῆς τάξης.

Κύριοι ἀποχωρήσαντες, ὁ λαός σᾶς ἐξέλεξε γιά νά ὑπερασπίζεστε τά δικαιώματά του καί ν' ἀκούγεται ἡ φωνή του στή βουλή μέσα ἀπ' τά στόματά σας. Ὅποια κι ἄν ἦταν ἡ κατεύθυνσή σας ἔπρεπε νά μείνετε νά τήν ὑπερασπίσετε καί ν' ἀποκρούσετε τή Δεξιά. Κύριοι ἀποχωρήσαντες, ἄν κάθε φορά πού διαφωνεῖτε ἀποχωρούσατε, τότε δέν θά ὑπῆρχε λόγος ὕπαρξης τῆς βουλῆς.

Εὐχαριστῶ
Νίκος Ἀργυρόπουλος

ΚΑΙ Η ΤΕΛΕΤΗ

● Σέ ἄρθρο μέ τίτλο «Μεθεόρτιες ἀναδρομές» (τχ. 127) ἀναφέρεται ὁ Φ.Α.:

Ἀγαπητό ΑΝΤΙ,

Τό παράδειγμα πού ἐπικαλεῖται ὁ ἀρθρογράφος γιά νά ἀποδείξει τίς ἐκτιμήσεις του τό βρίσκω κάπως ἐξωπραγματικό, μέ τήν ἔννοια ὅτι ὑπάρχουν ἄλλα τρανταχτά παραδείγματα. Πρῶτο, γιατί τό ΚΚΕ ἐσ. εἶναι ἕνα κόμμα μέ κάπως περιορισμένες δυνατότητες σέ σχέση μέ τό ΠΑΣΟΚ καί τό ἄλλο Κ.Κ. Δεύτερο, γιατί τό ΠΑΣΟΚ καί τό ἄλλο Κ.Κ. λένε ὄχι στήν ΕΟΚ μέ λίγο ἕως πολύ διαφοροποιημένες ἀντιλήψεις. Ἀφοῦ λοιπόν λένε ὄχι στήν ΕΟΚ καί οὐσιαστικά αὐτοί εἶναι οἱ «ἐκ διαμέτρου» ἀντίθετοι μέ τήν κυβέρνηση (στό θέμα ΕΟΚ) σ' αὐτούς ἔπεφτε τό βάρος γιά μιά ἀντι-ΕΟΚ κινητοποίηση τοῦ λαοῦ πού ὅμως δέν τήν εἴδαμε. Πού σημαίνει ἤ ὅτι τό στεῖρο ὄχι στήν ΕΟΚ καί ἡ πολιτική τῆς καταστροφολογίας δέν ἔπιασαν καί ἀντίθετα ἀποπροσανατόλισαν τό κίνημα, ἤ ὅτι τά δυό αὐτά κόμματα εἶναι κόμματα διαμαρτυρίας καί ἀδύνατο νά ὑποδείξουν καί νά δώσουν μιά διέξοδο. Ὅσο γιά τό ΚΚΕ ἐσ. ἔχει ἐπεξεργαστεῖ καί συνέχεια ἐπεξεργάζεται τό θέμα ΕΟΚ καί προσπαθεῖ νά προσανατολίσει τό ἐργατικό κίνημα στό νέο ταξικό πεδίο, σέ κοινό ἀγώνα μέ τούς ἐργάτες τῆς Εὐρώπης. Ὁ ἀρθρογράφος σας λέει ὅτι ὁ λόγος πού τό ΚΚΕ ἐσ. δέν μετεῖχε στήν τελετή τοῦ Ζαππείου εἶναι ὅτι δέν τοῦ δόθηκε ὁ λόγος γιά νά ἀναπτύξει τίς ἀπόψεις του, ὅπως εἶχε ζητήσει. Ὅμως, ἄν δέν κάνω λάθος, τό ΚΚΕ ἐσ. ζήτησε νά δοθεῖ ὁ λόγος σ' ὅλα τά κόμματα γιά νά ποῦν τίς ἀπόψεις τους. Νομίζω ἀκόμα ὅτι τό κύρος τοῦ ΚΚΕ ἐσ. δέν τό «ἔσωσε τό κυβερνητικό πείσμα», ὅπως ἰσχυρίζεται ὁ ἀρθρογράφος σας. Τό κύρος του τό ἔχει ἀποκτήσει μέ τήν τίμια πολιτική του ἀπέναντι στό λαό καί στούς ἐργαζόμενους τῆς χώρας μας. Καί καταλήγει ὁ ἀρθρογράφος σας: «Ἄραγε μέ τόν ἴδιο τόνο καί τήν ἴδια εὐσυνειδησία θά συνεχιστοῦν ἀπό τή δημοκρατική ἀντιπολίτευση- οἱ πολιτικοί ἀγῶνες, τώρα, μετά τό τελεσίδικο γεγονός τῆς ἔνταξης»; Νομίζω ὅτι τό «τελεσίδικο γεγονός» τῆς ἔνταξης τό ἔχει ἐπισημάνει τό ΚΚΕ ἐσ. κάμποσο καιρό καί εἶχε ἐπανειλημμένα προτείνει στά ἄλλα δημοκρατικά κόμματα νά παλέψουν ἀπό κοινοῦ γιά καλύτερους ὅρους ἔνταξης καί νά προσανατολίσουν τό λαϊκό κίνημα στίς νέες συνθῆκες, ἄσχετα ἀπό τήν κατ' ἀρχήν τοποθέτησή τους ἀπέναντι στό θέμα ΕΟΚ.

Ἄστοχο λοιπόν τό παράδειγμα τοῦ ἀρθρογράφου σας, ὑπῆρχαν ἄλλα «εὐστοχότερα».

Τακτικός ἀναγνώστης σας
Φ.Α.

● Ὁ συντάκτης τοῦ ἄρθρου ἀπαντᾶ:

Παραδείγματα ἀναφέρθηκαν ἀρκετά, σχετικά μέ τήν ἀνακολουθία στή λογική τῶν πολιτικῶν ἀγώνων τῆς Ἀντιπολίτευσης. Εἰδικά πάντως τό ΚΚΕ ἐσ. εἶχε ζητήσει τό λόγο στήν τελετή τοῦ Ζαππείου καί ἡ κυβερνητική ἄρνηση στό αἴτημά του προβλήθηκε ἀπό τό κόμμα αὐτό σάν λόγος γιά τή μή συμμετοχή του στήν τελετή – καί ὄχι π.χ. ὅτι «ἐπρόκειτο γιά ἕνα πανηγύρι τῶν ἐκπροσώπων τῶν μονοπωλίων». Αὐτά σημείωνε τό ἄρθρο. Καί ἀπό τήν ἄποψη αὐτή τό παράδειγμα δέν θεωρῶ ὅτι ἦταν πολύ ἄστοχο.

ΚΑΡΧΗΔΟΝΑ ΚΛΠ...

● *Στό ἄρθρο τοῦ πρώην βουλευτῆ Γ. Πανάγου πού δημοσιεύσαμε στό τεῦχος 127 (σελ. 34) ἀπαντοῦν τά δυό γράμματα πού ἀκολουθοῦν. Τό πρῶτο γράμμα ὑπογράφει ἕνας «δεξιός Καρχηδόνιος»:*

Κύριε Διευθυντά

Διαβάζοντας τίς ἀπόψεις τοῦ κ. Γ. Πανάγου, πού δημοσιεύονται στό ΑΝΤΙ, διεπίστωσα ὅτι ἀμφισβητεῖται ἡ ἐθνικότητά μου.

Δέν εἶμαι λέει, Ἕλληνας ἀλλά Καρχηδόνιος καί σάν τέτοιος πρέπει νά ἐξοντωθῶ. Δέχομαι τήν διαβεβαίωσή του, ὅτι θά μέ ἐξοντώσει συντρίβοντάς με μόνον πολιτικά. Ἀλλά γιά ἕνα Ἕλληνα – μέ συγχωρεῖτε Καρχηδόνιο ἤθελα νά πῶ – τί σημασία ἔχει ἡ βιολογική ἐπιβίωση χωρίς πολιτική ὑπόσταση;

Ἄν ὅμως ἐγώ εἶμαι Καρχηδόνιος, τότε – στήν καλλίτερη περίπτωση – ὁ τέως Βουλευτής Θεσσαλονίκης εἶναι Ρωμαῖος πού ὑπακούοντας στίς ἐντολές τῶν ἀφεντικῶν του ἐπιδιώκει τήν συντριβή τῆς Καρχηδόνας, γιατί μόνο ἔτσι θά γίνει δυνατή ἡ ἵδρυση τῆς Αὐτοκρατορίας πού ἐπιδιώκουν οἱ ἀφέντες του. Μιά τέτοια αὐτοκρατορία δέν προοιωνίζει τίποτα τό καλό γιά κανένα Καρχηδόνιο, εἴτε Δεξιό εἴτε Ἀριστερό.

Ἐκεῖνοι πού θά ὠφεληθοῦν – μαύρη ὠφέλεια – εἶναι ὅσοι ἔχουν ἐνταχθεῖ εἴτε στήν «Ραχοκοκαλιά τοῦ Ἐργαζόμενου Λαοῦ» εἴτε στήν «Σπονδυλικήν Στήλην τοῦ Ἔθνους». Μέχρι ἐδῶ καί λίγα χρόνια κάναμε τό λάθος νά συμπαραταχθοῦμε οἱ μέν μέ τή μιά καί οἱ δέ μέ τήν ἄλλη καί νά ἀλληλοσκοτωθοῦμε στόν Πρῶτο Καρχηδονιακό – Ἐμφύλιο ἤθελα νά πῶ – Πόλεμο. Στόν Δεύτερο Καρχηδονιακό Πόλεμο, δηλαδή τήν περίοδο τῆς Χούντας, διαπιστώσαμε ὅτι τό περιεχόμενο τῆς Ραχοκοκαλιᾶς καί τῆς Σπονδυλικῆς Στήλης ἀποτελεῖ τή συνέχεια Ξένων Ἐγκεφάλων πού δέν δίνουν δεκάρα γιά τήν πατρίδα μας καί τόν Λαό μας.

Ὕστερα ἀπό ὅλα αὐτά διερωτῶμαι ἄν ὑπάρχουν Καρχηδόνιοι πού σάν λύση τῶν πολιτικῶν μας προβλημάτων θεωροῦν τόν Τρίτο Καρχηδονιακό Πόλεμο.

Εὐχαριστῶ γιά τήν Φιλοξενία
Ἕνας Δεξιός Καρχηδόνιος

Υ.Γ. Ἄν ἀμφιβάλλετε γιά τήν ὕπαρξη ἀριστερῶν Καρχηδονίων κάνετε λάθος. Ὑπάρχουν πολλοί καί καλοί. Τούς εἶχα συμπολεμιστές κατά τό Δεύτερο Καρχηδονιακό Πόλεμο καί ἐλπίζω νά συμπολεμήσουμε στόν τρίτο, ἄν χρειασθεῖ βέβαια.

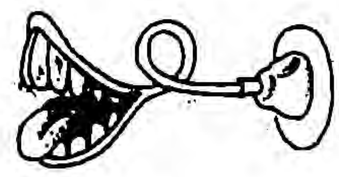

● *Τό δεύτερο γράμμα, παίρνει ἀφορμή ἀπό τό ἄρθρο γιά νά ἀναφερθεῖ γενικότερα στήν πολιτική τοῦ ΚΚΕ:*

Δέν θά ἀναφερθῶ στήν ὑποχωρητική στάση τοῦ «Κ»ΚΕ στό νόμο 59/74 (διάβαζε ὑποταγή), δήλωση μετάνοιας, στό νόμο 330 καί στό νόμο 815, θά σταθῶ μόνο στή μέρα τῆς ὑπογραφῆς τῆς συνθήκης γιά τήν ΕΟΚ. Οἱ φοιτητές τῆς Παντείου ἀποφάσισαν γιά τίς 28.5 συγκέντρωση ἔξω ἀπό τήν

Πάντειο ἐνάντια στήν ΕΟΚ.

Ἡ κυβέρνηση πανικοβλημένη γιατί θά ἄκουγαν καί θά ἔβλεπαν οἱ «ἐπίσημοι» καλεσμένοι τό πραγματικό πρόσωπο τῆς Ἑλλάδας, ἄρχισε τίς ἀπειλές καί τούς ἐκφοβισμούς καί στίς 26.5 ὁ πρύτανης τῆς Παντείου κάλεσε τούς «σοσιαλιστές» τοῦ ΠΑΣΟΚ Σημίτη, Τζουμάκα καί Παπουτσῆ καί τούς «κομμουνιστές» τῆς «Κ»ΝΕ Χαλαβατζῆ καί Δαρβαλιάρη καί τούς εἶπε πώς ἄν γίνει συγκέντρωση στίς 28.5, τήν ὥρα πού θά περάσει ὁ Ζισκάρ καί σία, ἡ κυβέρνηση θά στείλει τά ΜΑΤ νά καταπατήσουν τό ἄσυλο κ.λ.π. Καί οἱ δυό παρατάξεις δέχτηκαν νά μήν γίνει συγκέντρωση καί νά κατεβοῦν τά πανώ διακριτικά.

Ἀπό κεῖ καί πέρα ἡ συγκέντρωση ἔγινε παρά κι ἐνάντια στίς ἀπειλές καί συστάσεις, καί Ζισκάρ καί σία ἄκουσαν κατάμουτρα τή φωνή τῶν φοιτητῶν, πού κείνη τή στιγμή ἦταν φωνή ὅλου τοῦ Λαοῦ, πώς δέν θέλουμε τόν Ἰμπεριαλιστικό ὀργανισμό τῆς ΕΟΚ καί πώς θέλουμε νά φύγουν ἀπ' τήν Ἑλλάδα Ἀμερικάνοι καί ΝΑΤΟ (καί θά ἀγωνιστοῦμε γιαὐτά). Πέρα ἀπ' τήν ὑποχώριση αὐτή τῆς «προοδευτικῆς» ἀντιπολίτευσης καί κύρια τοῦ «ἕνα εἶναι τό "Κ"ΚΕ», τόσο ὁ «Ριζοσπάστης» ὅσο κι ὁ «Ὁδηγητής» δέν εἶδαν καί δέν ἄκουσαν τίποτα γιά τή συγκέντρωση αὐτή, ἀκόμα πιό πολύ δέν ἄκουσε ὁ Γ. Πανάγος στή Θεσσαλονίκη. Ἄν ἔχει νά μᾶς πεῖ τίποτα ὁ Γ.Π. εὐχαρίστως τόν ἀκοῦμε. Πιό κάτω ὁ Γ.Π. μπαίνει στό ψητό, γιά τήν ἑνότητα τῆς Ἀριστερᾶς, καί κύρια ὑποστηρίζει τό «κόμμα τῆς ἐργατικῆς τάξης». Ὅταν τό 1956 ὁ Χρουστσώφ, Μπρέζνιεφ καί σία μέ τήν 6η ὁλομέλεια πέρασαν τό κόμμα μας ἀπ' τή φωτιά καί τό σίδερο στήν Τασκένδη μέ τίς χιλιάδες διαγραφές καί τίς ἐξορίες στή Σιβηρία Ἑλλήνων Κομμουνιστῶν Ἐκπατρισμένων καί οἱ δυό πτέρυγες πού σήμερα εἶναι χωρισμένοι, «Κ»ΚΕ καί «Κ»ΚΕ ἐσ. γιατί δέν μίλαγαν; Δέν ἔβλεπαν ὅτι τό ΚΚΕ οἱ Σοβιετικοί ἡγέτες τό διαλύουν γιά νά βάλουν τούς ἀνθρώπους τους στήν ἡγεσία καί νά περάσουν τή ρεβιζιονιστική τους γραμμή; Γιατί δέν μίλαγε τότε ὁ Γ.Π. γιά ἑνότητα, καί μιλάει τώρα; Ἤ μήπως τότε οἱ Σοβιετικοί ἡγέτες καί οἱ χωρισμένοι σήμερα Κολιγιαννοπαρτσαλίδηδες καί σία αὐτά πού ἔκαναν σέ βάρος τοῦ κόμματος τά ἔκαμαν ἐνάντια στούς «Ζαχαριαδικούς» καί τούς «Σταλινικούς»;

Γιά τή διάσπασή τους τό 1968 δέν μιλάω γιατί δέν μέ ἐνδιαφέρει, ἀλλά καί γιατί ἦταν διάσπαση γιά τό ποιός θά κάτσει στήν καρέκλα τῆς ἡγεσίας· αὐτό τό δείχνει καί τῶν δύο ἡ πολιτική σήμερα.

Ἄν ἔχουν κότσια ἄς βγοῦν καί οἱ δυό πτέρυγες καί νά ποῦν στούς Ἕλληνες κομμουνιστές καί τόν Ἑλληνικό Λαό τά γεγονότα τῆς Τασκένδης, κι ἀπό κεῖ καί πέρα πραγματικά θά γίνει ἡ Ἑνότητα τῆς ἀριστερᾶς.

Εὐχαριστῶ
Κ.Γ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΑ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΑ

● *Ἐξειδικευμένη εἶναι ἡ ἀναφορά στό γράμμα ἑνός σπουδαστή τοῦ Πολυτεχνείου· ἀλλά τό πρόβλημα εἶναι πιό γενικό καί ἀντίστοιχο σέ ἄλλες σχολές:*

Ἀγαπητό ΑΝΤΙ,

Μέ τό γράμμα αὐτό θέλω νά βάλω σέ κρίση ἑνός εὐρύτερου κοινοῦ ἕνα ἀτόπημα σέ βάρος τῆς πολύπαθης ἐκπαιδευτικῆς μεταρρύθμισης. Συγκεκριμένα, στό Ἐθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνεῖο εἶναι καθηγητής στήν ἕδρα τῆς Ἠλεκτρονικῆς τῆς Σχολῆς Ἠλεκτρολόγων Μηχανικῶν ὁ Χ. Χαλκιᾶς. Ὁ καθηγητής Χαλκιᾶς, ὡς καθηγητής στό Columbia University τῶν Η.Π.Α., ἔγραψε μαζί μέ τόν συνάδελφό του J. Millman, ἕναν ὀγκώδη τόμο μέ τίτλο «Integrated Electronics: analog and digital circuits and systems» πού ἐκδόθηκε στά 1972 ἀπό τόν οἶκο Mcgraw Hill. Τό βιβλίο αὐτό, ἀναμόρφωση τοῦ παλιότερου βιβλίου τῶν ἰδίων «Electronic Devices and Circuits», ἐγνώρισε μεγάλη ἐπιτυχία καί μεταφράστηκε καί σέ ἄλλες γλῶσσες. Ὁ κύριος καθηγητής, ὡς καθηγητής τοῦ Ε.Μ.Π. πλέον, δίδασκε τό μάθημα τῆς Ἠλεκτρονικῆς, πού ἀνάλογα μέ τήν κατεύθυνση τοῦ σπουδαστῆ διαρκεῖ ἀπό 2 ἕως 4 ἐξάμηνα, μέ βάση τό σύγγραμμα αὐτό. Οἱ φοιτητές ἦσαν ἐκ τῶν πραγμάτων ὑποχρεωμένοι νά ἀγοράζουν τήν ξενόγλωσση ἔκδοση. Τό ΤΕΕ, καί συγκεκριμένα ὁ Πανελλήνιος Σύλλογος Μηχανολόγων - Ἠλεκτρολόγων, εἶχε ἤδη ἀρχίσει τή μετάφραση τοῦ βιβλίου στά ἑλληνικά καί κατά καιρούς διανεμήθηκαν, πάντα ἐκπρόθεσμα, στούς φοιτητές τμήματα τοῦ βιβλίου σέ μετάφραση. Ἐπιτέλους, φέτος, τό βιβλίο ὁλοκληρώθηκε στήν ἑλληνική του μετάφραση, δέθηκε καί ἦταν ἕτοιμο νά ἀποτελέσει τό πρῶτο πλῆρες διδακτικό βιβλίο τοῦ Ε.Μ.Π., ἀπό ἄποψη μορφῆς καί περιεχόμενου. Λόγω τοῦ ὑψηλοῦ κόστους συναντήθηκαν μερικά ἐμπόδια ἀπό τίς ἁρμόδιες ἐπιτροπές τοῦ ὑπουργείου Παιδείας, ὑπεύθυνες γιά τήν δωρεάν διανομή τῶν βιβλίων. Τελικά, μετά ἀπό πολλά τρεξίματα τῶν φοιτητῶν, τοῦ προεδρείου τοῦ ἔτους συγκεκριμένα, δέχθηκε τό Πολυτεχνεῖο νά καταβάλλει στό ΤΕΕ τή διαφορά καί τό βιβλίο διανεμήθηκε ἔγκαιρα γιά τίς ἐξετάσεις Φεβρουαρίου. Ἔκπληκτοι τότε διαπιστώσαμε ὅτι τό βιβλίο ἦταν γραμμένο σέ ἄψογη καθαρεύουσα. Ἄν καί ἔφερε ἡμερομηνία ἐκδόσεως 1978, ἦταν γραμμένο στήν καθαρεύουσα. Πρίν σχολιάσουμε τό γεγονός, νά μερικά δείγματα γλωσσικοῦ ὕφους:

● σελίς 203, στίχος 12 ἀπό πάνω: «... ἔνθα ἐγένετο χρῆσις...»
● σελίς 203, στίχος 5 ἀπό κάτω: «... ἐν χρονικῷ συσχετισμῷ μέ αὐτήν...»
● σελίς 205, στίχος 10 ἀπό πάνω: «... ἔν χρονικόν διάστημα ἵνα οὗτοι φθάσουν μέσῳ τῆς βάσεως»
● σελίς 217, στίχος 2 ἀπό πάνω: «Ἡ ὡς ἄνω τάσις εἶναι πλέον ἤ ἐπαρκής ἵνα πολώση ἀντιστρόφως...»

Ἐπιπλέον στήν σελίδα 289, στίχος 19 ἀπό πάνω, ἔχει γίνει ἕνα χονδροειδές μεταφραστικό λάθος, ὅπως προκύπτει ἀπό ἀντιπαραβολή μέ τό πρωτότυπο, μέ ἀποτέλεσμα μιά ὁλόκληρη παράγραφος νά μή βγάζει νόημα. Αὐτό ἔτυχε νά τό βροῦμε. Ἄν ὑπάρχουν καί ἄλλα ποιός θά τά ἐλέγξει;

Ἀλλά γιά ἕνα τέτοιο μεγάλο ἔργο τά λάθη συγχωροῦνται, ἀρκεῖ νά ἔχουμε τήν ὑπευθυνότητα νά τά ἀναζητήσουμε καί νά τά διορθώσουμε. Γιά τήν γλώσσα ὅμως ποιός θά μᾶς ἐξηγήσει; Ποιός θά δικαιολογήσει γιατί μέ τέτοια γλώσσα κατήντησαν τό κείμενο πιό δύσβατο ἀπό τό ἀγγλικό; Καί ἡ δική μας τάξη ἦταν, ἔστω ἀπό τίς τελευταῖες πού ταλαιπωρήθηκαν μέ τήν καθαρεύουσα στίς γυμνασιακές τους σπουδές. Οἱ ἑπόμενες τάξεις φοιτητῶν ὅμως, τί χρωστοῦν νά ταλαιπωροῦνται μ' αὐτή τήν ἀπαράδεκτη γλώσσα.

Μάταια ἀναζητήσαμε μιά ἐκδήλωση ἔγγραφης μεταμέλειας γιά τό ἀτόπημα στά εἰσαγωγικά σημειώματα τῆς ἔκδοσης, μαζί μέ τήν, ἐπιβαλλόμενη σέ τέτοιες περιπτώσεις, ὑπόσχεση γιά μελλοντική ἐπανόρθωση. Ἴσως κάποιος ἀπό τό ΤΕΕ, πρέπει νά δώσει μερικές ἐξηγήσεις.

Α.Λ.
φοιτητής

avti

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
Ἀθήνα 601
Τηλ: 732.713 – 732.819

● Ἐκδότης:
ΧΡΗΣΤΟΣ Γ. ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δεινοκράτους 131, Ἀθήνα 601.
● Ὑπεύθυνος Τυπογραφείου:
ΤΡΥΦΩΝ ΛΥΓΟΥΡΑΣ
Βασ. Ἀλεξάνδρου 26. Περιστέρι
● Καλλιτεχνική ἐπιμέλεια:
ΜΑΚΗΣ ΤΣΙΠΟΥΡΙΔΗΣ
● Μοντάζ:
Γ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΑΚΟΣ
● Διαφημίσεις:
ΜΠΟΥΛΗ ΘΕΟΦΥΛΑΚΤΟΠΟΥΛΟΥ
● Φωτοστοιχειοθεσία:
«ΦΩΤΟΚΥΤΤΑΡΟ» ΕΠΕ.
Βασ. Ἀλεξάνδρου 2, Χίλτον.
Τηλ. 748.314 – 713.604.
● Ἀναπαραγωγή φίλμς:
Γραφικές Τέχνες «STUDIO» – Κ. Ροῦσσος
Λεωφ. Ἀλεξάνδρας 194 – Τηλ. 64.62.590
● Ἐκτύπωση:
Ἐργοστ. Γραφικῶν Τεχνῶν
Γ. ΑΝΕΜΟΔΟΥΡΑΣ
Ἰασίου 5, Περιστέρι. Τηλ. 57.22.201.

● *Κάθε ἐνυπόγραφο ἄρθρο ἐκφράζει τήν προσωπική ἄποψη τοῦ συγγραφέα του.*
● *Χειρόγραφα δέν ἐπιστρέφονται.*

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Ἐσωτερικοῦ
Ἐξαμ. 320 δρχ. – Ἐτήσια 640
Ἐτήσια Ὀργανισμῶν,
Τραπεζῶν, κλπ: 1.500 δρχ.
Γιά φοιτητές ἔκπτωση 15%

Ἐξωτερικοῦ
Εὐρώπη – Μεσογ. χῶρες:
ἐξάμηνη: .....ἁπλή δολ. 15
» .....ἀεροπ. δολ. 17
ἐτήσια: .....ἁπλή δολ. 30
» .....ἀεροπ. δολ. 34
Η.Π.Α. – Καναδάς – Ἀν. Ἀσία:
ἐξάμηνη: .....ἁπλή δολ. 15
» .....ἀεροπ. δολ. 22
ἐτήσια: .....ἁπλή δολ. 30
» .....ἀεροπ. δολ. 44
Αὐστραλία – Ὠκεανία:
ἐξάμηνη: .....ἁπλή δολ. 15
» .....ἀεροπ. δολ. 30
ἐτήσια: .....ἁπλή δολ. 30
» .....ἀεροπ. δολ. 60

● Ἐμβάσματα, ἐπιταγές:
ΧΡΗΣΤΟ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗ
Δημοχάρους 60, ΑΘΗΝΑ 601.
● ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: δρχ. 25
● ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: ΤΙΜΗ δρχ. 40

. ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ
● γιά τά βιβλιοπωλεῖα
τῆς Ἀθήνας:
Στά γραφεῖα τοῦ «ΑΝΤΙ»
Δημοχάρους 60, τηλ. 732-713
● γιά τά βιβλιοπωλεῖα
Β. Ἑλλάδας:
Βιβλιοπωλεῖο
Ν. Κοτζιᾶ καί Σία Ο.Ε.
Τσιμισκῆ 78, τηλ. 279.720
Θεσσαλονίκη

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

Guy Burgel

ΑΘΗΝΑ

ἡ ἀνάπτυξη μιᾶς μεσογειακῆς πρωτεύουσας

ἐξάντας

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΑΠΟΙΚΙΟΚΡΑΤΙΑΣ

Τοῦ ΝΙΚΟΥ ΨΥΡΟΥΚΗ: Τόμοι 6, Ἄδετοι

	Δρχ.
1. Η ΑΥΓΗ ΤΟΜΟΣ Α΄	200
ΤΟΜΟΣ Β΄	200

* Ἡ ἐποχή ὅπου τό μαζικό ἔγκλημα καί ἡ καταστροφή ὁλόκληρων πολιτισμῶν ἐρχόταν νά δημιουργήσει τά θεμέλια τῆς ἀποικιοκρατίας. Ἦταν ἡ ἐποχή τῆς δημιουργίας τῶν σκλάβων τῆς ἀποικιοκρατίας, τῶν σκλάβων τοῦ παγκόσμιου κεφαλαίου.

2. ΤΟ ΜΕΣΟΥΡΑΝΗΜΑ ΤΟΜΟΣ Γ΄	250
ΤΟΜΟΣ Δ΄	250

* Ἡ ἐποχή τῆς ὁλοκλήρωσης τῶν ἀποικιακῶν κατακτήσεων. Ἡ ἐποχή πού ὁλοκληρώνεται τό ἔργο τῆς αὐγῆς τῆς ἀποικιοκρατίας.

3. Η ΔΥΣΗ ΤΟΜΟΣ Ε΄	300
ΤΟΜΟΣ ΣΤ΄	300

* Ἡ ἐποχή πού μέστωσαν οἱ συνθῆκες γιά ν' ἀρχίσει νά γίνεται κατανοητή ἡ ἀποικιοκρατία ἀπό τούς πολλούς καί βασικά ἀπό τούς σκλάβους. Ἡ ἐποχή πού οἱ σκλάβοι ἄρχισαν νά γυρεύουν ἕνα καλύτερο κόσμο ἀπ' αὐτόν πού εἶχε οἰκοδομήσει τό παγκόσμιο ἀποικιοκρατικό καπιταλιστικό σύστημα.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ

ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 1 ΑΘΗΝΑ ΤΗΛ. 3636083 – 3607382

ΣΧΟΛΗ ΠΟΛΙΤ. ΕΠΙΣΤ. ΑΝΩΤΑΤΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΣΠΟΥΔΑΣΤΩΝ

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

Εκδόσεις Γλάρος

Κεντρική διάθεση - παραγγελίες:
Θεμιστοκλέους 31 • Ἀθήνα 142 • Τηλ. 3618457

«βαμος» εργαστηρι

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ ΛΑΪΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ
ΣΙΝΩΠΗΣ 40
τηλ. 7707066-7703079
ΕΛΕΝΗ ΦΡΑΝΤΖΕΣΚΑΚΗ

κεραμικα
φωτιστικα
ζωγραφικη σε υφασμα
σε ξυλο
διαφημιστικα δωρα

ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ
ΑΕΡΟΠΟΡΙΑ

οἱ διακοπὲς σας
ἀρχίζουν μέσα στό ἀεροπλάνο